Календар Канадійського Фармера

На дорозі Бенф-Джеспер у Бенф Національнім Парку в Алберті. На переді Ріка Бов а позаді Скалисті Гори.

Народний Ілюстрований Калєндар

КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА

На Рік Звичайний

1939

ЦІНА 40 ЦЕНТІВ

НАКЛАДОМ „КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА"
295 Market Ave. Winnipeg, Man.

PRINTED IN CANADA

Що є в Календарі?

Оголошення

На щастя, на Новий Рік!

Глибока ніч, та хтось блукає
Полями онде за селом...
Старенький дід крадьки ступає
І бачно дивиться кругом.

— Шкода, шкода... Гадали люди,
Що мої дні будуть їм лекші...
Та царював я рік цілий
І йду, не давши їм полекші.

Жаль тих людей... Вони так чесно
Трудились на свойому полі...
Коби бодай наступник мій
Став добрим Роком щастя й долі...

— Я тут, мій батьку! Вже лечу!
Тепер ви можете спочити...
Мене вже Бог благословив,
Навчить цей нарід краще жити.

— Ну, слава Богу! Прощавай!
Як ти на крилах, любий сину,
То вже подбай, щоб і вони
Ішли все вгору, не вдолину.

* * *

Старий Рік зник! А Рік Новий
Над селами махнув крилом.
Дай, Боже, щоб прийшов до нас
З правдивим щастям і з добром!

РІК 1939.

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР

Рік 1939 представляє: рік 6652 Юліянського періоду; рік 5700 жидівської ери, що починається з заходом сонця 23-го вересня; рік 1692 від заснування Риму, після Варра; рік 2599 японської ери; рік 1358 Магомеданської ери.

Перший день січня, 1939, є 2,429,265 днем від початку юліянського періоду.

РАННІ І ВЕЧІРНІ ЗОРІ, 1939.

Планета Венера є ранною зорею до 5. вересня, потім вечірною зорею решту року.

Планета Марс є ранною зорею до 23-го липня а потім вечірною зорею до кінця року.

Планета Юпітер є вечірною зорею до 6-го березня, потім є ранною зорею до 27. вересня і знов вечірною зорею до кінця року.

Планета Сатурн буде вечірною зорею до 11. квітня, потім ранною зорею до 21. жовтня і вечірною зорею решту року.

ПОРИ РОКУ, 1939.

Час 75-го Мерідіяну.

Весна починається 21. червня о 7-ій годині 29 мінут рано.

Літо починається 22. червня о 2-ій годині 40 мінут рано.

Осінь починається 23. вересня о 5-тій годині 50 мінут вечером.

Зима починається 22. грудня о 1-ій годині 6 мінут вечером.

ЗАТЬМІННЯ НА 1939.

Рік 1939 буде мати два затьміння сонця і два затьміння місяця.

1. Перстеневе затьміння сонця 19. квітня видне тут.

Затьміння починається около 11-ої години рано східного часу.

2. Цілковите затьміння місяця, 3 травня, невидне тут.

3. Цілковите затьміння сонця, 12. жовтня, невидне тут. Видне на Полудневім Тихім Океані і в околицях полудневого Бігуна.

4. Частинне затьміння місяця, 27-28. жовтня. Видне в Північній і Полудневій Америці. Початок буде також видний загально в Европі, західній части Африки, на Атлянтійськім Океані і в східній части Тихого Океану.

Церковний Калєндар

ПАСХАЛІЯ

Ключ граничний є буква Є.

Вруціліто, то є недільна буква, до дня 1-го березня Д, від 1-го березня старого стилю буква Є.

Різдво Христове в суботу.

Тріодь починається 29. січня нового стилю.

Неділя Мясопустна 12. лютого.

Неділя Сиропустна 19 лютого.

Поклони 21-го березня.

Воскресення Христове 9. квітня, разом з латинським.

Вознесення 18 травня.

Зелені Свята 28. травня.

Пресвятої Евхаристії 8. червня, — переноситься на неділю 11. червня.

Серця Христового 16. червня, — переноситься на неділю 18. червня.

Мясниць 5 тижнів і два дні.

Петрівки 5 тижнів і два дні.

ПОСТИ.

1. В навечеріє Різдва Христового.
2. В навечеріє Богоявлення, то є 18-го січня.
3. Великий піст від понеділка по неділі сиропустній, то є від 20. лютого до Великої Суботи, цебто до 8 квітня включно.
4. Петрівка від дня 5. червня до 11. липня включно.
5. Спасівка від 14. до 17. серпня.
6. В день Усікновення голови св. Івана Хрестителя дня 11. вересня.
7. В день Воздвиження Чесного Хреста, 27. вересня.
8. Пилипівка від дня 28. листопада до Різдва Христового.
9. Піст кождої пятниці через цілий рік, крім загальниць.

ЗАГАЛЬНИЦІ.

1. Від Різдва Христового до навечерія Богоявлення, то є від 7. до 17. січня включно.
2. Від Митаревої неділі до неділі Блудного Сина, то є від 29. січня до 5 лютого.
3. Від Воскресення до неділі Томиної, то є від 9. до 16. квітня.
4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих, то є від 28 травня до 4 червня.

ЗАКАЗАНІ ЧАСИ

що в них не вільно справляти весіль і гучних забав:

1. Від початку Пилипівки аж до Богоявлення, це є від дня 27. листопада до 19. січня слідуючого року, включно.
2. Від понеділка по неділі Мясопустній до неділі Томиної, це є від 13. лютого до 16 квітня включно.
3. Від неділі Всіх Святих до празника св. ап. Петра і Павла, це є від 5. червня до 11. липня включно.
4. Через цілу Спасівку, це є від дня 14. до 27. серпня.
5. В кожду пятницю в році.

Січень | МАЄ 31 ДНІВ | January

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	**19**	**Н.**	**Н. пер. Р. Груд. 1938.**	**Н. 1. по Р. Н. Р.**	7 59	4 8	8 19	3 50	8 8	4 0	1 32
2	20	П.	Свщ. Ігнатія	Мак. ім. Ісус	7 59	4 9	8 19	3 51	8 8	4 1	2 42
3	21	В.	Юліянни	Ґеновефи	7 59	4 10	8 19	3 52	8 8	4 2	3 53
4	22	С.	Вмч. Анастасії	Тита, Ізабелі	7 58	4 11	8 18	3 54	8 7	4 3	5 3
5	23	Ч.	10 муч. у Криті	Емілії, Телесф.	7 58	4 12	8 18	3 55	8 7	4 4	6 8
6	24	П.	† Нав. Р. Хр. Евг.	**Трьох Королів**	7 58	4 13	8 17	3 56	8 7	4 5	7 6
7	**25**	**С.**	**Різдво Христове**	Лукіяна, Валєн.	7 58	4 15	8 16	3 58	8 6	4 7	схд.
8	**26**	**Н.**	**Соб. Пр. Бог.. Йос.**	**Н. 1 по 3 К. Сев.**	7 57	4 16	8 16	3 59	8 6	4 8	8 28
9	**27**	**П.**	**П. по Р., Стеф.**	Мартіяни Юл.	7 57	4 17	8 15	4 1	8 5	4 10	9 36
10	28	В.	20 тис. муч. в Нік.	Аґатона, Павла	7 56	4 19	8 15	4 2	8 5	4 11	10 52
11	29	С.	14 тис. діт. уб. в В.	Гонорати, Ал.	7 56	4 20	8 14	4 3	8 4	4 13	12 5
12	30	Ч.	Анісії і Теодори	Св. Діви	7 56	4 21	8 14	4 4	8 4	4 15	ран.
13	31	П.	Меланії преподоб.	Ілярія	7 55	4 23	8 13	4 6	8 3	4 17	2 23
14	**1**	**С.**	**Січ 1939. Н.Р. В.В.**	Фелікса з Ноллі	7 55	4 25	8 12	4 8	8 2	4 19	3 27
15	**2**	**Н.**	**Н. пер. Пр. Сильв.**	**Н. 2. п. 3 К. М.**	7 54	4 26	8 11	4 10	8 1	4 20	4 26
16	3	П.	Малахії пр.	Маркелля п.	7 54	4 27	8 10	4 12	8 0	4 21	5 18
17	4	В.	Собор 70 Апостолів	Антонія	7 53	4 29	8 10	4 14	7 59	4 23	6 4
18	5	С.	† Нав. Богоявленія	Прискі д.	7 52	4 30	8 9	4 16	7 58	4 24	6 44
19	**6**	**Ч.**	**Богоявлення Господ.**	Фердинанда	7 51	4 31	8 8	4 18	7 57	4 26	зах.
20	7	П.	†Собор Ів. Хрес.	Фабіяна і Сев.	7 50	4 32	8 6	4 20	7 56	4 28	5 59
21	8	С.	Юрія і Еміліяна	Аґнети	7 49	4 33	8 4	4 21	7 55	4 30	6 10
22	**9**	**Н.**	**Н. п. Просв. Полієв.**	**Н. 3 по 3 К. Він.**	7 47	4 31	8 2	4 23	7 54	4 32	7 2
23	10	П.	Григорія і Дометі	П. Д. М., Рай.	7 46	4 38	8 1	4 25	7 53	4 33	8 4
24	11	В.	† Теодосія В. печ.	Тимотея	7 45	4 40	7 59	4 27	7 51	4 35	9 8
25	12	С.	Татіяни мч.	Нав. ап. Павла	7 44	4 41	7 58	4 29	7 50	4 37	10 12
26	13	Ч.	Єрміла, Стратон.	Полікарпа еп.	7 43	4 43	7 56	4 30	7 48	4 38	11 18
27	14	П.	Св. Отців у Синаї	Івана Золот.	7 41	4 44	7 54	4 32	7 46	4 40	ран.
28	15	С.	Павла Т., Івана	Кароля В., Вал.	7 40	4 46	7 53	4 34	7 45	4 42	0 25
29	**16**	**Н.**	**Н. Мит. і Фар. Пок.**	**Н. 4 по 3 К. Фр.**	7 39	4 48	7 51	4 36	7 43	4 43	1 33
30	17	П.	† Антонія Вел.	Мартини д.м.Г.	7 38	4 49	7 49	4 38	7 42	4 45	2 42
31	18	В.	Атанасія і Кир.	Петра з Ноллі	7 37	4 51	7 47	4 40	7 41	4 47	3 47

Погода:— 1-4 бурливо, змінно; 5-7 вітри; 8-10 буря; 11-13 завіруха; 14-16 зимно, вітер; 17-18 хмарно; 19-22 бурі; 23-26 їдкі вітри; 27-28 ясно і зино; 29-31 дуже зимно.

Лютий — МАЄ 28 ДНІВ — February

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті: Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	С.	Січ. Пр. Макарія	Ігнатія	7 35	4 53	7 46	4 42	7 40	4 49	4 47
2	20	Ч.	† Евтимія	**М. Б. Громн.**	7 33	4 55	7 44	4 44	7 38	4 51	5 40
3	21	П.	Максима, Евгенія	Власія	7 32	4 57	7 42	4 46	7 36	4 54	6 25
4	22	С.	Тимотея, Анатас.	Вероніки	7 31	5 58	7 40	4 48	7 34	4 55	7 3
5	**23**	**Н.**	**Н. Блуд. С. Климен.**	**Старозап., Аґ.**	7 30	5 0	7 39	4 50	7 33	4 57	схд.
6	24	П.	Ксенії пр.	Дороти	7 28	5 2	7 37	4 52	7 31	4 59	8 27
7	25	В.	† Григ. Богос.	Ромуальда	7 27	5 4	7 35	4 54	7 29	5 1	9 44
8	26	С.	Ксеноф. і Мар.	Івана з Мал.	7 25	5 6	7 33	4 56	7 27	5 3	10 59
9	27	Ч.	† Івана Золотоуст.	Апольонії	7 23	5 7	7 31	4 58	7 25	5 5	ран.
10	28	П.	Єфрема Сир.	Схолястики	7 22	5 8	7 30	5 0	7 24	5 5	0 10
11	29	С.	Ігнатія, Романа	Дезидерія, Ев.	7 20	5 11	7 28	5 2	7 22	5 8	1 17
12	**30**	**Н.**	**Мясоп. Трьох Свят.**	**Мясоп. Евлядії**	7 18	5 12	7 26	5 4	7 20	5 10	2 18
13	31	П.	Кира й Івана безср.	Катерини	7 16	5 14	7 24	5 6	7 18	5 12	3 13
14	1	В.	Лют. Трифона	Валентія	7 14	5 16	7 22	5 8	7 16	5 14	4 2
15	**2**	**С.**	**Стрітення Господне**	Фавстини	7 13	5 17	7 19	5 10	7 14	5 15	4 43
16	3	Ч.	Симеона й Анни	Юлії діви	7 11	5 19	7 17	5 12	7 12	5 17	5 18
17	4	П.	Ісидора	Савина	7 9	5 21	7 14	5 14	7 10	5 19	5 49
18	5	С.	Агафії муч.	Констанції	7 7	5 23	7 12	5 16	7 8	5 21	6 16
19	**6**	**Н.**	**Сироп. Вукола Юл.**	**Запуст. Конр.**	7 5	5 24	7 10	5 18	7 6	5 23	зах.
20	7	П.	Партенія і Луки	Евстахія	7 4	5 25	7 7	5 20	7 4	5 24	7 0
21	8	В.	Теодора Страт.	Андрея	7 2	5 27	7 5	5 22	7 2	5 26	8 4
22	9	С.	Никифора мчн.	Попел.. Петра	7 0	5 29	7 3	5 24	7 0	5 28	9 10
23	10	Ч.	Харлампія	Романа	6 58	5 31	7 1	5 26	6 58	5 30	10 16
24	11	П.	Власія, Теод.	Матея ап.	6 56	5 33	6 59	5 28	6 56	5 32	11 22
25	12	С.	Мелетія, Марини	Анастасії	6 54	5 34	6 57	5 30	6 54	5 34	ран.
26	**13**	**Н.**	**1. посту, Мартин.**	**Вступна. Алекс.**	6 52	5 36	6 55	5 32	6 52	5 36	0 29
27	14	П.	Авксентія прп.	Нестора	6 50	5 38	6 53	5 34	6 50	5 38	1 34
28	15	В.	Онисима ап., Євфр.	Теофіля	6 48	5 40	6 51	5 36	6 48	5 40	2 34

Погода:— 1-3 гарно; 4-5 грізно; 6-9 бурливо і зимно; 10-13 гарно, лагідніше; 14-16 змінно; 17-20 зимно; 21-22 грізно; 23-25 сніговиця; 26-28 зимно і вітер.

Березень — МАЄ 31 ДНІВ — March

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	16	С.	Лют. Памфила	Альбіна	6 46	5 41	6 48	5 38	6 46	5 42	3 28
2	17	Ч.	Теодора	Сим.	6 44	5 42	6 45	5 40	6 43	5 43	4 15
3	18	П.	Льва папи	Кунеґунди	6 40	5 43	6 43	5 42	6 41	5 45	4 55
4	19	С.	Архипа, Теодота	Казимира	6 38	5 45	6 40	5 44	6 39	5 47	5 30
5	**20**	**Н.**	**2. посту. Льва еп.**	**Суха, Евсеб. Ф.**	6 36	5 47	6 37	5 46	6 36	5 48	6 1
6	21	П.	Тимотея прп.	Колєти	6 35	5 49	6 35	5 48	6 34	5 50	зах.
7	22	В.	Петра і Атанасія	Томи з Аквіну	6 33	5 50	6 33	5 50	6 32	5 51	8 35
8	23	С.	Полікарпа еп.	Івана Божого	6 30	5 53	6 31	5 52	6 29	5 53	9 48
9	24	Ч.	1. і 2. найд. г. Ів.	Францiски д.	6 28	5 55	6 29	5 54	6 27	5 55	10 59
10	25	П.	Тараса еп.	40 мучеників	6 26	5 56	6 27	5 56	6 25	5 57	ран.
11	26	С.	Порфірія, Сев.	Константина	6 24	5 57	6 24	5 58	6 22	5 59	0 5
12	**27**	**Н.**	**3. посту. ПРокоп.**	**Глуха. Григ. В.**	6 23	5 58	6 21	5 59	6 20	6 0	1 4
13	28	П.	Василія ісповід.	Розини	6 21	6 0	6 19	6 1	6 18	6 2	1 55
14	1	В.	Берез. Евдокії	Матильди	6 19	6 1	6 17	6 3	6 16	6 4	2 40
15	2	С.	Теодота	Льонґіна	6 17	6 3	6 15	6 5	6 14	6 6	3 18
16	3	Ч.	Зенона. Евтроп.	Любина, Герб.	6 14	6 5	6 12	6 7	6 11	6 8	3 50
17	4	С.	Гарасима, Юліяна	Ґертруди	6 12	6 6	6 9	6 9	6 9	6 9	4 18
18	5	С.	Конона, Марка	Едварда	6 9	6 9	6 7	6 11	6 7	6 11	4 44
19	**6**	**Н.**	**4. пос. 42 муч. в Ам.**	**Серед. Йос. об.**	6 7	6 11	6 5	6 13	6 5	6 13	5 7
20	7	П.	Єфрема, П., Вас.	Евфемії	6 5	6 12	6 3	6 15	6 3	6 15	6 42
21	8	В.	Теофілякта	Венедикта	6 3	6 13	6 1	6 17	6 1	6 17	зах.
22	9	С.	† С. С. 40 муч.	7 бол. Пр. Д.	6 1	6 14	5 58	6 19	5 59	6 19	8 7
23	10	Ч.	Кондрата	Віктора	5 59	6 15	5 55	6 21	5 56	6 20	9 14
24	11	П.	Софронія	Гавриїла, Ал.	5 57	6 16	5 52	6 23	5 53	6 22	10 21
25	12	С.	Теофана ісп.	**Благов. П. Д. М.**	5 55	6 18	5 49	6 25	5 50	6 24	11 26
26	**13**	**Н.**	**5. пос. Никифора**	**Чорна. Тео. Ем.**	5 52	6 20	5 47	6 26	5 48	6 25	ран.
27	14	П.	Хрест. Венед. (і Р.)	Руперта	5 50	6 22	5 44	6 28	5 46	6 27	0 27
28	15	В.	Агапія	Сикста	5 46	6 25	5 42	6 30	5 44	6 29	1 22
29	16	С.	Савина і Юл.	Кирила	5 44	6 27	5 39	6 32	5 42	6 30	2 10
30	17	Ч.	Алексія чол. Бож.	Квірина	5 42	6 28	5 37	6 33	5 39	6 31	2 51
31	18	П.	Кирила Єрус.	Бальбіни діви	5 40	6 29	5 35	6 35	5 37	6 33	3 27

Погода:— 1-2 зимно; 3-5 ґрізно, змінно; 6-9 бурі; 10-12 ясно, бурливо; 13-16 холодно, приємно; 17-20 гарно; 21-22 змінно; 23-27 бурливо, змінно; 28-31 холодний час.

Квітень — МАЄ 30 ДНІВ — April

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	С.	Бер. Хризанта	Гуґона	5 39	6 30	5 32	6 37	5 34	6 35	3 58
2	**20**	**Н.**	**6. Квітна, Івана м.**	**Пальмова, Фр.**	5 36	6 32	5 30	6 39	5 32	6 37	4 28
3	21	П.	Якова ісп. ☺	7 болів П.Д.М.	5 34	6 34	5 27	6 41	5 29	6 39	4 56
4	22	В.	Василія свмч.	Ісидора	5 32	6 35	5 25	6 43	5 27	6 40	5 25
5	23	С.	Преп. Нікона	Вінкентія	5 30	6 37	5 23	6 44	5 25	6 41	схд.
6	24	Ч.	Захарія, Якова Пок.	Келестина	5 28	6 38	5 20	6 46	5 22	6 43	9 58
7	**25**	**П.**	**В. Пят. Благ. Пр. Б. ...**	Германа	5 25	6 40	5 18	6 48	5 20	6 44	10 49
8	26	С.	Вел. Суб. Соб. Арх.Г.	Діонісія	5 23	6 42	5 15	6 50	5 18	6 46	11 45
9	**27**	**Н.**	**Воскресення Хрис.**	**Воскр. Христ.**	5 21	6 43	5 12	6 52	5 15	6 48	ран.
10	**28**	**П.**	**Світл. Пон. Іляріон**	**Світл. Пон. Єв.**	5 19	6 45	5 10	6 54	5 13	6 50	0 34
11	**29**	**В.**	**Світ. Вівт. Мар.** ☾	Льва папи	5 18	6 46	5 7	6 56	5 10	6 52	1 15
12	30	С.	Івана Ліств.	Юлія	5 16	6 48	5 5	6 58	5 8	6 54	1 50
13	31	Ч.	Ігнатія еп.	Юстини	5 14	6 49	5 2	7 0	5 6	6 56	2 20
14	1	П.	Квіт. Марії Є.	Валеріяна	5 12	6 51	5 0	7 2	5 4	6 57	2 46
15	2	С.	Тита преп.	Людвики, Ан.	5 10	6 53	4 58	7 4	5 2	6 59	3 10
16	**3**	**Н.**	**1. Томина. Никити.**	**1. по В. Біла Л.**	5 8	6 54	5 56	7 5	5 0	7 0	3 33
17	4	П.	Йосифа	Рудольфа	5 5	6 56	4 54	7 7	4 58	7 2	3 56
18	5	В.	Теодула	Апольонії	5 3	6 58	4 51	7 9	4 56	7 4	4 21
19	6	С.	Евтихія ☻	Емми вдови	5 1	6 59	4 49	7 11	4 53	7 6	зах.
20	7	Ч.	Григорія Мел.	Аґнети	4 59	7 0	4 46	7 13	4 51	7 8	8 12
21	8	П.	Іродіона	Анзельма	4 57	7 1	4 44	7 14	4 49	7 9	9 18
22	9	С.	Евпсихія, Вадима	Сотера і Кая	4 55	7 3	4 41	7 16	4 47	7 11	10 21
23	**10**	**Н.**	**2. Мироносиц.. Терент.**	**2. по Вел. Войт.**	4 53	7 5	4 39	7 18	4 45	7 13	11 19
24	11	П.	Антипи Якова	Ґеорґія	4 51	7 7	4 37	7 20	4 43	7 15	ран.
25	12	В.	Василія, Яросл.	Марка ев.	4 49	7 8	4 35	7 21	4 41	7 16	0 9
26	13	С.	Артемова ☽	Клита і Марк.	4 48	7 9	4 33	7 23	4 39	7 17	0 51
27	14	Ч.	Мартина	Переґріна	4 46	7 11	4 31	7 25	4 37	7 18	1 28
28	15	П.	Трофима	Віталіса	4 44	7 13	4 28	7 27	4 35	7 20	2 0
29	16	С.	Агафії	Петра мч.	4 42	7 14	4 26	7 29	4 33	7 22	2 29
30	**17**	**Н.**	**3. О. розслабл., С.**	**3. по Вел. Кат.**	4 40	7 16	4 24	7 31	4 31	7 24	2 57

Погода:— 1-3 гарно і холодно; 4-8 змінно; 9-10 ясніше; 11-13 погідно; 14-16 бурливо; 17-18 вохко, холодно; 19-21 холодно і мило; 22-25 ясно; 26-27 грізно; 28-30 вохко.

Травень — МАЄ 31 ДНІВ — May

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	П.	Квіт. Івана прп.	Филип. і Якова	4 38	7 17	4 22	7 33	4 29	7 26	3 24
2	19	В.	Івана Ветхоп.	Жигмонта	4 37	7.19	4 20	7 35	4 27	7 28	3 54
3	20	С.	Теодора	Найден. Ч. Хр.	4 35	7 21	4 18	7 37	4 25	7 29	4 26
4	21	Ч.	Януарія	Фльоріяна	4 33	7 22	4 16	7 39	4 23	7 31	5 2
5	22	П.	Теодора еп., Луки	Пія V. папи	4 31	7 23	4 14	7 41	4 21	7 33	схд.
6	23	С.	† Юрія Вмч.	Івана в олію	4 30	7 24	4 12	7 43	4 20	7 34	10 28
7	**24**	**Н.**	**4. Самар. Сави.**	**4. по Вел. Дом.**	4 28	7 26	4 10	7 44	4 18	7 36	11 10
8	25	П.	† Єв. Марка	Станислава	4 26	7 27	4 8	7 46	4 16	7 38	11 48
9	26	В.	Василія свмч.	Григорія	4 24	7 29	4 6	7 47	4 14	7 39	ран.
10	27	С.	Симеона ф. Госп.	Ісидора Орача	4 23	7 31	4 4	7 49	4 12	7 41	0 20
11	28	Ч.	**Максима і Якова**	Мамерта	4 22	7 32	4 3	7 51	4 11	7 42	0 48
12	29	П.	Милетона, 9 муч.	Панкратія	4 20	7 34	4 1	7 53	4 9	7 44	1 13
13	30	С.	† Якова ап. (пер).	Серватія	4 18	7 36	3 59	7 55	4 7	7 46	1 36
14	**1**	**Н.**	**Трав. 5. Сліпор. Єр.**	**5. по Вел. Бон.**	4 16	7 37	3 57	7 56	4 5	7 47	1 59
15	2	П.	† Бор. і Гліба	Софії і 3 д.	4 15	7 38	3 55	7 58	4 3	7 49	2 22
16	3	В.	† Теодосія печ.	Івана непом.	4 14	7 39	3 54	7 59	4 2	7 50	2 47
17	4	С.	Пелагії	Пасхаліса	4 13	7 41	3 52	8 1	4 0	7 52	3 16
18	**5**	**Ч.**	**Возн. Госп., Ірини**	**Возн. Госп., Ф.**	4 12	7 42	3 50	8 3	3 59	7 53	3 49
19	6	П.	Йова многостр.	Петра, Целест.	4 10	7 43	3 49	8 5	3 58	7 55	зах.
20	7	С.	Явл. зн. Ч. Хреста	Бернарда	4 9	7 45	3 47	8 6	3 57	7 56	9 13
21	**8**	**Н.**	**6. Св. Отц. Ів. Бог.**	**6 по Вел. Олен.**	4 8	7 46	3 46	8 7	3 56	7 57	10 5
22	9	П.	Пер. м. св. Мик.	Юлії д.	4 6	7 47	3 45	8 9	3 55	7 59	10 51
23	10	В.	Симеона Зилота	Дезидерія	4 5	7 49	3 43	8 11	3 53	8 0	11 30
24	11	С.	Мокія свм.	Іванни вдови	4 3	7 50	3 42	8 13	3 52	8 2	ран.
25	12	Ч.	Епіфанія еп.	Урбана І. папи	4 2	7 51	3 41	8 14	3 51	8 3	0 4
26	13	П.	Глікерії мч.	Филипа	4 2	7 52	3 40	8 15	3 50	8 4	0 33
27	14	С.	Ізидора, Максима	Івана І. папи	4 1	7 54	3 38	8 17	3 49	8 6	1 1
28	**15**	**Н.**	**7. Сош. Св. Духа**	**Зісл. Св. Духа**	4 0	7 55	3 37	8 18	3 48	8 7	1 28
29	**16**	**П.**	**Пресв. Тройці**	**Пон. З. Св. Д.М.**	3 59	7 56	3 36	8 20	3 47	8 8	1 56
30	17	В.	Андроніка	Фелікса	3 58	7 57	3 35	8 21	3 47	8 9	2 26
31	18	С.	Теодота Муч.	Петронелі	3 57	7 58	3 34	8 22	3 46	8 10	2 59

Погода:— 1-4 понуро; 5-6 ясніше; 7-9 мило; 10-12 бурливо; 13-16 буря; 17-20 дуже тепло; 21-24 змінно; 25-28 холодно; 29-31 ясно, бурливо.

Червень — МАЄ 30 ДНІВ — June

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	Ч.	Трав. Патрикія	Якова	3 56	7 59	3 33	8 23	3 45	8 11	3 38
2	20	П.	Талалея	Еразма	3 55	8 0	3 32	8 24	3 44	8 12	4 22
3	21	С.	Константина і Олени	Кльотильди	3 55	8 1	3 32	8 25	3 44	8 13	схд.
4	**22**	**Н.**	**Всіх Святих, Вас.**	**1. по 3 Св. Тр.**	3 54	8 2	3 31	8 26	3 43	8 14	9 48
5	23	П.	Михайла, Єфрос.	Фльорентія	3 54	8 3	3 31	8 27	3 43	8 15	10 20
6	24	В.	Симеона стовп.	Норберта	3 53	8 4	3 30	8 28	3 42	8 16	10 50
7	25	С.	З. Найд. гол. св. Ів.	Роберта	3 52	8 5	3 30	8 29	3 41	8 17	11 16
8	**26**	**Ч.**	**Пр. С. Евхар. Карп.**	**Боже Тіло**	3 52	8 5	3 29	8 30	3 40	8 17	11 40
9	27	П.	Терапонта	Прима	3 51	8 6	3 29	8 31	3 40	8 18	ран.
10	28	С.	Никити	Марґарити	3 51	8 7	3 28	8 32	3 39	8 19	0 2
11	**29**	**Н.**	**2. по Сош. Теодосії**	**2 по З. Варнави**	3 51	8 7	3 28	8 33	3 39	8 19	0 25
12	30	П.	Ісакія, Богдана	Онуфрія	3 51	8 8	3 27	8 34	3 39	8 20	0 49
13	31	В.	Єремії ап.	Антонія з Пад.	3 50	8 9	3 27	8 35	3 39	8 21	1 15
14	1	С.	Черв. Юстина	Василія Вел.	3 50	8 9	3 26	8 35	3 39	8 21	1 45
15	2	Ч.	Никифора, Івана	Віта і Модеста	3 50	8 10	3 26	8 36	3 38	8 22	2 21
16	3	П.	Найс. с. І. Лукіяна	**Н. Серця Ісуса**	3 50	8 10	3 26	8 36	3 38	8 22	3 5
17	4	С.	Митроф. еп. Соф.	Адольфа	3 50	8 11	3 26	8 36	3 38	8 23	3 59
18	**5**	**Н.**	**3. по Сош. Дорот.**	**3 по З. Мар. М.**	3 50	8 12	3 26	8 37	3 38	8 23	зах.
19	6	П.	Іляріона, Васил.	Ґерв. і Прот.	3 50	8 12	3 26	8 37	3 38	8 24	9 31
20	7	В.	Теодота свмч.	Сильверія	3 50	8 12	3 26	8 37	3 38	8 24	10 6
21	8	С.	Теодора стр.	Альойза Ґон.	3 50	8 12	3 26	8 37	3 38	8 24	10 37
22	9	Ч.	Теклі, Кирила	Павлини	3 50	8 12	3 26	8 37	3 39	8 24	11 6
23	10	П.	Тимотея	Зенона	3 50	8 13	3 26	8 37	3 39	8 24	11 33
24	11	С.	Вартоломея, Марти	† Івана Хрест.	3 51	8 13	3 26	8 37	3 39	8 24	ран.
25	**12**	**Н.**	**4. по Сош. † Онуфр.**	**5 по З. Проспер.**	3 51	8 13	3 27	8 38	3 40	8 25	0 1
26	13	П.	Акилини м. Триф.	Павла й Іван. м.	3 52	8 13	3 27	8 38	3 40	8 25	0 30
27	14	В.	Єлисея пр.	Владислава	3 52	8 13	3 88	8 38	3 41	8 25	1 1
28	15	С.	Амоса, Єроніма	Льва II. папи	3 53	8 13	3 28	8 38	3 41	8 25	1 37
29	16	Ч.	Тихона еп.	**Петра і Павла**	3 53	8 13	3 29	8 38	3 42	8 25	2 19
30	17	П.	Мануіла, Кирила	Згад. св. Павла	3 53	8 13	3 30	8 37	3 43	8 24	3 6

Погода:— 1-2 грізно; 3-5 буря; 6-8 ясно, холодно; 9-12 мило; 13-15 змінно; 16-20 горячо і грізно; 21-24 буря; 25-26 вохко, душно; 27-30 горячо.

Липень — МАЄ 31 ДНІВ — July

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	С.	Черв. Леонтія	Теобальда	3 54	8 13	3 30	8 37	3 44	8 24	3 59
2	**19**	**Н.**	**5. по Сош., Юди ап.**	**5 п. З. Пос ПДМ**	3 55	8 13	3 31	8 36	3 44	8 24	4 56
3	20	П.	Методія	Геліодора	3 55	8 13	3 32	8 35	3 45	8 23	схд.
4	21	В.	Юліяна мч.	Йосифа Кал.	3 56	8 12	3 33	8 35	3 45	8 23	9 21
5	22	С.	Евсевія	Фільомени д.	3 57	8 12	3 34	8 34	3 46	8 22	9 44
6	23	Ч.	Агрипіни	Ісаії прор.	3 57	8 11	3 35	8 34	3 47	8 22	10 7
7	**24**	**П.**	**Різдво св. Ів. Хрест.**	Пульхерії	3 58	8 11	3 36	8 33	3 48	8 21	10 30
8	25	С.	Февронії	Єлисавети	3 59	8 10	3 37	8 32	3 49	8 20	10 52
9	**26**	**Н.**	**6. по С. Давида**	**6 по З. Кирила**	4 0	8 10	3 38	8 31	3 50	8 19	11 17
10	27	П.	Самсона	Амалії д.	4 1	8 9	3 40	8 30	3 51	8 18	11 44
11	28	В.	Кира й Івана	Пелагії	4 2	8 9	3 41	8 29	3 52	8 17	ран.
12	**29**	**С.**	**Ап. Петра і Павла**	Ген. і Гв. Ів. з Д.	4 3	8 8	3 42	8 27	3 53	8 16	0 17
13	30	Ч.	Собор 12 Апост.	Марґарети	4 4	8 7	3 44	8 26	3 55	8 16	1 56
14	1	П.	Лип. Косми і Дам.	Бонавентури	4 5	8 6	3 45	8 25	3 56	8 15	1 44
15	2	С.	† Пол. Ризи Пр. Б.	Розісл. Апост.	4 6	8 5	3 46	8 24	3 57	8 14	2 42
16	**3**	**Н.**	**7. поС. Анат.**	**7 по З. Пр.Д.М.**	4 7	8 5	3 47	8 23	3 58	8 13	3 50
17	4	П.	Андрея Крит.	Алексія	4 8	8 4	3 48	8 22	3 59	8 12	зах.
18	5	В.	Кирила і Методія	Симеона з Л.	4 9	8 3	3 50	8 21	4 1	8 11	8 39
19	6	С.	Атанасія	Вінкентія з П.	4 10	8 2	3 51	8 20	4 3	8 10	9 8
20	7	Ч.	Томи преп.	Іллі, Чеслава	4 12	8 1	3 53	8 18	4 4	8 8	9 37
21	8	П.	Прокопія мч.	Пракседи д.	4 13	8 0	3 54	8 16	4 5	8 7	10 5
22	9	С.	Панкратія	Марії Магдал.	4 14	7 59	3 56	8 15	4 6	8 6	10 34
23	**10**	**Н.**	**8. по С. † Антонія**	**8. по З. Аполін.**	4 16	7 58	3 58	8 13	4 8	8 4	11 5
24	11	П.	Ольги княг. Укр.	Христини	4 17	7 57	4 0	8 12	4 10	8 2	11 40
25	12	В.	Прокла і Ілярія	Якова ап.	4 18	7 55	4 1	8 11	4 11	8 1	ран.
26	13	С.	† Соб. Арх. Гавр	Анни, м. Пр. Д.	4 20	7 54	4 3	8 9	4 12	7 59	0 20
27	14	Ч.	Онисима	Наталії діви	4 21	7 52	4 5	8 7	4 14	7 58	1 4
28	15	П.	† Володимира Вел.	Інокентія папи	4 23	7 51	4 6	8 5	4 16	7 56	1 54
29	16	С.	Атиноґена	Марти діви	4 24	7 49	4 8	8 3	4 17	7 55	2 50
30	**17**	**Н.**	**9 по С. Марини**	**9 по З. Авдона**	4 25	7 47	4 9	8 2	4 18	7 54	3 48
31	18	П.	Якинта, Еміліяна	Ігнат. Льойод.	4 26	7 45	4 10	8 0	4 19	7 53	4 49

Погода:— 1-4 гарна погода; 5-6 грізно; 7-9 змінно; 10-14 душно, горячо; 15-18 буря; 19-20 гарно; 21-24 холодно, мило; 25-28 змінно; 29-31 мило.

Серпень — МАЄ 31 ДНІВ — August

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Схід і Захід місяця
1	19	В.	Лип. Мокрини	Петра в оковах	4 28	7 44	4 12	7 58	4 20	7 52	7 49
2	20	С.	† Ілії прор.	Пр. Д. Ангел.	4 29	7 42	4 14	7 56	4 22	7 50	8 13
3	21	Ч.	Симеона юрод.	Зн. св. Стефана	4 31	7 41	4 16	7 54	4 24	7 47	8 36
4	22	П.	Марії Магд.	Домініка	4 32	7 40	4 18	7 53	4 26	7 45	9 58
5	23	С.	Теофіля, Трофима	Мат. Б. Сніж.	4 34	7 38	4 19	7 51	4 27	7 43	9 22
6	**24**	**Н.**	**10 по С. † Бор. і Гл.**	**10 по З. Пр. Г.**	4 35	7 36	4 21	7 49	4 29	7 41	9 48
7	25	П.	† Усп. св. Анни	Каєтана	4 37	7 34	4 23	7 47	4 30	7 39	10 17
8	26	В.	Єрмолая, Параск.	Кирияка	4 38	7 32	4 25	7 45	4 32	7 37	10 52
9	27	С.	† Пантелеймона	Романа і Сек.	4 39	7 31	4 26	7 43	4 34	7 36	11 34
10	28	Ч.	Прохора	Лаврентія	4 41	7 29	4 28	7 41	4 36	7 34	ран.
11	29	П.	Калиніка, Сер.	Зузанни діви	4 42	7 27	4 30	7 39	4 38	7 32	0 25
12	30	С.	Сили, Андроніка	Кляри	4 44	7 25	4 32	7 37	4 39	7 30	1 27
13	**31**	**Н.**	**11. по С. Євдок. пр.**	**11 по З. Гіпол.**	4 45	7 23	4 34	7 35	4 41	7 28	2 38
14	1	П.	Серп. Маковеїв	Евзебія	4 46	7 22	4 35	7 33	4 42	7 26	3 55
15	2	В.	Перен. мощ. св. Ст.	Успення Пр. Б.	4 49	7 20	4 37	7 31	4 44	7 24	5 16
16	3	С.	Ісаака	Роха Виз.	4 50	7 18	4 39	7 29	4 46	7 22	зах.
17	4	Ч.	7 отр. в Еф., Евд.	Ліберата	4 52	7 16	4 41	7 26	4 47	7 20	8 7
18	5	П.	Евсиґнія муч.	Єлени кор.	4 53	7 14	4 43	7 24	4 49	7 18	8 36
19	6	С.	**Преображ. Господ.**	Беніґни	4 54	7 13	4 44	7 21	4 50	7 16	9 7
20	**7**	**Н.**	**12. по С. Дом. Пуль.**	**12 по З. Стеф.к.**	4 56	7 11	4 46	7 18	4 52	7 14	9 42
21	8	П.	Еміліяна	Іванни	4 58	7 9	4 48	7 16	4 54	7 12	10 20
22	9	В.	Матея ап.	Філіберта	4 59	7 7	4 50	7 14	4 55	7 10	11 3
23	10	С.	Лаврентія муч.	Филипа еп.	5 0	7 5	4 52	7 12	4 57	7 8	11 52
24	11	Ч.	Евпла, Клявдії	Вартоломея	5 1	7 3	4 53	7 10	4 58	7 5	ран.
25	12	П.	Фотія, Анікити	Людвика кор.	5 3	7 1	4 55	7 8	5 0	7 3	0 46
26	13	С.	Максима	Зефірина п.	5 5	6 59	4 57	7 6	5 1	7 1	1 42
27	**14**	**Н.**	**13. по С. Михея, Т.**	**13 по З. Й. Кал.**	5 6	6 57	4 59	7 3	5 3	6 58	2 42
28	15	П.	**Успення Пресв. Бог.**	Августина	5 7	6 55	5 1	7 0	5 5	6 56	3 43
29	16	В.	Перенес. обр. Г.	Усікн. св. Івана	5 8	6 53	5 2	6 58	5 6	6 54	4 44
30	17	С.	Мирона муч.	Рожі з Лім.	5 10	6 50	5 4	6 56	5 7	6 52	5 46
31	18	Ч.	Фльора і Лавра	Раймунда	5 11	6 47	5 6	6 53	5 9	6 50	6 49

Погода:— 1-2 грізно; 3-5 душно; 6-9 гарно, мило; 10-13 горячо і сухо; 14-17 хмарно; 18-23 холодно; 24-25 змінно; 26-28 горячо; 29-31 грізно, змінно.

Вересень | МАЄ 30 ДНІВ | September

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	П.	Серп. Ан., Тек.	Еґідія	5 13	6 42	5 8	6 50	5 11	6 48	7 28
2	20	С.	Самуїла	Юста	5 15	6 43	5 10	6 48	5 13	6 45	7 53
3	**21**	**Н.**	**14. по С. Тадея ап.**	**14 по З. Ізабелі**	5 16	6 42	5 11	6 46	5 15	6 43	8 21
4	22	П.	Аґатоніка	Розалії	5 18	6 38	5 13	6 44	5 17	6 41	8 53
5	23	В.	Лупна, Іринея	Лаврентія	5 19	6 36	5 15	6 42	5 19	6 39	9 32
6	24	С.	Евтихія свм.	Захарії пр.	5 21	6 34	5 17	6 40	5 20	6 36	10 18
7	25	Ч.	Тита, Вартоломея	Реґіни діви	5 22	6 32	5 19	6 37	5 22	6 33	11 13
8	26	П.	Адріяна, Наталії	† Різдво Пр. Б.	5 24	6 31	5 20	6 34	5 23	6 31	ран.
9	27	С.	Сави, Пімена	Ґорґонія	5 26	6 28	5 22	6 32	5 25	6 29	0 17
10	**28**	**Н.**	**15. по С. Августина**	**15 по З. Никол.**	5 27	6 26	5 24	6 29	5 27	6 27	1 29
11	29	П.	† Ус. г. І. Х.	Прота	5 29	6 24	5 26	6 26	5 29	6 25	2 46
12	30	В.	Олександра, Івана	Ґвідона	5 30	6 22	5 28	6 23	5 30	6 22	4 7
13	31	С.	Пол. пояса Пр. Б.	Товії	5 31	6 21	5 29	6 21	5 31	6 20	5 28
14	1	Ч.	Верес. Симеона	Воздв. Ч. Хр.	5 33	6 18	5 31	6 19	5 33	6 18	зах.
15	2	П.	Маманта, Івана	Нікодима	5 35	6 16	5 33	6 16	5 35	6 16	7 8
16	3	С.	Антима, Теокт.	Людмили діви	5 36	6 14	5 35	6 14	5 37	6 14	7 39
17	**4**	**Н.**	**16. по С. Вавила, М.**	**16 по З. Лямб.**	5 37	6 12	5 37	6 11	5 38	6 11	8 17
18	5	П.	Захарії (і Єлисав.)	Томи з Вілян	5 38	6 10	5 38	6 9	5 39	6 8	9 00
19	6	В.	Чудо Арх. Михаїла	Януарія	5 40	6 7	5 40	6 7	5 41	6 6	9 47
20	7	С.	Созонта	Евстахія	5 42	6 5	5 42	6 4	5 43	6 4	10 46
21	**8**	**Ч.**	**Різдво Пр. Богород.**	Матея ап.	5 43	6 2	5 44	6 1	5 45	6 1	11 36
22	9	П.	Йоакима і Анни	Маврикія	5 45	6 0	5 46	5 58	5 46	5 58	ран.
23	10	С.	Минодори, Митр.	Теклі діви	5 46	5 58	5 47	5 56	5 47	5 56	0 35
24	**11**	**Н.**	**17. по С. Теодори**	**17 по З. Ґерард.**	5 48	5 56	5 49	5 54	5 49	5 54	1 36
25	12	П.	Автонома	Клеофа	5 50	5 53	5 51	5 51	5 51	5 51	2 36
26	13	В.	Корнилія	Кипріяна	5 52	5 51	5 53	5 49	5 53	5 49	3 38
27	**14**	**С.**	**Воздв. Ч. і Ж. Хреста**	Косми і Дамяна	5 53	5 49	5 55	5 46	5 55	5 47	4 40
28	15	Ч.	Никити	Вячеслава кор.	5 54	5 47	5 56	5 44	5 56	5 44	схд.
29	16	П.	Евфимії, Людмили	Михайла арх.	5 55	5 44	5 58	5 42	5 58	5 42	6 0
30	17	С.	Софії, В., Над., Л.	Єроніма	5 57	5 42	6 0	5 40	6 0	5 40	6 25

Погода:— 1-3 вохко, немило; 4-8 тепло, душно; 9-10 грізно; 11-13 сильні вітри; 14-16 мило; 17-19 бурливо; 20-23 холодно; 24-26 змінно; 27-30 вохко, немило.

Жовтень — МАЄ 31 ДНІВ — October

Нв. ст	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	**18**	**Н.**	**Вер. 18. по С. Евм.**	**18. З. Ремігія**	5 59	5 40	6 2	5 37	6 2	5 38	6 56
2	19	П.	Трофима, Сав.	Леодеґара	6 0	5 38	6 4	5 34	6 3	5 35	7 33
3	20	В.	Евстафія, Татіяни	Кандида	6 1	5 36	6 5	5 32	6 4	5 33	8 16
4	21	С.	Кондрата ап.	Франца, Сераф.	6 4	5 33	6 7	5 30	6 6	5 31	9 7
5	22	Ч.	Фоки, Йони	Плакида	6 5	5 31	6 9	5 27	6 8	5 29	10 6
6	23	П.	† Зач. Ів. Христ. ☾	Брунона	6 6	5 29	6 11	5 24	6 10	5 26	11 13
7	24	С.	Теклі мч.	Юстини діви	6 8	5 27	6 13	5 21	6 11	5 24	ран.
8	**25**	**Н.**	**19. по С. Евфроз.**	**19 по З. Бриґід.**	6 9	5 26	6 14	5 19	6 12	5 22	0 26
9	26	П.	Пр. св. ап. Івана	Діон., Вінкент.	6 10	5 23	6 16	5 17	6 14	5 20	1 42
10	27	В.	Калістрата	Францішка Бор.	6 12	5 21	6 18	5 14	6 16	5 18	3 0
11	28	С.	Харитона муч.	Плакиди М.	6 14	5 19	6 20	5 11	6 17	5 16	4 20
12	29	Ч.	Киріяка ●	Максиміліяна	6 15	5 17	6 22	5 9	6 19	5 13	5 40
13	30	П.	Григорія свмч.	Едварда кор.	5 17	5 15	6 24	5 6	6 21	5 10	зах.
14	1	С.	Жовт. † Покр. Б.	Калікста п.	6 19	5 13	6 26	5 4	6 23	5 8	6 11
15	**2**	**Н.**	**20. по С. Кипр. Ю.**	**20 по З. Тереси**	6 21	5 11	6 28	5 2	6 25	5 5	6 51
16	3	П.	Діонісія	Ґалля	6 22	5 9	6 30	5 0	6 27	5 3	7 38
17	4	В.	Еротея	Гедвіґи	6 24	5 7	6 32	4 58	6 29	5 1	8 30
18	5	С.	Харитини	Ев. Луки	6 25	5 5	6 34	4 56	6 30	4 59	9 26
19	6	Ч.	† Томи ап. ☽	Петра з Альк.	6 27	5 3	6 36	5 54	6 32	4 57	10 25
20	7	П.	Сергія і Вакха	Феліціяна	6 29	5 1	6 38	4 51	6 33	4 55	11 25
21	8	С.	Пелагії, Ігнатія	Уршулі	6 30	4 59	6 40	4 49	6 35	4 53	ран.
22	**9**	**Н.**	**21. по С. † Якова**	**21 по З. Корд.**	6 31	4 57	6 42	4 47	6 37	4 51	0 27
23	10	П.	Евлампія	Івана Кап.	6 33	4 55	6 43	4 45	6 38	4 49	1 28
24	11	В.	Филипа, Теофана	Рафаїла Арх.	6 35	4 52	6 45	4 43	6 40	4 47	2 30
25	12	С.	Прова, Тараха	Івана Кант.	6 37	4 50	6 47	4 40	6 42	4 45	3 32
26	13	Ч.	Карпа мч.	Евариста	6 38	4 48	6 49	4 38	6 44	4 43	4 36
27	14	П.	Параскеві, Назар.	Савини муч.	6 40	4 47	6 51	4 36	6 46	4 41	5 40
28	15	С.	Лукіяна, Евфрим. ○	Симона, Юди	6 41	4 46	6 53	4 34	6 48	4 39	сxд.
29	**16**	**Н.**	**22. по С. Льонгина**	**22 по З. Нарк.**	6 43	4 45	6 55	4 32	6 50	4 37	5 32
30	17	П.	Андрія, Осї	Клявдія	6 45	4 43	6 57	4 30	6 52	4 35	6 14
31	18	В.	Луки ап.	Вольфґанґа	6 47	4 41	6 59	4 28	6 54	4 33	7 3

Погода:— 1-3 холодно, вітер; 4-8 гарно; 9-12 змінно, зимно; 13-14 змінно; 15-17 мило; 18-21 понуро, дощ; 22-24 бурливо; 25-27 ясно, холодно; 28-31 сильні вітри.

Листопад | МАЄ 30 ДНІВ | November

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	С.	Жовт. Йоіля пр.	**Всіх Святих**	6 49	4 39	7 1	4 26	6 55	4 31	8 0
2	20	Ч.	Артемія	† День задуш.	6 50	4 37	7 3	4 24	6 57	4 30	9 5
3	21	П.	Іляріона Вел.	Ґуберта	6 52	4 34	7 5	4 22	6 59	4 28	10 14
4	22	С.	Ґлікерії, Аверкія	Кароля Бором.	6 54	4 33	7 7	4 20	7 1	4 26	11 27
5	**23**	**Н.**	**23. по С. Як. ап. бр. Г.**	**23 по З. Єлис.**	6 56	4 31	7 9	4 18	7 3	4 24	ран.
6	24	П.	Арети, Анастазія	Леонарда	6 59	4 30	7 11	4 16	7 5	4 22	0 43
7	25	В.	Маркіяна	Теоґата	6 58	4 29	7 12	4 14	7 6	4 21	1 59
8	**26**	**С.**	**Вмч. Димитрія**	4 Коронатів	7 0	4 27	7 14	4 12	7 8	4 19	3 16
9	27	Ч.	Нестора	Теодора	7 2	4 25	7 16	4 10	7 10	4 17	4 33
10	28	П.	† Параскеви, Неон.	Андрея з Ав.	7 4	4 24	7 18	4 9	7 12	4 16	5 49
11	29	С.	Анастасії	Мартина еп.	7 5	4 22	7 20	4 7	7 13	4 14	зах.
12	**30**	**Н.**	**24. по С. Зен. Зенов.**	**24 по З. Март.**	6 6	4 21	7 22	4 6	7 14	4 13	5 26
13	31	П.	Стахія, Нар.	Евгенія	7 8	4 19	7 24	4 4	7 16	4 11	6 16
14	1	В.	Лист. Косми і Д.	Серафима	7 10	4 18	7 26	4 2	7 17	4 9	7 12
15	2	С.	Акиндина	Леопольда	7 12	4 16	7 28	4 1	7 19	4 8	8 11
16	3	Ч.	Айталя, Йосифа	Отмара	7 14	4 15	7 30	4 0	7 21	4 7	9 12
17	4	П.	Йоанікія	Сальомеї	7 15	4 14	7 32	3 58	7 23	4 6	10 13
18	5	С.	Галактіона муч.	Оттона	7 17	4 13	7 34	3 56	7 25	4 4	11 15
19	**6**	**Н.**	**25. по С. Павла еп.**	**25 по З. Єлис.**	7 18	4 12	7 36	3 55	7 27	4 3	ран.
20	7	П.	Єрона, Лазаря	Фелікса	7 19	4 11	7 38	3 54	7 29	4 2	0 17
21	**8**	**В.**	**Соб. св. Мих. Ар.**	Оф. Пр. Д. М.	7 20	4 10	7 40	3 52	7 31	4 1	1 19
22	9	С.	Онисифора	Кикилії діви	7 22	4 9	7 41	3 51	7 32	4 0	2 21
23	10	Ч.	Єраста, Ореста	Климента	7 24	4 8	7 43	3 50	7 34	3 59	3 25
24	11	П.	Міни, Віктора	Івана від Хр.	7 26	4 7	7 45	3 49	7 36	3 58	4 30
25	12	С.	† Йосафата, Ніля	Катерини	7 27	4 6	7 47	3 48	7 38	3 57	5 35
26	**13**	**Н.**	**26.по С. † Ів. Зол.**	**26 по З. Конр.**	7 28	4 5	7 49	3 47	7 39	3 57	6 41
27	14	П.	Филипа ап.	Валеріяна і В.	7 30	4 5	7 50	3 46	7 40	3 56	схд.
28	15	В.	Ґурія, Самсона	Кресцентія	7 31	4 4	7 52	3 45	7 42	3 55	5 49
29	16	С.	Ап. Матея єв.	Сатурніна	7 33	4 3	7 54	3 44	7 44	3 54	6 55
30	17	Ч.	Григорія новокес.	Андрея ап.	7 34	4 2	7 55	3 44	7 45	3 54	8 4

Погода:— 1-4 бурливо, зимно; 5-8 грізно, немило; 9-10 буря; 11-14 зимно; 15-19 змінно; 20-23 буря; 24-26 зимно; 27-30 сильні вітри.

Грудень — МАЄ 31 ДНІВ — December

Нв. ст.	Ст. ст.	Дні	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	П.	Лист. Плятона, Ром.	Елігія	7 36	4 1	7 56	3 43	7 46	3 53	9 18
2	19	С.	Авдія, Варлаама	Бібіяни	7 37	4 1	7 57	3 42	7 47	3 52	10 32
3	**20**	**Н.**	**27. по С. Григ.**	**1. Адв. Франца**	7 39	4 1	7 59	3 41	7 48	3 52	11 47
4	**21**	**П.**	**Введення Пр. Бог.**	Варвари	7 40	4 0	8 0	3 41	7 49	3 51	ран.
5	22	В.	Филимона ап.	Сави еп.	7 41	4 0	8 1	3 40	7 50	3 51	1 2
6	23	С.	Амфілохія, Григ.	Миколая	7 42	3 59	8 3	3 40	7 51	3 51	2 17
7	24	Ч.	Катерини вмч.	Амврозія	7 43	3 59	8 4	3 39	7 53	3 50	3 32
8	25	П.	Климента папи	**Неп. Зач. П.Д.М**	7 44	3 59	8 5	3 39	7 54	3 50	4 44
9	26	С.	Алипія Стовп. прп.	Леокадії	7 45	3 59	8 6	3 39	7 55	3 50	5 53
10	**27**	**Н.**	**28. по С. Яков.**	**2. Адв. МБ. Л.**	7 46	3 58	8 8	3 39	7 57	3 50	зах.
11	28	П.	Стефана	Дамазія	7 47	3 58	8 9	3 39	7 58	3 50	5 6
12	29	В.	Парамона, Фільом.	Александра	7 48	3 58	8 10	3 38	7 59	3 49	5 55
13	30	С.	† Ап. Андрея пер.	Лукії	7 49	3 58	8 11	3 38	8 0	3 49	6 56
14	1	Ч.	Груд. Наума ф.	Спіридона	7 50	3 58	8 12	3 38	8 1	3 49	7 58
15	2	П.	Авакума прор.	Фортуната Мак.	7 51	3 59	8 13	3 38	8 2	3 49	9 1
16	3	С.	Софонія, Теодула	Аделяйди	7 52	3 59	8 14	3 38	8 2	3 49	10 3
17	**4**	**Н.**	**29. по С. В. і Ів. Дам.**	**3. Адв. Лазаря**	7 52	3 59	8 15	3 38	8 3	3 50	**11 4**
18	5	П.	Сави Освящ. прп.	Ґраціяна	7 53	3 59	8 16	3 38	8 3	3 50	ран.
19	**6**	**В.**	**Миколая чудотв.**	Немезія	7 54	3 59	8 16	3 38	8 4	3 50	0 6
20	7	С.	Амвросія еп.	Теофіля і Зен.	7 54	4 0	8 17	3 39	8 5	3 51	1 9
21	8	Ч.	Патапія	Томи ап.	7 55	4 0	8 17	3 39	8 5	3 51	2 12
22	**9**	**П.**	**Неп. Зач. Пр. Бог.**	Зенона	7 56	4 0	8 18	3 40	8 6	3 52	3 17
23	10	С.	Міни, Єрмоґена мч.	Вікторії	7 57	4 1	8 18	3 40	8 6	3 52	4 22
24	**11**	**Н.**	**Н. Праотців Дан.**	**4. Адв. Н. Різд.**	7 57	4 2	8 18	3 41	8 6	3 53	5 27
25	12	П.	Спірідіона	**Різдво Хрис.**	7 57	4 3	8 18	3 42	8 7	3 54	6 29
26	13	В.	Евстратія, Евген.	**Стефана**	7 58	4 4	8 18	3 43	8 7	3 54	7 26
27	14	С.	Тирса, Левкія	Івана св.	7 58	4 4	8 19	3 45	8 8	3 55	схд.
28	15	Ч.	Елевтерія свмч.	Дітей уб. у В.	7 58	4 5	8 19	3 46	8 8	3 56	6 16
29	16	П.	Аггея, Теоф., Тир.	Томи еп.	7 59	4 6	8 19	3 47	8 8	3 57	8 18
30	17	С.	Даниїла, Ананії	Давида, Евгенія	7 59	4 7	8 19	3 48	8 8	3 58	9 35
31	**18**	**Н.**	**Н. п. Різдв. Севаст.**	**Н. по Різд. С.**	7 59	4 8	8 19	3 49	8 8	3 59	10 52

Погода:— 1-2 бурливо; 3-4 змінно й грізно; 5-9 зимно; 10-12 лагідніше; 13-17 буря; 18-19 ясніше, зимно; 20-23 зимно, бурливо; 24-26 буря; 27-31 зимно.

Постійний Калєндар

Що означує день у тижні для к ожної дати на роки 1801—1980.

А — Роки							Б — Місяці											
1801 — — 1900				1901 — — 1980			Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	29	57	85		25	53	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
02	30	58	86		26	54	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
03	31	59	87		27	55	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
04	32	60	88		28	56	0	3	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
05	33	61	89	01	29	57	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
06	34	62	90	02	30	58	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
07	35	63	91	03	31	59	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
08	36	64	92	04	32	60	5	1	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
09	37	65	93	05	33	61	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
10	38	66	94	06	34	62	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
11	39	67	95	07	35	63	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
12	40	68	96	08	36	64	3	6	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
13	41	69	97	09	37	65	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
14	42	70	98	10	38	66	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
15	43	71	99	11	39	67	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
16	44	72		12	40	68	1	4	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
17	45	73		13	41	69	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
18	46	74		14	42	70	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
19	47	75		15	43	71	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
20	48	76		16	44	72	6	2	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
21	49	77		17	45	73	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
22	50	78		18	46	74	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
23	51	79		19	47	75	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
24	52	80		20	48	76	4	0	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
25	53	81		21	49	77	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
26	54	82		22	50	78	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
27	55	83		23	51	79	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
28	56	84		24	52	80	2	5	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1

В. — Назви днів						
Неділя	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	Пятниця	Субота
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	32	33	34	35
36	37					

Вишукуємо в табелі **А** рік, якого нам треба і в цій самій лінії в табелі **Б** вишукуємо число, що лежить у тій самій лінії під відповідним місцем. До цього числа додаємо дату місяця. Одержане таким робом число вишукуємо в табелі **В.** День про який нам іде буде над тим числом.

Приклад: Котрого дня в тижні помер Іван Франко? 28. травня 1916 року.

Відповідь: В табелі **А** вишукуємо рік 1916. В тому самому рядку в табелі **Б** під місяцем травнем маємо число 1. До цього додаємо дату названого дня 28 і одержимо число 29. Шукаємо того числа в табелі **В,** де є назви днів, і находимо його під неділею. Отже Франко помер у неділю.

Загальний Церковний Устав

СВЯТИЙ ПОЛИЄЛЕЙНИЙ НА БУДНИ

Вечірня Велика: „Блажен муж." на „Господи возвах" стихири 6 або 8: Свят; Слава: Свят; І нині: Догмат по гласу слави, (в Пятницю веч. Догмат уступаючого гласа) Прок.: дня 3 Читання. Стиховна: Свят.; Слава: Свят; І нині: Богород. воскр. Стиховні після наславника.— Тропар Свят.; Слава І нині. Богородичен воскр. після Слави. Отпуст великий з поминанєм Служби лише Свят.

Повечеріє: По „Достойно" Кондак Святого.

Утрення: Тропар: Свят, 2 р., Слава І нині: Богородичен воскр. після Слави. Дві рядові Катизми з малими Ект. Сідалні: Свят. з Богород. Полиєлей. Величання: Свят Ект. мала, Сідален полиєл. з Богород. на Слава І нині. Степенна 4 гл. (1 антиф.) Прокімен. Евангеліє і стихира по нім: Свят. Канони: Богородичен з Ірмосом на 6; Свят на 8. (В суботу за Канон Богород. Канон храма на 6). Катав. рядова. По 3-ій п.: Сідален: Свят, Слава І нині: Богород. — По 6-ій п.: Кондак — Ікос. Свят. По 9-ій п. Світилен: Свят.: Слава І нині: Богород. єго. Стихири хвалитні: Свят. 4.; Слава І нині: Богород. Славословіє вел. Троп..: Свят.: Слава І нині: Богород. воскр. після Слави. — Отпуст великий.

Часи: На всіх, Тропар і Кондак Святого.

Літургія: Антифони повседневні Тропар; Слава: Кондак Свят.; І нині: Богородичем після Слави. Прокімен, Аллилуя, Причастник: Свят. Апостол і Евангеліє: (рядове і) Свят.

В цей день невільно правити Служби Божої в чорних ризах.

СВЯТИЙ ПОЛИЄЛЕЙНИЙ НА БУДНИ В ПОПРАЗДЕНСТВІ.

Вечірня велика: „Блажен муж." На „Господи возвах": Празн. 3; Свят. 5; Слава: Свят.; І нині: Празн. — Вхід 3 Читання. Стиховна зі Славою: Свят, І нині: Празн. Тропар: Свят.; Слава І нині: Празн.

Повечеріє мале: Кондак: Свят.; Слава І нині: Празн.

Утрення: Тропар. Празн. 2 р., Слава: Свят.; І нині: Празн. — По рядових Катизмах Ект. Сідалні: Свят; Слава І нині: Празн. — Полиєлей Величання. Ексенія мала. Сідален полиєлея Свят.; Слава І нині: Празн. Степенна 4 гл. (1 ант.) Прокімен, Еванг. і стихира: Свят. Канон: Празн. на 6; Свят. на 8. Катав. рядова. По 3-ій п.: Кондак — Ікос: Празн. Сідален: Свят Слава І нині: Празн. По 6-ій п.: Кондак — Ікос: Свят. По 9-ій п.: Світилен Свят.; Слава І нині: Празн. Стихири хвалитні: Празн. 3; Свят. 3; Слава: Свят.; І нині: Празн. Славословіє велике. Тропар: Свят; Слава І нині: Празн. Отпуст великий з поминанням Служби Празн. і Свят.

Часи: На всіх, Тропар Празника і Слава: Святого. Кондаки, на переміну: на 1-ім і 6-ім Празника, на 3-ім і 9-ім Святого.

Літургія: а) коли був Празник Господський: два антифони: Празн.; третий звичайний з припівом: Празн. — б) Коли був Празник Богородиці: антифони дня — Тропар: Празн. і Свят; Слава: Кондак Свят.; І нині; Празн. Прокімен, Аллилуя, Причастник: Празн. і Свят. Задостойник: Празн. Апостол і Евангеліє: (рядове і) Свят.

В цей день невільно правити Служби Божої в чорних ризах.

СВЯТИЙ ЗІ ВСЕНОЧНИМ У БУДНИ.

Вечірня Велика: „Блажен муж.” На „Господи Возвах” 8 стихир, Слава: Святому, І нині: Догмат. По прокімені дня 3 чтенія святого. Литія. По Стиховні Тропар святого 2 р. і „Богородице Діво” 1 р.

На Повечерію, Утрені, Часах і на Літургії всьо як Полиєлейному у Будни.

В цей день невільно правити Служби Божої в чорних ризах.

СВЯТИЙ ПОЛИЄЛЕЙНИЙ В НЕДІЛЮ.

На Великій Вечірни: — „Блажен муж.” На „Господи Возвах” 10 стихир: 4 воскресні припадаючого гласа і 6 Святого, Слава; Святого, І нині: Догмат. Прокімен Суботи вечера і 3 чтенія Святого. Стиховна воскресна, Слава: Святого. І нині: Богородичен по гласу Слави. При кінці Тропар воскресний, Слава: Святого, І нині: Богородичен воскресний по гласу Тропара Святого. Отпуст великий.

На Повечерію: Кондак Святого по Трисвятім.

На Великій Утрени: На „Бог Господь”: Тропар воскр. гласа, 2 р., Слава: Святого, І нині: Богородичен по гласу слави. Сідален воскр., Полиєлей і величанія Святого, Ангельський Собор а по малій ектенії Упакой гласа, відтак 1-ий і 2-ий сідален Святого без Богородичних, Слава: 3-ий Сідален Святого, І нині: Богородичен його. Степенна гласа і всьо проче до канона воскресне. На каноні, по 3-ій пісни кондак, Ікос і Сідален Святого, по 6-ій кондак і Ікос воскресний, по 9-ій Світилен воскр., Слава: Святого, І нині: Богородичен Світилна воскресного. На хвалитех 8 Стихир: 4 воскресні і 4 Святого (4-а стихира наславна), Слава: Стихира евангельська, І нині: „Преблагословенна”. Проче до кінця воскресне. Отпуст великий з поминанням Святого.

На часах: — На всіх Тропар воскр. і Слава: Святого. Кондаки: на 1-ім і 6-ім воскресний, на 3-ім і 9-ім Святого.

На Літургії: Тропар воскр., Святого і кондак воскр., Слава: кондак Святого, І нині: Богородичен по гласу Слави або „Заступнице Христіян”. Прокімен, Аллилуя, Апостол, Евангеліє і Причастен, неділі і Святого.

СВЯТИЙ ПОЛИЄЛЕЙНИЙ В НЕДІЛЮ В ПОПРАЗДЕНСТВІ

На Великій Вечірни: „Блажен муж”. На „Господи возвах” 10 стихир: 3 воскр., 3 Празника і 4 Святого, Слава: Святого, І нині: Догмат. Прокімен дня, 3 чтенія Святого. Стиховна воскресна, Слава: Святого, І нині: Празника. При кінці Тропар воскр., Слава: Святого, І нині: Празника.

На Повечерію: — Кондак Святого, Слава, І нині: Празника.

На Великій Утрени: Тропар воскр., 2 р., Слава: Святого, І нині: Празника. Сідален і проче як в неділю без Попразденства, лиш по 3-ім сідални Святого, І нині: Празника. По 3-ій пісни Канона Кондак і Ікос Празника і Святого і Сідален Святого, Слава І нині: Празника: по 6-ій Кондак і Ікос воскр.; по 9-ій Світилен воскресний, Слава: Святого, І нині: Празника. На 9-ій пісни (крім неділь внутр Празника Пасхи) береться „Честнійшую”. На хвалитех 8 стихир: воскресні 4 і Святого 4, Слава: Стихира Евангельська, І нині: „Преблагословенна”.

На часах: — На всіх Тропар воскр., і Слава: на 1-ім і 6-ім Празника, а на 3-ім і 9-ім Святого. Кондаки: на 1-ім і на 9-ім воскр., на 3-ім Празника, а на 6-ім Святого.

На Літургії: — Тропар воскресний, Празника, Святого і Кондак воскресний, Слава: Кондак Святого, І нині: Кондак Празника. Прокімен, Апостол, Евангелія і Причастен, Неділі і Святого.

Церковний Устав на Рік 1939

УСТАВ НА СІЧЕНЬ.

1. Неділя перед Різдвом: св. Отців: — Глас 4, ев. утр. 7.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". На Господи возвах 10 стихир: воскр. 6 і Отцям 4, Слава: Отцям, І нині: Догмат. — Чтенія 3 Отцям. Стиховна воскр., Слава: Отцям, І нині: Богородичен. При кінці, тропар воск., Слава: Отцям, І нині Богор.

На Літургії: Тропар воскр. і Отцям, Слава і нині: Кондак Отцям. Прокімен Отцям. Апост. з нед. 28, ев. з нед. 29.

Слідує седмиця 30.

6.—Навечеріє Різдва Христового: Царські Часи.

На Літургії св. Василія з Вечірнею: Апостол зачало 303; евангеліє Луки зач. 5. (Піст).

7.—Різдво Христове: Повечеріє Велике з Всеночним.

На Літургії Йоана Золотоустого: Аатифони Празника. Місто „Святий Боже" співається „Єлици". Апостол зачало 209; евангеліє Матея зачало 3. **Загальниця до Навечерія Богоявлення, але час заказаний.**

8.—Неділя по Різдві, Собор Пресв. Богород. і св. Обручника Йосифа:— Всеночне. Гл. 5, ев. утр. 8.

На Вел. Вечірни: „Блажен муж". 10 стихир, воскр., 3, Обручника 4 і нед. по Різдві 3., Слава: Собора, І нині: Різдва, Прокімен великий і 3 чтенія. Стихири литійні, Стиховна. Тропарі: Обручника, нед. по Різдві і Різдва.

На Літургії: Тропар воскр., Празника і Собора. Слава: Кондак Собора, І нині: Празника. Прокімен нед. по Різдві і Собора; Апп. зач. 200 і 306, ев. Матея зач. 4.

Слідує седмиця 31.

9.—Первомученика Стефана:

На Літургії: Антифони два Празника, третий звичайний з припівом Празн. Тропар: Празн. і Стеф.; Сл.: Кондак Стеф.; І нині: Празн. і Стеф.; Сл.: Кондак Стеф.; І (Стеф.) Задостойник: Празн. Апостол з. 17; ев. Матея зач. 87.

14.—Новий Рік. Обрізання Г. Н. І. Х. і Святого Василія: Всеночне.

На Великій Вечірни: 8 стихир: Обрізання 4 і Василия 4, Слава: Василія, І нині: Обрізання. Чтеній 3. Литія. На благословення хлібів Тропар Василія 2 р. і Обрізання 1 р.

На Утрени: Тропар Обрізаня 2 р., Слава: Василія, І нині: Обрізання. „Полиєлей" і Величанія Степанна „тО юности" і Прокімен: „Уста моя", Евангеліє Йоана зач. 36. Ірмоси Обрізання, Катавасія „Глубини" Богоявленія. По Славословію великім Тропар Василія, Слава, І нині: Обрізання.

На Літургії Василія Великого: Тропар Обрізання і Василія, Слава: Кондак Василія, І нині: Обрізання.Прокімен, Аллилуя і Причастен Обрізання і Василія. Апостол зач. 254 (Обрізаннія) і зач. 294 (Суб. пер. Просвіщ.). — ев. Луки зач. 6 (Обр.) і Матея зач. 5 (суб. пер. Просв.).

15.—Неділя перед Просвіщенням і 31 по Сош.: Глас 6, ев. ев. утр. 9.

На Літургії: Тропар воскр., і Предпразд., Слава: Кондак воскр., І нині: Предпразденьства. Прокімен і Причастен гласа 6, Ап. зач. 298, ев. Марка зач. 1.

Слідує седмиця 32.

18.—Навечеріє Богоявлення: — Царські Часи.

На Літургії св. Василія з Вечірнею: Апост. зач. 143, ев. Луки зач. 9.

Піст.

19.—Богоявлення ГНІХ. — Повечеріє Велике зі Всеночним, як перед Різдвом.

На Літургії Йоана Золотоустого: Антифони Празника. Місто „Святий Боже" співається „Єлици". Апостол начало 302, еванг. Матея зачало 6. По Заамвонній молитві Водосвяття.

20.—† Собор Йоана Предтечі: — Всьо по уставу Святого Полиєлейного на будни в попразденстві.

На Вечірни: Стихир 6: Празника 3 і Предтечі 3.

На Утрени: еванг. Матея зач. 5.

На Літургії: Прокімен: „Возвеселиться праведник о Господі, і уповаєт на него". Ап. зач. 42; ев. Йоана зач. 3. Причастен: Богоявлення і „В память вічную . . ."

21.—Субота по Просвіщенню: —

На Літургії: Прокімен, Аллилуя і Причастен Празника. Апостол зач. 233, еванг. Матея зач. 7.

22.—Неділя по Просвіщенню і о Закхею: гл. 7; еванг. утр. 10.

На Літургії. Антифони 2 перші Богоявлення, 3-тий недільний з припівом Богоявлення. Тропар воскр. Богоявлення, Слава: Кондак воскр. І нині: Богоявлення Прокімен і Причастен Нед. по Просвіщенню. Апостол нед. по Просв. і Закхею (нед. 32). ев. нед. по Просв. Матея зач. 8 і о Закхею, Луки зач. 94.

29.—Неділя Митаря і Фарисея: Гл. 8. еванг. утр. 11.

На Великій Вечірни: Стихир 10: воскресних 7 і Митаря 3, Слава: Митаря, І нині: Догмат гл. 8. Стиховна воскресна, Слава: Митаря, І нині: Богородичен.

На Утрени: До Канона служба воскресна як звичайно, лиш по Псальмі 50 Слава: „Покаянія отверзи" і нині: „На Спасенія Стези" і по припіві Стихира „Множества", Канон воскресний, Катавасія „Отверзу" гл. 4. На „Хвалитех" 4 стихири гласа і 4 Митаря. Слава: Митаря, І нині: „Преблагословенна".

На Літургії: Тропар воскресний, Слава: Кондак Митаря, І нині: Богородичен. Прокімен і Прич. воскресний. Апостол зачало 296, евангеліє Луки зачало 89.

Загальниця до неділі Блудного Сина.

УСТАВ НА ЛЮТИЙ

5.—Неділя Блудного Сина: — Глас 1, ев. утр. 1.

На Великій Вечірни: 10 Стихир: Воскр. 7 і Блуд. Сина 3. Слава: Блуд. Сина, І нині: Догмат гл. 1. Проче як в неділю Митаря.

На Утрени: По уставу неділі Митаря і Фарисея з додатком „На ріках Вавилонських".

На Літургії: Тропар воскр. Слава: Кондак Блудного, І нині: Богородичен. Апастол зач. 135, еванг. Луки зачало 79.

11.—Субота Задушна: —

На Вечірни: Єктенія за „Упокой". На „Господи возвах" Стихир 6: гласа 1-го і Суботи Мясопустної 3, Слава: Суботи, І нині: Догмат гласа 1-го. Місто прокімена співається: „Аллилуя". Стиховна сласа 1-го, Слава: Суботи, І нині: Суботи. При кінци Тропар і Богородичен „За Упокой".

На Утрени: Місто „Бог Господь" співається „Аллилуя". Тропар „За Упокой". Проче всьо до канона як Парастасі. „Хвалитех" за Упокой. Славословіє мале і Стиховна гласа 2. Слава, І нині: Суботи Задушної, Тропар як на вечірни. Отпуст за Упокой.

На Літургії: Всьо за усопших. Апостол і Евангеліє дня і за усопших.

12.—Неділя Мясопустна і Трьох Святителів: Глас 2, ев. утр. 2. Всеночне.

На Великій Вечірни: 10 Стихир: Воскр. 3, нед. Мясоп. 4 і Святих 3; Слава: нед. Мясоп., І нині: Догмат. Чтенія 3; Литія; Стиховна воскр., Слава: Святих, І нині: нед. Мясопусної. На благосл. хлібів тропар „Богородице Діво" 2 р. і Святих 1 р.

На Літургії: Тропар воскр. Святих, і Кондак воскресний, Слава: Конд. Святих, І нині: Кондак нед. Мясопустної. Прокімен воскр. і Святих, Апостол, еванг. нед. Мясопустної і Святих.

15.—Стрітення ГНІХ: Всеночне.

На Вечірни: Всьо празника. На благословення хлібів Тропар Празника 3 р.

На Утрени: На „Бог Господь" Тропар Празника 2 р. Слава, І нині: Тропар Празника 1 раз. Всьо проче по порядку Празника. Евангелія Луки зачало 8.

На Літургії: Припів до 3-го Антифона. „Молитвами Богородице, Спасе, спаси нас". Місто „Прийдіте поклонімся" береться лиш в сам день Празника входноє. Ап. з. 316, евангелія Луки зачало 7.

18.—Віддання Стрітення: — Всьо празника повседневного виду.

На Літургії: Тропарі, Прокімен, аллилуя і Причастен Празника. Ап. і Евангелія Празника.

19.—Неділя Сиропустна: — Глас 3, еванг. утр. 3.

На Вечірни і Утрени: Устав той сам, що в неділю Блудного Сина.

На Літургії: Тропар воскресний. Слава, І нині: Кондак неділі Сиропустної. Апостол зачало 112, евангеліє Матея зачало 17.

20. — Понеділок: Початок Великого Посту.

В Середи і Пятниці Великого Посту Служба Божа Преждеосвящених Дарів і Сорокоусти.

Літургія Преждеосвященних Дарів (на ній Вечірня з слідуючого дня).

УВАГА: На Літургії Преждеосвященних Дарів убирається священик в усі ризи (фіолютні) причім говорить лише слова: „Господу помолимся . . ." Опісля бе-

ВГОРІ: Чорчил при заливі Годсонс Бей з Фортом Принца Валії. — ВДОЛИНІ: Камерон Бей на східнім березі озера Грейт Бейр далеко в північно західній части Канади. Там є головна кватира нової Гірничої Околиці. Там находяться на краю зимної полоси Редіостації, Склади Газоліни для літаків, Почта, Бюро Рекордів Майнерів, Стація Кінної Поліції, Склад Медицин, Товарів і помешкання.

ре порожну чашу і дискос накриті покровцем твердим, ложочку і ручничок і виходить перед Престол, де відправляє Літургію після низше поданого взору. Царські двері отворені через цілу Літургію. Замкнені лише в часі співання „Да ісправиться”.

Чин Літургії: „Благословенно царство”. „Царю небесний...” аж до „Прийдіте поклонимся...” — Псалом 103. — В часі того Псальма читає священик пять послідних Молитов Вечірні (Світилничних).

(Три початкові читає поодиноко по кождім з трех антифонів 18-ої Катизми). Катизма 18-а. Три антифони з Ект. малими; і Молитвами вечірними. На „Господи возвах...”: Тріоди: 6; Свят. із слідуючого дня: 4; Слава: Свят. І нині: Богородичен, гласа. Вхід з кадилом „Світе тихий...” Прокімен Тріоди з Стихом 2. р. Чтеніє: Битія. Другий Прокімен: Тріоди зі Стихом. Священик бере в руки трійцю і кадильницю, складає їх навхрест і обернений до Престола голосить: „Премудрость прости”. „Світ Христов просвіщає всіх”. На ті послідні слова звертається священик лицем до людей. Усі роблять 3 великі поклони. Чтець зачинає відразу: Причтей Чтеніє. „Воньмім”. Чтеніє. Священик замикає царські двері і по скінченню Чтенія, обкадивши передну часть Престола зачинає „Да ісправиться”. Священик обкаджує Престіл при кінци кождого стиха, а на кожду сторону переходить тоді, коли клирос зачинає співати: „Воздіяніє...” В часі коли священик співає стих клячить народ, і портивно, коли співає народ, клячить священик. І встає на „Воздіяніє...” По скінченню „Да ісправиться...” священик отвирає царські двері — усі роблять три великі поклони і сейчас зачинається Літургія по порядку після Служебника. Ектенії співає священик специяльним напівом. В часі співання „Нині сили...” священик кадить, як звичайно на Літургії перед Вел. Входом. — По обкадженню священик сам відмавляє „Нині сили” 3 рази виймає з Кивота Дароносицю, кадить, бере її в руки і з шалем на рамени робить: Вхід. — По Вході священик кладе св. Дари, обкаджує, вибирає освяченого Агнця і Частиці і опісля ховає Дароносицю. Без ніякої Молитви вливає священик вино і воду до чаші, покриває покровцем, опісля робить з усім народом 3 великі поклони і продовжає Літургію. Св. Причастіє відбувається під одним видом. По заамвонній Молитві: „Буди імя Господне...” 3 р. Псалом 33. — „Благословеніє Господне на вас...” і тд. співає священик напівом звичайним.

26.—Неділя 1 Великого Посту. — Глас 4. евангелія утр. 4.

На Літургії Василія Великого: Тропар Воскресний, Образа, Сл. І нині: Кондак Тріоди. За достойн. „О тебі радується”. Апостол зачало 329 евангеліє Йоана зачало 5.

УСТАВ НА БЕРЕЗЕНЬ.

5.—Неділя 2 Великого Посту. — Глас 5. еванг. утр. 5.

На Літургії Василія Великого: Тропар воскресний, Слава: Кондак Тріоди. І нині: Богородичен. Ап. зачало 304, Еванг. Марка з. 7.

9.—† 1 і 2 Обрітення Глави Йоана Хрестителя:— В Середу на Літургії Преждеосвященних Дарів; — Стихир 10: Тріоди 6 і Предтечі 4. Слава: Предтечі, І нині: Догмат по гласу Слави. — Чтенія 3 Тріоди і 3 Предтечі. „Да ісправиться” і проче літургії.

В Четвер на Літургії: Ап. зач. 176 ев. Матея зач. 40.

12.—Неділя 3 Великого Посту, Хрестопоклонна: — Глас 6; ев. утр. 6.

На Великій Вечірни: „Блажен муж”. На „Господи Возвах” 10 стихир: воскресні 6 і Тріоди 4, Слава: Тріоди, І нині:Догмат гласа 6. Стиховна гласа, Слава: І нині; Тріоди. При кінці Тропар воскресний, Слава: „Спаси Господи”, І нині: Богородичен. По отпусті винесення Чесного Хреста зі захристії н авеликий престіл. Відбувається воно так: Сейчас по отпусті Вечірні священик йде до Захристії, — де вже наперед приготував Чесний Хрест, убравши його в васильки і обвив з споду „Воздухом”, а між васильки і Хрест встромивши Дискос. Відтак одітий в епітрахиль і фелон, покадить Хрест і зачинає „начало обичне” від Благословен Бог наш. „Яко твоє єсть царство” бере Хрест у руки і прикладаючи собі його до чола васильками, виносить на престіл і кладе його на місце евангелія, а хор підчас того співає Тропар: „Спаси Господи”, Слава, І нині: „Вознесийся”.

На Утрени: В часі Славословія великого священик убраний у всі ризи фіолетні, покадить на престолі Хрест, бере його в руки і обійшовши престіл наоколо, стає

перед царськими вратами. Коли скінчить ся Славословіє і Трисвятоє, священик возглашає: „Премудрость прости!” і заносить хрест на тетрапод а положивши його там кадить з 4 сторін. Хор в тім часі співає „Спаси Господи”, а по відспіванщо робиться 3 поклони співаючи „Кресту Твоєму”.Подібно в кождім богослуж. в церкві аж до пятниці співається перед Чесним Хрестом 3 рази „Кресту Твоєму” з поклонами. В пятницю по богослуженню заносить священик хрест до захристії.

На Літургії Василія Великого: Тропар воскресний і Хреста, Слава, і нині: Конд. Хреста. Місто „Святий Боже” береться „Кресту Твоєму”. Прокімен і Причастен Хреста. Апост. зач. 311. еванг. Марка зазало 37.

19.—Неділя 4 Посту: — Глас 8, еванг. утр. 8.

На Літургії Василія Великого: Апост. зач. 314. еванг. Марка з. 40.

22. — † Сорок Мучеників.

На Вечірни: На „Господи Возвах” 6 стихир: 3 постні і 3 мучеників. По „Світе тихий” будуть два чтенія постні і 3 чтенія Святих Мучеників.

На Літургії Преждеосвященних Дарів: Апост. зач. 331. По „Да ісправиться” еванг. Матея зач. 80.

Вечером Поклони.

26. — Неділя 5 Посту: — Глас 1, ев. утр. 9.

На Літургії Василія Великого: Апост. зач. 321, еванг. Марка зач. 47.

УСТАВ НА КВІТЕНЬ.

2. — Неділя Квітна: — Всеночне. Вся воскресна служба опускається.

На Великій Вечірни: „Блажен муж”. На „Господи Возвах” 10 стихир. Чтенія 3. Литія. На благословення хліба Тропар „Общеє воскресеніє” 2 рази і „Спогребшеся” 1 раз.

На Утрени: Полиелей і Величанія. „Ангельський Собор” опускається. По псальмі 50 благословення лози, яку роздається на каноні підчас мировання.

На Літургії Йоана Золотоустого: Осібні антифони Квітної Неділі. Ап. зачало 246, еванг. Йоана зач. 41.

6. — Великий Четвер.

Літургія Василія Великого з Вечірнею: 10 стихир. Чтеній 3 і Апост. зач. 149, еванг. Матея зач. 107. Місто „Іже Херувими”, співається „Вечери твоєя Тайни”. Місто Достойно співається Ірмос „Странствія”.

7. — Велика Пятниця і Благовіщення Пречистої Діви Марії: — В цей день, ізза Празника Благовіщення правиться Літургія Золотоустого з Вечірнею.

На Літургії з Вечірнею: На Господи Возвах 10 стихир: Тріоди 6 і Празника 4, Слава: Тріоди, і нині: Празника. Вход з евангелієм. 5 Чтеній: Тріоди 3 і Благовіщ. 2. Ектенія мала з возгласом трисвятого і по порядку літургія Золотоустого. Ап. з. 306, ев. Луки зач. 3. Місто Достойно береться Ірмос Празника. Причастен Празника.

Царські часи. По вечірні винесення Плащаниці до Божого Гробу. Винесення відбувається так: В часі співання послідної стихири на Стиховні священик одітий в усі ризи (фіолєтні) виходить перед престіл з Плащаницею і віддає її 4-ом парохіянам. Відтак виймає Святі Тайни, обкаджує їх, бере в руки і серед співу „Тебе одіящагося” робить 3 рази обхід наоколо церкви. Повернувши до Церкви кладе Найсв. Тайни на приготованім місці над Божим Гробом, обкаджує їх, а плащаницю уміщує у Божім Гробі, головою до своєї лівої руки й кадить її з 4-ох сторін. По „Нині отпущаєши” і по „Отче наш”, співається 3 рази „Благообразний Йосиф” з поклонами. Відтак цілує плащаницю а по нім вірні. Отпуст Великої Суботи. Вечером Єрусалимська Утреня при Божім Гробі.

Коли парох має більше церков, то лиш в одній є вечірня, а в прочих саме виставлення плащаниці в слідуючий спосіб:— „Благословен Бог наш”. „Прийдіти поклонимся...” 3 р. і сейчас Похід з Плащаницею серед співання: „Тебе одіящагося...” По Поході: Отпуст малий. „Благообразний Йосиф...” 3 р. з поклоном і цілованєм Плащаниці.

Від нині до Неділі Паски не вноситься мерців до Церкви.

8. — Велика Субота: — Літ. Василія В. з вечірнею. Ап. зач. 91, ев. Мат. зач. 115. Замість Аллилуя співають: „Воскресни Господи, суди земли”, підчас чого священик зміняє ризи фіолєтні на світлі.

9. — Великдень: — Вечером або досвіта правиться в постних ризах перед Б. Гробом. Містополуноцниця. По ній плащеницю заноситься на вівтар або де є місце, над горним сідалищем, щоби було видно і там остає аж до Вознесення. Свя-

щеник перебирається у світлі ризи, бере Найсв. Тайни, а люди образ або статую Воскресення і Євангеліє і роблять обхід довкола церкви і дзвонять. Заносять Н. Тайни до церкви і з хрестом виходиться перед двері Церкви, де зачинається Утреня воскресна. На каноні ектенія по кожній пісні і кадиться на початку канона, і на Ангел вопіяще. — **Літ. Златоуст.** Євангеліє поділене на 12 частей читається з перестанками, підчас яких дзвониться у всі дзвони. Вечірня у всіх ризах, так само в понеділок і вівторок, і на утр. ці-65. На „Да воскресне Бог" цілування хреста і мировання. Отпуст з хрестом цілий тиждень, а дальше до Воскресення лише в неділі. Праз. Преполовлення і Віддання Пасхи. Цей тиждень загальниця. Царські врата цілий тиждень отворені.

Похорон правиться цілий тиждень в ризах світлих, той самий для старших і дітей. — **Час заказаний.** — По Літургії або по Утрени благословлене брашен, як в Літургіконі, або Молитослові. Через цілий Світлий Тиждень не можна правити заупокойної Сл. Божої.

10.—Світлий Понеділок:

На Великій Вечірни: — Вхід з Евангелієм. По Прокімені читання евангелія Йоана зач. 65.

На Літургії: Антифони Пасхи, які береться через цілий тиждень. Тропарі вчерашні. Прокімен „Во всю землю". Ап.зач. 2, ев. Йоана зач. 2.

11. — Світлий Второк: —

На Великій Вечірни: Вхід з кадилом.

На Літургії: Прокімен „Величить душа моя". Апост. зач. 4, еванг. Луки зачало 113.

16. — Неділя Томина: — Глас 1, еванг. утр. 2.

На Літургії: Антифони 2 Пасхи, (воскр.) 3-ий звичайний з припівом, воскр. (Пасхи), так аж до Відання Пасхи на кождій Літургії). Троп. Празн. Слава: Кондак Празника. І нині: Кондак: Пасхи. Трисвяте. Всьо Празника. Апостол зач. 14, ев. Йоана зач. 65. Задост. Пасхи: „Ангел вопіяше". Причастник: Пасхи. По Отпусті з крестом („Пришедий ко учеником"); розділяється Артос.

Від нині похорон звичайний — лише перед Трисвятим і на місце „Вічная память". „Христос воскресе". 3 р.

23. — Неділя Мироносиць: Глас 2, ев. утр. 3.

На Літургії: Тропар воскр., „Благообразний" і Мироносиць; Слава: Конд. Мирон., І нині: Пасхи. Апост. зач. 16, ев. Марка зач. 69.

30. — Неділя Розслабленого: Глас 3, ев. утр. 4.

На Літургії: Апостол зач. 23, ев. Йоана зач. 14.

УСТАВ НА ТРАВЕНЬ.

5. — Преполовення Пятдесятниці:

На Літургії: Всьо Преполовення. Ап. зач. 34, ев. Йоана зач. 26. Отпуст Пасхи з крестом.

6. — ВМ. Георгія: — Празник цей переноситься на неділю слідуючу, цебто на 7-го травня.

7. — Неділя Самарянки і ВМ. Георгія: — Всеночне. Глас 4, ев. утр. 5.

На Літургії: Тропар воскр. і Георгія, Слава: Кондак Георгія, І нині: Самарянки. Прокімен, аллилуя і Причастен неділі і Георгія; апп. зач. 28 і 29, ев. Йоана зачало 12 і 52.

10. — Віддання Преполовення.

14. — Неділя Сліпоуродженого: — Глас 5, ев. утр. 8.

На Літургії: Тропар воскр., Слава: Кондак Сліпоуродж., І нині: Кондак Пасхи. Апост. зач. 38, евангеліє Йоана зачало 34. Причастен „Тіло Христово" і „Хвалите".

17. — Віддання Пасхи.

На Літургії: Антифони недільні. Тропар воскресний. Гл. 5, Слава: Кондак Сліпоуродж. І нині: Пасхи. Ап. зачало 41, евангеліє Йоана, зачало 43. Отпуст Пасхи з хрестом. — Нині здіймається з престола Плащаницю і ховається з захристії.

18. — Вознесення Господне: Всеночне.

На Вечірни: „Блажен муж" не співається.

На Утрени: Полиєлей і величанія. Евангеліє Марка зачало 71.

На Літургії: Антифони осібні. Апостол зачало 1, евангеліє Луки зачало 114. Місто „Достойно" Ірмос Празника.

21. — Неділя св. Отців і св. Ап. і Євангелиста Йоана Богослова: Всеночне. Глас 6, ев. утр. 10.

На Літургії: Тропар воскр. Отців і Апостола. Кондак Отців; Слава: Свят.: І нині: Вознесення. Прокімен. Аллилуя Отців і Свят. Апостол і Евангеліє: Отців і Свят. Причастник: — Хвалите і Свят. — Задостойник: Празд. (Вознесення).

28. — Сошествіє Святого Духа: — Всеночне.

На Великій Вечірни: і на кождім богослуженню через цілий тиждень співається „Царю небесний" з колінопреклоненням.

На Утрени: Евангеліє Йоана з. 65. „Воскресеніє Христово" опускається.

На Літургії: По „Благословенно Царство" співається „Царю Небесний" з колінопреклоненням. Антифони осібні. Апостол зачало 3, евангелія Йоана зачало 27. По отпусті сейчас співається Вечірня з колінопреклонними молитвами.

Загальниця через цілий тиждень.

29. — Пресвятої Тройці:—

На Літургії: Антифони 2 перші вчераш ні, 3-ій звичайний з припівом „Спаси ни Утішителю Благий". Апост. зачало 229 і 197., евангеліє Матея зачало 75 і 116.

УСТАВ НА ЧЕРВЕНЬ.

4. — Неділя Всіх Святих: — Глас 8, єв. утр. 1. Богослуження виду звичайного воскресного.

На Літургії: Апостол зачало 330, евангеліє Матея зачало 38.

5. — Початок Петрівки, яка треває до 11 липня включно.

8. — Пресвятої Евхаристії: — Служба ця береться у слідуючу неділю. Попразденьство зачинається від нині.

11. — Нед. 2 по Сошествію і Празник Пресвятої Евхаристії: Недільна служба опускається, а береться лиш служба Пресв. Евхаристії.

На Літургії: Антифони всі три Празника. Тропар, Слава, І нині: Кондак Празника. Місто Достойно Ірмос Празника. Апостол зач. 149, ев. Йоана зач. 23.

По заамвонній молитві торжественний Обхід з Найсв. Тайнами. Підчас цего читаються при 4-ох приготовлених Престолах Евангелія.

16. — Пресвятого Серця Христового і Сострадання Пресвятої Богор. Служба Серця Хр. переноситься на слідуючу неділю, а нині береться лиш служба Сострадання.

На Літургії: Тропар і Кондак Сострадання. Місто Апостола От Книги Юдит чтеніє глава 13, еванг. Йоана зачало 61.

18. — Нед. 3 по Сошествію і Празник Серця Христового: Всеночне. Служба недільна опускається а береться лиш Серця Христового.

На Утрени: Еванг. Йоана з. 36.

На Літургії: Апост. з. 306, ев. Йоана зачало 9 і 10.

25. — Неділя 4 по Сошествію: — Глас 3, ев. утр. 4.

На Літургії: Ап. зач. 93, ев. Матея зачало 25.

УСТАВ НА ЛИПЕНЬ.

2. — Неділя 5 по Сошествію: Гл. 4, ев. утр. 5.

На Літургії: Ап. з. 103, ев. Матея зачало 28.

7. — Різдво Йоана Хрестителя: — Устав Святого зі Всеночним на будни, сторона 32.

На Великій Утрени: Еванг. Луки зач. 1. (з переступками).

На Літургії: Ап. зач. 112, ев. Луки зач. 3, (з пеерступками).

9. — Нед. 6 по Сошествію: Глас 5, ев. утр. 6.

На Літургії: Апостол зачало 110, евангелія Матея зачало 29.

12. — Верховних Апостолів Петра і Павла: — Всеночне.

На Утрени: Еванг. Йоана з. 67.

На Літургії: Ап. з. 193, еванг. Йоана зачало 67.

16. — Неділя 7 по Сошествію: Глас 6, ев. утр. 7.

На Літургії: Ап. зач. 116, ев. Матея зач. 33.

23. — Неділя 8 по Сошествію і † Преп. Антонія Печерського: — Глас 7, ев .утр. 8. Устав Полиєлея в неділю, сторона 33.

На Літургії: Ап. зач. 124 і 213, ев. Матея зач. 58, і Матея зач. 10.

30. — Нед. 9. по Сошествію і Пророка Ілії: Всеночне. Гл. 8, ев. утр. 9. Служба Прор. Ілії переноситься з 2-го Серпня на цю неділю, бо в слідуючу неділю припадає Муч. Бориса і Гліба.

На Літургії: Тропар воскресний, Пророка: Кондак воскр., Слава: Кондак Пророка, І нині: Богородич. „Вся паче смисла" гл. 2. Прокімен. Причас. і Аллилуя Устав—6 ....
воскр. і Пророка. Ап. з. 128 і 57, ев. Матея з. 59 і Луки з. 14.

УСТАВ НА СЕРПЕНЬ.

2. — Пророка Ілії: Служба його бралась попередної неділі. Де храм, то береться нині, і всьо Празника.

6. — Неділя 10 по Сошествію і М. М. Бориса і Гліба: Глас 1, єв. утр. 10 Устав Полиєлея в неділю, сторона 33.

На Літургії: Ап. зач. 131 і 99, ев. Матея зач. 72 і Йоана зач. 52.

13. — Неділя 11 по Сошествію: — Глас 2, ев. утр. 11.

На Літургії: Ап. зач. 141, ев. Матея зачало 77.

14. — Початок Спасівки до 27 включно.

19. — Преображення Господне: — Всеночне.

На Утрени: Ев. Луки з. 45.

На Літургії: Антифони осібні. Ап. з. 65, ев. Матея з. 70. Місто Достойно Ірмос Празника. По заамвонній молитві або по отпусті свячення овочів.

20. — Неділя 12 по Сошествію: — Глас 3, ев. утр. 1.

На Літургії: Ап. зач. 158, ев. Матея зачало 79. Всьо проче попразденьства в неділю.

27. — Неділя 13 по Сошествію: — Глас 4, ев. утр. 2.

На Літургії: Ап. зач. 166, ев. Матея зач. 87.

28. — Успення Пресвятої Богородиці: — Всеночне.

На Утрені: Ев. Луки 4.

На Літургії: Ап. зач. 240, ев. Луки зачало 54.

УСТАВ НА ВЕРЕСЕНЬ.

3. — Неділя 14 по Сошествію: — Глас 5, ев. утр. 3.

На Літургії: Ап. зач. 170, ев. Матея зачало 89.

10. — Неділя 15 по Сошествію: — Глас 6, ев. утр. 4.

На Літургії: Ап. зач. 176, ев. Матея зачало 92.

11. — Усікновення Чесної Глави Йоана Хрестителя: Служба ця переноситься на слідуючу неділю, 17 вересня. Нині однак, заховується піст.

17. — Неділя 16 по Сошествію і Усікновення Чесної Глави Йо. Хрестителя: — Глас 7. ев. утр. 5, Всеночне. Устав той сам, що на Пророка Ілії, в неділю 30 липня.

На Літургії: Ап. зач. 181 і 33, ев. Матея зач. 105 і Марка зач. 24.

21. — Різдво Пресвятої Богородиці: — Всеночне. Всьо Празника.

На Літургії: Апост. зач. 240, ев. Луки зач. 54.

23. — Субота перед Воздвиженням: —

На Літургії: Апост. зач. 126, ев. Матея зач. 39.

24. — Неділя 17 по Сошествію і перед Воздвиженням: Гл. 8, ев. утр. 6.

На Літургії: Прокімен „Спаси Господи”. Ап. зач. 215 (нед. перед Вд.) ев. Йоана зач. 9. (нетд. перд Вд.).

27. — Воздвиження Чесного Хреста: — Всеночне.

На Літургії: Ап. з. 125, ев. Йоана зачало 60.

В цей день піст.

30. — Субота по Воздвиженню: —

На Літургії: Ап. зач. 125, ев. Йоана зач. 30.

УСТАВ НА ЖОВТЕНЬ.

1. — Неділя 18 по Сошествію і по Воздвиженню: Глас 1, ев. утр. 7.

На Літургії: Два перші антифони: Празника 3-ий звич. з припівом: Празн. Тропар воскр. і Празн.: Слава: Кондак: воскр. І нині: Празн. Прокімен, Аллилуя: Празн. Задостойник. Празн. Апостл. з. 203, ев. Марка з. 37. Причастен „Хвалите” і Воздвиження.

4. Віддання Воздвиження: Всьо Празника.

На Літургії: Ап. — ев. дня. Нині по отпусті відноситься хрест з тетрапода до захристії.

8. — Неділя 19 по Сошествію і Ап. і Евангелиста Йоана Богослова: — Перенесено з 9 ц. м. Глас 2, ев. утр. 8. Всеночне. Устав той сам що й на Прор. Ілії, 30 липня.

На Літургії: Апп. зач. 194 і 73, ев. Луки зач. 26 і Йоана зач. 61.

14. — Покров. Пресв. Богородиці: — Святкується в неділю 15-го жовтня.

15. — Неділя 20 по Сошествію і Покров. Пресвятої Богородиці: Всеночне. Глас 3, ев. утр. 9, Покрова, Луки зач. 4.

На Літургії: Апп. зач. 200 і 320, ев. Луки зач. 30 і 54.

22. Неділя 21 по Сошествію і † Ап. Якова Альфеїва: Глас 4, ев. утр. 10. Устав святого Полиєлейного в неділю, сторона 33.

На Літургії: Ап. зач. 203 і 131, ев. Луки зач. 35 і 51.

29. — Неділя 22 по Сошествію: — Глас 5, ев. утр. 11.

На Літургії: Ап. 215, ев. Луки зач. 83.

УСТАВ НА ЛИСТОПАД.

5. — Неділя 23 по Сошествію і † Апостола Якова: Глас 6, ев. утр. 1. Устав Полиєлея в неділю, сторона 33.

На Літургії: Ап. зач. 220 і 200, ев. Луки зач. 38 і Матея зач. 56.

8. — Великомученика Димитрія:— Всеночне. Ев. утр. Матея зач. 36.

На Літургії: Ап. зач. 292, ев. Йоана зачало 52.

Устав—7

12. — Неділя 24 по Сошествію і Священм. Йосафата: — Всеночне. Глас 7, еванг. утр. 2. Устав той сам, що 30 липня.

На Літургії: Апостол зач. 221 і 311, еванг. Луки зач. 39 і Йоана з. 36.

19. — Неділя 25 по Сошествію: — Глас 8, ев. утр. 3.

На Літургії: Ап. зач. 224, ев. Луки зач. 53.

21. — Архистратига Михаїла: — Всеночне. Ев. утр. Матея зач. 52.

На Літургії: Ап. зач. 305, ев. Луки зач. 51.

25. — Священомученика Йосафата: — Служба береться в слідуючу неділю, 26 листопада, а що тоді припадає Полиєлей св. Йоана Золотоустого, то береться служба св. Йоана нині. Де є храм і служба св. Йосафата не переноситься, то:

На Літургії: Ап. зач. 311, ев. Йоана зач. 36.

26. — Неділя 26 по Сошествію і Священм. Йосафата: Глас 1, ев. утр. 4. Всеночне. Служба береться подібно як Прор. Ілії в неділю 30 липня.

На Літургії: Ап. зач. 229 і 311, ев. Луки зач. 66 і Йоана зач. 36.

27. — Початок Пилипівки. Піст до Навечерія Різдва Христового включно. Час заказаний.

УСТАВ НА ГРУДЕНЬ.

3. — Неділя 27 по Сошествію: — Глас 2, ев. утр. 5.

На Літургії: Ап. зач. 233, ев. Луки зач. 71.

4. — Вход в Храм Пресв. Богородиці: Всеночне.

На Літургії: Ап. зач. 320, ев. Луки зач. 54.

10. — Неділя 28 по Сошествію: — Глас 3, ев. утр. 6.

На Літургії: Ап. зач. 208, ев. Луки зач. 91, нед. 30 по Сош.

17. — Неділя 29 по Сошествію: — Глас 4, ев. утр. 7.

На Літургії: Ап. зач. 258, (нед. 30 по Сош.) ев. Луки зач. 85.

19. — Св. Николая Чудотворця: — Всеночне. Ев. утр. Йоана зач. 36.

На Літургії: Ап. зач. 335, ев. Луки зач. 24.

22. — Непорочне Зачаття Преч. Діви Марії: Всеночне.

На Утрени: Еванг. Луки зач. 4.

На Літургії: Апост. зач. 320, ев. Луки зач. 3.

24. — Неділя Праотців: Г;ас 5, ев. утр. 8.

На Літургії: Тропар воскр., Зачаття і Праотців, Слава: Кондак Праотців, І нині: Кондак Зачаття. Прокімен і Аллилуя лиш Праотців, Ап. зач. 257, ев. Луки зач. 76, Праотців. Причастен воскр. і Праотців.

Слідує Седмиця 31.

29. — Віддання Непорочного Зач.: — Всьо Празника.

На Літургії: Ап. зач. 320, ев. Луки зач. 3, Празника.

31. — Неділя перед Різдвом і св. Отців: Глас 6, ев. утр. 9.

На Літургії: Ап. зач. 328, ев. Матея зач. 1. (Отців).

Слідує седмиця 27.

КАЛЄНДАР ВАГІТНОСТИ ДОМАШНИХ ЗВІРЯТ

Як завагітніє дня	ТО ЗВИЧАЙНО ОПОЛОЖИТЬСЯ			
	кляча	корова	вівця і коза	свиня
1 січня	6 грудня	12 жовтня	3 червня	30 квітня
8 ”	13 ”	19 ”	10 ”	7 травня
15 ”	20 ”	26 ”	17 ”	14 ”
22 ”	27 ”	2 листопада	24 ”	21 ”
29 ”	3 січня	9 ”	1 липня	28 ”
5 лютня	10 ”	16 ”	8 ”	4 червня
12 ”	17 ”	23 ”	15 ”	11 ”
19 ”	24 ”	30 ”	22 ”	18 ”
26 ”	31 ”	7 грудня	29 ”	25 ”
5 березня	7 лптня	14 ”	5 серпня	2 липня
12 ”	14 ”	21 ”	12 ”	9 ”
19 ”	21 ”	28 ”	19 ”	16 ”
26 ”	28 ”	4 січня	26 ”	23 ”
2 квітня	7 березня	11 ”	2 вересня	30 ”
9 ”	14 ”	18 ”	9 ”	6 серпня
16 ”	21 ”	25 ”	16 ”	13 ”
23 ”	28 ”	1 лютня	23 ”	20 ”
30 ”	4 квітня	8 ”	30 ”	27 ”
7 травня	11 ”	15 ”	7 жовтня	3 вересня
14 ”	18 ”	22 ”	14 ”	10 ”
21 ”	25 ”	1 березня	21 ”	17 ”
28 ”	2 травня	8 ”	28 ”	24 ”
4 червня	9 ”	15 ”	4 листопада	1 жовтня
11 ”	16 ”	22 ”	11 ”	8 ”
18 ”	23 ”	29 ”	18 ”	15 ”
25 ”	30 ”	5 квітня	25 ”	22 ”
2 липня	6 червня	12 ”	2 грудня	29 ”
9 ”	13 ”	19 ”	9 ”	5 листопада
16 ”	20 ”	26 ”	16 ”	12 ”
23 ”	27 ”	3 травня	23 ”	19 ”
30 ”	4 липня	10 ”	30 ”	26 ’
6 серпня	11 ”	17 ”	6 січня	3 грудня
13 ”	18 ”	24 ”	13 ”	10 ”
20 ”	25 ”	31 ”	20 ”	17 ”
27 ”	1 серпня	7 червня	27 ”	24 ”
3 вересня	8 ”	14 ”	3 лютня	31 ”
10 ”	15 ”	21 ”	10 ”	7 січня
17 ”	22 ”	28 ”	17 ”	14 ”
24 ”	29 ”	5 липня	24 ”	21 ”
1 жовтня	5 вересня	12 ”	3 березня	28 ”
8 ”	12 ”	19 ”	10 ”	4 лютня
15 ”	19 ”	26 ”	17 ”	11 ”
22 ”	26 ”	2 серпня	24 ”	18 ”
29 ”	3 жовтня	9 ”	31 ”	25 ”
5 листопада	10 ”	16 ”	7 квітня	4 березня
12 ”	17 ”	23 ”	14 ”	11 ”
19 ”	24 ”	30 ”	21 ”	18 ”
26 ”	31 ”	6 вересня	28 ”	25 ”
3 грудня	7 листопада	13 ”	5 травня	1 квітня
10 ”	14 ”	20 ”	12 ”	8 ”
17 ”	21 ”	27 ”	17 ”	15 ”
24 ”	28 ”	4 жовтня	24 ”	22 ”
31 ”	5 грудня	11 ”	2 червня	29 ”

Увага! До сього речинця може кілька днів недотягнути, або перетягнути.

Іван Гавірко.

Почтові Приписи

ПОЧТА ЛИСТОВА

Перша Кляса.

Кожна почтова посилка, в котрій знаходиться лист, гроші, почтові марки, або посилка, котра є запечатаною, входить до сеї кляси і мусить бути оплачена листовою оплатою.

Оплата за листи в місці 2 центи за першу унцію і 1ц. за кожну слідуючу. За листи в Канаді, до Зєдинених Держав, Мексика, Центральної Америки, Полудневої Америки, Арґентини, Бразилії і до всіх місцевостей, належних до північного та полудневого американського континенту, як також до Великої Британії та декотрих її посілостей і до Франції та Іспанії — 3 центи за першу унцію і 2ц. за кожну слідуючу. За листи до Египту, Полудневої Африки, Індій, Палестини та богато других британських посілостей 6 центів за кожну пів унції а за почтову картку 4ц. З виїмкою повисше наведених країв. До всіх заграничних держав 5 центів за першу унцію і 3ц. за кожну другу.

Посилка першої кляси — крім Канади, Зєдинених Держав і Мексика — не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій і не може бути довша — крім Канади — як 24 цалі, а її довжина разом з обємом грубости, не може мати більше як 3 стопі, як в рульоні — може бути 32 цалі довга а її довжина разом два рази міри проміння, не може перевисшати 3 стопі і 3 цалі.

ПОЧТОВІ КАРТКИ.

Кореспонденційні картки коштують 2 центи і їх можна висилати до всіх місцевостей, де листова оплата виносить 2 або 3 центи. Три-центові картки до заграничних країв, де платиться за лист 5 центів. Сі картки не можуть бути більші як 6x4 цалів, а не менші як 4x3 цалі, в противнім разі підлягають листовій оплаті.

Одноцентові почтові картки до друків, оголошень і т. і. Картки з видами зачисляється також до друків і оплата за них 1 цент за 2 унції або за одну картку. На картках з видами дозволяється написати рукою не більше як пять святочних желань і така картка не буде коштувати більше. Оплата за картки з видами всюди однакова.

ДРУГА КЛЯСА.

Часописи, журнали і всякі дневні та періодичні видання. Тільки сі видавництва можуть користати з дешевої оплати, наколи міністерство почт в Оттаві дасть на се окреме позволення. Без сего позволення як для видавництва так і для загалу 1ц. за кожних 2 унції. Звичайна оплата за всякі часописи та журнали в Канаді, до Зєдинених Держав, Мексика, Великої Британії та декотрих її посілостей 1ц. за кожних 4 унцій, а до всіх заграничних країв (крім повище наведених) 1ц. за кожних 2 унцій. Вага і міра така сама як в третій клясі.

Трета Кляса.

Всякі друки, книжки, брошури, фотоґрафії, карти з видами і т. и., повинні бути добре опаковані, завязані шнурком, а на адресовій стороні, в розі виписати:— „Прінтед Меттер", або „Фото", залежно від посилки. В тих посилках не вільно залучувати листів або річей, котрі не входять в обсяг сеї кляси.

Оплати за друки в Канаді і до всіх заграничних країв:— 1 цнт за кожних дві унції. Тягар пакунків з друками в Канаді ограниченій до 5 фунтів. Одна книжка 11 фунтів. Пакунок друків в Канаді може бути 3½ фітів довгий, однак довжина разом з обємом грубости не може виносити більше як 6 фітів.

До всіх заграничних країв пакунок друків не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій — одна книжка 6 фунтів і 9 унцій, — та не може бути довший як 2 фіти, а не може мати більше як 3 фіти. В рульоні довжина з додатком два рази міри проміння, не може мати більше як 3 фіти і 3 цалі.

За правні документи як: контракти, рукописи, листи зі старої дати, шкільні свідоцтва, рахункові книги та справоздання і т. і. платиться в Канаді листовою оплатою. Се лише до ваги 16 унцій, відтак 1 цент за кожних 2 унції; а до всіх заграничних країв 1 цент за кожних 2 унції.

До третої кляси входять циркулярі, написані рукою, або на ручній машині, ко-

трі є механічно помножені. Сі циркулярі мусять бути в отвертих ковертах і їх треба дати почтовому урядникови в руки що найменше 20 однакових примірників. Оплата за циркулярі так в Канаді як і до всіх заграничних країв однакова, а то 1 цент за кожних 2 унції, або 1 цент за один примірник, наколи не важить більше ніж дві унції.

ПАКУНКОВА ПЕРЕСИЛКА

„Парсел Пост" в Канаді

Пакунковою оплатою можна висилати через почту фабричні вироби та фармерські продукти і все, що тільки входить в трету клясу, а то: книжки, образи фотографії іт. п.

Кожна пакункова посилка повинна бути добре опакована. Коли в пакунку знаходяться крихкі річи, або плини в фляшках, то надавець повинен написати на пакунку „FRAGILE" і вручити сей пакунок почтареві і звернути йому увагу, щоби сему пакункови дати осторожну услугу. Коли в пакунку находяться річи, котрі скоро псуються, то треба написати на пакунку „PERISHABLE".

Всякі плини у фляшках повинні бути обвинені полотном, чи ватою, щоби вразі розбиття, сей плин був втягнений, та не ушкодив других посилок.

Пакунок не може важити більше як 25 фунтів і не може бути довший як 3½ фітів, а довжина пакунка, разом з обємом грубости, не може мати більше як 6 стіп.

Пакункова Асекурація

Єсли надавець бажає, щоби його пакунок був заасекурований, то повинен заявити се на почті і зажадати посвідки. Асекурація за пакунки в Канаді, котрі не мають більше вартости як 50 долярів, не коштує нічо, однак, коли пакунок має вартість поверх 50 долярів а не більше як 100 долярів, то оплата за асекурацію коштує 12 центів.

Є річи, котрих не можна асекурувати, як: годинники, золоті перстені, фонтанові пера і т. п. Сі річи треба добре опакувати, запечатати і зареґіструвати.

Пакунки в котрих находяться крихкі річи або котрі скоро псуються не можна асекурувати від ушкодження або зіпсуття. Оплата за асекурацію до Зєдинених Держав:

До 5 дол. .... 3ц.
До 10 дол. .... 6ц.
До 50 дол. .... 12ц.
До 100 дол. .... 30ц.

Асекурація до всіх заграничних та европейських країв,

До 50 дол. .... 12ц.
До 100 дол. .... 30ц.

Коли асекурована посилка затратилася і надавець має лист від адресата, що посилка не була доручена, то треба зголоситися на почту з посвідкою і зробити аплікацію о відшкодовання. Сю аплікацію треба зробити в протягу 6 місяців від надання посилки.

ТАБЛИЦІ ОПЛАТ ЗА ПАКУНКИ ДО ПООДИНОКИХ ПРОВІНЦІЙ

МАНИТОБА.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20	25
Кругом 20 миль*)	.05	.06	.07	.08	.10	.12	.14	.16	.18	.20	.25	.30	.35
Поза 20 милями в Манитобі	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55	.60	.65
До Саскачевану або Онтеріо	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75	.90	1.00
До Алберти або Квебеку	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15	1.35	1.50
До Бр. Коломбії або Примор. Пров.	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35	1.55	1.75
До Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50	1.75	2.00

*)20 миль числиться кругом почти з котрої пакунок висилається і вони можуть сягати поза границі провінції.

Малі пакунки, котрі важуть від одної до трох унцій, платиться 3ц., наколи пакунок перевисшає 3 унції, то дальша оплата 1ц. за кожну слідуючу унцію аж до оплати цілого фунта.

САСКАЧЕВАН.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20	25
Кругом 20 миль	.05	.06	.07	.08	.10	.12	.14	.16	.18	.20	.25	.30	.35
Поза 20 милями в Саскачевані	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55	.60	.65
До Манитоби або Алберти	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75	.90	1.00
До Онтеріо або Бр. Коломбії	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15	1.35	1.50
До Квебеку або Юкону	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35	1.55	1.75
До Приморських Провінцій	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50	1.75	2.00

АЛБЕРТА.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20	25
Кругом 20 миль	.05	.06	.07	.08	.10	.12	.14	.16	.18	.20	.25	.30	.35
Поза 20 милями в Алберті	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55	.60	.65
До Саскачевану або Бр. Коломбії	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75	.90	1.00
До Манитоби або Юкону	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15	1.35	1.50
До Онтеріо	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35	1.55	1.75
До Квебеку або Примор Пров.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50	1.75	2.00

БРИТИШ КОЛОМБІЯ.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20	25
Кругом 20 миль	.05	.06	.07	.08	.10	.12	.14	.16	.18	.20	.25	.30	.35
Поза 20 милями в Бр. Коломбії	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55	.60	.65
До Алберти або Юкону	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75	.90	1.00
До Саскачевану	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15	1.35	1.50
До Манитоби	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35	1.55	1.75
До Онтеріо, Квебеку і Прим. Пров.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50	1.75	2.00

ОНТЕРІО.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20	25
Кругом 20 миль	.05	.06	.07	.08	.10	.12	.14	.16	.18	.20	.25	.30	.35
Поза 20 милями в границях Онтеріо	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55	.60	.65
До Манитоби або Квебеку	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75	.90	1.00
До Саскачевану або Прим. Пров.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15	1.35	1.50
До Алберти	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35	1.55	1.75
До Бр. Коломбії або Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50	1.75	2.00

КВЕБЕК.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20	25
Кругом 20 миль	.05	.06	.07	.08	.10	.12	.14	.16	.18	.20	.25	.30	.35
Поза 20 милями в границях Квебеку	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55	.60	.65
До Онтеріо або Прим. Пров.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75	.90	1.00
До Манитоби	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15	1.35	1.50
До Саскачевану	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35	1.55	1.75
До Алберти Бр. Кол. або Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50	1.75	2.00

ПРИМОРСЬКІ ПРОВІНЦІЇ.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20	25
Кругом 20 миль	.05	.06	.07	.08	.10	.12	.14	.16	.18	.20	.25	.30	.35
Поза 20 милями в границях пров.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55	.60	.65
До Квебеку	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75	.90	1.00
До Онтеріо	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15	1.35	1.50
До Манитоби	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35	1.55	1.75
До Саскач. Алберти, Б. Кол. або Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50	1.75	2.00

ЮКОН.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20	25
Кругом 20 миль	.05	.06	.07	.08	.10	.12	.14	.16	.18	.20	.25	.30	.35
Поза 20 милями в границях Юкону	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55	.60	.65
До Бр. Коломбії	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75	.90	1.00
До Алберти	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15	1.35	1.50
До Саскачевану	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35	1.55	1.75
До Ман., Онт., Квеб. або Прим. Пров.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50	1.75	2.00

ПОСЛІПЛАТА „КЕШ ОН ДЕЛИВЕРІ"— C.O.D.

Кожна почтова посилка (тільки в Канаді), може бути висилана через „Кеш он Диливері", "C.O.D.", однак можна вислати тільки з тої почти, на котрій можна купити „Моні Ордер". Посилка може бути вислана до кожної почти в Канаді.

Посилка через „Кеш он Деливері" мусить бути замовлена адресатом, а сума до сколєктовання, за одну посилку не може виносити більше як 100 долярів. Оплата, крім звичайної виносить: 15ц. до 50 дол., 30ц. до 100 дол.

ПОСИЛКИ ПОРУЧЕНІ — РЕҐІСТРОВАНІ".

Пост" можна реґіструвати, за котру надавець дістає на почті посвідку, або ресіт. Оплата за саму реґістрацію в границях Канади числиться після вартости посилки і наколи би посилка затратилась, надавець, або адресат може жадати відшкодовання дійсної вартости посилки. Оплата за Реґістрацію в Канаді:

До 25 дол. — 10ц.; висше 25 дол. до 50 дол. — 20ц.; висше 50 дол. до 75 дол. — 30ц.; висше 75 дол. до 100 дол. — 40ц.

Оплата за саму реґістрацію до всіх заграничних країв 10 центів, однак відшкодовання за затрачену посилку до Зєдинених Держав не може бути більше як 25 долярів, а всіх инших країв 9 дол. і 65 центів. Відшкодовання до заграничних країв є ограничене, позаяк наколи реґістрована посилка затратилась і неможливо було запобічи сему, то жадного відшкодовання не платиться. Тому ніхто не повинен посилати грошей у реґістрованім листі поза границі Канади.

Декотрі люде вірять, що до Старого Краю листову посилку можна асекурувати. Покищо, такої асекурації ще нема.

Єсли надавець хоче знати чи його реґістрована посилка була доручена, повинен зажадати при наданню посилки зворотної посвідки, „Екналеджмент Ресіт", або в скороченню „A.R.", за котру при наданню посилки, треба зокрема заплатити 10ц. Після надання, коли небудь 20 центів.

Реґістровані листи можна реклямувати, се значить, зажадати від почти, щоби вона розслідила, що сталося з посилкою. Реклямацію треба вносити до року від дня надання посилки. За реклямацію платиться 20 центів.

ОКРЕМІ ДОРУЧЕННЯ. „Спешел Деливері".

Експресові листи і пакунки принимається в Канаді до місцевостей, де листоноші доручують почту. До Зєдинених держав „Спешел Деливері" посилка мусить бути оплачена листовою оплатою. Оплата, крім звичайної, за листи 20 центів, а за пакунки в Канаді:

До 15 фунтів .... 20ц.
Висше 15 до 20 фунтів .... 25ц.
Висше 20 до 25 фунтів .... 30ц.

ВОЗДУШНА ПОЧТА.

Воздушною почтою можна висилати всякі посилки, як в Канаді, так майже до всіх заморських країв.

Оплата за воздушну посилку:

1. В Канаді, до Великої Британії, Ірляндії: 6 ц. за першу унцію і 5ц. за кожну слідуючу унцію.

2. До Зєдинених Держав: 6ц. за кожну унцію.

3. Майже до всіх европейських держав 10ц. за кожну унцію.

4. До Західних Індій, Мексика та Центральної Америки: 10ц. за кожну чверть унції.

5. До Азії і Африки: 25ц. за кожну пів унцію.

6. До Арґентини і Бразилії: 35ц. за кожну чверть унції.

ПАКУНКОВА ПЕРЕСИЛКА ДО ЗЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ І ЕВРОПИ.

Майже до всіх заграничних та европейських держав пакунок може важити 15 фунтів. До Польщі 20 фунтів, однак пакунок не може бути довший як 3½ фітів, а його довжина, разом з обємом грубости не може переходити 6 фітів. Всі пакункові пересилки до заграничних країв мусять мати митову декларацію „Костом Деклерейшен”, на котрій мусить бути описана кожна річ, яка знаходиться в пакунку, та її вартість.

Малі пакунки до Зєдинених Держав, до трох унцій, оплата 3ц., повисше 3 унцій до 8 унцій 1ц. за кожну унцію.

Майже до всіх заграничних країв можна висилати малі пакунки поручені „реґістровані”, однак вони мусять бути оплачені листовою оплатою.

В такий пакунок можна вложити лист і є пожаданим, щоби додати достовірний опис річей, та вартість кожної річи.

Така посилка повинна бути добре запечатана і не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій.

ЗА ВАГУ ФУНТІВ:

ДЕ ПОСИЛАЄСЬ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20
До Зєдинених Держав	.14	.28	.42	.56	.70	.84	.98	1.12	1.26	1.40	1.75	
ДО ПОЛЬЩІ Прямою дорогою	.20	.30	.55	.65	.75	.85	.95	1.05	1.15	1.25	1.75	2.25
Через Анґлію і Ґданьск	.45	.55	.90	1.00	1.10	1.20	1.30	1.60	1.70	1.80	2.50	3.00
Через Анґлію, Бельґію і Німеччину	.60	.70	1.00	1.10	1.20	1.30	1.40	1.70	1.80	1.90	2.75	3.25
ДО РУМУНІЇ, БУКОВИНИ												
Через Анґлію, Німеччину і Чехословаччину	.65	.75	1.20	1.30	1.40	1.50	1.60	1.75	1.85	1.95	3.00	3.50
Через Францію, Німеччину і Чехословаччину ..	.47	.59	.91	1.03	1.15	1.27	1.39	1.51	1.63	1.75	2.50	2.75
ДО РОСІЇ — УКРАЇНИ Через Анґлію і Естонію	.96	1.08	1.32	1.44	1.56	1.68	1.80	2.04	2.16	2.28	3.50	3.75
Через Анґлію, Бельґію і Німеччину	1.20	1.30	1.70	1.80	1.90	2.00	2.10	2.30	2.40	2.50	4.00	4.50
Через Німеччину і Литву	.82	.94	1.26	1.38	1.50	1.62	1.74	1.86	1.98	2.10	3.25	3.56
ДО РОСІЇ В АЗІЇ Через Францію, Німеччину і Литву	1.22	1.34	1.66	1.78	1.90	2.02	2.14	2.26	2.38	2.50	4.25	4.50
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ Через Анґлію і Німеччину	.45	.55	.90	1.00	1.10	1.20	1.30	1.50	1.60	1.70	2.50	3.00
Через Францію і Німеччину	.30	.42	.66	.78	.90	1.02	1.14	1.26	1.38	1.50	2.25	2.50

ПОСИЛКА ГРОШЕЙ.

Гроші в Канаді можна вислати через „Моні Ордер” або „Постал Нот”, однак поза границі Канади тільки через „Моні Ордер”.

При посилці грошей в Канаді, до Зєдинених Держав, Франції, Великої Британії та декотрих її кольоній, „Моні Ордер” треба вложити в лист і вислати до адресата а посвідку треба задержати. До других країв, як до Польщі, Румунії і других, почта висилає „Моні Ордер”, тільки задержати собі ресіт, однак щоби вислати гроші до тих країв, то треба зажадати на почті аплікації на заграничний „Моні Ордер”. Сі форми звуться: „Апликейшен фор Моні Ордер” або „М. О. No. 1.” Сю аплікацію повинен випов-

нити надавець і дати її урядникови почтовому, позаяк сі аплікації висилають-ся з „Моні Ордер" до тої держави, де вислані гроші.

Оплата за пересилку грошей в Канаді і до Зєдинених Держав:

До 5 долярів	8ц.
Висше 5 дол. до 10 дол.	10ц.
Висше 10 дол. до 30 дол.	15ц.
Висше 30 дол. до 50 дол.	18ц.
Висше 50 дол. до 60 дол.	23ц.
Висше 60 дол. до 100 дол.	28ц.

Майже до всіх заграничних країв — крім Зєдинених Держав:

До 5 долярів	8ц.
Висше 5 дол. до 10 дол.	13ц.
Висше 10 дол. до 20 дол.	23ц.
Висше 20 дол. до 30 дол.	33ц.
Висше 30 дол. до 40 дол.	43ц.
Висше 40 дол. до 50 дол.	53ц.
Висше 50 дол. до 60 дол.	63ц.
Висше 60 дол. до 70 дол.	73ц.
Висше 70 дол. до 80 дол.	83ц.
Висше 80 дол. до 90 дол.	93ц.
Висше 90 дол. до 100 дол.	$1.03

Єсли лист з „Моні Ордер" затратився, а надавець має листи від адресата, що він не отримав грошей, ані листа, то надавець повинен зголоситись на котру небудь почту, там де продають „Моні Ордер" і зробити аплікацію о дуплікат. Се нічого не коштує. До заграничних країв треба зажадати від почти, щоби Се нічого не коштує. До заграничних країв треба зажадати від почти, щоби вона розвідала, що сталось з грішми.

ПОЧТОВА ЩАДНИЦЯ.

Почтова каса щаднича платить 2 процент, однак одна особа не може вложити до каси більше, як 1,500 долярів в фіскальнім році, а загальна вкладка не може бути більша як 5,000 долярів, не вчисляючи проценту.

Депозитор повинен уважати завжди, щоби отримав потвердження з Оттави за кожну вкладку, а що року, того місяця в котрім були перший раз вложені гроші вислати книжочку до Оттави, щоби зачислити процент.

Від $1 до $100 депозитор може вибрати з почти, коли небудь, однак на більшу суму грошей мусить писати до Оттави.

ПОЧТОВІ НОТИ — „ПОСТАЛ НОТС".

Почтові ноти можна висилати тільки в Канаді і до Нової Фунляндії, однак вони дешевші чим „Моні Ордер", тому на малу суму, лучше висилати ноти. При висилці грошей через почтові ноти, треба уважати, щоби сей нот був виповнений, а то: в першій горішній рубриці написати назву почти, в слідуючій імя і назвиско того кому посилається, а в долішній части ,на другій лінії імя і назвиско надавця. Опісля відірвати посвідку, котру треба задержати а почтовий нот вислати в листі до адресата.

Почтові ноти мусять бути виповнені тому, що за невиповнений нот почта не відповідає. Наколи почтовий нот затратиться, то почтовий департамент в Оттаві видає дуплікат і се нічо не коштує.

Оплата за почтові ноти:

За 10ц.	1ц.	За 80ц.	3ц.
За 20ц.	2ц.	За 90ц.	3ц.
За 25ц.	2ц.	За $1.00	3ц.
За 30ц.	2ц.	За $1.50	5ц.
За 40ц.	2ц.	За $2.00	6ц.
За 50ц.	3ц.	За $2.50	6ц.
За 60ц.	3ц.	За $3.00	6ц.
За 70ц.	3ц.	За $4.00	6ц.
За 75ц.	3ц.	За $5.00	6ц.

За $10.00 8ц.

На „Постал Нот" можна наліпити окремі на се марки „постал нотс стемпс", однак не більше як на 9 центів до одного адресата, за котрі при виміні, почта заплатить.

ЗАГАЛЬНІ ПОЧТОВІ ІНФОРМАЦІЇ.

Наколи надавець хоче, щоби його реґістрований лист був доручений до рук адресата, то повинен написати на коверті: „Деливер то ди аддресі онлі".

Єсли адресат не може йти на почту, по реґістровану посилку, то повинен дати писемне позволення другому чоловікові. Чоловіки, котрі працюють, повинні уповажнити своїх жінок до відбору листів.

Адреси на всіх посилках повинні бути написані чорнилом, латинською азбукою і знаходитися в долішній частині, на правій стороні посилки в слідуючім порядку:

Імя і назвище адресата
Почта, Провінція
Край.

Зворотна адреса повинна знаходитися в горішній части, на лівій стороні посилки.

Всякі українські орґанізації, котрі висилають запрошення і т. и. в українській мові, повинні писати зворотню адресу латинською азбукою.

Висилка грошей повинна бути завсігди через: „Моні Ордер" або „Постал Нот", ніколи в звичайнім листі.

Оплата за відчинені листи така сама як за листи, котрі є запечатані.

Кожна посилка повинна бути цілковито оплачена, за неоплачені, або недостаточно оплачені листи, платить адресат подвійну оплату, або подвійне те, що недостає до цілої оплати.

Всі пакунки повинні бути добре опаковані і цілковито оплачені.

Коли надавець бажає, щоби його реґістрований лист був доручений до рук адресата, то повинен написати на адресовій стороні лицта: „Деливер ту ди адресі онлі".

Єсли адресат не може йти на почту по реґістровану посилку, то повинен дати писемне позволення другому, котрий дасть позволення почтареві і зможе вибрати його лист.

Чоловіки, котрі працюють, повинні уповажнити своїх жінок, або когонебудь, до відбору поручених посилок.

„Дженерал Деливері". — Ся услуга є тільки по більших містах, де листоноші доручують почту і то лише для подорожуючих людей, або тих, котрі не мають сталої адреси і бажають, щоби їхні листи, чи другі посилки, задержалися на почті. Сі посилки мусять бути адресовані: „Дженерал Деливері", та мати імя і назвиско адресата і назву почти. Посилки, на котрих імя і назвиско складається з поодиноких букв, не будуть доручені, але будуть звернені задля недостаточної адреси. Всякі посилки, котрі можуть бути доручені задержуються через 15 днів, з Европи 30 днів.

Єсли адресат не може явитися на почті в протягу сказаного часу, то повинен написати лист до почтаря і попросити його, щоби він задержав його почту на означений час, не довше як 90 днів.

По кольоніях, та фармах, всякі почтові посилки задержуються на почті через 15 днів, з Европи 30 днів, а відтак звертаються. По містах, де листоноші доручають почту, всі посилки, котрі не можуть бути доручені, звертаються сейчас до надавця, а часописи нищаться.

Єсли адресат переніся з одного місця на друге, чи має переноситись, то повинен змінити адресу на почті. Така зміна адреси є важною через 90 днів. Її можна відновити.

Наліплення на пересилку уживаної почтової марки, підлягає грошевій карі.

Легко запальні — вибухові річи є заказані посилати почтою.

За всякі неморальні вислови в листах є строга кара.

Єсли надавець листа бажає оплатити відповідь на свій лист, то може купити на почті купон „Інтернешонал Реплай Купон", котрий треба вложити в лист і заслати до адресата. Сей Купон коштує 12 центів і його міняють на кождій почті всіх країв, за котрий дають почтову марку на оплату листа.

ЗАКОННІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ І ПРИПИСИ ВСЯКОГО РОДА

ДЕРЖАВНІ ЗЕМЛІ У ЗАХІДНИХ ПРОВІНЦІЯХ.

Через то, що Домінія перед кількома лігами відступила державні землі поодиноким провінціям, поодинокі уряди західних провінцій видали осібні закони, які управильнюють справи державних земель у тих провінціях.

З огляду на то, що нам неможливо всі ті закони подати у Календарі "К. Ф"., ми подаємо адреси дотичних урядів, до яких треба звертатися за інформаціями у справі земель (гомстедів). Акреси є слідуючі:

Government of the Province of Manitoba,
Dept. of Natural Resources,
Winnipeg, Manitoba.

—

Government of the Province of Saskatchewan,
Dept. of Natural Resources,
Regina, Saskatchewan.

Government of the Province of Alberta,
Dept. of Natural Resources,
Edmonton, Alberta.

Приписи у справі державних земель у Манитобі.

Департамент природних богацтв у Виннипеґу проголосив отсі правила для тих, що хотять набути від провінції землі на поселення.

Гомстедів вже нема. Від коли провінція перебрала державні землі від домініяльного уряду, перестало обовязувати старе право про гомстеди. Всі землі, які є в посіданню провінції Манитоби, можна від тоді набувати в дорозі купна. Уряд Манитоби продає землі на поселення, які лежать у зорганізованих муніципалах або у тих околицях, де вже є дороги або де вже мешкає певна скількість поселенців, що вже мають достаточну скількість виробленої землі. У-

ряд Манитоби не думає тепер про таке поселення, яке би вимагало великих видатків на розбудову доріг, шкіл, і т. д. Через то уряд продає лише такі землі, де вже є дороги, школи і т. д.

Передтим, заки уряд рішиться на продаж землі на поселення, департамент мусить провірити, на що дотичні землі найліпше надаються і яка би була справедлива ціна за ці землі.

Услівя продажи: Поселенець, який купить землю, має вичистити і зорати що року таку скількість землі, як це рішить директор або його помічник. Поселенець має обгородити землю згідно з рішенням директора. Поселенець має побудувати дім і стайню.

У кожнім випадку департамент може установити инше услівє.

Департамент природних богацтв може давати дозволи на кошення сіна на державних землях — за ціну 25 центів від тони в таких випадках, де сіно має бути зужите на корм для скота того чоловіка, що бере дозвіл. Хто однак хоче брати дозвіл на кошення сіна для продажі, виміни або для експорту, той за тону мусить заплатити одного доляра. В обох випадках за дозвіл треба заплатити з гори одного доляра а кромі того треба також з гори заплатити по 25 центів від тони зглядно по одному долярови від тони. Департамент видає дозволи не більше як на кводер секції землі. Хто хоче дозволу на більше землі, ніж на кводер секції, той мусить постаратися о дальші дозволи. Департамент видає дозволи на уживання державної землі на пасовиско, на протяг одного року або арендує землю на протяг кількох літ. При дозволі на однорічне уживання землі на пасовиско платиться один доляр за перміт і чатири центи від акра. При вирентованню державної землі на пасовиско на довший протяг літ, платиться пять долярів за перміт і чотири центи за один акер пасовиска.

Хто одержав однорічний перміт або вирентував землю на довший протяг часу, мусить на двайцятьох акрах землі пасти бодай одну штуку власного скота. Він не сміє приймати на випас чужої худоби.

Ті, що одержують перміт на пасовиско, могуть на тій самій землі косити сіно, потрібне для їх власного ужитку. Коли би хто хотів сіно продавати або вимінювати, то мусить заплатити до департаменту по одному долярови за тону.

Приписи що до державних земель в Саскачевані.

Саскачеванський уряд видав отсі зарядження в справі державних земель в провінції. Приписи, про які нище буде мова, відносяться до всіх земель ще незанятих, котрі не є зарезервовані на пасовиска або на инші ціли.

Хто може набути землю на поселення. Землю на поселення може набути британійський горожанин, що досягнув вісімнайцятий рік життя. Вимагається, щоб аплікант перед внесенням своєї просьби о землю, жив у провінції через чотири роки. Аплікацію можна внести особисто або через почту на приписаних формулярах. Аплікації треба вручити або післати до того дистриктового офісу, у якім лежить дотична земля.

Ціна за землю. За кводер землі треба заплатити мінімальну ціну в сумі $160.00. Десять процент ціни купна муситься заплатити з гори. Решту ціни поселенець має заплатити рівними ратами у протягу десяти літ, починаючи три роки після довершеного купна.

Коли є більше аплікацій на ту саму землю.

Колиб того самого дня до дистриктового офісу вплинуло більше аплікацій на одну і ту саму землю, тоді офіс має на відповідних формулярах повідомити заінтересованих, що вони мають предложити офісови свої конкуренційні ціни (тендерс).

Услівя поселення. У перших трох роках аплікант мусить що року жити на купленій землі через протяг чотирох місяців. В тім часі він мусить виробити не менше як двайцять акрів землі.

Уліпшення землі. Хто бажає купити землю державну, то він має вже перед тим особисто ту землю оглянути і переконатися, чи хто случайно на тій землі вже не сидить. Він далі має ствердити всі уліпшення на землі і ті уліпшення оцінити, бо уряд буде від нього вимагати присяги на обставину, що на дотичній землі ніхто не жиє. Кромі того той, що старається о державну землю, має подати попередні уліпшення на землі і вартість тих уліпшень. Вартість уліпшень він має урядови заплатити. Про висоту заплати остаточно рішає дистриктовий офіс.

Збіжжа на засів. В разі, коли б на тій самій землі залягали довги за попередні засіви, або за допомогу попередним мешканцям, то аплікант має підписати заяву, що він згадані довги виплатить у протягу чотирох літ. Ту справу треба предложити Сід Ґрейн Аджастмент Бордови.

Продаж державних земель відбувається при узглядненню застережень условій Провіншіал Лендс Акту.

Увага: Аплікацію муситься виповнити перед урядником департаменту або перед особою, що має право відбирати присягу.

Так як уряд має право продавати землю на поселення, так само уряд має право землю арендувати на довший або коротший час. Хто інтересується справою аренди державної землі, нехай звернеться до департаменту природних богацтв до відділу публичних земель. Як відомо, секція 11 і секція 29 кожного тавншипу у Саскачевані є так званою шкільною секцією. Шкільні землі є в посіданню провінціонального уряду, який тою землею заряджує або її продає відповідно до потреб дотичної школи.

Земельні дистрикти. Провінція Саскачеван є поділена на пять земельних дистриктів і кожний з них на своїй території має право землю продавати або рентувати, так, як про це висше сказано. Ті дистрикти є в слідуючих місцевостях: Реджайна, Мус Джо, Принс Алберт, Годсон Бей Джонкшен і Медов Лейк.

Коли провінція продає державні землі, то ті мінерали і металі, які на тій землі могуть находитися, є зарезервовані для провінції. Провінція також застерігає собі право до вільного вступу на землю для пошукуваннями за металями і мінералами. Під словом металі і мінерали треба розуміти золото, срібло, рідкі або

шляхотні каміння, мідь, залізо, цина або другі мінерали, сіль, нафта, природний ґаз, олива, уголь, ґраніт, мармор і другі каміння, далі ґіпс, пісок і інші.

Щодо дерева на державній землі, яке має комерційну вартість, то провінція задержує собі право розпоряджатися тим деревом згідно з Форест Акт, 1931.

Ті, що набули державну землю, без осібного дозволу міністра, не сміють вирубувати дерева на просторі 60 стіп по обох боках публичної дороги.

Провінція Алберта.

Провінція Альберта видала в 1931 році закон, що відноситься до державних земель. До сего закону ухвалений додаток в р. 1933. Приписи тих законів є слідуючі:

1. Всі, вже виміренi державні землі в границях земельних аґенцій Едмонтону, Піс Рівер і Ґренд Прері можуть бути заселені як гомстеди. Ті, що хотять набути державні землі, мусять мешкати в Альберті у протягу трох літ, перед внесенням аплікації, мусять мати найменше 18 літ життя, і мусять бути британськими горожанами або висловити намір, що хотять набути британське горожанство. Згідно з приписом албертійського земельного закону ті особи, які дня 1-го січня 1935 року мали право титулу до гомстеду або які титул до гомстеду вже набули, такі особи мають право набути другий раз гомстед.

2. Всі виміренi землі в провінції, які лежать поза в горі означеними земельними аґентурами, можна надавати як гомстеди, як другі гомстеди, або так зване поселення жовнірів.

3. Аплікант має заплатити десять долярів при кожній аплікації о гомстед, другий гомстед, або о т. зв. землю на поселення жовнірів. Кромі того дотичний чоловік має заплатити сорок долярів перед осягненням титулу посідання.

Вільне дерево для поселенців Канади.

Кожний справдішний поселенець Канади, що самий не має дерева на фармі, може дістати для свойого ужитку позволення (перміт) рубати дрова на державній землі, на сухі чвертки.

Властитель гомстеду, що самий не має на своїй фармі дров одержує, коли о те просить, позволення зрубати для свого власного ужитку слідуючу скількість будівельного дерева: 3000 рівних стіп будівельного дерева, не грубшого як на 12 цалів на грубшому кінці; щодо сухого дерева, то дозволяється якунебідь грубість;; дальше 400 кроків кізлів, а 200 слупків на огорожу; сі можуть бути по 7 стіп довгі, а не грубші як на 5 цалів на тонкому кінці. Позволення виставляє "Кравн Тимбер Аґент" або земельний уряд по заплаченню 25 центів належитости.

Не сміється давати жадних дров як заплату за пилення; вони мають бути зужиті лише на гомстеді того, що одержав на них позволення. Поселенець на непоміряній землі може зрубати ту саму скількість дров на підставі, що він заявляє охоту вписатися, щоби одержати землю, коли її лише поміряється.

Властитель гомстеду не сміє продавати дерева, що рубається на його гомстеді, другим поселенцям для їх власної користи — з виїмком коли ті заплатять належитість по 25 центів за 1000 стіп дошкової міри. Ті належитости можеться звернути, як виставиться патент на ту землю. В сей спосіб він може дістати позволення зрубати і продати пятьдесять кортів дров зі свойого гомстеду.

Поселенці й особи, що живуть у містах, містечках і селах, можуть що року одержати таке позволення без застереження, щоби зрубати 100 кортів дров на продаж.

Спекулянтам і перекупцям не дається жадного позволення. Коли властитель гомстеду продає дерево на своїй фармі другим приватним особам для власної користи, нім він одержав титул посілости, підпадає грошевій карі не вищій як 100 долярів або шістьмісячній тюрмі і губить заразом всякі права до своєї землі.

Хто бере без позволення з державного ліса дрова, підлягає грошевій карі в сумі трох долярів за кожне зрубане дерево.

Зазначення границь.

Коли властитель землі хоче означити звичайну межу, то мусить повідомити о тім писемно всі інтересуючі особи, опісля по упливі одного місяця він може спровадити землеміра до затвердження межі, а всі межуючі з ним властителі поносять свою частку коштів. Жадного плота, що стоїть на межі, не сміється забрати без згоди сусіда. Коли ставить хтось на межі пліт, то сусід, що його земля припирає до даної межі, поносить також частину коштів. Щоби вдержати такий пліт у порядку, — лежить в обовязку обох сусідів. Граничного плота, що заключає також землю сусіда, не сміється забрати, якщо не повідомилося о тім сусіда на письмі щонайменше 12 місяців перед тим. Спори за межі полагоджують три судді, яких вибирається до кожної такої справи; вони рішають більшістю голосів. Поняття "законний фєнс" означене додатковим законом муніципалів.

Шкільні розпорядження.

В Манитобі може рада кожного муніципалу перемінити части поодиноких муніципалів, де немає шкіл, на шкільні дистрикти. Такий шкільний округ не сміє займати більше як двайцять квадратових миль (виключаючи публичні дороги) і мусить мати найменше десятеро дітей, що обовязані ходити до школи. Для кожного провінціонального шкільного дистрикту вибирають податковці даного округа трох тростісів, котрих обовязком наглядати над школою, вибудувавши її та придбавши для нької учителя; дальшим обовязком тростісів наглядати над управою школи, установляти податкові рати і т. д. Провінціональний уряд доплачує 65 долярів що пів року до платні кожного учителя такого шкільного дистрикту, — коли учитель був попередних шість місяців занятий учительованням. Муніципальна рада має видати для кожного шкільного дистрикту двайцять долярів кожного місяця, в котрім відбувалася шкільна наука.

Усі публичні школи мають бути чисто безконфесійні і не сміють там відбуватися жадні інші релігійні виклади, крім тих, на які дозво-

ляють тростіси і шкільна управа. Шкільний вік включає дітей від 5—16 років, але до школи може ходити молодіж аж до 21. року життя, як що в школі є досить місця. Леґальні свята Канади, крім суботи (яка все є вільна від науки), є всі шкільними святами.

Коли до публичної школи ходить на науку 25 католицьких дітей, там може управа приняти католицького учителя; а в місті тоді, коли до публичної школи учащає 40 католицьких дітей. Всі учителі публичних шкіл мусять бути екзаміновані департаментом освіти.

В Алберті й Саскачевані є мішані школи з дітей католицьких і протестантських родичів; тому й управа школи складається з двох католицьких і двох протестантських урядовців.

Трох людей, що платять в данім окрузі податок, можуть подати просьбу о утворення шкільного округа. Шкільний дистрикт не сміє займати більше як 20 квадратових миль (виключаючи публичні дороги), і мусить в тому дистрикті мешкати що найменше чотирох людей, які платять податок і найменше десятеро дітей у віці від 5 до 16 років. Коли такий дистрикт вже сформовано, вибирають люде, що платять в данім дистрикті податок, на публичному мітинґу трох тростісів, котрі мають управляти школою, постаратись о вчителя, назначити податкові рати і т. д. Шкільний будинок нового дистрикту не сміє коштувати більше як пять тисяч долярів, яку то суму можна визичити, доки не напливуть податки.

Коли у зорґанізованому шкільному дистрикті меншість податковців (католиків чи протестантів), бажає окремої (сепаратної) школи, то вони можуть дістати на це позволення, коли є потрібне число податковців і дітей зобовязаних ходити до школи. Тоді податковці мають платити податок лише за свою сепаратну школу.

Коли податковці бажають, щоб у їхній школі учено науки релїґї, тоді по розпорядженню тростісів така наука має ограничитися до пів години при кінці шкільної науки.

Урядова допомога для публичних шкіл не переходить суми 70 процент платні учителя даної школи. Шкільна управа якоїнебудь школи, чи вона зорґанізована по мисли закона, чи ні, може просити уряд о спеціяльний ґрент. В такому разі ґрент платить провінціональний уряд зі своїх фондів. Шкільний податок не сміє бути висший як 12 милсів на доляра. Всі учителі публичних шкіл мусять бути іспитовані властями і виказатися свідоцтвом здібности.

ЗАКОН ПРАЦІ.

МАНИТОБА. — Властителі, що посідають посілости на 200 долярів під оподаткований, є зобовязані на один день праці на дорогах, ті, що посідають на 500 долярів до оподаткований — на два дні, а за кожних дальших пятьсот долярів вартости маєтку або частину з нього, на один день більше. Праця на дорогах має відбуватися в границях трох миль від землі властителя і то в часі між 1. травня а 1. серпня; в разі, коли рада муніципалу не дасть іншого розпорядження. Хто до першого жовтня не сповнить свойого обовязку, може бути покараний сумою у висоті 150 долярів за кожний невідроблений день. Муніципальна рада може заміняти обовязок праці при дорогах на додатковий податок, який в такому разі не сміє бути висший як один доляр і пятьдесять центів за день. Гроші стягнені у формі податку за роботу при дорогах, мають бути ужиті лише на направу доріг.

В Саскачевані та Алберті називають па англійськи цей закон дорогових робіт "Локал Імпрувемент Ординенс", який врадив північно-західний сойм ще в 1903 році, а який увійшов в силу з днем 1 січня 1904 року.

Відносно сього розпорядження може кабінет міністрів установляти дорогові дистрикти (Локал Імпрувемент Дистриктс); такі дистрикти можуть займати найменше 108, а не більше як 216 квадратових миль. Сей простір має замешкувати найменше один мешканець на дві квадратові милі. Кабінет міністрів має означувати границі таких дистриктів і давати їм числа, та настановляти в них дорогових радних.

На просьбу мешканців певного обсягу землі може лефтенант-ґовернор створити дистрикт згаданої величини, і в такому разі може на три квадратові милі припадати лише один мешканець. Просьба мусить бути зроблена на формі приписаній міністром публичих робіт і повинна приблизно подати число мешканців в даному дистрикті. Коли в протягу одного місяця не було жадного спротиву на створення такого дистрикту, — то кабінет міністрів може такий дистрикт створити.

Кожним дороговим дистриктом управляє рара, яку творить не більше як шість а не менше як три члени, з котрих по одному вибирають всі повіти дистрикту, які кабінет вже заздалегідь має на увазі.

На члена дорогової ради може бути вибраний кожний, що осягнув 21. рік життя і оплачує податок за землю, яку посідає в тому дистрикті. Коли вибраний член ради не мешкає в дистрикті, не сміє домагатися жадної винагороди щодо мильового за те, що брав участь в засіданнях ради за ту часть дороги, яка лежить поза дистриктом.

Вибраним до ради або зіставати в раді не може бути ніхто, що бере уласть в користях з контракту, заключеного з радою, або що був караний тюрмою до трох літ або більше, або що має ще відсиджувати свою кару. Зате посесії, купна землі, всякі угоди дотикаючі купна землі або продажі, або позичок чи контрактів, котрі заключила якась інкорпорована компанія для своєї власної користи, або контракт що дотикає ґазетного оголошення — не мають уважатися за річи, які можуть когонебудь виключити з права бути вибраним до угоди у справах доріг.

Уряд члена або предсідателя дорогової ради тратить силу:

1. Коли він був нездібний або є нездібний;
2. Коли він не брав участи більше як через три слідуючі по собі рази на засіданню ради;
3. Коли засуд суддів відібрав йому уряд;

Член або предсідатель може заявити свій виступ з дорогової ради, заявляючи це на письмі секретареві такої ради; зложення такого уряду входить в силу з днем, коли секретар ради одержав ту писемну заяву виступу.

Коли мешканці повіту відтягаються і спізнять ся дати свій голос на кандидата до згаданої ра-

ди, — то кабінет міністрів може вибрати одного; кабінет має також право призначити урядника на кілька повітів і запорядити його платню з фондів дорогового дистрикту.

Проти вибору якогонебудь члена дорогової ради або предсідателя можна внести протест, зложивши 25 долярів, але не пізнійше як місяць по виборах, коли такий член після розпорядження не мав права бути вибраним.

Обставина, що неправно вибраний член дорогової ради брав участь в якійсь постанові раки, не робить тої постанови неважною.

Вибраним може бути кожний, що має 21 років життя, що має в дистрикті свою власну землю й платить податок.

По зложенню уряду зі сторони якогось члена дорогової ради, треба зарядити новий вибір.

Члени такої ради мають — в часі першого засідання після свойого вибору, котре має відбутися найпізнійше два місяці після того — вибрати одного зпоміж себе за предсідателя.

Дорогова рада має право настановляти платних урядників. Такого рода уряди не сміють сповняти члени ради в справах доріг за виїмком секретаря.

Секретар-скарбник повинен перед 15. травня кожного року предложити лісту податку.

Для перепровадження розпоряджень відносно нищення бурянів, може дорогова рада назначити спеціяльного урядника.

В спільних справах повинні такі ради кількох дистриктів сходитися на спільні наради.

Дорогова рада може накладати податок, який може виносити оден і чверть а найвисше пять милсів. Закон податковий ухвалюється постановою ради.

Проти наложення податку можна внести відклик у мирового судді, якого рішення є рішаючим. До плачення податку рада в справах доріг може кожного присилувати. Податок в справі доріг має право першенства перед всіма іншими вимогами державних чинників.

Від оподаткування увільнені:

1. Індіялські резерви;
2. До два акри землі, які знаходяться при публичній або сепаратній школі;
3. Аж до одного акра в посіданню церкви, або одного будинку, що належить до церкви.
4. Аж до 50 акрів, які уживається на цвинтар.

Дорогова рада має право установляти нагороди за працю на шляхах. Плату дається за 10-годинний день праці і не висшу як у сусідному дистрикті і в жадному разі (без дозволу міністра публичних робіт) не більше як два долярі денно чоловікови, а чотири доляри за фіру. Та платня не відноситься до людей, що працюють як надзирателі, формани, або при будові мостів чи при водопроводах.

ЛОВЕЦЬКІ ЗАКОНИ.

Тому, що ловецькі закони в західних провінціях дуже часто зміняються, радимо всякому, хто в них заінтересований, постаратися з департаменту рільництва дотичної провінції о відбитку ловецьких законів (ґейм лавс). Уряди всіх трох провінцій дають ті поодинокі відбитки ловецького закону безплатно. Додаємо, що ті приписи, які ми містимо в календарі "Канадійського Фармера" не є повні. Звертаємо також увагу, що ті мешканці Канади, які не мають горожанських прав, без дозволу поліції не сміють держати у себе ніякого оружжа.

МАНИТОБА. Ловецький закон Манитоби забороняє ловити звірину межи одною годиною по заході сонця в суботу і одною годиною перед сходом сонця у слідуючий понеділок.

Не вільно ні ловити ні полювати на звірину на чужій землі без дозволу властителя або посідача.

Коли лови в Манитобі заборонені.

Не вільно на полюванню уживати автоматичної рушниці на шріт.

При ловах на качки не вільно уживати рушниці, якою можна також стріляти кулями.

На польованню не вільно уживати рушниці з більшою цівкою як 10.

Не вільно возити з собою наладованої рушниці.

Не вільно стріляти з літака, автомобіля або з якогонебудь воза.

Не вільно мати в посіданню убитих диких качок після 31-го марта.

Не вільно уживати як приман живучих сотворінь або живучих птахів.

Не вільно купувати або продавати упольованої звірини, ані частини забитої звірини.

Не вільно забивати ніяких птахів з виїмкою курячих яструбів, білих сов, ворон, сорок та воробців.

Не вільно забирати ані нищити яєць пташні, яка є охоронена законом.

Не вільно без дозволу (лайсенсу) ані полювати, ані стріляти, ані ловити.

В часі польовання треба мати дозвіл коло себе.

Не вільно без дозволу експортувати дикої убитої звірини, ані сирих, ані виправлених шкірок зі звірят.

Не вільно висилати забитої грубшої звірини пізнійше, ніж сім днів після сезону польовання. На польованню на велику звірину не вільно уживати пса.

Не вільно польовати на велику звірину, не маючи поверх звичайного одіння білого плаща.

У лісових кемпах або у інших складах, призначених до комерційних цілей, не вільно держати дикої звірини.

Не вільно бути провідником на польованню без осібного дозволу.

Провідник не сміє ні брати звірини, ні її убивати на польованню.

Не вільно нищити хаток москретів і бобрів, і нищити тами бобрів.

Москретів, бобрів і видрів не вільно стріляти.

Не вільно ні нищити ні ушкоджувати ям ані місця перебування звірят, що на них полюється із-за їх шкірок, за виїмкою вовків.

Не вільно уживати псів при пошукуванню і польованню москретів.

Не вільно мати зі собою пса у багнистих околицях в часі отвореного сезону на москретів.

Не вільно більше як одного пса приучувати до ловів, хиба мається на це осібний дозвіл.

Без дозволу не можна торгувати шкірками диких звірят.

Не вільно під ніяким услівям ні продавати, ні виправляти шкірок, які не є зрілі (анпраймт).

Десять днів по закінченню сезону ніхто не має права посідати сирі шкірки без осібного на це дозволу.

Особи, що не жиють в Манитобі через шість місяців, уважаються законом, що вони тут не є замешкалі.

На дикі гуси, дикі качки й іншу водну птицю, не вільно польовати від 1-го січня до 19-го вересня і від 1-го грудня до 31-го грудня.

На так звані птаміґен (снігові курочки), від 1-го січня до 30-го вересня і від 21-го жовтня до 31-го грудня.

На диких голубів, журавлів ріжного рода, лебедів, та пташок, помічних в рільництві, на прибережні птахи, на лісові качки, на фазани, перепелиці і на дикі індики не вільно польовати через цілий рік.

На лісові курочки, на степові курочки й на патриджі не вільно польовати від 1-го січня до 5-го жовтня і від 10-го жовтня до 31-го грудня.

На самців карібу, мусів, ренів, і оленів не вільно польовати від 1-го січня до 15-го листопада і від 5-го грудня до 31-го грудня.

На самичок карібу, мусів і оленів і на самців, що не мають одного року, не вільно взагалі полювати.

Не вільно взагалі полювати на антельопи, кабрів, і вапітів.

На видру не вільно полювати від 1-го травня до 31-го жовтня.

На бобри, мардир, рекуни, борсуки, і бофало, не вільно полювати цілий рік.

На пекани, соболі і мінки вільно полювати від 15-го марта до 31-го жовтня.

На ріжного рода лисів вільно полювати від 15-го лютого до 31-го жовтня.

На сині й білі лиси польовання дозволене від 1-го квітня до 31-го жовтня.

Москрети вільно ловити від 1-го січня до 31 марта і від 15-го травля до 31-го грудня.

Кілько можна уполювати звірини або пташні.

Гусей десять штук на день, а 50 в цілім сезоні. Нараз можна мати в своїм посіданню не більше як 15 штук.

Качок 15 денно перед 1-го жовтня. Після того 30 штук денно. В цілім сезоні не більше як 150 штук. Нараз в посіданню не можна мати більше як 50 штук.

Так званих снігових курочок (птеміґен) 15 на день і не більше як 50 в цілім сезоні.

Лісових курей, степових курей і патриджів 10 на день. В цілім сезоні не більше як 20 штук.

Оленів можна вбити тільки одного самця.

САСКАЧЕВАН І АЛБЕРТА.

Коли не вільно полювати в Саскачевані.

На мусів, оленів і карібу тільки на північ від 34-го тавншіпу від 17-го січня до 15. листопада і від 15-го грудня до 31-го грудня. Можна убивати тілько самців. Один ловець може застрілити тільки одного муса або одного оленя і одного карібу або два олені.

На качки, гуси, снігові курочки і т. зв. "джек снапс": на північ від тавншіпу 60-го від 1-го січня до 1-го листопада і від 31-го жовтня до 31-го грудня. На полудне від 60-го тавншіпу від 1-го січня до 15-го вересня і від 15. листопада до 31-го грудня.

Вільно вполювати 15 качок, 5 гусок, 30 снігових курочок денно.

При собі вільно мати найбільше подвійне число птахів, яких закон позволяє вбивати, протягом одного дня.

На угорські патриджі від 1-го січня до 15-го вересня і від 15-го листопада до 31-го грудня. Можна застрілити 15 штук денно і нараз не сміється посідати більше як 30штук.

Степові курочки від 1-го січня до 31-го вересня і від 1-го листопада до кінця грудня. Вільно застрілити пять штук і вільно мати при собі нараз не більше як 10 штук.

На лісові курочки тілько на північ від 30-го тавншипа від 15-го січня до 30-го вересня включно і від 1-го листопада до кінця року. Вільно застрілити денно пять штук.

На лиси і рекуни від 15-го січня до 20-го жовтня.

На бурсуки від 1-го лютого до 1-го грудня.

На мінки, мардер і линкси від 1-го квітня до 31-го жовтня.

На видри від 1-го травня до 31-го жовтня.

На москретів, на північ від тавншипа 52, від 1-го січня до 31-го марта і від 15-го травня до 31-го грудня.

На полудне від 52 тавншипа від 1-го січня до 31-го марця і від 15-го квітня до 31-го грудня.

На бобри вільно полювати на північ від 55. тавншипа. Можна полювати тільки в квітни. Один трепер може зловити найбільше десять штук бобрів.

Круглий рік не вільно полювати на антельопи, на самички мусів, оленів, на птеміґен, на журавлів, на пеліканів, на меви, на фазани і на другі птиці, що кормляться хробаками й комахами. В неділю ніхто не сміє в Саскачевані полювати. Хто в неділю несе рушницю, то тим дає доказ, що він полює.

ВАЖНІ ЛОВЕЦЬКІ ПРИПИСИ.

Взагалі не вільно убивати бофало, антильопи, елк і вапіти.

При польованню диких птиць не вільно уживати: отруї, опіюм, наркотиків, ліхтарень, лапок, сіток, стричків, автоматичних і машинових шротових рушниць.

На ловах не вільно штучно ослаблювати силу вистрілу (голосу), не вільно уживати живих приман ані живих птиць як примани.

Качок, гусей і взагалі водних птахів не вільно ловити ані стріляти з парусників, (з човнів з вітрилами), з яхтів, з ґазолінових і парових човнів, і човнів та возів, що їх гонить електрична сила.

Не вільно убивати, ловити ані ранити дику звірину на чужій землі, що є обгороджена в який небудь спосіб. Ані на землі, що є під управою або на якй є будинки. На таких землях не вільно уживати ловчих псів.

Не вільно ні полювти, ні ловити дикої звірини по заході сонця і одну годину перед сходом сонця.

Не вільно ані забирати ані нищити яєць дикої пташні.

Не вільно полювати без дозволу, однак властитель землі має право польовання на своїй власности без позволення у дозволенім на це часі.

Коли заборонене польовання в Алберті.

Один ловець має право вполювати одного гірського баранця, одного оленя, одного муса і одного карібу, одну гірську козу, одного медведя, десять гусок на день,а 25 у цілім сезоні, 15 качок на день, перед першим жовтня, а 25 денно після 1-го жовтня. Не більше як 100 штук в цілім сезоні. 25 снігових курочок денно, а найбільше 100 в цілім сезоні. Пять лісових курочок денно, а 50 в цілім сезоні на північ від сіпіярської лінії Лекомб-Кероберт а 25 на полудне від тої лінії. Угорських патриджів 15 на день а найбільше 200 штук в сезоні.

Не вільно ловити гірських овець і гірських кіз від 1-го січня до 31-го серпня і від 1-го листопада до 31-го грудня.

На бофало, антельопи, вапіті не вільно полювати круглий рік.

На оленів, мусів і карібу польовання не дозволене від 1-го січня до 31-го жовтня і від 15-го грудня до 31-го грудня.

На медведів не вільно полювати від 15-го червня до 31-го серпня. На медведиць з малими і на медведят не вільно полювати.

На кури, гуси, на лісові курочки не вільно полювати від 1-го січня до 15-го вересня і від 15-го листопада до 31-го грудня на просторі, що лежить на полудне від Клірвотер і Атабаска ріки. На північ від тої лінії не вільно полювати від 1-го січня до 31-го серпня і від 15-го травня до 31-го грудня.

На вапіти можна полювати тільки на осібний перміт в резерві Пембіна-Браґлан межи 1-го жовтня і 15-го грудня.

На фазанів, лебедів, лісові курочки, на журавлів не вільно полювати круглий рік.

На інших лісових курочок і на патриджів не вільно полювати від 1-го січня до 30-го вересня і від 15-го жовтня до 31-го грудня

На так звані степові кури з острими хвостами можна полювати в жовтні. Однак на полудне від сіпіярської лінії Лекомб-Керроґен і лінії Ред Дір ривер можна полювати вд 1-го до 15-го жовтня.

На угорських патриджів не вільно полювати від 1-го січня до 15-го вересня і від 1-го грудня до 31-го грудня.

Слідуючі птахи не підлягають під охорону закона: ворони, яструби, орли, сови, блекбирдс, сороки і воробці.

Бобрів в Алберті взагалі не вільно ловити.

Лисів не вільно ловити від 1-го лютого до 31-го жовтня.

Мінків, видрів і червоних вивірок не вільно ловити від 1-го квітня до 31-го жовтня.

Москретів не вільно ловити (на північ вд 90 тавншипа) від 1-го січня до кінця лютого і від 15-го травня до 31-го грудня. Межи рікою Норт Саскачеван Ривер і тавншип 91, від 1-го січня до кінця лютого і від 1-го травня до кінця року. На полудне від Норт Саскачеван Ривер не вільно ловити через цілий рік.

Загальні ловецькі приписи в Алберті.

Без дозволу не вільно полювати ні на дику пташню ні на звірину. Хто полює на велику звірину, той на польованню мусить носити плащ і шапку з червоної матерії.

Ні на возі, ні на автомобілю не вільно мати наладованої рушниці. Польовання в неділю заборонене На чужій обгородженій землі не вільно полювати без дозволу властителя. Не вільно забивати звірини, що не має року, або що не має рогів, довгих на чотири цалі.

Не вільно торгувати забитою звіриною і пташнею. На польованню не сміється уживати ловчого пса. Без дозволу не вільно трепувати. Без дозволу не вільно торгувати шкірками.

РИБАЦЬКІ ПРИПИСИ В МАНИТОБІ, САСКАЧЕВАНІ І В АЛБЕРТІ.

Кожний фармер, поселенець, або той, що ловить вудкою, індіянин або пів-індіянин, що дійсно мешкє в данім окрузі, має право на дозвіл ловити рибу. Сітей не вільно уживати на просторі пів милі перед впливом ріки до озера, або перед випливом потока чи ріки. Величина сіток не більша як 300 ярдів.

На сторджен 300 ярдові сіти, 12 цалеві дірки.

На білу рибу і форелі 5-цалеві дірки. На ріці Ред Ривер можна уживати сіти о 3 цалевих дірках. Для тих, що мешкають у дистрикті, дозвіл на ловлення риби коштує $25.00.

Хто при ловлі риб сітями молодих рибок не вкине назад до води, і то сейчас після витягнення з води, той підлягає карі. Не вільно ловити межи 15-го квітня а 15-го травня: пітерс фіш, ґолд айс, джекфіш, маскі. Сторджен не вільно ловити від 15-го травня до 30-го червня. Форелів не вільно ловити від 15-го березня до 15-го травня. Морських форелів або тулібі не вільно ловити від 5-го жовтня до 15-го грудня. На озері Виннипеґ не вільно ловити від 5-го жовтня до 15-го листопада. А в Саскачевані від Норт Саскачеван від 15-го жовтня до 15-го листопада, а на полудне від Саскачеван Ривер від 15-го жовтня до 15-го грудня.

При ловлі риб не вільно уживати списів, вибухових матеріялів, гаків ані пального оружжа.

ЗАКОН ДОТИЧНИЙ ВОГНЮ.

Хто ставить на вільній прерії стирту сіна, то мусить обвести її навкруги 60 стіп яким 8 стіп широким зораним або перепаленим колом, котрий для більшої безпеки можна перепалити в присутности кількох мужчин. Таку саму осторогу треба предприняти при створенню більших огневих перепон. Хто цьому противиться, підлягає карі двіста долярів або однорічній вязниці.

Такій самій карі підлягає кожний, що розложить на преріях або в корчах огонь, який може розширятися і наробити шкоди сусідам.

Хто для самооборони запалить противний огонь, який поширяється, не підлягає карі.

Коли вибухає степовий або лісовий пожар, то найблищий сторож вогню, мировий суддя, війт чи громадський радник мусить скоро скликати всіх мешканців дистрикту, що лише можуть робити, до безпроволочного поборювання пожару. Хто відтягається від праці — підпадає карі пяти долярів за кожний переступок.

У Саскачевані й Алберті можна розложувати вогні для чищення землі й то лиш перед семим

травня кожного року. Площа, яку треба очистити вогнем, не сміє бути більша як 320 акрів і мусить бути обведена на 10 стіп широким ораним колом, щоб вогонь не перейшов на сусідний простір. Такий вогонь мусять стерегти три дорослі мужчини. Хто буде робити противно, підпадає карі в сумі сто долярів.

1. Хто запалює на полі чи в лісі вогонь або кладе вогонь, щоби розпікати пятна на худобу, а потім того вогню не згасить, підлягає карі у висоті сто долярів, коли такий вогонь йому докажеться.

2. Хто розкладає вогонь для самооборони, може це робити лише в присутности трох мужчин і то лише тоді, коли його власність є обведена колом виораним на 20 стіп широко. За спротивлення сього розпорядження сто долярів кари.

3. Залізнодорожні компанії можуть чисто поспалювати всякі буряни на залізній дорозі, але всеж такий вогонь мусить стерегти чотири особи з потрібними апаратами до гашення вогню.

Котел молотільні мусить бути віддалений 13 стіп від стирти або від якогонебудь будинка. Водою наповнена металева посудина мусить знаходитися під кітлом, щоби кидати в ню попіл.

Нім розкладеться в кітлі вогонь і протягом цілого часу, як котел працює, мусить посудина в комині бути наповнена водою.

Все вугля, потім і іскри муситься погасити, нім відіде молотільня.

Біля машини мусить стояти тенка з водою і дві путні, щоби в разі потреби згасити вогонь.

Коли машина працює, мусить апаратик, що стримує іскри, все бути запертим.

Хто противиться цим приписам, платить пять долярів кари.

У всякому разі вдповідає за вчинені вогнем з машини шкоди сторож машини до молочення; він оминає кару, коли дотримується повищих приписів.

ЗГОЛОШЕННЯ НАРОДЖЕНЬ І Т. Д.

В Манитобі.

Всі народження, шлюби та похорони муситься зголошувати в муніципального писаря в протягу 30 днів.

Про народження мають повідомити батько, мати, лікар або повитуха, які були помічними при народженню.

Звідомлення про шлюб має подати урядуючий священик чи проповідник.

Про смерть має дати відомість батько родини або властитель дому. Лікар, що обходив хорого, має подати причину смерти, при похороні має подати про те відомість урядуючий священик.

Формулярі на такі річи можна одержати у начальника почти або у муніципального писаря. Хто відтягається або спізниться у таких справах підпадає карі не висшій як 25 долярів.

Алберті і Саскачевані.

Всі народження, шлюби, смертні припадки муситься зголосити у муніципального писаря у протягу 30 днів.

Про народження має зголосити батько або мама. Коли цего не може зробити батько або мама, то мусять це зробити ті, що щось знають про народження.

Звідомлення про шлюб має подати урядуючий священик або проповідник.

Про припадок смерти має донести батько родини або властитель дому; в таких випадках, коли хтось вмер поза домом — особа, котра про те щось знає. Лікар, що обходить покійного, мусить подати причину смерти; також при похороні урядуючий священик мусить внести про це звіт.

Формулярі на такі звідомлення можна одержати в начальника почти або в муніципального секретаря.

Хто спізниться або не хоче виповнити таких звідомлень — підлягає карі грошевій, але не висшій як 50 долярів.

НАБУТТЯ ПРАВА ГОРОЖАНСТВА.

Кожний уроженець за границею може набути право горожанства, коли він мешкає цілком бездоганно вже 5 літ на цій землі, володіє анґлійською або французькою мовою і може доказати, що він від початку війни (1. серпня, 1914 року) був безперестанно горожанином котроїнебудь з Британією в союзі стоячої держави, або був горожанином невтральної держави, коли йому минуло 21 рік життя і коли він присяг королеви Анґлії вірність. Котрийнебудь суддя, — що належить до "Кінґс Бенч Корт" або "Кавнті Корт" в Манитобі; хи "Супрім Корт" або "Кавнті Корт" в Бритиш Коломбії, — має право рішати чи прохаючий може дістати і чи має право на горожанські папери. Про це рішення повідомляється державного секретаря в Оттаві, котрий виставляє остаточно рішення чи прохаючий дістане свій горожанський документ — коли той передше підписав присягу вірности власноручно і виповнив — або ні, защо має заплатити судовому секретареви пять долярів. На батьковому документі горожанства можуть бути виповнені імена всіх його дітей навіть неповнолітних; так вони разом з батьком одержують право горожанства.

ЗАКОН ВИНЯТКОВИЙ.

В Манитобі увільняється слідуючі власности від заставлення; вони є законом хоронені:

Ліжка, домашнє знаряддя у висоті 500 долярів а також конечна одіж для довжника та його родини. Потрібна пожива для родини на 11 місяців, припускаючи, що знаходиться тільки або більше середників поживи підчас фантовання. Книжки професіоналіста. Ручне знаряддя або фармерські прибори до вартости 50 долярів. Гомстед висоти 160 акрів, на котрому мешкає довжник, дальше дім, стайня, стодола, огорожа на землі, збіжжа на засів тої землі у висоті 80 акрів. Три коні, мули або воли, шість коров, 10 овець, 10 свиней, 50 штук дробу, включаючи для того всього поживу на 11 місяців; поверх чотири роки старі коні виключаються лише тоді від зафантовання, коли вони потрібні до вдержання життя довжника. Для не-фармера хоронить закон домівство у вартости ти-

сячу пятьсот долярів від зафантовання. Контракти і всякі заключення, після яких довжник зрікається таких прав, є неважними. Збіжжа на пни не можна ані заставляти ані фантувати. Повисші розпорядження відносяться лише до довгів, котрі поповнено по 1. марті 1894 року. Відносно давніщих довгів остається в силі старий закон, котрий мало що обороняє від зафантовання.

В Саскачевані й Алберті хорониться перед зафантованям: Домашне знаряддя і т. д. у вартости 500 долярів, а також конечна одіж і пожива на протяг 6 місяців. Книжки професіоналіста. Ручне знаряддя та інструменти у вартости 200 долярів. Гомстед у висоті 160 акрів разом з будинками, чотири воли, коні або мули, 6 коров, 6 овець, 4 свині, 50 штук дробу, а також пожива для них від листіпада до квітня; упряж для трох штук до тягла, один великий віз або дві карі, одна косарка або одна коса, два плуги ріжного роду, одна борона, одна грабарка, сівачка, байндер, сани, машиновий сверлик, насіння на 80 акрів, рахуючи два бушлі на кожний акер, і 14 бушлів бараболі. Для не-фармера виключається від фантовання домівство у вартости 3,000 долярів.

В Манитобі а також в Саскачевані і Алберті не виключається від фантовання в горі наведених річей (за виїмком одежі і ліжок), коли предметом судового поступовання є ціна їх купна.

СІ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ РОБІТНИКІВ І РОБІТНИКИ САМІ.

Щоби зробити контракт праці важнім, муситься зробити писемну або устну угоду, при якій одна сторона годиться платити, а друга сповняти службу на протягу певно означеного часу. Коли господар платить свому робітникови так довго, кілько той в нього робить, без означеного часу на виповідження з будь котрої сторони, тоді контракту не треба.

Контракт праці, чи писемний чи устний, між господарем і робітником, є в кожному ремеслі і в кожному заняттю обовязуючим, коли він виставлений не на довший час як на один рік.

Коли він відноситься до довшого часу, тоді він мусить бути на письмі і мусить бути підписаний обома сторонами. Коли він відноситься на коротший час, але припадає так, що він не може скінчитися одного року, тоді мається його зробити також на письмі.

Добровільний контракт, заключений обома сторонами, не може бути для них довше зобовязуючий, як на 9 років, починаючи з днем заключення тої угоди.

Коли контракт найму між сторонами не є зроблений виразно, то його вважається за зроблений, коли виповняється працю; виключають ся такі випадки, коли вони мають місце між родиною, як пр. вуйком, або родичами.

Як службу сповнювано без заплати, то закон припускає, що вони погодилися за таку заплату, яку платиться загально в тій громаді. Але закон не признає жадного подібного контракту між близькими рідними або родичами. В такому разі наймлення мусить бути точно означене і контрактом доказане, доки позиваючий може внести скаргу.

Коли інакше в контракті не зазначено, то гроші платиться на кінці уплилого часу.

Жадна особа, що стоїть в роботі або в уряді, не може бути присилувана докінчити свою угоду, але вона може бути оскаржена о відшкодування зломання контракту.

Той, що дає комусь роботу, і що наймає когось на день, на тиждень або на місяць, не може бути спонуканим давати роботу, але коли хтось вже впроситься в роботу, то має жадати за те плати і йому мається заплатити.

Контракт для орударів.

Урядник мусить свою угоду виповнити на кожний спосіб, а щоби добре сповняти свою службу має він бути не лише пильним, але також працювати з цілою своєю здібностею і увагою. Знаряддя, машини чи яке інше майно, за помочею яких він працює, або які стоять під його контролею, має він не то що вживати в порядку, але повинен вважати, щоб їх не украдено. За коні і худобу, яку дають йому до розпорядку, має совісно старатися. Його господар чи шеф платить йому за роботу так само як і за його здібність та його дбайливість. Від нього ожидається точности й чемности супроти його роботодавця і щоби він працював кожного дня за виїмкою неділь і свят. Його свавільне недотримання згоди може привести до того, що його віддалять з роботи, а крім цего можуть зажадати ще й відшкодовання.

Відправа зі служби, або виповідження.

Коли хтось стає на службу на означений час, на день, на тиждень, на місяць або рік, — по упливі певного часу він може опустити службу, або його роботодавець може йому виповісти роботу.

Як контракт робиться на неограничений час а плату виплачується денно, тижнево, місячно чи річно і одна зі сторін хоче закінчити угоду, то друга сторона оправдана на час виповідження.

При тижневій платні виповідається тиждень наперед.

При місячній платні виповідається місяць наперед.

При річній платні виповідається три місяці наперед.

Виповідженя не мусить бути писемне, але, коли тичиться більшого часу, як тиждень, то краще дати писемну заяву виповідження.

Орударя (робітника чи урядника) можна відпустити зі служби без виповідження, коли тому дається плату тижнево, місячно, відповідно як справа мається.

Відпущення зі служби без виповідження.

Орудар має як найточнійше сповняти свій обовязок, мусить бути точним і слухняним, а всі шкоди, які поповнить, має старатися направити. Коли він цього не зробить — то його можуть віддалити зі служби без жадного попередного виповідження, коли йому заплатиться належито заслужену платню; віддалити можна за:—

1. Непослух супроти законного припоручення свого роботодавця.
2. Грубе, неморальне поведення.

3. Постійне недбальство у заняттях, торзі, чи підприняттях та коли він своїм захованням шкодить у торзі свому роботодавцю.

4. Нездібність до вищого становища, де вимагається надзвичайних здібностей та знання, або постійне недомагання з причини хороби. Переминаюча хороба не може бути підставою, щоб віддалено кого з роботи, коли праця того не вимагає.

Плата, яку в таких випадках виплачується, не потребує стояти в пропорції до часу праці орударя.

Остаюча надгорода муситься також виплатити, але платня незаслужена не мусить бути виплаченою.

Коли в Алберті або в північно-західних територіях поводиться орудар неприлично, піячить, або віддалюється без відома роботодавця, не повинується приказам, або нищить майно роботодавця, то може його покарати поліційний суддя сумою 30 долярів; коли він цього не може заплатити, може бути покараний тюрмою аж до 30 днів.

Неправне відпущення зі служби.

Коли орудар (робітник, урядник) зістане неправною дорогою усунений зі служби, то має право скаржити свого роботодавця за зломання контракту й угоди. Коли цей не може подати певної причини, на підставі якої видалив орударя з роботи; тоді може орудар оскаржити свого роботодавця і вимагати від нього заплати за цілий час, але орудар мусить старагися у протягу того часу дістати десь в иншому місці посаду чи заняття, а коли йому це вдасться, то тоді відтягнеться суму, яку він заробить, від відшкодовання. Так отже одержить він дийсну суму відшкодовання, яку втратив через усунення зі служби.

Причина до опущення служби.

Прикази роботодавця мусять при заключенню контракту бути розважними, законними і такі, щоби могли бути робітниками виконані. Машини і знаряддя мусять находитись в порядку і без жадного побоювання брати до вживання. Колиж до того роботодавець дає нерозважні припоручення і старається, щоби їх перепроваджено, то орудар має повне право опустити свою службу.

Коли робітник на ріді опускає свою службу навмисно, то тим самим губить право на заплату, яка йому могла б належатися від останнього дня виплати.

Для кожного орударя, що опускає свою службу перед упливом означеного часу, а має на се причини, або як його неправно відправляють, має право домагатися за той час платні, який він працював. А коли він не може подати певної причини, або коли його правно відправиться, тоді він не може домагатися платні т. зв. "про рата".

Коли орудар не одержить платні по заключеній угоді, тоді він може домагатися відпущення з роботи, а також остаточної платні, передаючи цю справу мировому судді, який має в сьому рішаючий голос.

Орударі і свята.

Чи орудар може бути примушений працювати в неділі і свята, залежить від заключеного контракту праці. Ріжні праці муситься сповняти кожного дня, як напр. годовання й поєння худоби і т. п., коли нема зробленої угоди, що це виключається.

Це саме тичиться й хатних слуг.

Коли не зробиться виразного контракту, то орударі не можуть бути спонуканими працювати у законні свята, а також не вільно їх віддалити зі служби за то, що вони в такі дні можуть десь віддалитися від господарства.

Люде, що стоять в службі тиждень, місяць чи рік, мають право на платню і за свята, хіба що їх контракт звучить інакше.

Кілько триває праця дня.

Для фармерських робітників нема стало визначеної довжини праці законом. Коли неманазначеної довжини праці дня для робітника в контракті, то час праці означується після звичаю. До того треба взяти під розвагу пору року і спосіб праці. Коли орудар не хоче робити, як що час праці зістав розумно означений — тоді можна його віддалити зі служби.

Законне поступовання.

Коли межи роботодавцем а орударем приходить до непорозумінь, тоді може мировий суддя рішати справу.

Коли мировий суддя приймає свідчення орударя, то заразом мусить приймати їх і зі сторони оскарженого роботодавця.

Як присуджена платня повинна бути сколектована, то мусить це статися в Онтеріо місяць по скінченню праці. Подібно річ мається у других провінціях.

Але в Алберті, Саскачевані і північно-західних територіях дається на це три місяці. Коли роботодавець спізниться платити довше як три місяці і коли його оскаржиться, або коли він зле трактує орударя або не по законі віддаляє зі служби, тоді може орудар внести скаргу на роботодавця до мирового судді або до поліційного суду. Цей перепитає справу і прикаже щоб орударя віддалити і щоби дати йому остаючу платню — не висше двох місяців. Але скарга мусить відбуватися або в протягу трох місяців по скінченню праці або в бігу трох місяців по послідній виплаті. В Саскачевані, Алберті і в північних територіях мають робітники першенство перед усім на жадання збіжжа аж до висоти 75 долярів.

В Алберті, Саскачевані та північних територіях приписує зміна з 1904 року, що мировий суддя, коли після його осуду віддалено орударя з роботи неправно, може зарядити, що крім остаючої платні мається орударeви заплатити чотири тижні наперед.

Коли з переслухання виходить, що роботодавець має противимоги і право на вільну скаргу — тоді мусить мировий суддя відіслати всі папери клеркови Найвисшого Суду, де справу рішиться.

Додаток з 1902 року призначує для Британської Коломбії, що коли працює 20 або більше робітників в одного роботодавця і домагається відтягнення їм місячної певної суми з грошей для лікарського лічення, то роботодавець мусить в цьому разі сповнити це бажання. Кожний робітник може імя лікаря, котрий його обходить і суму, яку йому повинносся відтягнути,

записувати в книжку. Коли роботодавець відтягнеться від сього закону, тоді підпадає він грошевій карі в сумі 50 долярів.

Відвічальність роботодавця за ушкодження.

Коли робітник при злій будові якогось будинку або при устрою машини і при браку охоронного пристрою при машині ушкодиться, тоді має він право жадати від свого роботодавця відшкодовання.

Коли робітник ушкодиться припадково без жадної вини роботодавця, тоді не може він вимагати ні відшкодовання ні платні за той час, коли він не працював, ані вимагати, щоб за нього заплачено лікаря.

Як яканебудь машина або часть машини уважається робітником не досить безпечною, а він зробить на те уважним роботодавця, який все таки вимагає, щоб при тій небезпечній машині працювати, то це може бути причиною лишити роботу.

Коли станеться в такому разі якесь нещастя, тоді роботодавець мусить відповідати відшкодованням.

Як орудар користується машиною, про яку він знає, що вона не є досить безпечною, а роботодавцеви він цього не заявить, то він не може по нещасливому припадкови вимагати відшкодовання.

"MORTGAGES"

"Морґедж" (гіпотека) — се законне право вірителя на власність посілости свого довжника; коли віддасться довг, це право тратить своє значіння.

Вірителя називають "Mortgagee" а довжника "Морґейджор". Гіпотеку повинно виповнятися завсігди у двох примірниках, з котрих одну дістає віритель.

Нім визичиться гроші на таку гіпотеку треба передовсім оглянути, чи титул посілости, що називається "Торенс Тайтел або Дід" є вільний від всяких правних обтяжень. Коли такі є, то перше муситься їх усунути.

Реґістрація. Гіпотека є зобовязуючою, коли вона є зареґістрована, і гіпотека, котра є перша зареґістрована, має також перше право до власности. Примірник такої гіпотеки остається в "Titles Office" дотичного краю де та гіпотека зістала зареґістрованою, доки вона не стратить значіння (доки її не вимажеться).

Точки угоди в такій гіпотеці є слідуючі:—

1. Треба віддати всі гроші гіпотеки і відсотки.
2. Добрий титул посілости.
3. Право продавати, міняти і т. д.
4. Що віритель перебирає посілість без перепони, коли не заплатиться довгу.
5. Власности не сміється обтяжувати дальшими довгами.
6. Що довжник має заасекурувати свої будинки так, як лише вважає конечним.
7. Що довжник не зробить нічого, що може дальше задовжувати його землі.

Позичкові компанії і приватні особи застерігають для себе деколи ще й другі точки угоди, котрі опісля докладнійше переводиться.

ОСОБОВА ТОЧКА УГОДИ.
(Personal Covenant)

Майже у всіх гіпотеках зобовязується довжник виплатити вірителеви всю позичену суму разом з відсотками. Коли якась посілість затягнена на гіпотеку, продається, то не вистарчає, що разом з тим перебирається й гіпотеку. Попередний власититель остается дальше відвічальним за довги, а не лише новий власгитель посілости. Тому гіпотека мусить бути або віддана, або під печаткою перенесена на нового властителя (Release).

Відсотки гіпотеки якоїсь посілости можуть бути зазначені для кожної чиншової стопи.. Коли про чиншову стопу не згадується, то вона виносить пять процентів. Коли процентів не заплатиться, то віритель може забрати землю або заявити її пропавшою або продати її або заскаржити за процента.

Коли це де може торкається і товарів або рухомого майна, які також знаходяться і належуть до задовженої посілости, то віритель може їх забрати на покриття процентів.

Лише ті проценти, що не старші року, можна вимагати законною дорогою.

Плачення гіпотеки.

Клявзуля плачення мусить бути точно контрольована; коли гіпотека є платною, то вона може бути заплачена без попередної примітки.

Коли вона є захопленою, а віритель жадає одної части з нього, то довжник може заплатити цілу суму. Колиж платиться лише одну частку відсотками і так приписується у гіпотеці, то довжник може цілу суму лише тоді заплатити, як він шість місяців передтим повідомив про те свого вірителя, або заплатив відсотки шість місяців наперед.

Плачення наперед гіпотеки.

Віритель не може бути спонуканим приняти цілу платню скорше, як це призначено в гіпотеці. Лише два випадки творять виїмки:—

1. Коли гіпотека триває довше як пять років, кромі плачення трьохмісячних окремих відсотків.
2. Коли віритель оскаржив довжника за остаточну заплату капіталу або відсотків.

Права вірителя при терміні платности гіпотеки.

Як гіпотека при терміні платности не виплатиться, то віритель може підприняти слідуючі кроки:

1. Він може заскаржити дожника за суму і за проценти.
2. Він може його заскаржити і рішенням судовим держати так довго його майно у користаючім посіданню, доки довжник не виплатить йому цілої суми і відсотків.
3 Він може його заскаржити, щоби заявити гіпотеку платною, в цьому випадку він стає абсолютним властителем землі.
4. Як гіпотека (морґедж) має право продажі, то він може зробити законні кроки взглядом продажі і як цього в тім не заключається, то може продати землю судовою дорогою.

Перенесення гіпотеки.

"Морґедж" може бути перенесений; тоді документ перенесення муситься передати до уряду, де морґедж зареґістровано. Той, що перебирає морґедж мусить заразом перебрати всі зобовязання і сповнити всі услівя.

Змазання гіпотеки.

Як "морґедж" вже заплачено, то віритель мусить дати доказ змазання документу, або, коли цього вимагають, документу перенесення, який довжник мусить зареґіструвати. Вірителя законно спонукується видати їх, а також віддати всі документи, які він держав відносно "морґеджу".

Право продажі.

Кожна гіпотека занимає рубрику, що земля може бути проданою, коли плата стоїть в залеглости в бігу десятьох місяців. Кромі того муситься прислати довжникови примітку, в якій дається йому ще десять місяців часу. Аж тоді як сей час промине, а він довгу не віддасть, можна землю продати.

Продаж другим вірителям.

Коли землю продасть другий віритель маючи право продажи (Павер оф Сейл), але не викупивши першого морґеджу, тоді стає той, що купив, на місце довжника, винявши "Personal Covenant".

Заява платности „морґеджу" (Foreclosure).

Як не наступить у "морґеджу" назначена виплата, то суд може по внесеній скарзі приписати землю вірителеви. Звичайно дається довжникови шість місяців часу заплатити всі довги разом з відсотками. Кромі того може він також продати землю, щоби виповнити свої повинности супроти вірителя. Коли цього не станеться, то він стратить свою землю, яку йому забере віритель.

Не повно виплачені „морґеджі"

Коли якусь землю на якій тяжить "морґедж" продасться, а продаж не принесе потрібної суми, тоді віритель може свого довжника запізвати до "Персонал Ковенент", щоби його першенство перенесли ще й на другі власности довжника.

Chattel Mortgages.

Так званий "Четел Морґедж" є законним першенством до особистого рухомого майна. Се є гіпотека перенесення або зафантовання титулу посілости, не посілости власности, котра по заплаченню довгу тратить значіння. Віритель може забрати власність у посідання, як довжник не дотримує услівя зазначеного у "Четел Морґеджу", або коли йому предложена безпечність не видається для него достаточною. У морґеджу мусять бути предмети так описані, щоби усяка заміна була виключена.

Реґістрація.

Щоби охоронити майно перед судовим ореченням (джаджмент) пізніщими купцями та "морґеджом", треба той "Четел Морґедж" зареґіструвати, значить, зарепортувати таку справу клєркови в "Кавнті Корт" в дистрикті, де знаходиться власність, і то в Манитобі в протягу 20 днів а в Саскачевані й Алберті у протягу 30 днв. "Четел Морґедж" має в Манитобі 2 роки значіння, а в других провінціях лише рік. Коли його тоді не вимажеться, то муситься все що року, а в Манитобі все що два роки, відновлювати.

"Морґеджі" відносні до жнив мають право лише на заплату насіння.

Удалення зафантованих дібр.

Зафантоване добро можеться лише тоді переносити на друге місце, коли зложиться довірену відпись "Четел Морґедж-у" в суді, де лежить та місцевість, і дістанеться зізволення вірителя на таке удалення.

Час платности.

Коли "Четел Морґедж" промине, а заплачення не відбулося, може віритель предприняти слідуючі кроки:—

1. Може занятися продажею зафантованих предметів самий, або за його припорученням може це зробити "бейлиф".

Потім мусить він продати ті предмети, а надвишку й готівку "морґеджу" вислати властителеви.

2. Він (віритель) може заскаржити свого довжника за готівку "морґеджу".

3. Він може продовжати "Четел Морґедж" аж до 20 років, але завше мусить реґіструвати відновлення.

Підстави до загорнення майна. (Займанщина).

Віритель може лише тоді забрати зафантовані предмети у посілість, як "морґедж" є платний або як не додержалося якоїсь певної угоди, приміром:

1. Запізнення платні.
2. Удалення предметів з реґістраційного дистрикту без писемного зізволення.
3. Займанщина предметів на виплачення й податки.
4. Виповнення судового оречення супроти предметів.
5. Коли довжник старається продати деякі предмети без позволення вірителя і без віддання свому вірителеви його зиску з такої продажи.

Відновлення.

"Четел Морґедж" задержує право на 20 років. Але коли його не заплатиться у призначеному часі, і тим самим може він вязати вже третю партію, муситься його все відновляти.

Перенесення.

"Четел Морґедж" можна переносити. Документ перенесення (Assignment) муситься зареґіструвати в тому самому уряді, де зареґістровано "морґедж".

Трачення значіння.

Коли "Четел Морґедж" виплатиться, то повинно се зареґіструватися у документі страчених значінь (Discharge).

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДОТИЧНО ЖЕРЕБЦІВ І БУГАЇВ.

Короткий правний титул.

1. Се розпорядження треба коротко називати: "The Entire Animals Ordinance."

Судова інтерпретація.

2. Де в сьому розпорядженню лучаються слідуючі вирази, повинноси їх після слідуючого способу вияснити:

(а) Вираз "властитель" означає особу, що посідає жеребця або бугая, яких саме це розпорядження доторкається.

Вираз "піймач" означає всякого, що злапає бугая або жеребця (оґера), або запре їх на безпечне місце відповідно до цього припису.

Вираз "пустопашем" означає не бути під контролею властителя, або під прямим постійним надзором пастуха, ані під дахом ні в огорожі, однаково чи огорожа зроблена законно чи ні. Щодо "законно зробленої огорожі" — гляди "Розпорядження про огорожі".

Коли вільно пускати „пустопашем" жеребців і бугаїв?

3. Не дозволено пускати пустопашем (в цілому Саскачевані й Алберті) жеребця, що має більше як один рік.

4. З виїмкою пізніше наведених випадків не дозволяється ніколи пускати пустопашем бугая, що має девять місяців або більше (в Саскачевані й Алберті).

5. Не вільно також, щоб ходили пустопашем кнурі й барани, що мають понад чотири місяці і то від 1-го цвітня до 31-го липня. Муситься їх тримати у відповідно загороджених кошарах, стайнях і т. п. або щоби їх стеріг пастух.

(а) Міністер рільництва може в двох звідомленнях, поочередно слідуючих, виданих в офіціяльній "Ґазетт", дозволити, що в дистриктах, котрих описується у звідомленнях, можна пустити бугая пустопашем в часі між 1-им червня в році і 31-им грудня того самого року, обидві дати вчисляється.

Бугаїв і жеребців, що ходять „пустопашем" можна лапати.

5. (а). Хто бачить бугая або жеребця, яких бугая або жеребця і заперти, та як найскорше проти в горі наведених законів пущено "пустопашем" — з виїмкою коли вони находяться в дистрикті череди — має право злапати такого повідомити про це властителя, коли він йому відомий, і коли такий властитель в протягу 3-х днів, коли він одержав таке повідомлення, не забере свого жеребця або бугая, а тому, що злапав, не заплатить пять долярів за труд, а по 25 центів за кожний день за поживу, то мається вважати такого властителя як провиненого проти закона; його повинноси покарати грошевою карою у висоті 20 долярів кромі належитостей заплачення і годовання такого жеребця чи бугая. Належитости повинноси заплатити, коли вже їх набудеться, тому, що злапав жеребця чи бугая.

6. Коли властитель такого бугая чи жеребця котрого злапалося після права і законів, незнакомий піймачеви, тоді повинен дотичний піймач в протягу 48 годин по злапанню дати оголошення, після форми "А", яку залучено в цьому розпорядженню, в трох офіціяльних місцевостях сусідства, поприбивавши такі оголошення, а відпис їх заславши до департаменту рільництва до розголошення в двох поочередно слідуючих виданнях офіціяльної ґазети, а властитель такого бугая чи жеребця має мати право одержати свою худобу назад, коли він заплатить піймачеви пять долярів за труд а по 25 центів за кожний день в якому годувалося те звіря і за кошта, що він подав до ґазети.

(а) Кромі подання цього зголошення, що злапано бугая чи жеребця, як тут приписано, має піймач також прадо подати це оголошення у трох посередно виходячих тижневиках; такий тижневик має видаватися в найблизшій місцевости місця знайдення. Заплата може виносити близько доляра. Коли вона не виносить понад доляра, то в такому разі повинен властитель віддати й ті гроші піймачеви. Коли в такий спосіб злапаний жеребець або бугай опиниться знова в руках свого властителя, який забере їх, або після продажі суддею такого бугая чи жеребця, на доказ, що видатки зробилися, треба їх звернути піймачеви.

Коли можна продати злапане звіря.

7. Коли до 20 днів по першому оголошенню в ґазеті властитель такого жеребця чи бугая не зявиться, або не дасть належної заплати, про яку в цьому розпорядженню згадується, тоді може мировий суддя на прохання зроблене після форми "В" прилученого пляну, який мусить ся оправдати присягою по упливі вісім днів як зробилося розголошення про продаж з поданням часу на трох ріжних видних місцях було розліплене близько місцевости знайдення (одно з цих оголошень має находитися на найблищій почті) згаданого жеребця або бугая продати або дати їх на публичну ліцитацію, а з приходу продажи мається заплатити всі кошта за годовання, мається звернути піймачеви пять долярів за зловлення, а що останеться, треба віділати міністрови рільництва.

(в) Мировий суддя має безпосередно по продажі повідомити в цій справі департамент рільництва, подаючи докладний опис звіряти, яке продалося, та день продажі, а також подати суму грошей, за яку продалося звіря, та що з тими грішми зробилося.

8. Всі гроші, які віддасться міністрови рільництва після приписів семого параґрафу, мають вручитися властителеви проданого звіряти, коли він може досить точно доказати міністрови або його урядникам, що продане звіря належало до него, і коли зробить аплікацію в тій справі до ґенерального ґубернатора в протягу 12 місяців по продажі, в противному разі ті гроші входять в касу якогось доходового фонду.

Хто сміє продавати злапане звіря.

9. Суддя, до якого засилається прохання о уповажнення продати злапаного жеребця чи бугая після приписів цього розпорядження, може або самий продати звіря або через сторожа, ко-

трий держить в управі стайні для знайденої худоби, і який не знаходиться далеко від того місця, де знайдено те звіря, або коли такого нема, то суддя може повідомити когось писемно, щоби продати таке звіря. Особа, що дістала такий приказ, не потребує більше жадного дозволу.

10. Суддя, або яканебудь особа, що дістала приказ після цього розпорядження продати жеребця чи бугая має право взяти собі з тої продажі для свойого хісна два і пів процент комісового з кожного зиску.

Стайня заставу і дистрикти черед.

11. В якійнебудь стайні заставу або дистрикті, яку ставиться після розпорядження дотично територій, не сміється ні заперти ні продати ані жеребця ані бугая після приписів цього розпорядження. Коли піймач приведе звіря до такої стайні там мається його приняти й трактувати законом як звірят, котрими занимається закон про згублених звірят.

Призначення кари і належитостей.

12. Коли властитель такого жеребця або бугая зістане повідомлений зі сторони мирового судді, що його жеребець чи бугай ходить "пустопашем" проти приписів закону і коли його спонукують, щоби забрав свої звірята і запер, а він того не робить, або відтягається зробити в протягу 48 годин по цьому наказі, тоді потягає він за собою вину і має бути мировим суддею покараний у висоті пятьох долярів, коли жеребець або бугай по часі згаданого часу зістають ще на волі.

ЗАКОН ДОТИЧНИЙ ОГОРОЖІ В ПРОВІНЦІЯХ САСКАЧЕВАНІ Й АЛБЕРТІ.

Короткий заголовок.

1. Як короткий заголовок цього закону має мати назву "Fence Ordinance".

Брак законно достаточного плота.

2. В разі коли земля не є обгороджена законно достаточним плотом, тоді не дозволено вносити скаргу на когось, що от чиясь худоба наробила шкоди, хоч би як велика та шкода була. Також такої худоби не вільно займати.

Що значить „законно достаточний пліт"

3. Повинноси вважати кожний пліт, який описується в слідуючих параґрафах "законно достаточним плотом".

(1). Кожний моцний пліт, найменше 4 стопі високий, коли лише складається з слідуючої будови:

(а) Жердок або дощок, не менше як чотири в числі, яких найнизша часть має мати при землі не висше як 18 цалів, а кожна жердка чи дошка на 12 стіп довга.

(б) Прямо стоячих стовпців, дощок і жердок, котрі найвище стоять на шість цалів одні від других.

(в) Колючого дроту і сильної лати верх дротів, найменше двох числом, найнизший віддалений від землі на 20 цалів. Злучуючі палі не можуть бути дальше віддалені як на 16½ стіп.

(г) З трох або більше колючих дротів. Найнизший найвище 20 цалів від землі, злучуючі палі не дальше як 16½ стіп.

(д) З неменше як трох дротів, коли такі злучені палями, що стоять від себе віддалені на 50 стіп, коли межи ними все що сім стіп стоять деревляні підпори, котрі найменше є два цалі широкі а 1 цаль грубі, або лозина або інші колики, котрі найменше мають два цалі ширини а 1 цаль грубости, або лозини і коли, котрих промір виносить найменше один цаль на найтоншому кінці.

(е) З двох коликів, які в горі злучені і виглядають так як "А", спочиваючи на землі своїми розкріленими кінцями. Їх мається споїти або гаком або скобкою, або підпорою, яка при землі є кріпко прицвячкована, трома жердками, щоби те "А" укріпити з одного боку; горішна жердка (поперечка) 4 стопи а долішня не менше як 18 цалів від землі, кромі того треба прибити ще з одного боку одну жердку до "А", а жердка та має стояти не вище як 20 цалів від землі.

(є) З дротяної линви, що злучена з палями, які не стоять від себе дальше як на 35 стіп.

(ж) Кожний берег ріки або инша природна границя, що вистарчить аби здержати худобу.

Огорожа збіжжя.

4. Пліт, що огороджує збіжжа на пні або готове на жаття, можеться лиш тоді вважати "законно достаточний", коли він віддалений щонайменше 8 стіп від збіжжа і відповідає повищим законам.

Огорожа стирти — стогів.

5. Кожний пліт, яким обгороджено стіг сіна або стирту соломи, можеться вважати за "законно достаточний", коли його зроблено після точки ч. 3. і коли він віддалений найменше 10 стіп від стирти чи стога.

Хто платить за граничні плоти?

Коли два властителі хотять поставити на межі між своїми власностями пліт, то повинни вони дати кошта по половині. Так само повинні вони робити при направі таких плотів, чи вони властителі чи рентівники — все по половині мають поносити такі кошта.

Коли властитель чи посідач землі поставить на межі пліт, то властитель чи посідач сусідного кавалка землі, коли він має якусь користь або вигоду з того плота, повинен відповідно понести кошта. Так само повинні робити при репаратурі таких плотів, чи вони властителі чи ні, та через огородження свого ґрунту або части тогож, або у інший спосіб, повинен заплатити вище згаданому посідачеви або властителеви означену часть тодішної вартости граничного плота і кошта удержання у добрім стані і направи таких плотів через обох сусідів повинні бути завше рівно полагоджені.

Відвічальність властителів за те, що їх худоба ходить по чужих землях.

7. Властитель домашнього звіряти, що заходить на сусідну посілість, яка є обгороджена законно достаточним плотом є зобовязаний коли

така звірина наробить шкоди всю ту шкоду свойому сусідови винагородити.

Суперечки, що доторкають справ нарobленої шкоди і граничного плота.

8. Коли властитель або посідач посваряться в справі положення "законно достаточного" плота або про те де той пліт повинен стояти, або про висоту суми кошту на той пліт, — зі своїм сусідом; або коли між ними зайде непорозуміння зібрання грошей на направу або поставлення такого плота, або про суму, якої бажає один в другого як відшкодовання за поставлення плота на межі, або коли обі сторони не можуть погодитися через великі шкоди наноєні звірятами, що вдерлися через 'законно достаточний пліт", — повинні обидва вибрати собі суддів, яких обовязком було би ті справи полагодити а спори усунути. Ці суді повинні перше в означений час подати незгідливим партіям відомість про час і місце, де то і коли ті повинні зійтися, щоб залагодити свої спори. В призначений час мають вони зійтися, вислухати партій і їх свідків і рішити справу; в разі коли розємчі суді не можуть погодитися, тоді повинні вони вибрати якогось безпартійного розсудця, котрий має рішити справу; коли одна з партій вагує погодитися, або залишає вибрати розсудця в протягу 48 годин, коли йому далося на це завізвання від другої змагаючоїся партії, тоді ся друга невдоволена партія може вдатися до мирового судді; тоді той, коли переконається на підставі присяги одного з довірочних свідків, що таке завізвання було зроблене без жадного успіху, тоді має він призначити розсудця замість особи, яка передше на це не годилася або залишила таку справу; той розсудця має поводитися рішучо, предприняти всі кроки після тут наведених приписів і мається все до чиста подати, як би той другий розсудця був вибраний партією, яка відтягалася від вибрання, або не хотіла вибрати.

(а) Цю вказівку номінувати розсудця треба вважати як рубрику розпорядження в справі розсудця (Арбітрейшен Ордіненс), а приписи такого розпорядження зістають для неї в значінню.

(б) Рішення розсудця, відносно певного місця для плота, який малобся поставити або котрий вже поставлено, не може мати на титул посілости дотично землі жадного впливу і може бути звязуючим лише на час, де сумнівний граничний пліт існує як дійсно "законно достаточний" пліт.

Виїмки для дистриктів стайні заставу і черед.

9. Жадне услівя в попередних приписах не сміє бути так виложене, щоби могло виглядати, що воно ограничує якимсь способом комусь право забирати худобу з якогось дистрикту стайнів заставу і черед, або заводити в стайню заставу худоби; дальше не сміється ограничувати вимагати або побирати відшкодовання наведеного способом сього розпорядження.

Плоти почерез замкнені дороги.

10. Є обовязком кожного, що будує впоперек дротяний пліт почерез дорогу, яка б була в офіціяльному користуванні безпосередно найменше три місяці перед збудованням дороги, треба положити на цей пліт жердку там де дорога перехрещується. Ся жердка повинна простиратися на дві лозині на боки від середини дороги.

11. Заголовок 77 консолідованих розпорядджень в 1898., заголовок 21 розпорядджень з р. 1899 і заголовок 23 розпорядджень з 1900 року, — сим стають скасовані.

Заразливі хороби.

1. Се розпорядження треба коротко називати: "The Public Health Ordinance of Alberta."

2. Заразливі хороби такі: віспа, вітрова віспа, шкарлятина, дифтерія, азійська холєра і всі ті хороби, які заявив заразливими кабінет міністрів на раді.

3. Дім в якому жиє особа, що терпить на заразливу хоробу, може бути обходжений лише лікарем або людьми, які ходять коло хорих. Інші особи, що не стоять під кварантаною можуть це лише тоді робити, коли одержуть на це позволення від урядника здоровля.

(а) Дім, в котрому лучився припадок заразливої хороби, не може бути ні проданим ні винайманим, доки в ньому не відбудеться дезінфекція.

(б) Діти, що слабували на заразливу хоробу, або мешкали в домі, де була якась з осіб заразливо хора, не сміють йти до школи, хіба учитель дістав від лікаря посвідку що ті діти й їх одежа були у відповідний спосіб переведені через десінфекцію.

Хто таким розпорядженням міг би противитися, зістане покараний грішми в сумі 100 долярів і всіми коштами, або три-місячною тюрмою, або також грішми й тюрмою. З сього виключається всі особи, котрі удаляються з дому з тою цілею, щоби закликати лікаря.

(в) Лікар, що ходить коло зараженої особи, або урядник здоровля, може передати ту особу до шпиталю або ізольований дім.

4. Мешканець дому, в якому лучиться припадок заразливої хороби, мусить зараз на приказ лікаря або урядника здоровля прибити картку на зовнішних дверях, зазначуючи назву хороби. Карта не сміє бути меншою як 4 до 6 цалів і мусить зістатися доти, доки не перепровадять в хаті дезінфекції. Хто в цьому не буде повинуватися, підпаде грошевій карі у висоті 50 долярів.

Розпорядження відносно шкідливих бурянів.

1. Це розпорядження титулується коротко як: "The Noxious Weeds Ordinance."

2. Слідуючі рослини вважаються за шкідливий бурян: Тамблінґ Мастард, Фальшивий лен, Тенсі Мастард, Вормсід, Балл Мастард, Канадійське та Російське перекотиполе, Блю Бар. Дикий овес, волохач, "Королівський бурян" і тим подібні.

3. Комісар Департаменту Рільництва буде від часу до часу назначувати урядників та інспекторів, котрі за тим будуть глядіти, щоби сього розпорядження всі притримувалися. Комісар означує також обовязки та винагороди для тих урядників і інспекторів.

4. Кожний властитель або пахтяр мусить буряни на своїх посілостях чисто винищувати. Хто сьому буде противитися, буде підлягати гроше-

вій карі у висоті 100 долярів, а також буде спонуканий заплатити всі кошта.

(а) Коли офіціяльна дорога тичиться якоїсь посілости, то властитель чи пахтяр є зобовязаний вичистити від бурянів половину тої дороги.

5.Коли інспектор запримітить в засіяному полі буряни, то може спонукати властителя скосити все збіжжа у протязі певного часу (15 днів по такому спостереженню) і спалити його, або обгородити поле 10 днів по молоченню збіжжа, або спалити солому, висіяне збіжжа і буряни.

(а) Бурян на незасіяному полі мусить властитель до пять днів по замітці інспектора знищити цілковито.

(б) Коли і залізна дорога заросла буряном— тоді інспектор повідомляє о сім формана, котрому віддано певний кусень дороги під контролю, щоби знищити весь бурян, що форман до пять днів мусить зробити.

В усіх випадках непослух зарядженню інспектора карається грішми до 100 долярів і коштами.

6. Торговля збіжжам, насінням травки й трави, в яких находиться бурян, недозволена.

7. Молотільники мусять свої машини, коли вони перемолотили на одному місці, чисто перечистити, нім вони перевезуть машину на инше поле. Кромі цього муситься на кожну машину наліпити картку, на котрій мають бути виписані дотичні закони і то так, щоби кожний міг їх виразно бачити.

НАТУРАЛІЗАЦІЯ В КАНАДІ.

Існуючий Натуралізаційний Акт увійшов в силу 1-го січня 1915. Він є знаний як Імперіяльний Натуралізаційний Акт тому, що у всіх важних точках він є подібний до закону в Злученім Королівстві і Домініях. Державний Секретар Канади має тепер право видавати цертифікати натуралізації, які мають ширшу силу. Перше цертифікати надавали горожанство лише в Канаді.

Кваліфікації й услівя натуралізації є такі: —

1. Резиденція в Домініях Його Величества через не менше як пять літ, або державна служба через такий самий час в послідних вісьмох літах перед аплікацією, то значить:

Резиденція в Канаді не менше як один рік безпосередно перед аплікацією й попередна резиденція будьто в Канаді, будьто в якійсь іншій части домінії Його Величества через чотири роки в послідних вісьмох літах перед аплікацією;

Час проведений в державній службі уважається за час резиденції.

2. Добрий характер.

3. Достаточне знання анґлійської мови.

Під достаточним знанням мови треба розуміти здібність апліканта зробити себе зрозумілим в тій мові.

4. Намір мешкати в домініях Його Величества, або увійти до державної служби або продовжати таку службу.

5. Після секції 4-ої замужна жінка, малолітні, люнатики або ідіоти не можуть набути права горожанства.

Аплікацію о натуралізацію, крім означених случаїв, вноситься до клєрка Суду в дистрикті, в якім аплікант мешкає. Суддя переслухує їх за три місяці і дає звіт Державному Секретареви про кваліфікації аплікантів. Коли Державний Секретар одобрить аплікацію, то видає цертифікат по зложенню аплікантом присяги приналежности.

Особи натуралізовані після попередного закона можуть внести подання о цертифікати після існуючого закона. Аплікації треба вносити просто до Державного Секретаря Канади, формулярі на такі аплікації достарчить на жадання Департамент, по справдженню попередної натуралізації.

Жінки.

Жінка британського підданого уважається загально британською підданою а жінка чужинця уважається чужинкою.

Після поправки Натуралізаційного Акту, яка увійшла в силу 15-го січня 1932, британська женщина, яка вийшла замуж за не Британця, остає британською підданою, хіба що через супружество набула національність свого чоловіка. Коли протягом супружого життя її чоловік перестане бути британським підданим, вона не перестає бути британською підданою, хіба що набуде національність свого чоловіка. Однак, коли вона перестане бути британською підданою, вона має право внести до Державного Секретаря деклярацію, що бажає задержати свою британську національність. Державний Секретар може тоді видати її Цертифікат Задержання британської національности.

Заки поправка Натуралізаційного Акту увійшла в силу 15-го січня 1932, натуралізація чужинця мала в собі силу натуралізації його жінки, але від тої дати жінка чужинка, щоби стати британською підданою, мусить протягом шість місяців від видання цертифікату її мужови зробити деклярацію, що бажає стати британською підданою. Тоді Державний Секретар може видати її цертифікат, що вона набула британське горожанство.

Діти

Після Натуралізаційного Акту в силі перед 1. січня 1915, малолітні діти ставали британськими підданими через натуралізацію їх батьків, коли мешкали з ними. Від коли Натуралізаційний Акт з 1915 увійшов в силу, малолітні діти стають британськими підданими лише тоді, коли їх імена є записані на батьковім цертифікаті. А се діється лише тоді, коли вони мешкають в Канаді.

Оплата.

При усіх аплікаціях натуралізації, які вислухує Суд, оплата виносить 5 долярів й є платною Клеркови згаданого Суду.

При всіх інших аплікаціях або деклярaціях після сего Акту, оплата також виносить 5 долярів й є платною Ґенеральному Ресіверови Канади.

Правила передбачування погоди.

Погоду можемо передбачувати, обсервуючи різні метеорольоґічні приряди, як барометри і барографи, які вказують тиснення воздуха, психрометри, які вказують вогкість повітря, обсервуючи тепломіри — як теж на основі цілого ряду різних інших спостережень. Помагають нам у тому: напрям з якого віють вітри, рід і напрям руху хмар, роса, мраки, як сходить і заходить сонце, круги довкола сонця і місяця, райдуга — веселка, мерехтіння зір, збільшена прозорість і звучність повітря, ділання зміни погоди, що зближається, на мертві предмети, на орґанізм людей, особливо хворих і т. д. Передбачуючи на основі тих різних обсервацій і спостережень погоду, повинні ми тямити, що не належить передсказувати погоди на основі одної тільки заобсервованої ознаки. Навпаки, робимо це на основі по можности цілого ряду обсервацій і спостережень з даного часу.

Коли всі ознаки згідні з собою, передбачування погоди стає найбільше правдоподібне.

Коли з ріжних обсервацій і спостережень, виходять неоднакові, а особливо, коли виходять суперечні висновки, то треба приняти ті висновки, які опираються на найбільшій кількості обсервацій і спостережень. Однак в такому випадку правдоподібність передбачування з природи річи зменшена.

В кожнім випадку при примінюванню різних передбачувань погоди, треба звертати увагу, щоб від доброго зерна дійсного досвіду, обсервації і научних спостережень, відділити полову пересуду. Оцінка дійсної вартости таких передбачувань, мусить опиратися на ствердженні, як часто процентово вони справджуються. Треба зауважити, що коли якесь правило справджується в 90 випадках на 100, то воно дуже придатне; коли в 60 випадках на 100, то воно вже непевне; при 50 випадках на 100 не має вже ніякої вартости, а понижче цього прим. в 40 випадках на 100 є прямо фалшиве.

Правила передбачування наперед погоди, оперті на досвіді, можна вивчити. Одначе само знання тих правил ще не вистарчає до ставлення влучних передбачувань майбутньої погоди в конкретних випадках. Щоб влучно примінювати правила погоди в конкретних випадках, мусить той, хто ставить передбачування погоди, окрім знання тих правил, мати ще довшу практику, себто довголітній досвід і вправу в примінюванні тих правил. Чим більший досвід і вправа, тим пеердбачування погоди влучніше. Найлучніше передбачують погоду ті люди, які окрім знання правил погоди та досвіду і вправи в їх примінюванні мають ще вроджені здібности передбачування погоди та деякий вроджений змисл „вичуття погоди", себто умілість вжитися в кожночасний стан погоди і вичути його зміну. Ці люди можуть в ділянці передбачування погоди осягнути дійсно гарні висліди.

Горнець - мишолов.

В старий горнець налийте води до половини, завісьте в середині над водою принаду. Завяжіть горнець папером та пробийте дірку по середині, а до горшка приставте дощинку.

В водах Великого Океану є одна порода малих риб, до 30цм., т. зв. „тубарівки". Ці рибки збираються в великі громади, по сто й більше штук і нападають на великі риби, впиваються в них гострими закривленими зубами й розривають на кусні. Ось приклад, що значить „в єдності сила!"

Добре сказав.

— Ви казали, що в тих чоботах буду ходити рік, а я ходжу щойно шість місяців і вони вже друться.

Швець: Ну й чого ви хочете? В однім ходите шість місяців і в другім шість місяців — отже разом точно рік!

Озеро Верміліон у Бенф Національнім Парку, Захід на Канада. Позаді гора Рондел в Скалистих Горах.

Дрібні лікарські поради.

Голова болить.

Коли голова гаряча, прикладати холодний оклад, коли зимна, прикладати теплий. Голова може боліти також від забурення в кишках. У тім випадку зажити рицинового олію.

Майже в кожнім випадку ділають добре таблетки Тоґаль, що їх заживають по 3 на раз.

Вухо болить і стрикає.

Заживати денно по пастильці аспірина Баєра. Часто збирається в вусі восковина і вона дає причину до стрикань, для того треба піти до лікаря, щоб вухо виполокав.

Горло болить.

Покластися до ліжка і вигріватися. На шию зробити гарячий оклад. Горло полокати окисненою водою, або розчином „калюм гіперманґанікум", 2-3 кристалики на склянку води.

Пчихання.

Ноги треба вимити в гарячій воді і положитися до ліжка. На пчихавку треба ще нюхати білу табаку. Щоб запобігти катарові носа, треба в початках випити склянку води, додавши до неї одну каплю йодини.

Заживати по 3 таблєтки Тоґаль, 3 рази денно.

Зуби болять.

Зіпсутий зуб треба або вирвати або запльомбувати. Та для успокоєння болю можна полокати уста теплою водою або пензлювати йодиною.

Поручають заживати таблетки Тоґаль, в давках по 3 таблетки, 3 рази денно по їдженню.

Блювоти кровю.

Сейчас положитися до ліжка горілиць. Кров може походити з легенів — або у хоровитих на шлунок, — з вереду шлунка. В першому випадку треба поликати студену воду з сіллю, а на груди приложити зимний оклад. При кровотоку зі шлунка нічого не їсти. В обох випадках треба візвати лікаря.

Вибух крови з легких.

Нехай хорий лежить горілиць напів сидячи в ліжку, — в кімнаті мусить бути тихо. На груди давати мішочок з ледом або студену шматку. Давати пити зимну воду з сіллю. Не вільно йому говорити. Зараз візвати лікаря.

Блювоти зі шлунка.

Можуть походити від зіпсутих, несвіжих страв, або й як обяв тяжкої іншої хороби, або прим. як хтось перший раз забагато накурився, також з переїдження і перепиття. Блювоти звичайно приносять полекшу. По них виполокати уста і положитися. Коли вимети є вперті, піти до лікаря.

Розвільнення.

Як є розвільнення — бігунка, — а не болить, то почати дієту — не їсти мяса ані тяжких страв, тримати тепло ноги, покласти на черево гарячий оклад, добре напитися соку з борівок або чаю. Коли при бігунці дує і болить, зажити рицинусу, або гіркої соли з водою, а щойно по цілковитім випорожненню приймати ліки на здержання. Найліпше лежати в ліжку і брати гарячі оклади на черево, при острій дієті. Коли бігунка мучить дитину, або коли в відходах є кров, завізвати лікаря.

Затверджєння.

Масувати живіт. Взяти на прочищення ложку рицинусу. В крайнім випадку дати лєвативу. Натще випити шклянку перестоялої або й теплої води. Взяти ложку меду, або випити гіркої соли, пушку в шклянці теплої води.

Кров з носа.

Лягти горілиць, на шию — карк — дати зимний оклад.

Як не мож лягти, то сісти, голову нагнути в зад і через кілька хвилин стискати пальцями ніс та віддихати устами глибоко і спокійно. Дати студену мокру хустину чи полотенце на шию і на ніс. Як би це не помогло, кликати лікаря.

Ячмінь на оці.

Це є запалення повіки. Прикладати теплі оклади з чистих шматок, замочених в гарячій воді. Або в чисту шматку завинути гарячої пшоняної каші, звареної в молоці і прикладати. Вважати на чистоту. Коли ціла повіка пухне а ячмінь не мякне і не тріскає, треба піти до лікаря, щоб прорізав.

Затроєння грибами.

Викликати воніти, зажити рициновий олій, пити чорну каву з румом, або з іншим алькоголем.

Затроєння вовчею ягодою, тютюном, алькоголем.

Викликати рвоти — пальцем у горлі,— зажити рицинусу, притім гризти ялівець.

Затроєння крови.

Чорнилом, брудним ножем, або від укушення овада: — Вимити рану гарячою водою, залити амоняком, обвинути ґазою. Як пухне, давати оклади з квасної води й післати по лікаря.

Як вкусить скажений пес.

Робити так, як при укушенню гадюки, і зараз відіслати вкушеного до шпиталю, на лічення.

Попарення.

Насмарувати оливою, васеліною, олієм, боровою мастю або чистим, несоленим, маслом або й смальцем. Попарення якоюсь кислотою треба поливати вапняною водою з оливою. Заживати чорну каву або алькоголь. Як на людині займеться одежа, не гасити водою ні руками, а кинутися на землю і качатися а ще ліпше кинути на себе грубий коц, плащ і подібне і качатися аж огонь задушиться.

Як рятувати замерзлого?

Не вносити до теплої хати! В шопі або в стодолі натирати замерзлому ціле тіло сухим снігом або вогким простиралом. Як тіло змякне, носа ні ух не дотикати. Рівночасно робити штучне віддихання. Як почне сам віддихати, а біла шкіра червоніє, можна внести до хати. Тут дальше натирати сукном або флянелею, давати гарячий чай, або чорну каву. Уважати, щоб за скоро не розгрівати відморожених частин тіла, бо на них від того кидається ґанґрена.

Як рятувати потопельника?

Усунути пальцем з уст потопельника пісок і намул. Обернути його лицем до землі, підняти за ноги й кілька разів потрясти, щоб вийшла з уст вода. Сейчас потім обернути горілиць, уложити голову й груди трохи нижче від тіла, робити штучне віддихання, 30 до 40 мінут, доки сам не зачне дихати. Обігріти тіло загрітими сукнами і подушками, обложити пляшками з гарячою водою. Дати пити гарячий чай, можна з коняком.

Як рятувати зачадженого?

Винести зачадженого на двір, отвираючи рівночасно вікна й двері. Робити штучне віддихання, розтирати ціле тіло флянелею. Подібно ратується і затроєних ґазами.

Як хто зраниться.

Коли хтось зраниться і тече кров, прочистити зранене місце йодиною, бензиною або карболевою водою, узяти чистий кусень ґази або чистого білого полотенця й сильно притиснути до кривавого місця. Потім приложити на ґазу вати й забандажувати. Як кров іде далі крізь бандаж, тоді стиснути чимось сильно частину тіла над раною, як це в руці або в нозі, і спішити до лікаря, або закликати лікаря до хати.

Згага пече.

Взяти їдомої соди на кінець ножа і зажити.

Як хто зімліє.

Щоб кров приплила до мозґу, кладемо зімлілого так, щоб голова була нижче від решти тіла. Як хто чує, що мліє, найліпше лягти на підлогу чи на землю— і ноги покласти на щось вище, або сісти, а ноги поставити на вище місце, голову подати в зад. По хвилі омління відійде. Напитися води. — Коли хорий скоро не приходить до себе, скропити лице водою, дати нюхати етер або амоняк, порозщіпати одяг, відчинити вікно, як це в хаті. Як і це не поможе, робити штучне віддихання і післати по лікаря.

На ловах.

Ловець: — Пане ґаздо, не бачили ви ту якого заяця?

Ґазда: — Чому ні, бачив.

Ловець: — Великого?

Ґазда: — О, ще й якого!

Ловець: — А давно?

Ґазда: — А, буде вже тому зо дві неділі.

Дрібні хатні поради.

Родзинки можна приготовити домашнім способом, з наших овочів. Беремо ясно - жовті черешні враз з хвостиками, разом з кісточками розкладаємо на сита, прикриваємо тонкою сіткою і на день залишаємо на сонці, а через ніч залишаємо в прогрітій печі. Як привянуть — по кількох днях — витиснути кісточки і обірвати хвостики. Чи вже добре висушені черешні, пізнаємо по тім, що не виділюють соку. Суш має бути ґнучкий і пружкий. По висушенню виставити на продув і зараз уложити до деревляних скринок або слоїків та пересипати цукром - мучкою і товченою ванілією. Зберігати в сухому місці. — Такі родзинки добре надаються до всякого печива, подібно, як і правдиві виноградові.

Як скриплять черевики, положити на ніч на плитку посудину з цитриновим, або льняним олієм. Лише підошви мають натягнути товщем.

Вохкість у шафі, скрині і т. п. витягне негашене вапно. Даємо його в відкритій посудині.

Мокрі черевики або чоботи найскорше і найліпше висушимо, коли в них висиплемо повно загрітих, не гарячих, кісточок з вишень, чи черешень і вложимо черевики або чоботи, вохку частину, в овес. Можна також насипати до середини сухого і загрітого вівса.

Свічка буде ясно і спокійно горіти та не буде капати, коли перед засвіченням дамо її на кілька годин до соленої води — 1 ложечка соли на літру води, — а потім виймемо й поставимо, щоб висохла. Крім того можна насипати дрібку соли довкруги ґноту. Цим способом заощадимо також на світлі.

Молоко, чи не було розріджене водою, пізнаємо: коли розтираємо молоко в пальцях, то при повнім — незбиранім і нерозрідженім—молоці відчуваємо товстість. Краплина доброго молока, вкинена до води, має впасти на спід посуднини, а на нігті не має розпливатися. Не розріджене молоко зараз по звареню творить тонку поволоку, також добру якість молока викаже дріт до плетення — занурений у молоці, коли дріт витягаємо й обертаємо, то краплина молока має залишитися на кінчику дроту. — Молоко від хорих коров має неприємний запах і відмінну закраску. — Коли не маємо певности щодо свіжости молока і боїмося, щоб воно нам не звурдилося, то треба на одну літру молока всипати пів — не більше — ложочки цукру і по спаренню поставити в холодне місце. — Щоб молоко не припалювалося, намастити дно горшка перетопленим маслом. Можна також камяну посудину, що в ній вариться молоко, обмити холодною водою і не витираючи налити до нього молока.

Хемічні олівці дуже трійливі, тому ховати їх перед дітьми і не давати дітям таких олівців.

Мід квасить, поставити в теплу воду, шуму, що виплине, зібрати. По охолодженню переложити до глиняної посудини.

Шваби — каралухи — в кухні не будуть триматися, коли порозкладаємо галузки сухого, або зеленого хмелю. Гострий запах їх виганяє.

Машину до шиття треба старанно доглядати. Уживати тільки доброї оливи, бо нафта виїдає залізо і машина скорше зуживається. Машину треба отворити, витягнути човник і докладно позаливати нафтою, яка розпускає зсохлу оливу. Тоді оливу витираємо і наливаємо свіжу та зараз пускаємо машину через кілька мінут, на порожно, в рух.

Добрі робітники.

— Скільки вас працює у шевця?

— З майстром трьох.

— А без майстра?

— Як нема майстра, то ніхто не працює.

Де на землі найхолодніше?

Під оглядом температури, яка панує в різних місцях землі, ділимо земську кулю на 5 стреф — полос; 1. Гаряча полоса лежить по обох боках рівника. 2. Дві холодні полоси лежать у підбігунових околицях, одна північнім, друга при полудневім бігуні. 3. Вкінці дві поміркованi полоси лежать — одна між гарячою й північною, друга між гарячою й полудневою холодною полосою.

Щодо холодних місцевостей, то найхолодніше на півночі там, де мала вогкість й невелика хмарність зимою, сприяють сильному охолодженні землі, слабо нагріваної сонцем. На півн. півкулі за „бігун холоду" вважається Верхоянське в Якутській Республиці. Тут середня температура для місяця січня виносить 59 ступнів зимна Ф., а крайна, найнижча, була в січні року 1892 близько 80 ступнів зимна Ф. Отже тут за нормальні морози вважається такі, що їх у Північній Европі й зовсім ніколи не буває. Непризвичаєна до таких морозів, що бувають в Верхоянську, людина переносить їх з великим трудом, єдине, що ті морози знесилює і помякшує — це сухість повітря та відсутність вітру. Сибіряки запевняють, що в них підчас морозів на 22-30 ступнів Ф. „тепліше" ніж у Ленінґраді за 4 ступневого морозу. Беручи на увагу те, що відчуваня людиною, чи то холоду чи тепла залежить не від самої тільки температури, а ще від інших чинників, як от вогкості або вітру, мусимо признати рацію сибірякам.

Останніми часами славу Верхоянського, як „бігуна холоду", намагається перейти Оймекон, що лежить на 63-тім ступні північної ширини, цебто дещо більше на південь як Верхоянське, але теж у Якутії. Як видко околиця Верхоянського визначається дуже суворими зимами. Оймекон зокрема лежить в заглиблені окруженому гірськими кряжами а це причинюється до застоювання тут холодного повітря; через це дуже можливо, що зима тут ще холодніша, як у Верхоянському. Покищо там роблено дуже мало дослідів.

Дуже низька температура панує в середущій Ґренляндії, а на південній земській півкулі на суходолі Антарктиди, цебто південного бігуна, але спостережень на тих місцях дотепер майже не роблено.

Якого коня не купувати.

Не купуйте такого коня:

1.—Коли йому звисає долішна губа або в кутах губ є задирки, бо це кінь старий, або, хоч молодий, то хорий, — або норовистий.

2.—Коли в нього поранений язик або рот у середині, — бо це кінь норовистий.

3.—Коли зуби стерті, — бо це старий кінь. В молодого коня до 5 літ є всі зуби. Коли в коня стерті корони на зачепах долішніх — 2 передні сікачі, — то йому до 7 літ, а коли стерті на середниках долішні або всі корони на долішніх сікачах, то йому 8 літ, — коли стерті і заокруглені два горішні сікачі, то йому 9 літ, — коли стерті й горішні середники, то йому 10 літ, — коли стерті горішні окрайці — два зуби коло клів, — то коневі 11 до 12 літ, — коли всі спідні сікачі й горішні окрайці вирівнані, то коневі 13 літ, — коли сікачі прибирають трикутну форму, то йому 14 до 15 літ, — а коли окрайці трикутні а горішні сікачі вирівнуються, то коневі 16 до 18 літ, — колиж усі зуба округляві, то це шкапа 20 літ.

Пане інспекторе!

До сільської школи приїхав інспектор. Учитель, бажаючи щоб діти до него чемно відзивалися, навчив їх, що по кожній відповіді мають додавати слова: „пане інспекторе!

Підчас науки ставляє інспектор одному учневі таке питання:

— Що сказав Господь до Адама, коли прогнав його з раю.

Учень відповів:

— Проклятий будеш ти й твої діти, пане інспекторе!

Коза не гірша від корови.

Коза це корова бідного, бо расова і добре плекана коза дає денно 4 до 8 літрів молока, себто стільки, скільки дає звичайна селянська корова. Зате коштує багато менше, бо спотребовує кормів заледви шесту частину того, що корова. Козяче молоко надзвичайно здорове, бо коза майже ніколи не хорує, а особливо не хорує на сухоти, тому козяче молоко добре для дітей, пити сирим. З козячого молока можна виробляти також масло, а особливо сир з цього молока дуже смачний. Крім молока кози дають добре і смачне мясо, а лій з цапів уживається в медицині і в промислі. Козячі шкіри високо ціняться в гарбарськім і кушнірськім промислі. Виробляють з козячих шкір дорогі футра, сапянову шкіру та рукавички. Шерсть з кіз має всестороннє примінення в промислі. З козячої вовни, вовнистих порід виробляють дуже теплі і дуже цінені предмети та тканини. — Також роги і ратиці зужитковує промисл, а з кишок виробляють струни. — З цього бачимо, що плекання кіз дуже поплатне і що їх варто годувати в кожнім сільськім господарстві.

Виріжняємо дві ґрупи кіз: молочні та вовнисті. До молочних пород кіз належать альпейські — гірські — породи, до вовнистих: ангорські, кіркізькі та кашмірські. З гірських пород найбільше поширена саанська коза, ціла біла, переважно безрога. Скоро виростає. Шерсть має коротку і блискучу, вимя повне і пружне. Ця порода дає звиш 5 літрів молока денно. Цієї породи кіз уживається часто до поліпшення прикмет домашньої — краєвої — породи кіз.

Приміщення для кіз має бути тепле, просторе, і добре провітрюване. Дбайливо треба перестерігати, щоб у такім приміщенню було завжди сухо і чисто.

Кози мекаються досить вчасно, одначе не треба їх припускати раньше, як по укінченню першого року життя. Розплодовий цап повинен бути трохи старший. До розплоду уживається цапа не довше двох років. Сильний і здоровий цап покриє річно около 100 кіз, однак денно не може покривати більше, як дві козі. — В той час цапа треба видатно годувати вівсом. — Коза мекається два дні, а коли в той час не був її гін заспокоєний, поновно мекається за два-три тижні. Найкраще покривати кози за яких 12 годин від перших прояв мекання. Це пізнати по тім, що коза дуже сильно мекає та не має охоти до їди. Родні части обрякають. Найвідповіднішою порою покривати кози є місяці жовтень і листопад.

Коза родить за яких пять місяців. На місяць перед породом треба козу запустити, натомість первістки треба здоювати, щоб розвинулися їхні молочні залози. Порід у кіз звичайно помірно легкий і не треба помагати. При породі, як і по нім треба таксамо поступати, як і в тільних коров.

Козлята можна залишати при мамі, або зараз по породі відставити. Через 10 перших днів годуємо залишене при мамі козля по 6 разів денно, за 10 днів 4 рази денно. Щоб кізля не переїдалося, обвязуємо вимя кози полотняним мішечком. Козлята, що їх залишаємо на відхів, треба годувати 6 до 8 тижнів самим молоком, потім молоко можна зріджувати водою, додаючи відвару льняного насіння. Відвар треба переціджувати. Крім того треба козлята приучувати до сіна.

Коза споживає все, а найкраще давати їй добре сіно, потрохи вівса, конюшини. Коза любить обгризати дерева, тому треба дати її на припону та насушити галузок верби, берези та інших дерев, чи кущів і давати їй час до часу на зміну. Літом такі галузки давати зеленими, тоді не буде заподівати шкоди. Козам треба давати пашу зовсім чисту, бо на чистоту паші і пійла є такі вразливі, як коні. Добре є час до часу, кого на це стати, давати козам хліб злегка посолений.

— Що буде, коли кусник заліза лишимо на вільнім повітрі?
— Воно заржавіє.
— А коли там лишимо золото?
— То його украдуть.

ІВАН ЛЕВИЦЬКИЙ.

Посивів за одну ніч.

(З пригод розвідчика в Україні).

Як стемніло, я бачив, що большевики не звертають уваги на побоєвище, бо мабуть були тої думки, що живих уже тут нема. Я зачав повзти взад, в сторону ліску. Вже по кількох „кроках" я натрапив на покинений кріс. Взяв його на всякий випадок з собою, а в убитих позабирав трохи патронів. Хотів повзти далі, але вигуки большевиків мене задержали. Це вони приготовлялися до відходу. Я виразно замітив, як червоний командант щось промовляв до своїх вояків, та пізнав у підсутінку, що цей командант був тим, що найбільше лютував. Мене огорнула сліпа лють. Я був віддалений від большевиків яких 100 кроків. Його сильвета ясно відбивалася на тлі ясного світла ватри. Не думаючи, що роблю, я прицілився до нього з кріса і вистрілив. Трафив добре — або в груди, або в голову. Командант упав як колода на землю. Доперва тепер зрозумів я, що зробив — я зрадив себе! Я схопився на рівні ноги і зачав наосліп утікати до гайку. Внедовзі натрапив на багно, в котре впав і занурився увесь. На щастя, ріс тут шувар і я міг уста і ніс вихилити з води, щоб дихати.

В першу хвилину большевики остовпіли, потім розбіглися хто куди, думали, що це нічний напад на них. Одначе незабавом, зачали перекликуватися, збиратися і радитися. Видно було, що рішили шукати виновника стрілу на побоєвищі. Не розбирали, хто на ньому живий, а хто мертвий, а ґальопуючи на конях через побоєвище рубали всі тіла за порядком. Це однакож їх не заспокоїло. Зачали шукати, чи хтось не втік далі. Стежі розїхалися на всі сторони. Одна зо стеж доїхала до багна і тут задержалася в кількох кроках від мене. Я чув, як два большевики нараджувалися між собою, чи їхати дальше, чи ні. Рішили задержатись і почекати.

Зсіли з коней і розложилися на траві. Коні паслися та лізли в багно за водою. Несподівано кінь натрапив на мене, наполошився та форкнув носом і вискочив з болота.

Большевики замітили це і покмітили, що в багні є щось живе. Тихо перебалакували між собою, що їм робити. Один радив стріляти в найгустішу траву там, де я лежав, другий відраджував, що може це бути жаба, або „лєщій" — біс по московськи — і що цими вистрілами переполохає ввесь відділ. Краще, казав він, баґнетами колоти раз коло разу. Як щось у багні є, то вискочить, а тоді буде час стріляти.

Стали оба большевики лізти в багно і довкола себе колоти баґнетами, застромленими на крісах. Не раз і не два вдарили баґнетами в багно коло самого мене. Бракувало пару цалів і були би пробили мене наскрізь.

Довго не тревало — може годину, може дві, може цілий вік — не знаю. Я стратив поняття часу. Мені здавалося, що це тревало вічність. Раз баґнетом зачепили мій чобіт — я чекав смерти. Але якось Бог мене помилував бо в тій хвилині большевик поховзнувся і впав горілиць до багна. Червоний розлютився, сплюнув і вийшов на беріг, а другий за ним. Я думав, що це вже кінець, що большевики відійдуть, але де там! Мокрий большевик розложив ватру та зачав сушити свій одят.

Був теплий, літній вечір. Тисячі комарів зачали злітатися, привабленi світлом вогню. Вони зачули мене і зачали сотнями сідати на мої уста і ніс. Що хвилини я занурювався в воду, щоб вибавитися від поцілунків соток жал. Не на довго це помагало, бо як я вихилив лице з води, то відлітаючий рій з новим запалом обсідав мене та жалив немилосердно. Ця мука тревала кілька годин. Я слідив за большевиками що вони роблять та на їх відхід чекав як на своє спасення.

Доперва над раном роздався голос трубки і скликав розсіяних по околиці салдатів. Я вичекав ще яких пару хвилин, поки осмілився обережно потрохи вихилити лице, а потім голову з води. Большевиків уже не було.

Я виліз з багна; болото обліпило мене, як коломазь. Большевики залишили вогонь непогашений і я зачав сушити свою одежу. Доперва тепер я зауважав, що на руках і на шиї приссалося мені кілька великих пявок. З багатьох місць на руках текла кров — видно, що неодна пявка покріплялася моєю кровю цілу ніч.

Сонце вже високо стояло на небі, як я одягнув на себе сухий одяг. Легкий вітрець з побоєвища заніс сопух трупів. Одночасно я почув страшний голод, спрагу і перемучення. Я розглянувся обережно — ворога не було. Виліз із ліску та рушив у сторону побоєвища, в надії, що десь застану якусь торбу з кусником хліба або сухарів.

Чим більше я зближався до побоєвища тим сильніше вдаряв мене сопух. Пошматовані тіла скоро загнивали на сонці.

Трупи вбитих були докладно ограблені большевиками. Довго я шукав хліба, аж вкінці в одного вбитого я знайшов те, чого шукав. Зараз таки коло вбитого я зачав їсти — хліб уже пересяк сопухом, одначе голод був більший від обридження.

Так я зїв увесь хліб. Не багато його було і я був іще голодний. Доперва тепер придивився я до мертвого, коло якого сидів, і пізнав, що це був Садченко — мій вірний товариш. Голод пропав у мене відразу, я гірко заридав.

Вороння вже пирувало. Мною заволоділа лють на цих хижаків. Я їх відганяв як міг, одначе вони були певні свого права. Не боялися мене ні трохи і нічого собі з мене не робили. Я рішив поховати свого побратима, щоб його тіла не роздзьобувало гайвороння. Десь роздобув лопатку і зачав копати для товариша могилу, заливаючись білим потом від страшної втоми.

Запала ніч, зійшли зорі. Згодом і місяць рішився помогти мені та залив сріблим сяйвом ціле побоєвища.

Десь над раном був я готовий з викопанням могили. Я помолився за вірного друга, зложив у могилу його тіло і зачав закопувати.

Голод дошкулював мені жахливо. Хитаючися від повного обезсилення, я дійшов до ліску і положився, щоб відпочати.

Був найвисший час — на дорозі появилася валка людей та зближалася до побоєвища. Це провадили большевики селян для поховання вбитих. Вже добре розвиднювалося.

Я так вибився з сил, що не міг піднятися. На моїх очах у віддалені яких 300 кроків поралися селяни. Закінчили свою сумну працю, і я дивився за ними, як відходили. Рятунку від них я не міг очікувати, бо большевики були би мене приловили. Не лишалося нічого більше, як тільки лежати і тихо чекати, коли прийде смерть. На щастя про те не треба ніколи просити — смерть приходить сама і вибавляє чоловіка від усіх мук.

Але ратунок надійшов цілком несподівано. Обережно оглядаючись, на всі боки, вийшов з ліса старенький священик з якимось чоловіком. Оба оглянулися на всі сторони та успокоїлися, бо ворога не було. Священик вдягнув на себе ризи та розпочав молитву.

Так, тут був мій ратунок. Я не бачив очима, розумів не лише розумом, але відчував душею. Я виліз із ліску і зачав повзти в сторону священика, який незабаром мене побачив і підійшов мені на поміч.

Після панахиди священик з дяком узяли мене між себе і відпровадили до села. Священик взяв мене до хати і переховував у себе пару днів, доки я не прийшов до сил. Я зачав приготовлятися до дороги. Я хотів пробратися до Києва, щоб виконати приказ свого поручника. Большевиків у селі вже не було: всі відступили, як лише надійшла радісна вістка, що наші війська заняли Київ. Я рішив дібратися до найближчих наших відділів. Та моїй біді не був іще кінець.

В хвилині, коли я прощався зо священиком, надїхала большевицька кіннота дивізії, яка проривалася з півдня від Одеси на північ.

По тризубі на шапці відразу мене пізнали, хто я є. Замкнули мене в пивниці і ждали на свого команданта та його рішення, що мають зо мною зробити.

До пізної ночі сидів я замкнений в

льоху. В ночі я зачув стрілянину: це кипів бій селян з большевиками. Вкінці бій затих, а селяни випустили мене на волю.

Ще тоїж ночі манівцями випровадили мене селяни з села. Два дні я йшов пішки і дібрався до Козятина, де зголосився в команді міста, а звідтам відіслали мене до Винниці.

Я посивів мабуть, ще в ту ніч, як лежав у багні.

Як переховувати зимові одяги.

Відповідне переховування зимових одягів є одною з важніших потреб в господарстві. Через невідповідне забезпечення одягу на зиму можна наразитися на великі втрати. Тому треба скриню винести надвір, випорожнити її зовсім, витерти добре шматою з пороху й змочити пензель в терпентину та добре випензлювати кожне місце внутрі скрині. Не минути ні одної щілини. Взяти ґазетний папір і виложити ним дно та стіни скрині припинаючи припиначами. Всі речі, що їх не уживаємо в літі як: футра, кожухи, хусти ни, одяги, білизну, вовняні шалики, рукавиці, панчохи й т. п. треба докладно витріпати тростинкою й вичистити щіткою. Всі плями конче вичистити, бо найменша з них, як лишиться на одежі є звичайно місцем, де вилягаються шкідники, що зїдають пізніше наші одяги. Всі кишені треба випорожнити й вивернути їх назовні. Перед вкладанням одіжи треба застановитися добре, що вкладаємо, щоб опісля нічого не витягати зі скрині, бо цілий захід буввби на нінащо. Щоб складані до перехову речі найменше зімнялися, мусимо їх складати дуже рівно, найтяжчі речі даємо все на спід скрині, найлекші на верх. Щоб охоронити одяг перед шкідниками, треба його пересипати нафталіною, або камфорою, махоркою і зернами перцю, або купленими в аптиці специяльними порошками протимольними. До цеї роботи найкраще розстелити на столі простирало, посипати його камфорою, положити густо ґазетний папір і скропити його терпентиною. На це положити призначені до схову речі й пересипати густо відповідними порошками. Кождий кусок перекладати знова ґазетою покропленою тер пентиною. При вкладанню плащів треба рукави й переди виповнити ґазетою, то вони менче зімнуться. Плащ чи футро можна зашивати в підложене полотно. Треба його пересипати так само дуже густо порошком і густими стібами зашити в полотно. Остання верства до сховку буде знова ґазета покроплена терпентиною, тоді треба замкнути скриню на ціле літо.

Скриню треба помістити в місці однім, щоби могла стояти на стало.

Так переховувані одяги напевно не зїдять ніякі шкідники, бо вони є відповідно забезпечені.

В кого є килими, чи інші вовняні речі, накривала з плюшу й т. п. літом треба виносити на воздух, тріпати, чистити й кропити терпентиною. Треба уважати на піря і волосіння, бо й вони не є забезпечені перед молями. Що можна, то на літо найкраще поховати до скрині. А як уживаємо в літі, то треба виносити, вітрити й тріпати, бо чистота, воздух і сонце є найкращими помічниками в боротьбі зі шкідниками нашого майна.

Полохливий жид.

Срулько Кон сидить в реставрації і пє пиво. Нагло вбігає його знайомий Мошко Фукс і кричить:

— Коні! Коні! Ґевалт! Твоя жінка впала з драбини і зломала собі ногу!

Кон зривається з крісла і що духу біжить додому. По Хвилі задержується і каже сам до себе:

— Ну, як то може бути? В мене прецінь нема драбини.

Але біжить дальше і знову затримується:

— А то свиня Фукс! А шляґзол дус трефен! Та я прецінь навіть не маю жінки . . .

За ґрейцар розуму.

Кому Бог розуму не дав, тому й коваль не укує.

Біда сама не ходить, але десять за собою водить.

ВОЛОДИМИР ҐІЖОВСЬКИЙ.

Як я два рази оминув смерти.

(Воєнне Оповідання).

„Смерть, то так, як жінка: яка кому писана, така і буде. Як вам призначена лиха жінка, то хочби ви вибирали не знати як, а візьмете злу, а на добру можете попасти зразу. Я то спрактикував щодо обоїх, і щодо жінки і щодо смерти, тай знаю це напевне.

Такий вступ дав мій оповідач, а потім говорив далі:

„Це було якось пізною осінню на сербськім фронті в перших місяцях світової війни. Мене захопила війна таки в часі військової служби при 24 полку піхоти й я воював від самого початку війни, та до цього часу доля мене якось милувала, бо я ще навіть не ранений.

Недалеко вже й до зими було, як стала мене навіщувати біда одна за другою, хоч початок біди був незвичайно добрий.

Було невелике сербське місто, таки десь недалеко за границею, я забув, як воно називалося, якесь таке було наче наш Заболотів, і „наші", значить австрійці, збиралися його евакуувати. Наш фельдфебель Винар казав нам помагати ладувати меблі якогось багатого цивіля, певно якогось німця або мадяра. Нас кілька бралося до шафи, коли двері її ненадійно самі відчинилися й на землю упали дві книжки.Підіймаючи їх, спостеріг я в одній книзі паперові гроші. Кортячка мене взяла, бо як тут їх лишити? І так Бог знає, хто їх візьме, як їх викажу, бож самого власника не видко було. Таж то війна! — думаю — і тиць книжку з грішми до кишені; грошей ніхто не бачив, а що кому до книжки? Несу шафу, а книжка так і сторчить з кишені.

Дивлюсь потім на боці, а тут, матінко, грошей як леду, що я їх ніколи й не бачив укупі так багато. Шіснатцятьсот ринських, або три тисячі двіста корон! Три або чотири морґи поля і то доброго можна було у нас купити за ці гроші.

Але де мені в гадці було, поле купувати! Беру на бік фельдфебля і кажу йому:

„Пане фелєбер, я маю фест гроші, беріть навіть цілу нашу компанію в місто.

„А не бреши", каже він, „знаєш, що є наказ платити сербам, гляди, щоб не було якої мороки. Або таки покажи гроші!"

Дав я йому в руки двіста ринських, а він аж очі вивалив, але гроші взяв і пішло нас на забаву щось около сорок мужа. Потім уже кождий брав, хто і чого хотів, я все платив, аж до тих двох соток доклав ще дві сотки.

Всім урудував фельдвебель, та заєдно приспівував одну пісню, що „веселімся бари, поки ще лиш можем, бо недовго нам жити дадуть, як сніги упадуть, головов наложим, не будем співати вже тут". Тепер я знаю цю пісню, та тоді ще не чув, але тямлю добре. Всі ми з нашої сотні підтягали за ним, як могли.

Осталося мені по тій гульці ще двацять чотири сотки корон; думав я собі, що пізніше здадуться, але якби був знав свою біду і то через них, бувби волів угостити цілий баталіон, щоб нелишилося ні сотика в кишені, або волів був дати їх фельдвеблеві — хоч, щоправда, вони були і йому непотрібні, як це далі покажеться. Але не хочу забігати вперед.

Від тоді почалася моя біда.

Таки на другий день післали нас проти сербів, щоб не допустити їх до цього міста. Наша сотня наступала невеликим рідким лісом, і тут сталася мені перша недобра пригода: я завис на березі. Хто не бачив, тому, й повірити важко: я зачепив ременем від торністри за зломану березову гилю і пригнув трохи березу своїм тягарем, так що вона похилилася з берега вниз над видолину, наче ярок, і потягла мене за собою, так, що мої ноги мусіли відірватися від землі й повисли над ярком на якого пів метра від землі. Руками не міг я дістати берези, ані

ніякої гилі і так баламкався на березі як на гойданці.

Врешті перестав я пручатися, думаю, що хіба до кінця війни не буду висіти тут. Колиж бо я почув тай побачив, що крісові сербські кулі попадають і в землю і в дерева, та що я вишу як навмисне проти них, як цілева таблиця, щоб лекше в мене попали! Став я кричати що сили:

„Гей, гей, сюди, рятуйте!"

Аж друга розстрільна, що йшла ззаду, відчепила мене, і хоч хвилина була грізна, сміху було досить.

Ми пішли далі.

І в цім то лісі сталася мені моя найгірша біда.

Серби не чекали, аж ми дійдемо до них, але самі скочили проти нас. Почалося пекло, якого я ще передтим не мав. Одні стріляють, другі кидають ручними ґранатами, фельдвебель кричить як божевільний, але слів його не чути, сербів видно вже ось-ось, вже вони і з боку показуються, вилазять ізза дерев. Стріли, крики, зойки, гуки, реви. Я стріляю перед себе трохи й навзад, потім памятаю, що я впав, що щось сильно вдарило мене в ногу, і я зімлів, так мене дуже заболіло.

Коли я прийшов до себе, довкруги було тихо. Нога пече, аж зуби закусую. Я впав був на живіт і так уже мусів лежати, бо не міг і ворухнутися, лише головою міг з трудом повертати.

Хоч у лісі завжди темнаво, але видко було, що далі буде ніч. Мені стало моторошно. Я самий у лісі, покинений усіми, не можу рухатись, а води так хочу, що здається давби й другу ногу прострілити, щоб її напитися.

Але де, я не самий, бо чую стогін. З трудом звівся я трохи на лікоть і побачив, що коло мене ближче та дальше лежать вояки, головно австрійці, але є і серби. Знов котрийсь застогнав, а потім дивлюся, станув один серб на ноги. Хвильку намагався встоятися на ногах, але це не йшло і він хитався й похитував, аж таки впав. Виглядало це так, якби пяний танцював, лише зойки було чути замісць вівкання, і це показувало, що був це несамовитий танець. Так пробував цей сербський вояк ще які два рази встати, але за кожний раз валився назад на землю.

Нікуди правди діти, мені стало менше страшно. Я вже не самий між трупами в лісі! І хоч як це дивоглядно, а зойки раненого серба були для мене приємними звуками. Я знав, що і йому певно прикра самітність, і став голосніше йойкати, хоч досі стримував зойки, бо такої я вже вдачі, що не люблю багато стогнати.

Ще ніч не запала, як побачив я недалеко і нашого фельдвебля Винаря. Недаром співав, що „не довго нам жити дадуть". Лежав горілиць і дивився в небо, наче докоряв, небесним силам, що не дали йому і снігу дочекатися, про який співав у пісні, що „як сніги упадуть, головов наложим". Ще сніги не впали, а він уже впав, і „не буде співати вже тут".

Таке я собі про нього міркував у гарячці, бо дуже мене спрага пекла, так що я аж горів. Губи намацали саму траву і я почав її гризти.

Вночі я пробуджувався кілька разів, але це було тільки півпробудження. Довкруги було все темно й тихо, лише дерева злегка шуміли. Чомусь пригадалося мені, що так шумлять дерева на нашім цвинтарі. Навіть ранений серб уже затих. Десь здалека доносилося пугутькання сови та голоси інших нічних сотворінь. Потім я знов западав в обморок. З сербом я не вспів розмовитись.

Пощо буду списувати свої моторошні переживання другого дня і другої ночі? Часами, як нога дубіла, я в гарячці бачив над собою всіх хатних, гладили мене по голові й жалували, мати плаче надомною і сльози її капають мені на лице. Я їх хочу стерти й бачу, що це мої власні сльози.

Але третого дня раненько, коли я вже був ледви півживий, почув я відголоси недалекої стрілянини; видно, йшла в околиці якась битва. Надія ввійшла в мене, і швидко побільшала, як я почув і людські голоси недалеко, що стали гомоніти чимраз ближче. Цивілі чи військові Свої, чи чужі, але люди! І мої сили знов напружилися від надії на ратунок.

Серби! Але добре й це, санітари!

Я став стогнати й ойкати, щоб звернути на себе їх увагу. Оглядали лежачих, а що при них знайшли, забирали собі.

Ранений серб почав благати, щоб його забрали, а з його слів зрозумів я лише „майко" — себто мамо.

Взяли його на ноші й понесли а високий і худий сербський старший десятник,

командант санітарів, приступив і до мене, пронизав мене очима й каже непривітно:

„Ти шваба?"

Швабами називають серби німців.

„Ні", кажу, „я українець з Галичини".

„Країнець?"

Боркнув ще щось, обернув мене на плечі, хоч як я кричав з болю. Я й далі не міг ворухнутися, побачив лише на череві закривавлене листя, що прилипло до блюзи.

Старший, що був без кріса, перешукав мої кишені й найшов у них мої гроші, усі двацять чотири сотки. Сховав їх мовчки у свою кишеню, відвернувся й сказав щось до другого серба, чого я не зрозумів.

Зате добре зрозумів я його рух, який зловили мої неспокійні очі. А цей рух говорив:

„Застрілити його!"

І добре зрозумів я знак старшого. Серб, що йому дав кивок старший, приступив до мене, підніс кріс до ока й зміграв мені просто в груди.

Коса смерти торкнулася до моєї шиї. Я крикнув, а ніби зойкнув, бо не мав сил:

„Я не шваба! Не стріляй, брат! Беріть гроші, нічого не кажу, даруй життя, я не шваба!"

Він опустив дуло кріса вниз.

„Ти не шваба?"

„Не шваба, ні".

Стоїть серб, вагається, бачу, не знає, що йому робити — стріляти в мене, чи ні.

Старший став здалека кричати:

„Чому не стріляєш?"

„Він не шваб, я не буду стріляти".

„Стріляй!"

„Стріляй самий, ти брав гроші, то і стріляй!"

Станув надімною вже і старший з крісом, глянув понуро й каже знов:

„Ти не шваба? Ану хрестися!"

Я і стогну і хрещуся.

„Во імя отця і сина".

Махнув старший рукою, відвернувся і пішов, а всі за ним. Не стріляють мене, але лишають самого в лісі тут, серед трупів, на жорстоку смерть!

Я не витримав твердости й став за ними різко ревіти, як перше ранений серб: „Майко, майко, не лишайте мене тут живим, верніться і застрільте!"

Дехто з них нерішено пристанув, бачу і старший повернувся до мене:

„А не скажеш нічого про гроші?"

„Присягаю, що ні!"

„Беріть його!"

Так вирвався я від одної смерти, але друга острила вже також косу на мене.

Взяли мене на ноші й понесли до прифронтової перевязки. Що далі мене несли, то виразніше стало чути стрілянину, бій ішов таки десь недалечко.

Ось показалася якась шопа на полі під селом, а на ній великий червоний хрест.

Поклали мене в цій шопі на ліжко. Оглядаюся, біля стола стоїть сербський старшина, сердитий такий чогось, і австрійський полковий лікар! З вигляду подобав на жида. Видко захопили його серби в полон, але лікарську роботу робив.

Сербський старшина звернувся до мене й питає:

„Ти шваба?"

Що таке, думаю, вічно питають мене те саме?

„Ні", відповідаю, „я українець з Галичини".

Його міна злагідніла.

„А, ти не шваба, ти країнець! Ти ся предав, каже, сербам". Значить, піддався. Він — як попередні серби — взяв мене мабуть за словінця чи хорвата з Країни, бо слова „українець" певно ще тоді серби не розуміли так як треба.

„Ні, кажу, я ся не предав, я був у штурмі і впав ранений тай мене забрали і принесли сюди ваші санітарі".

Як лише я сказав це, старшина наче озвірів, витягнув револьвер і крикнув до мене:

„Кажи, ти предав, чи ні, бо тебе застрілю. Ти ся не предав, питають?"

І виціли в мою голову револьвер, новенький, блискучий.

З цих усіх переживань я вже аж здурнів був. Я не розумів, чого він хоче від мене тай чого такий недобрий, а до того як я міг сказати, що я піддався, себто наче перейшов на сербську сторону, коли тут ще і якийсь австрійський лікар. Пройшла хвилинка і я не знав таки, що тут казати та мовчав.

Це оповідається довго, але ділялося коротко.

Коло моєї голови лежали якісь блискучі ножі до краяння ран, і австрійський лікар схилився по них, наче щоб їх

узяти, та шепнув до мене, так, що сербський старшина не міг його дочути, бо на салі стояв ропіт ранених:

„Кажи, хлопе, щось ся предав, бо тя зараз шляк трафит”.

Тоді я й кажу:

„Так, я ся предав, але я не зрозумів зразу, про що мене питають”.

„Ух, дивися, словянин, а як за швабом держить!” — засопів ще старшина злісно, але вже знизив револьвер і сховав його.

Мені вкоротили одну ногу по котика, я відлежав своє у шпиталі, тай жию, як бачите.

Тому то я так дуже й не хочу вже боятися смерти. На який час вона призначена, тоді прийде, хочби й як сокотився, а коли ще не писана, то можна й обтертися об неї, а вона нічого не зробить, бо не сміє, і хочби як замахувалася на вашу голову, то голова остане ціла”.

Тут мій оповідач махнув потакуючо головою, наче хотів переконатися, чи вона ще добре сидить на карку, і додав:

„А як треба буде, то й щераз піду на війну, як схочу, тільки вже певне не на сербів . . .”

Ще й тупнув коротшою ногою до підлоги аж луна по хаті пішла.

ЩО РОБИТИ, ЩОБ НЕ НАБРАТИСЯ СУХІТ ВІД ХУДОБИ.

Звичайно люди заражуються сухотами від людей, та часто заражуються вони, а передівсім діти, й від худоби.

Пораючись біля хорої худоби, людина дихає повітрям з порохом та мікробами й отак заражується крізь легені. А коли в хаті є хорі на сухоти коти чи собаки, то людина ще швидше може заразитися, бо в хаті вона і їсть, і спить, і відпочиває. Малі ж діти, особливо взимку, то й зовсім рідко виходять з хати, а до того ще й з хорими тваринами граються. Тими ж руками, не помитими, що бавилися з хорою твариною їдять хліб, а то й просто кладуть пальці в рот. Та й дорослі люди, пораючись біля худоби, рук після того не миють та так і їдять, заражуючи свій шлунок.

А ще більше люди заражуються від худоби через сире молоко, сметанку, сметану та масло. А передівсім діти.

Отож треба:

Добре провітрювати приміщення, де стоїть хора на сухоти худоба, щоб воно було чисте. Дихати там треба не ротом, а носом.

Коли роблять щось коло хорої на сухоти худоби на відкритому місці, то треба самому стояти так, щоб вітер відносив геть на бік слиз чи слину, коли хора тварина кашлятиме, щоб ними не забризкала обличчя. Коли вітру нема, абож у приміщенню пораючись, треба стояти з боку, а не перед хорою твариною.

Коли хора тварина обпирскала чи заслинила людині обличчя, треба зараз умитися водою з милом. Старанно треба помити очі, ніс, та губи.

Не лазити руками до носа чи до рота хорій тварині, ані не торкатись руками до болячок.

Не пити з того відра, що ним напувають худобу.

Не вмиватися й не мити рук з водопійми руками не можна крутити циґарки чи

Попоравшись коло хорої худоби, треба вимити руки, сідаючи до їжі. Брудного корита.

чухати голе тіло, або сякати ніс.

Хорих на сухоти котів чи собак не можна тримати в хаті. Найкраще їх вигубити.

Не їсти від хорої на сухоти худоби сирого набілу.

Не їсти сирого купованого молока: таке молоко найчастіше буває змішане від багатьох корів, а між ними й від хорих на сухоти. Тай від посуди чи рук молоко може набратися сухотних мікробів, хочби й хорої на сухоти людини.

Доїти коров можна тільки здоровим людям і чистими, зараз перед цим помитими руками. Вимя і дійки треба перед доїнням теж помити, а посудини вживати чистої.

Мясо передовсім від тварини, зарізаної не на різні й без ветеринарного огляду, треба добре варити й смажити.

Мясо від хорої або підозрілої на сухоти тварини можна споживати тільки після огляду й дозволу ветеринарного лікаря. Одначе найкраще зовсім не споживати.

Осип Юрій Федькович.

Довбуш

Гей чи чули, люди добрі,
перед ким то звіри стинуть,
А за ким то молодиці,
а за ким дівчата гинуть?
То наш Довбуш, наша слава,
То капітан на Підгірю.
Красний, красний, як царевич,
двацять років і чотири.
Хлопців тисяч єму служить, —
поклонися пред ним, крале!
На той топір його ясний
клали німці много стали,
А на тії порошниці
били угри злота много,
А той ремінь більше вартий,
як у двоє царства твого.
Ясна нічка в Чорногорі,
місяць світить, місяць мріє,
А капітан ходить сумно,
чось му серце в грудех мліє:
Ні топірчик вже не пестить,
ні кресак не обзерає,
Ходить, ходить по долині,
клонить голов тай думає.
— „Гей капітан, ти наш пане,
не яло ти сумувати!"
Я співак є на Підгірю,
не розкажеш заспівати?
Я умію пісней много,
тай потрафлю затужити;
Капітане, чи не кажеш?
Може хлопців побудити?"
Онде хлопців тисяч двісті
Полягали по убочи . . .
Гей які-ж бо буйні, жваві,
а які в них бистрі очи!
Бо води в'ни ще не пили,
хиба кров та буйні вина;
Хліб їх білий не годує,
лиш жуброва солонина.
А капітан, став над ними,
рве пистоля, зводить скали;
Грим!! а збуїв тисяч двісті
на ногах вже поставали;
— „Що розкажеш, пан капітан?
Чи палити, чи рубати,
Чи якому королеви
кажеш голов з вязів зняти?"
— „Вража голов не пропаде,
заки рідна не застила,
Але красна, красна Дзвінка
на вечірки запросила.
Ви підете враз зі мною. —
— „Як розкажеш, і до грани!
Ти капітан в Чорногорі,
а ми твої, капітане".
Ясна нічка в Чорногорі,
світить місяць з звіздочками;
З леґінями тисяч двісті
квапить Довбуш облазами.
А сова десь затужила,
що аж серце в грудех мліє, —
В Чорногорі нічка ясна,
місяць світить, місяць мріє.
— „Капітане, завернися!
Птаха нужду нам ворожить".
— „Хто то каже?" — крикнув Довбуш,
— Головою най наложить!"
Тай ухопив за пистоля.
— „Озде стою, пане брате,
Ще раз кажу: завернися!
Озде груди, — мож стріляти".
Так казав Іванчик любчик.
Ви не чули о Івані?
Ей, леґінь, то був хороший,
перший він по капітані;
А капітан єго любить,
ліпше май, ніж топір з стали.
Як поглянув на Івана,
аж му руки білі вяли.
— „Тобі сором, славний Довбуш?
Маєш в землю що дивити:
Задлі Дзвінки хабалиці
свого брата хочеш вбити?
Як, ти думаш, добра душе,
Що та сука тебе любить?
Базаринки твої любить!
Завернися, бо тя згубить".
— „Абись дав ми тілько злота,
що наповню сю долину,
Абись дав ми в двоє більше,
то я Дзвінку не покину.
А не хочеш ти зо мною
йти до Дзвінки, — в твоїй воли;
Завернися з леґінями,
але Довбуш — ні, ніколи!"
— „Я тебе бих мав лишити?
Я, твій брат, тебе самого?

Того люди не діждали,
тай не діждуть люди того. —
Гай, наперед, гайдамаки!
Де капітан, там і люди!
Дай ми руку, пане брате,
чей гніву вже в нас не буде.

* * *

— „Добрий вечер, красна Дзвінко,
отвори, пусти до хати!
Сімсот хлопців є зо мною,
а вже час би вечеряти.
Ми принесли срібла, злота,
ми принесли меду много,
Будем їсти, будем пити,
отвори нам лиш, небого".
— „Чи то ви там, славний Довбуш?
(Ти ся хочеш напивати!
Я ти пива наварила,
буде світ ся дивувати) —
Ей даруйте, любку любий.
що не можу вас пустити,
Стефана ся от надію,
як узнав би, міг би бити".
— „Що ти з твоїм чоловіком! —
Стефанови я не ражу,
Тебе й пальцем дотикнути.
Отвори ми, я ти кажу".
— „Я бо кажу, славний Довбуш,
що сегодня не отворю".
— „А я піду на підсінє,
тай з дверми ся сам поборю".
— „В мене двері тисовії,
не злодіям до розлому!"
— „Що ти кажеш, гей гадюко?!"
кликнув Довбуш гірше грому,
Тай ухопив за одвірки:
як солома все ся крушить.
Двері гримли серед хати, —
аж набій тут в уха глушить.
Ей набою ти зрадливий,
ей набою голосненький!
З капітана кров ся ліє,
впав капітан молоденький.
Впав, конає на мураві
кров кипяча трави росить.
А капітан кличе хлопців,
тай конає, тай їх просить!
„Як я, браття, вже загину,
то зложіть мня на топори,
Занесіть мня, де найкраще,
занесіть мня в сині гори,
Там де люди не заходя,
там, де пташки не співають,
Там мене ви поховайте,
най враги мій гріб не знають.
„А мій топір золочений
в Дністер - Дунай затопіте,
Нехай знають рідні люди,
нехай знають рідні діти:
Що хто жінці в світі вірить,
мусить марне загибати,
Як ваш Довбуш, ваш капітан . . .
Йой! про-сти мня — Божа Мати!"
В Чорногорі сонце сходить,
Чорногора в світлі тоне,
А в скалі там десь глибоко,
там сова десь плаче, стоне.
Але Довбуш їй не чує,
бо в могилі вже не чути
Ані пісню Довбушову,
ні флояри слезні нути.

ЩАСЛИВОМУ І ПАВУК ПОМОЖЕ

Французький цісар Наполеон раз дивним способом уйшов смерти, яку йому зготовили скритовбійці. Був він саме в італійськім місті Медиоляні, яке здобув, маючи 28 літ. Італійці ненавиділи його, і постановили згладити зі світа. Підкупили надвірного кухаря щоб цісаря строїв. Зразу кухар опирався але вкінці пристав. До вареної чоколяди, котру цісар дуже любив пити, додав раз отрої.

Наполеон стояв при вікні з кількома ґенералами. Зажадав чоколяди. Льокай приніс на срібнім підносі горня з чоколядою. Цісар узяв і поставив на вікно, бо була ще загаряча. Тимчасом бесідував дальше. На віконній занависі сидів павук — його подражнила пара чоколяди, спустився і впав у горня. Цісар спостеріг це. Фе! — павук! — сказав з обуренням. — „Павуки означають щастя" — сказав один ґенерал.

— Радби я знати, яке то щастя для мене! — всміхнувся цісар. — Лиш попсував чоколяду й апетит! — І приказав чоколяду забрати.

Коли льокай вернувся з чоколядою, кухар з страшним неспокоєм у душі стояв у кухні, з тривогою поглянув на горня, — чоколяда була неткнена. Довідавшися, що то павук був причиною, задля котрої цісар не пив чоколяди, пізнав у тім виразний палець Божий, побіг до цісаря, впав йому до ніг і признався до вини. Цісар простив кухареві провину, кажучи: „Не я тобі прощаю, а той павук, що вратував мене від смерти".

Як годувати кріликів

Раси кріликів.

Для годівельників важною справою є вибір доброї раси. Породи кріликів ділимо загально на 6 ґруп. 1. ґрупа — це крілики, що їх годуємо передусім для мяса. З найважніших пород вичислимо: фляндрійські великани, білі великани, сорокаті і французькі барани. Фляндрійські великани доходять вагою до 17 ф., — футра маловартні. Це дуже делікатна раса — підлягають часто хворобам. Великани білі краще надаються до хову, мають гарне біле футерко. Французькі барани відзначаються звисаючими вухами, мають гарне футро біле або барви заліза, добре ховаються і добре пасуться на пасовищах. З тої ґрупи поручаємо до хову, великанів білих і французьких баранів. 2. ґрупа кріликів, що годуємо для мяса і футра. Головніші раси: сріблисті французькі, віденські, шиншилі, гаванські, японські і сорокачі. З тої ґрупи поручаємо передовсім віденські, що мають гарне футро, сталевої краски, що його не треба фарбувати і шиншилі — сирий - шпаковатий кольор футра, що дуже пошукувані як жіночі футра. Ті футерка добре платяться. 3. ґрупа кріликів, що годується передовсім для футерка. Найважніші раси:—малі гаванські, малі шиншилі, попелиці, голяндські, аляски і російські. Футерка мають малі але цінніші. 4. ґрупа — крілики - карлики. Мають цінне але дуже маленьке футерко. 5. ґрупа: крілики анґорські. Їх годуємо для вовни, яка добре платиться. Вимагають старанного догляду і чесання шерсти. Надаються до більшої годівлі. 6. ґрупа — крілики - рекси, замітні тим, що не мають твердих, довгих, блискучих волосків, т. зв. остяків, лише пух, дуже цінний. Раса ще мало поширена.

Розмножування кріликів.

Кріликів парується так: самичку треба занести до клітки самця, а не навпаки. Коли самець після короткої погоні за самичкою — перехилиться з нею на бік і дещо взад, наступає покриття. Покриття не означає ще, що самиця запліднена, тому треба покриття повторити. Самицю треба опісля забрати з клітки. Часом самиця не хоче допустити до себе самця.— Це знак, що або занадто нагодована, або не доживлена, або вже стара, або й що ще дуже молода, треба тоді її придержати. В часі розплоду треба кормити кріликів вівсом, мятою, петрушкою, пастернаком і кропом. Самець повинен в однім дні покрити лиш одну самичку. Що самичка вже запліднена, пізнати по тому, що при слідуючих пробах покриття — по кількох днях — відноситься ворожо до самця. Ознакою охоти до парування, у самиці — є те, що самиця потирає голову о підстілку, кладеться, як її погласкати й поденервована. Її треба зараз покрити. Крілики великих рас, призначені до покривання мусять мати наймены 10 місяців, а крілики малих рас 7 місяців життя. Самиця видасть молоді після 30 днів. Кормить малих 8 тижнів; два тижні даємо їй відпочинку, опісля можна знову покрити.

Виховування молодих.

Коли пізнаємо, що самиця кітна — треба їй уладити гніздо. Найлекше зробити гніздо так, що якусь скринку перевертаємо дном до гори. Скринка не може бути тісна — її ставимо в розі клітки. Клітку вичистити і вистелити сіном. Деякі самиці розкидують молодих по всій клітці — отже треба їх вишукати. — До кормлення лишається самиці 5-6 молодих. Якщо є більше, то треба їх підсадити іншій самиці, що буде для них мамкою. Молоді лишити при самиці бодай 8 тижнів. Не можна тримати двох кітних самиць разом, бо пороздирають собі животи.

Кормлення кріликів.

Кріликів годуємо в літі зеленою пашою, в зимі окоповими — бараболя сира шкодить — бураки дається сирі. Зелена паша не може бути мокра. Кріликів не треба перегодовувати. В літі даємо паші три рази денно, в зимі два. Якщо крілик зїв все, і шукає за їдою, треба ще додати, якщо вже не їсть і порпається в паші — знак, що вже наситився. Наніч добре давати кріликам овес — зерно.

Приміщення для кріликів.

Не можна кріликів держати в стайнях, хлівах, курниках і т. д. Їх треба держати чисто. Треба для кріликів справити відповідні клітки. Клітки мусять бути чисті, ясні, хоронити від вітрів і протягів, від зимна, в літі від спеки й дощу. Крілики морозу не бояться, якщо дуже сильний мороз, можна накрити клітки матами. В літі треба клітку звернути отвором до північної сторони, щоб охоронити кріликів від спекоти. Найменші виміри клітки для одного крілика — може це бути звичайна пачка — 25цал. до 1 ярд довга, широка на 25 цал. і висока 25 цал. Одна стіна мусить бути зроблена з дротяної сітки. Добре теж випускати кріликів на пашу, але тоді треба місце огородити, в землю закопати сітку глибоко на 24 цалів, бо крілики люблять копати ями. Кріликів треба випускати на зміну: кріликів, що жили в одній клітці — випускати разом, бо розділені хоч на добу, після всадження до клітки будуть дертися.

Пожиток з кріликів.

З кріликів маємо багато користи. Передовсім крілики можуть нам достарчити багато мяса, що дуже побажане на селі, де мясо їдять раз чи два до року.

Кріликів забивається так: тримається за задні ноги головою вділ і бється сильно поліном по шиї. Памятаймо: Ніколи не хватаймо кріликів за вуха, бо це для них мука! Треба їх держати за шкіру на шиї, так, як малих песиків.

Ведення викотових книжок.

Кожний, хто годує крілики, хочби і не багато, повинен вести записки, де буде записувати всякі зміни в годівлі.

Хороби кріликів і їх лічення.

1. Посочниця кріликів, заразлива: ропа витікає з носа. Рада: змінити і вичистити клітку. 2. Катар носа — заразлива: тече з носа, пчихання, кашель триває 8 до 20 днів, опісля крілик гине. Рада: промити ніс 2-процентовим розчином квасу борного і 1 процент. розчином креоліни. Клітку дезинфектувати. 3. Короста кріликів. Рада: смарувати сірчаною мастю. 4. Пархи. Причина: бруд. Рада: дизінфекція клітки 1-процент. розчином креоліни. Крілики дуже запаршавленого забити, менше паршивого посипувати сіркою. 5. Кокцидіоза. Крілик молодий худне, шерсть настрошена, живіт обвислий. Причина: в кишках знаходяться галапаси. Запобігти можна легко: додати до їжі зела і галузки свіжої або сухої верби. Клітку дезинфектувати. 6. Вздуття. Причина: мокра зеленина або надмір зеленої паші. Рада: лєватива з теплої води і масовання живота. Крілика можна вратувати, якщо вчасно зауважимо хворобу. 7. Нестравність: затвердження, або розвільнення. При затвердженню давати лєвативу два рази денно. Давати добру пашу. 8. Слинячка: молоді слинять і мають мокрий писочок. Причина: шкідлива зелена паша. Рада: давати суху пашу а опісля повільно переходити на зелену. 9. Катар. Причина: вогкість або порох, протяг. Рада: перенести до теплішого приміщення, давати суху мяту, смарувати ніздря хіносолевою вазеліною.

О. Синевідський.

Добра відповідь.

Один ґенерал хотів переконатися, чи жовнір, що тримає варту побіч порохівні, знає добре приписи, які обовязують при наближенню до порохівні. Питається вартового:

— Що ви зробилиб, наколиб я наблизився до маґазину з горіючою циґаркою?

— Я казав би вам, пане ґенерале, відійти, бо поруч маґазину з порохом не можна курити!

— А наколиб я мимо цього не відійшов?

— Тоді я ще раз повторив би моє домагання.

— Уявіть собі, що я і тоді не відійду. Що тоді зробите?

Жовнір хвилинку подумав, а пізніше каже:

— Я вважаю, пане ґенерале, що мудрій і до того вченій людині вистане два рази сказати, аби вона зрозуміла!

Не знав.

Суддя: — Слухай, Іване, ти знов тут?!

Іван: — Та ласкавий пане, я не знав, що і ви тут будете.

Про охорону здоровля домашніх тварин.

1. Годуймо свою худобу завсігди правильно — щодо часу і скількости корму. Тварина часто хорує лише тому, що раз їсть вчасно, другий раз пізно. Раз дістане замало корму, іншим разом так багато, що перегодовується.

2. Напоюймо правильно зовсім чистою і відстояною водою, та ніколи спітнілі й загріті звірята.

3. Не перепрацьовуймо своїх звірят. Даймо їм доволі відпочинку в часі тяжких робіт. Працюймо рівномірно. Памятаймо, що й машина понад свою виконність більше праці не видасть. Таксамо тварина, коли є працею перемучувана, хорує, ослаблюється і цим чином тратить на своїй господарській здатности.

4. Ніколи не годуймо худобини зіпсованим, зпліснілим кормом, чи пашою. Цим викликуємо у худобини всякі недуги, а часто й загибіль.

5. Незабуваймо дати тварині до корму соли, а час від часу також фосфорового пашного вапна чи плавленої крейди, коли наприклад годуємо зеленою пашою.

6. Охоронюймо свою худобину перед зливами, снігом та холодом. Недозвольмо їй лежати на вогкій, зимній долівці. Зимою на постою, зітрім піт і прикриймо худобину теплим покривалом. Також літом, у часі великих спек не працюймо з худобиною на сонці. — Коли так будемо поступати, запобігнемо багатьом недугам.

7. Усуваймо завчасу всякі отруйні ростини з піль і лук, а коли купуємо пашу, то з сіна або отави.

8. Кожну зміну в способі і роді кормлення, переводім повільно, без різкого переходу, наприклад зі зимового до весняного кормлення. Наглий перехід дуже шкодить худобині.

9. Дбаймо, щоб наша худібка мала завжди подостатком світла та здорового, чистого воздуху. Будуймо просторі стайні, хліви, курники з великими вікнами. Поробім добре провітрювання. Памятаймо, що навіть хорим звірятам найліпшим ліком є свіжий чистий воздух.

10. Стараймося, щоб у всім була якнайкраща чистота. Памятаймо, що в чистоті удержувана тварина є більше вѣдатна. Корови дають більше молока, свині прибирають скорше на вазі, кури більше несуться, коні є сильніші. Тому зберігаймо чистоту приміщення, тіла у худобини, чистоту корму і посудини на пійло кормлення.

Як запобігти сухотам у худоби

Худобу, а передівсім молодняк, треба тримати яко мога довше на волі: в оборі або на пасовиську.

Приміщення на худобу треба ретельно чистити й не заводити там бруду чи пилу. Приміщення ці завжди треба провітрювати, відчиняючи вікна й двері хоч на півгодини, коли худобу не вигонюється на пасовисько, а навесні, в літку і в осени — на весь час, коли худоба пасеться. Відчиняючи вікна й двері, треба виводити худобу з приміщення, щоб не засту дилася від протягу.

Худобу в стайні — коли худоби багато — не треба ставити здовж проходу, головами одне до одного. Краще ставити худобу головами до стін, але не ближче, як на метер від стіни.

Не треба робити таких ясел чи корит, що з них годується вся худоба разом. Треба, щоб кожна худобина їла з окремих ясел чи корит.

Телят - сосунців і свиней не треба годувати сирим купованим молоком. Телятам - сосунцям найкраще давати свіже сире молоко від здорових корів, видоєне чистими руками з обмитого вимени в чистий посуд. А коли невідомо, від якої корови молоко, його треба пражити зараз перед годуванням, та давати його, ще доки воно тепле. Коли годують свиней купованим збираним молоком, то його так само треба гріти, як це вже описано.

Треба купувати худобу тільки в того, про якого знаємо, хто він та звідки.

Як боролись „Льви Альказару”

Ціла Европа, цілий світ ще довго згадуватиме незабутнє слово „Альказар” і подивлятиме тих, що в альказарській фортеці, під градом бомб та ґранат, у підземних льохах та казаматах боронили справи і чести іспанської батьківщини.

Щож це таке Альказар, хто такі ті „альказарські льви” і перед ким вони захищали зі зброєю в руках свою батьківщину?

Альказар — це один відтинок і одна дія боротьби у шаліючій ще далі громадській війні в Іспанії, у якій іспанські націоналісти - патріоти під проводом ґен. Франко боряться з червоним, соціялістично - анархо - комуністичним іспанським урядом. Урядом, що повстав на руїнах ледащої іспанської монархії і пішов послушно на поводі червоної Москви.

Менш - більш у самій середині Іспанії, над рікою Тахо лежить славетне іспанське місто Толєдо, відоме з фабрикації знаменитої зброї. На його передмістю стріляють вгору якісь чотири високі дивні вежі — наріжники величезного камін ного будинку - масиву. Могутня це будівля. Висока, широка і глибока, бо має цілі поверхи пивниць у споді. Усе те стоїть на могутній ґранітній скалі, що від сходу обривається стрімко над глибокою рікою Тахо. З інших сторін облипили будівлю камяниці, доки, склади, маґазини.

Це Альказар — стародавня фортецазамок, але ще й сьогодні така міцна, що видержала облогу червоних через 72 дні і встоялася під несамовитим градом летунських бомб, тисячів стрілен важкої артилерії і мінових підкопів. З цієї облоги, неймовірно страшної й важкої для обляжених — вийшов Альказар, як витязь - побідник, заяснів в новітній історії народів, як фортеца справжнього патріотизму — націоналізму, як цитаделя в боротьбі з червоним руїнницьким заливом.

Толєдо, як одно із перших міст, під проводом хороброго полковника Москардо виповіло послух червоному мадритському урядові і звернуло проти його переважаючих військ кріси й скоростріли своєї невеличкої залоги в липні 1936 р. Бо тільки около 800 боєздатних вояків і кількадесять старшин згуртувалося було в Толєдо, зглядно в Альказарі довкруги справді неустрашимого полковника Москардо та його однодумців. Але та горстка — то були справжні герої, що рівнодушно гляділи на кулі, ґранати і смерть.

Коли під натиском червоної артилєрії й кількох тисяч піхоти мусіли толєданські націоналісти - герої вицофатися до альказарської фортеці — разом з ними схоронилися до Альказару також їхні жінки та діти числом около 900 душ. Майже з голими руками, без харчів й білля знайшли вони захист у глибоких мурованих пивницях фортеці. А сама фортеца мала хіба тільки чимало зброї й амуніції за винятком гармат і літаків. Бо харчів мала дуже обмаль, навіть води бракувало. Електрику відтяли були червоні. Довелося світити оливою.

Почалася страхітлива облога червоних, але ще завзятіший відпір альказарських львів. Червоні бомбовози - літаки развраз засипали цілу фортецю, її вежі, мури та подвіря — сотнаровими бомбами. Била в Альказар цілими тижнями червона артилєрія, не виключаючи тяжкої. Були дні грози, коли на фортецю падало поверх 400 важких стрілен, щербилися мури, горіли дахи альказарських веж, переверталися колюмни замку, в румовища падали прибудівки, трупи оборонців встелили становища на вежах, мурах і подвірю, але трупів тих було мало.

Сотні разів штурмувала червона піхота фортецю, вривалася вже навіть до її середини, але з кровавими втратами мусіла відступати, залишаючи заткнені на мурах червоні прапори. Йшла нераз безпосередня боротьба на баґнети на мурах і в казаматах фортеці. Великі танки — потвори червоних підсувалися під самі мури фортеці, але оборонці відганяли їх та псували ґранатами.

Кропили червоні фортецю бензиною

зі сикавок, а відтак їхні літаки кидали запальні бомби і багато шкід і втрат нанесли тим обороні, але її не зломали. Одна гармата червоних била з віддалі 8 метрів, але й вона не багато вдіяла, бо не могла під пекольним скорострільним вогнем оборони змінювати свобідно при цілу. Дві міни, викопані у глибоких підземних льохах, висадили частину Альказару у повітря, але й те не примусило оборонців піддатися.

Пивниці фортеці аж кишіли від безборонних жінок і дітей. Голод почав заглядати до Альказару. Коні, осли й мули були всі зїджені. Консерв забракло, також бандажів, ліків, одягу, постелі. Аж одної ночі — чудесне відкриття! Стежа відкрила під самим зовнішнім муром великий маґазин з пшеницею. Почала її молоти на ручних млинках і пекти паляниці. Воду видавали всім тільки до пиття — на чарки... Кілька разів літаки ґен. Франко скинули на подвіря фортеці скрині з сардинками.

На щастя, не хибувало тільки муніції, скорострілів та крісів, а головно завзяття в оборонців. Своїх трупів хоронили вони в порожній стайні.

Жахом віяло з фортеці. Її оборонці вихуділи, знемоглися й позаростали. Командант Альказару полк. Москардо аж посивів від напруженої боротьби.

Які страждання переживали в пивницях жінки та діти — не сила описати. Але ніодна жінка, ніодна дитина не думала й не просила, щоб фортеца піддалася червоним, хоча вони кілька разів пропонували піддатися і ґварантували всім свободу.

Багато з тих жінок та дітей померли в підземеллях. Але й народилися діти, гейби віщуни перемоги.

Аж по добрих двох місяцях облоги почули альказарці, що в червоних починає вже бити артилєрія — повстанців ззаду, і з флянків. Ще могутніший дух вступив в оборонців.

Хто опише їхню радість і радість жінок та дітей в пивницях, коли одного вересневого дня в 1936 р. залога помітила через віконця і щілини мурів, що червоні поспішно покидають свої становища.

Це надходила вже відсіч ґен. Вареля. Його леґіонарі штурмом взяли Толєдо і злучилися з Альказаром. Розбиті червоні з соромом втекли на північний схід.

Альказар вратував честь Іспанії. Радости всіх оборонців і взагалі всіх іспанських патріотів не було кінця. Зпід фортеці пішли побідні війська далі вперед.

Так довершилося чудо Альказару. Так вміють народи боронити справу і славу своєї батьківщини.

Політична Азбука Українця

1.—Памятай, що ти є членом великого числом і славного традицією українського народу. Твоя слава спливає на Твій Нарід.

2.—Найцінніше, що Ти маєш — це честь Твоя і Твого Народу. Не гни ніколи хребта, бо люди з каблуковатим хребтом ще ніколи нічого не здобули, хиба охлапи з панського стола. Але людина повинна встидатися робити конкуренцію псам, бо для псів охлапи призначені.

3.—Політика — це штука здобування прав для свого народу. Здобувати можна лише орґанізовано. Але нема нічого гіршого, як орґанізація, яка існує лише на папері.

4.—Хто думає, що політика — це спекуляція, нехай краще від політики стоїть осторонь.

5.—Ніколи не вважай свого національного противника дурнішим від себе. Не спекулюй, що його можна обманути.

6.—Побідить Твій нарід, коли противник прийде до переконання, що люди у Твому Народі тверді, як скала: Впадуть, але не зрадять, хоч бідні, але незломні духом. Змагати до того — це найуспішніша політика.

7.—Нарід обдирають з його прав не тоді, як він небезпечний, але тоді, як він слабий, нікчемний. Провадити добру політику — це значить змагати до сили.

8.—Компроміс з противником є допустимий. Але памятай: Ніколи не роби компромісу тоді, коли Ти лежиш на лопатках. Бо тоді це не компроміс але капітуляція.

10—Коли Ти політичний діяч і побачиш, що у Тебе нема сил витримати у боротьбі і Твоїми ділами руководить страх або особиста користь, збери останки своїх сил і вчини свому Народові останню прислугу: Відійди в приватне життя.

Чому впала українська держава?

Таке болюче питання ставить кожний українець патріот, коли усвідомить собі положення, в якім ми опинилися і коли бачить, що кругом майже всі европейські народи навіть найменші, збудували собі держави, а лише ми одні — сорок міліонова нація — своєї новозбудованої по світовій війні держави вдержати не уміли.

Хто тут винен? Чи ми самі як нація, чи може якісь зовнішні, незалежні від нашої волі, причини? А коли ми самі винні, то чи вся нація, чи лишень її провід, чи тільки народні маси?

Відповідь на це питання мусимо дати таку, яку нам диктує історична правда і добро нашої нації. Бо коли хочемо вилічити себе з нашої тяжкої і довголітньої недуги недержавности, то мусимо пізнати наперед її причини.

Річ ясна, що за цею відповіддю мусимо шукати в нашій історії. Отож історія, не тільки нашого, але всіх інших народів, каже, що про розвиток, могутність і упадок народів і держав рішають у першу чергу вони самі. Рішає їх воля діяння, кермована гармонійною рівновагою розуму й почувань. Коли та рівновага захитається — наступає занепад.

Одначе воля діяння і вдача народів не є цілком свобідні і незалежні. Їх різблять, і то на нижчих ступіннях розвитку і в рішаючій мірі: час, підсоння, ґеоґрафічне положення, легкість, або тяжкість прожитку, расова приналежність та взаємини з іншими народами. Їх різбить також визнавана ними релігія.

Але людина силою своїх духових прикмет постепенно висвободжується зпід рішаючого впливу природи, опановує її та впрягає, зужитковує її сили до своїх потреб. Вона може теж себе сама виховувати. Чим скорше й успішніше одиниці і народи роблять це, тим більша їх вартість. Отсе власне й є той поступ одиниць і народів, який проявляється також у розвитку державнотворчих здібностей.

З таким то мірилом вартости приступаємо до відповіди на питання: Чому впала наша держава?

З історії знаємо, що ми були довгі віки державною нацією. Був час, за князів Володимира Великого і його сина Ярослава Мудрого, в X. й XI. ст., коли наша держава належала до наймогутніших і найбільших держав Европи. Та проте продовж тисячсто - літнього нашого історичного існування ми аж чотири рази тратили свою державність: київську державу, галицько - волинську, козацьку і вкінці відновлену державу у визвольних змаганнях по світовій війні в 1917—20 роках. Всеж таки понад 700 літ з перервами наша нація жила своїм державним життям, в якім було багато світлих і геройських воєнних, державницьких і культурних подвигів.

Перейдемо по черзі причини упадку тих чотирьох українських держав. Коли мова про київську княжу державу, то головною причиною, її упадку не є княжі межиусобиці, як у нас часто думають, бо самі межиусобиці були в інших народів і державах, — але сусідство зі степом. Звідтам через довгі віки нападали на нашу державу хижацькі степові орди, від печенігів почавши а на татарах скінчивши. Ці напади дуже виснажили київську державу і спиняли її розвиток. За той час за її плечима західні і північні сусіди могли спокійно розвиватися, а скріпившися, своїми нападами наносили їй тяжкі удари.

Сусідство степу й степових орд витворило на широкім бездержавнім степовім пограниччі людність анархічної вдачі, яка привикла не признавати ніякої державної влади. Ця людність дуже шкідливо і розкладаючо впливала на решту українського населення і привчала його до бунтів проти своєї держави. Ці бунти й анархічна, степова вдача великої частини населення були крім нападів степових орд другою найважнішою причиною упадку київської держави.

Друга українська держава, галицько - володимирська, впала наслідком бунтів, „коромол" галицьких і волинських бояр. Ці бояри, себто великі маґнати — пани, бунтувалися постійно проти князів, скидали одних з престолу і саджали других

таких, що у всім слухалиб їх. Були часті випадки, що роззухвалені бояри навіть вбивали князів і троїли, як це зробили з останнім галицько - волинським князем Юрієм Тройденовичем, якого самі покликали на престол.

З того скористали сусідні держави: Польща, Угорщина і Литва, напали на галицько - волинську державу і по довшій боротьбі розібрали її землі між себе. Злочин коромольних бояр тим більший, що галицько - володимирська держава 13-го і 14-го віків врятувала західно українське населення перед поневоленням і польонізацією та в рішаючій мірі причинилася до остаточного витворення української національности, окремої від великоруської і білоруської. Вона також уможливила перетворення однобічної і закостенілої византійської культури в українську через її орґанічну сполуку з західно - европейськими культурними впливами.

Тепер приходимо до відповіди на питання, чому впала українська козацько-гетьманська держава половини 17-го і 18-го віків, яку створив ґеній Великого Гетьмана Богдана Хмельницького.

Ця держава, хоч вповні незалежною була лишень короткий час, то її значіння дуже велике. Вона відновила призабуту вже державницьку традицію княжих часів, врятувала наш нарід перед польонізацією і перед утоненням у московськім морі. Не будь цієї держави, не булоб також нашого зриву до державницького життя в 1917—20 роках.

Але й гетьманська держава впала передовсім з вини самих же українців, та із-за некористного ґеоґрафічного положення. Вона була далеко від культурних і цивілізаційних центрів західної Европи, окружена відсталою культурно Польщею, азійсько - деспотичною Москвою та степово - хижацькою татарською ордою. Породив цю державу степ, і його дитина — Запорожська Січ, але той степ став також її гробом. На полудново - східних її межах у сусідстві татарської орди витворився бездержавний пояс з Запорожською Січю, де виховувалася людність у бездержавнім, анархічнім житті зі степовим світоглядом. Ці „січові погляди" проникали на державну Гетьманську Україну і казали козакам повставати проти старшин, старшинам проти гетьманів, бунтувалися проти своєї держави й продавали свої услуги Москві за соболі і „ранґові" маєтности. Руїницькі погляди й поступовання переймала козацька старшина також від польських маґнатів, які теж розвалили свою державу. У великій мірі причинилася також до упадку гетьмансько - української держави ворожа політика Москви й Польщі, які ніяк не могли погодитися з існуванням нашої держави.

Дуже важною причиною упадку гетьманської держави була також короткозора і засліплена боротьба козаків з церковною унією, хоч вона була найбільш суттєвим проявом синтези творчих нервів західньої культури зі східними византійськими, первнів, які лежать у найглибших, бо в релігійних покладах душі нашої нації. Колиб енерґію, яку зужили козаки, духовенство й інтеліґенція 17-го і 18-го ст. на вперте поборювання унії, обернули були її оборонці на будову держави, сьогодні українці малиб напевно свою незалежну державу.

Ккінці остається нам відповісти на питання, чому впала наша держава 1918—19 років.

Будова й упадок нашої найновішої держави відбувалися на наших очах, бо старше і середуще наше покоління було її творцями. І тому власне, що творці тої держави і її гробокопателі ще живуть, на це питаня найтяжче відповісти. Творцям і сучасникам подій дуже тяжко бути безсторонніми суддями. А проте відповісти треба, якщо хочемо оминути помилок на будуче.

Де як де, але тут виновниками провалу нашої держави 1918-19 років є лише ми самі, т. зв. провід нації й її маси. Більша відповідальність з природи річи паде на наш провід. Хоч обставини до відбудови своєї держави були дуже догідні, то ми збудувавши її не вдержали, бо були замало приготовані до цього. Ми були геть затратили державницьку традицію. Тому ми вдоволялися автономією й іншими охлапами тоді, як треба і можна було брати самостійність. Наслідком майже повного завмертя державницьких традицій для проводу нації важніші були інтереси партії ніж держави. Наші провідники були більш соціялістами, радикалами, демократами і т. п. ніж українцями державниками. Замісць державнотворчої праці процвітало в нас жахливе партійництво. Доказом цього є бойкот гетьманської держави, хоч це була держава українська. У висліді цего бойкоту

гетьман шукав виходу у федерації з Росією. Доказом цього є також розділювання „забездурно" земельки й ухвалювання демобілізації армії в часі, як ворог був уже перед мурами серця України — Києва! Доказом цього є легкість з якою большевицькі агітатори перетягали народні маси на свій бік; вони під їх намовою повставали проти своєї влади. Доказів тих можна наводити без числа та всі вони зводяться до того, що в нас не було сильного і загального хотіння ціною майна і крови вдержати свою державу, не було розуміння її ваги і користи, не було підготування до ведення держави, не було кріпкої і загальної віри в можливости її вдержати; словом не було сильної і свіжої державницької традиції.

Тому много українських подвигів нашої армії, мимо стількі пролитої крови і стільки самовідречення і посвяти наших вояків на полі бою — ми покищо держави не збудували. Та зусилля не пішли цілком на марно. Ми відновили державницьку традицію, набрали досвіду, навчилися цінити державу по її втраті, помалу визбуваємося наших погубних хиб. Все те дає нам віру і надію, що коли наступить черговий Великий День — будемо вже готові на його прихід.

Зужитковуйте Кропиву

Кропива всякого роду є дуже корисною ростиною, хоча вона росте як простий бурян.

З кропиви можна мати волокно й виробляти з нього матерії та ріжні речі. Наприклад у Франції роблять з кропивяного волокна папір, а в Німеччині волосся для ляльок.

В деяких краях дають січену кропиву свиням і дробові. Також обвивають кропивою сире мясо, щоб не всувалося. Але з кропиви можна мати ще багато більше хісна.

Сирий сік з кропиви, або вивар є добрим лікарством проти флегми, проти кривавлення легенів і матиці, проти гемороїдів, жовтачки й водянки. Цей лік — сік або вивар не шкодить, хочби його заживати і дуже багато, бо кропиву можна попросту й їсти. Молода натина кропиви може заступити натину лободи або шпінату, листя кропиви добре додавати до юшок, книдлів та інших страв. Страви з кропивою дуже добрі особливо для недокровних і ще до того вчасною весною, коли тяжко за свіжу городовину. Страви можна приготовляти й з сушеною кропивою, але свіжа має більшу відживну й лічничу вартість.

Вивар з кропиви й з насіння кропиви є добрим ліком проти розвільнення й глист, а також при затриманню сечі.

Цим виваром добре натирати наніч голову, коли є порплі і коли випадає волосся.

На оклади при вжаленнях бджіл, ос, або шершенів дуже добра наливка з спирту зо свіжою кропивою.

Жалити тіло свіжою кропивою помогає в початках ревматизму так, як натирання муравлячим спиртом, бо власне кропивяний сік складається головно з муравляного квасу.

Вивар з кропиви робити так: нарізати 20 дека кропивяного коріння, залити літрою води й пів літрою оцту та варити так, щоб кипіло пів години. Потім охолодити і вивар готовий.

Насіння кропиви варто додавати до паші коням, будуть мати гарну, блискучу шерсть. Кури, що дістають у заминці кропиву, краще несуться. Коровам варто додавати кропиву до січки разом з макухом і висівками, від цього прибуває молоко.

СТРІЛЕЦЬКА ПІСНЯ
Видиш, брате мій . . .

Видиш, брате мій,
Товаришу мій;
Відлітають сірим шнурком
Журавлі в вирій.
Кличуть: Кру! кру! кру!
В чужині умру, —
Заки море перелечу,
Крилечка зітру . . .
Мерехтить в очах
Безконечний шлях,
Гине, гине в сірій мряці
Слід по журавлях . . .

Б. Лепкий.

ТЕТЯНА ШЕВЧУК.

ФІЯЛКА

Зеновій задзвонив ще раз і, винявши з кишені хустку, втер піт з чола.

— Фу, але ж бо горячо! — думав він поглядаючи на рій мотилів, котрі танцювали монотонно навкола електричної, напів загубленої у віттях кленів, лямпи. Листя на деревах легко дрижало, але не було чути ані подиху вітру. З далека тільки долітав шум і дзенькіт переходячого трамваю.

— От розум в мене! — думав він дальше. — Чи не ліпше було піти вперед до готелю, замісць йти просто сюди з усім цим. І він глянув на важку валізку, котра спочивала на сходах, та на скринку зі скрипкою, котру він дальше держав під пахою. — Ну, але як не пощастило, то нема ради. Мабуть нема нікого в дома, — помислив Зеновій і вже підніс був валізку, збираючись до відходу, як заскрипіли сходи під чиїмсь важким ходом. Отворилися двері і у темряві появилася чиясь голова.

— „Єс!" Чим можу служити? — спитав мужеський голос по анґлійськи.

— Вибачте, що турбую вас. Я лише хотів спитати, чи тут мешкає Яким Мартинович — відповів чемно Зеновій.

— Яким Мартинович? Так він тут мешкає. Заходіть, — сказав незнайомий, очевидно сторож, засвічуючи світло.

Зеновій пішов вслід за сторожем, котрий повів його в гору сходами і, спинившись під дверима на другому поверсі, застукав.

— Прошу ввійти — відізвався жіночий голос.

— Гості до пана Мартиновича — сказав сторож, отвираючи двері.

На канапі невеличкої кімнати спочивала молода женщина, котра зобачивши Зеновія піднялась і, придержуючи червоне вовняне кімоно кругом шиї, здивовано на нього видивилась.

— Ах, я перепрошую . . . я думала . . . я не сподівалась . . . — говорила вона збентежено, пробуючи привести до порядку своє ясне волосся, котре було довге і розсипалось по її плечах.

— Прошу не гніватися, — сказав Зеновій, знимаючи капелюх. — Це моя вина. Я певний, що тут якась помилка . . . — продовжав він, оглядаючись за сторожем.

Та сторож зник десь наче під землю.

Зеновій завагався.—Я хотів бачити Якима Мартиновича, — сказав він збентежено.

Женщина відзискала в части душевну рівновагу. Вона тепер всміхнулася збиточно і лице її, яке перед тим мало в собі щось сумного, тепер вияснилося і виглядало наче лице невинної, трохи збиточної дитини.

— Ні, це не помилка. Яким Мартинович справді тут мешкає. Я його жінка, — сказала вона, натягаючи капці на ноги. — Якима нема тепер в дома, але він скоро вернеться. Прошу блище.

— Я Арченко, — сказав Зеновій, входячи до кімнати. — Вибачте, що я смів турбувати вас в таку пізну пору. Ми з Якимом старі приятелі; але ми розійшлися і, от бачите, я навіть не знав, що він одружився . . . інакше я бувби не поважився . . . — Він замовк, не докінчивши.

Перед нею стояв високий, молодий, одягнений в моднім убранню, мущина, з густим волоссям, маленькими, коротко стриженими вусами та сиво - синіми, надзвичайно вимовними, очима. Він приніс зі собою щось, що нагадувало її подорожі в чужих краях, що нагадувало життя багате, барвисте, буйне, яке вона бачила лише в своїй уяві. Він приніс зі собою щось чуже, екзотичне, а в той сам час щось рідне і близьке, бо хотяй вона бачила його перший раз в життю, то десь в глибині душі було почуття, начеб вона знала його давно - давно і тепер лише не могла того всього точно пригадати.

— Арченко? . . . Зеновій Арченко? — сказала вона урадувано, поглядаючи на скринку. — Невжеж! О, я дуже рада познайомитися з вами! Яким говорив мені

про вас так богато! Мабуть через те мені здавалося неначеб я вас давно знала, — сказала вона, подаючи йому руку.

Зеновій, вклонившись, стиснув її руку щиро.

— Я рада, що ви зайшли до нас — продовжала вона дальше. — А Яким, я певна, що він очам своїм не повірить, коли вас тут зобачить. — Вона замовкла і прислухувалась хвилину як хтось спішив в гору сходами, перескакуючи по дві східці неначеб шалено спішився.

— А от і Яким. Я певна, що це його кроки, — сказала вона, отвираючи двері.

— Гості до тебе, Якиме — привитала вона мужа всміхаючись. Вгадай, хто такий.

— Я, бачу, бачу, — сказав Яким, заглянувши Зеновія через отверті двері,— Зеновій! Ну, і хтоб то був сподівався! Якже ти маєшся і як проживаєш! Давно ми не бачилися, — говорив Яким потрясаючи Зеновієвою рукою. — Здоров, брате? — Здоров, здоров, а проживається, як звичайно. Затужив, за нашим колишнім життям, тай знов загостив до цеї столиці.

— О, гарно, гарно. Добре, що не забув старого друга, — говорив Яким, поплескуючи Зеновія по плечах. Потім поступившись взад кілька кроків, оглядав його критично.

— Алеж бо ти змінився, Зеновію! Ми розійшлись, — ну прямо дітваками, а тепер — тепер ти першої кляси джентелмен. „А мен оф ди ворлд!"

— О, можливо, але ти мене в одному випередив — сказав Зеновій всміхаючись.

— От, бачиш, я і забув вас познайомити. Зеновію, отже моя жінка — Фіялка.

— Ми вже познайомились — сказала Фіялка, червоніючи без найменшої причини. Вона почувала, що її присутність була зайвою в цій щирій стрічі двох приятелів, котрі знова потонули у згадках минулого. Слухаючи їх мовчки, вона могла завважити контраст між своїм мужем а гостем.

Яким був малого росту, чорнявий, зі скорими, нервовими рухами, та говорив високим фальшетом. Зеновій був високий, сильно збудований, його рухи були певні але повільні а його голос був низький, мельодійний. Зеновій творив вкола себе атмосферу поваги та гідности, котрої Якимови бракувало. Контраст був такий яркий, що Фіялка в душі дивувалася, як така близька дружба могла зродитися між цими двома супротивними типами.

З їх розмови вона довідалась, що Зеновій був одинаком, сином священика, та що Яким колись давно брав лекції анґлійської мови у Зеновія, котрий приїхав був до Канади скорше.

Вже було далеко по півночі, як Зеновій почав нарешті збиратись до відходу.

— Навідуйся до нас, Зеновію, просив Яким, проводжаючи його в долину сходами.

— Я це з охотою зроблю. Інших приятелів я не маю, а знайомих теж ні.

— Та довго тут останеш?

— Не знаю ще напевно. Я дістав заняття в орхестрі на радіовій стації.

— Ну, та це знаменито! Краще не може бути. Ґратулюю. Деж ти думаєш замешкати?

— Не маю найменшого поняття. Я мав на думці вперед тебе розпитати. Може ти знаєш про яке місце, де булоб не надто дорого і де я міг би вправлятися на скрипці.

— Чому ні. Це дуже легко. Ти можеш винаняти кімнату таки в цім будинку. А коли схочеш, можеш навіть харчуватися з нами. Фіялка якраз тепер кухарить для кількох студентів, котрі ходять на літні курси до університету. Приходи, Зеновію, — говорив Яким чимраз то більше захоплено. — Будемо разом. Пригадаєм минуле, веселіше буде.

— Добре, про це поговоримо докладніше завтра — сказав Зеновій і попрощавшися з Якимом, пустився в долину, де бовванів великий зелізний міст, котрий виглядав неначе ребра якоїсь велитенської потвори.

Яким довго не міг заснути тої ночі. Він думав про Зеновія і в душі завидував йому укінчених студій на університеті, завидував його славі артиста - скрипака, а в кінці і його свободі.

Не то, щоб він, Яким, не любив Фіялки. О, ні! Вона була молоденька, гарна і дуже амбітна дівчина, але все ж таки фармерська дочка. Цего Яким не міг забути. Він зачисляв себе до кляси інтеліґентів і свою женячку з простою дівчиною уважав приниженням для себе. Розуміється, що коли вона укінчить шко-

лу, то з часом може стати для нього гідною супругою, але так як справа малася тепер то ця женячка була дурним, нерозважним кроком з його сторони.

Він глянув на сплячу Фіялку і зітхнув.

— Бідна дитина — думав він — вона в тім нічого не винна. — І рішивши, що він ніколи не відкриє перед нею свого теперішного розчаровання, обернувся і нарешті заснув.

Яке ж велике булоб Якимове здивовання, колиб він був міг відчути, що діялося в душі Фіялки.

Вона нераз також робила подібний рахунок зі свойого життя. Та її розчаровання було богато більше ніж Якимове.

Ще з малечку була в неї якась таємна туга за ширшим життям, ширшим полем до попису. Ще з малечку вона хотіла вести, а не тягтися за юрбою. Звідки взялася в неї така амбіція, вона не знала. Частинно причинялося до цего мабуть читання ріжних книжок. Та мабуть важнішу ролю відіграла її душевна вразливість, її туга за життєвою гармонією та красою, котрої вона не моглаб була пояснити словами.

Завдяки читанню літератури вона сформувала собі поняття про світ та про людей. Особливо про інтеліґенцію. Вона вірила, що ця кляса досягала вершків досконалости та шляхотности духа і, її одиноким бажанням, її найсвятішим ідеалом було належати до цеї кляси. Але як тут дістатися; Треба було до школи. Фіялка дивилась як інші фармері посилали своїх дітей до вищих шкіл і вона туди рвалась цілою душею. Та даремні мрії. Батько не міг спромогтися на такі кошта. Їх фарма була без сумніву прекрасною зі своїми стрункими соснами, своїми горбками та річкою, але до успішного рільництва вона не богато надавалася. Фіялка мусіла остати в дома і тимчасом вдоволятись своїми книжками.

Саме в цей час сталося, що учительську посаду в тім дистрикті дістав Яким.

Одного вечера він вертав з міста з батьком Фіялки і його запросили до вечері. Фіялка вірила, що вона аж тепер має перед собою дійсного інтеліґента, репрезентанта тої обожаної кляси людей. Вона гляділа на нього наче на божка.

Довідавшися, що вона любить читати, Яким посилав її книжки, пізніше приносив їх самий, а нарешті освідчився.

Фіялка знала, що вона його не любить, але відмовити людині на такому високому становищі, вона не могла. Зрештою, це була золота нагода дістатися в ряди інтеліґенції. Постановивши вчинити все, щоби стати гідною подругою Якима, вона згодилася. Яким, зі своєї сторони обіцяв, зараз після вінчання післати її до школи.

В осені вони звінчалися. Та нещастя хотіло, що Яким саме тоді втратив дозвіл учителювати, бо він мав лише девяту клясу середної школи. Прийшлося йти до школи не лише Фіялці але й Якимови.

Фіялка пережила тоді своє перше розчаровання. Зараз же в перших місяцях подружжого життя, вона побачила в своїм Якимі великі браки. На зовні ніби інтеліґент. — На ділі його образовання було дуже марненьке. Куди меньше ніж цего можна було сподіватися. Брак дійсного знання. Яким старався прикривати самохвальбою, на якій Фіялка легко пізналася. Природних здібностей він не мав, бо при іспитах часто не мав успіху. А помимо всего того його претенсіям не було кінця.

Це було болючим ударом для Фіялки, бо вона хоч не любила його, то хотіла бодай його поважати. Тимчасом в нього було мало прикмет гідних пошани. Та вона зносила все те мовчки знаючи, що це була ота ціна, яку її приходилося платити за те що дісталася в ряди інтеліґенції.

Тут прийшло друге, ще більше розчаровання. Інтеліґенти яких її довелося стрічати, були звичайними людьми, з людськими помилками та недостачами.

Фіялка переконалася, що саме шкільне образовання не давало людині ні душевної величі ні шляхотности. Воно лише розвивало уроджені склонности. І так: Добра людина ставала ліпшою, а зла гіршою. Вона переконалася, що ніхто не йшов до святині знання з покорою духа, з вірою, що там знайде розвязку на всі життєві питання. О, ні! Студенти йшли до школи, щоб одержати кваліфікації для певних позицій. Поза тим вони нічим більше не інтересувалися.

Це пізнання ранило її душу. Боже єдиний, вона ж відреклася на віки любови, яка чейже колись булаб застукала до її серця. Відріклася навіть надії на щасли-

ве супружже життя. — Для чого? Для оцих людей, в яких душі були більше покривлені, як душі звичайних неписьменних фармерів! . . . Що за гіркий глум долі!

Її мрії одна по другій розвівалися. Її ідеали померкли. І здавалося начеб хтось вибив дно світа зпід її ніг. А дороги назад не було.

Фіялка звернула всю свою силу на науку. Брала по дві клясі на рік і переходила іспити успішно. Через вакації працювала як кухарка і заробляла гроші на слідуючий рік, бо Яким не мав роботи.

Часами від перемучення та від постійного болю душі, вона гірко плакала, але навіть тоді не казала нічого Якимови про дійсну причину свойого незадоволення, бо чияж була тут вина як не її власна?

* * *

Зеновій послухав Якима і наняв кімнату в тім домі, де мешкали Мартиновичі. Він снідав коло одинайцятої рано, а по обіді працював.

На початках Фіялка накривала стіл для нього в їдальні з великою формальністю. Та Зеновій спинив її одного дня.

— Нащо ви турбуєте себе без потреби, — говорив він. — Повірте мені, що я волів би їсти в кухні.

— В кухні? Ви жартуєте, пане Арченко.

— Ні, я говорю зовсім серіозно. Щож тут неймовірного! Бачите, кухня то є свойого рода ляборaторія, найстарша і найважніша ляборaторія на світі. В ній жінки проводили і проводять більшу половину свойого життя. Кухня має свою питому атмосферу, передавану цілими століттями. Тому я волю їсти в кухні.

— Чи він говорить правду, чи лише пробує улегчити мені працю? — думала Фіялка. Але як би там не було, його арґументи дуже приятно її вразили. Чому її перед тим не сказав ніхто цього про кухню.

Після тої розмови Фіялка не лише подавала йому снідання в кухні, але і почувалась меньше звязаною в його присутности.

Її подобалося щире безпретенсійне поведення Зеновія. Вони часто говорили на ріжні теми, хоч звичайно, він говорив а вона слухала, бо він знав більше. Він знав свою і чужу літературу так, начеб ті ріжні автори були його особистими приятелями. Знав фільософію модерну і старинну. Знав історію, знав музику. При кожній стрічі виринала нова тема. Фіялка слухала, проковтуючи його кожне слово.

З цих розмов вона навчилася більше, як з лекцій в школі. Хоч Зеновій не говорив до неї з наміром показати своє більше знання, а прямо тому, що любив говорити. А може тому що відчував, як кожне слівце наче та ростинка приймалося в її душі.

Фіялка слухала і очам своїм не вірила. Чи це можливо? Чи справді люди такі як Зеновій жили на світі, а не були витвором її уяви? Зеновій же говорив і поводився так, як вимріяний нею ідеальний інтеліґент.

Вона записалася до публичної бібліотеки і знов взялась до читання вечерами, але цей раз робила це систематично. І що день то її окруження набирало нового значіння. Перед нею отвирався новий, кращий світ.

Звичайно при кінці кожного тижня збиралася у Мартиновичів молодь, щоби провести приємно вечер при співі та забаві. До них пристав Зеновій і відразу в товаристві молодих людей вибився на перше місце. Дівчатам Зеновій дуже подобався і вони навіть не пробували цього скривати. Хлопці відносились до нього з упередженням. Мабуть тому, що він міг би бути небезпечним суперником, але на зверх цього не показували. Фіялка приглядалась всьому. Позірно вона навіть брала активну участь в забаві, та на ділі, вона слідкувала тільки за двома особами, Якимом і Зеновієм. Вона знов порівнювала їх в душі. Вона все ще шукала за якоюсь гарною прикметою у Якима — та дарма. Яким в порівнанні зі Зеновієм був наче свічечка побіч електричної лямпи. Яким час від часу пробував звернути на себе увагу присутних, та тим лише погіршував справу.

— Господи! — думала Фіялка. Чому він не сидить тихо? Чому показує свою духову неміч а навіть дурноту перед всіми? Чому він не стоїть просто, а горбиться і тим робить свою малу постать ще меньшою? . . . Чому він не говорить низьким, приємним голосом так, як Зеновій? . . . Чому? Чому? Чому? — питала себе Фіялка, при чім знала, що вона грішить супроти Якима. Він не був винуватий за те, що не був таким, яким вона хотілаб його бачити. — Боже мій, прости

мені — думала вона, зітхаючи.

Помимо своїх горячих постанов, відносилася до Якима якнайкраще. Фіялка не могла скрити перед ним своєї душевної зміни. Самий його дотик викликував неприємне дрожання по її тілі. Вона мимоволі його уникала.

Не уйшло це уваги Якима і він зажурився. Щось сталося з Фіялкою. Може вона хора?

— Що тобі є? — спитав він одного разу, як вона відпочивала по роботі.

— Нічого.

— Як то нічого? Тобі щось бракує. Ти ходиш наче не своя.

— Ні, я лише умучена.

— Не думаю. Ти так поводишся, начеб ти мене більше не любила.

— Я тебе ніколи не любила — думала Фіялка але мовчала.

— Скажи мені. Фіялко, ти не любиш мене? — питав Яким, стараючись її обняти. — А може ти хора?

— Ні, ні, я не хора. Лиши мене в спокою, — говорила вона, відвертаючись.

— Шож сталось? — питав Яким чимраз то більше стривожений. — Може тобі хто інший подобався? Приміром Зеновій? — продовжав він, приглядаючись уважно виразові її лиця.

Фіялка стрінула його погляд відважно і отверто. Вона не мала що скривати.

— О, я знаю, що ти мені вірна. Я не маю ніяких дурних підозрінь. Але Зеновій кращий від мене, правда?

— Ти заздрісний за Зіновія?

— Ні . . . о, ні, — сказав Яким усміхаючися криво. — Я так лише, питаю з цікавости.

— Ти самий знаєш, що Зеновій не лише кращий але і розумніший від тебе.

Вона не мала наміру цего сказати але його допити її дразнили — Та все те ні при чому — закінчила вона по хвилі.

— Ти певна?

— А чомуж би ні. Я твоя жінка.

— Це не значить, що ти його не любиш.

— Не говори дурниць.

— Фіялко, ти не щира зі мною. Яж кажу, що знаю, що ти мені вірна, але я не знаю, що діється в твоїй души. Я чую в души, що ти нещаслива. Говори отверто. Я не возьму тобі цього за зле.

— Добре, коли хочеш, то я тобі скажу правду. Та це напевно вразить тебе.

— Нічого, говори.

— Якиме, я ніколи тебе не любила,, — почала Фіялка і аж тряслася від зворушення. — Коли ти думав інакше, то тому тільки, що я вдавала, я говорила неправду, я ошукувала тебе, бо я хотіла використати цю нагоду, щоб піти до школи. До цего причинилося ще одно. Я колись читала, що любов то нічо інше тільки ґльорифікація звірячого інстинкту, що більше є нещасливих подруж, збудованих на любові, ніж тих, які збудовані на взаїмній пошані та вирозумінню. Це була помилка. Але помилку цю зробила я і я готова за неї покутувати. Тимчасом будь вирозумілий, та остав мене в спокою. Зроби це для мене, Якиме. Прошу.

Вона глянула на Якима. Він сидів на краю канапи і плакав. Сльози котились по його худому обличчю, а він ніби скамянівши, дивився кудись в далечінь.

— Між мною а Зіновієм — продовжала Фіялка — нема і не буде нічого. Він має успіхи, він славний. Він може вибрати собі тут чи в іншому місті кращу, знатнішу дівчину, не жінку свойого приятеля та щей фармерську дочку. Ні, Якиме, Зеновій є джентельмен і ти про це знаєш.

* * *

Яким після розмови з Фіялкою, проводив всі свої вечері зі Зеновієм. Він удавав дружність та веселість до такої міри, що аж пересаджував. А в той сам час слідив за Зеновієвим кожним кроком, кожним словом. Він любив і ненавидів його. Він вірив йому, вірив Фіялці а в той сам час підозрівав їх.

Зеновій завважав, що Яким поводився неприродно, він відчував напруження атмосфери і через те ніяковів в Якимовій присутности, але також вдавав, що все було по давньому.

Поверховно всі троє, Яким, Зеновій та Фіялка жили в найбільшій дружбі. Нераз вечерами Зеновій пропонував довгі проходи. Фіялка прилучувалась до них і вони йшли понад рікою, подивляючи прекрасні резиденції багатих мешканців. А часами спинялися на мості та гляділи в діл де по камінню прудко плила наче кипіла вода.

— Життя то наче ріка — говорив одного разу Зеновій. — Біжить кудись у вічність і не вертає. Біжить і несе вас з собою . . . Годі йому опертися або його спинити.

— Я не зовсім з цим годжуся, сказав Яким. — Життю можна опертися, або бодай звернути його в інший напрям.

— От, як та вода скоро біжить — перебила їх розмову Фіялка. — Мені аж голова крутиться. Ходімо до дому.

* * *

Шкільні вакації наближалися до кінця. Фіялка рахувала кожний день, знаючи, що в короткому часі вже не буде щоденних стріч та розмов зі Зеновієм. Було жаль. Було цікаво чи і Зеновій дорожив всіми тими пережитими хвилями так як вона . . . Та трудно було вгадати. Раз здавалось, що у всіх його маленьких увагах та компліментах не було нічого, чого молодий, добре вихований мущина не зробив би для знайомої женщини; то знов здавалося, що все те походило з глубини його душі та крило зміст лише для неї відомий.

* * *

Фіялка збиралася до відїзду на фарму, щоб відвідати родичів, та дістати деякі провіянти на зиму.

Того дня вона встала як звичайно в шестій годині рано і лише почала приготовляти сніданок, як Зеновій зайшов до кухні.

— Добрий ранок! — поздоровив він Фіялку.

— А, . . . Добрий ранок! Ви вже встали? Так скоро? — відповіла вона врадувано.

Чи її так здавалося, чи він справді виглядав блідий сьогодня.

— Бачите, зголоднів тай встав. Мені здавалося, що кава пахне.

— О, то була ваша уява. Я ще не робила кави. Але ви зачекайте, зараз усе буде готове — говорила вона, припікаючи грінки хліба, та помащуючи їх маслом.

Зеновій сів при столі і дивився мовчки.

— Ви нині відїзджаєте?

— Так.

— Скучно буде без вас, Фіялко.

— Може кому буде, але не вам. Ви маєте стільки знайомих та приятелів.

— Ви не вірите?

— Ні.

— Шкода.

— Чому?

— Бо я говорю зовсім серіозно. Мені буде шкода за нашими розмовами при сніданню. Кожний день починався приємно. А як ви відідете, то так наче сонце зайде.

— О, це дуже гарний комплімент. Дякую.

— Ні, це правда.

— Я не знала, що ті розмови мали яку небудь вартість для вас.

— Ні? То знайте, що це були одні з найприємніших хвиль в мойому життю. Я почувався так свобідно . . . Мені трудно вірити, що ми познайомилися лише півтора місяця тому. Мені все здається так, начеб я вас знав цілими роками . . . Та я розговорився.

Він поквапно докінчив снідання, встав, побажав її щасливої подорожі зворушеним голосом і вийшов.

* * *

Потяг мчав, поколісуючись легко, перетинаючи поля золотистої пшениці. Що миля то отвирав нову панораму ріжнобарвного краєвиду, розкинутих фармерських помешкань, блискучих, наче зеркала, озер, котрі виглядали наче дорогоцінні каміння в барвистій оправі. Потяг ставав на малих стаціях наче для віддиху, потім застогнавши та кашельнувши могутними грудьми, мчав далі.

Вітер з піль розвівав Фіяльчине волосся, та вкривав її убрання порохом, але вона не замикала вікна. Вона оперлась на мягкому поруччі, зажмурила очі і мріяла.

Нарешті лагідне колисання, монотонний гуркіт коліс, та її думки сплелися всі разом і Фіялка задрімала.

Її здавалося, що вона сиділа у малому човні на ставі і вчилась веслувати. Яким стояв на березі і давав її інструкції, які вона докладно якийсь час виповняла. Однак пізніше, її забаглося веслувати у свій власний спосіб. Вона це зробила і човен почав посуватися вперед богато скорше. Яким кричав щось з берега, та вона не слухала його більше. Плила далі і тішилася своїм успіхом. Радісно усміхаючись, вона гляділа, як човен плив все скорше та скорше . . . В тім раптом побачила, що це не човен а літак, котрий підносився в гору, перетинав пухкі білі хмари і летів зі скаженою скорістю. Та вона і тепер ще не мала страху, аж доки не побачила Якима, котрий висів в повітрі, держачись руками літака, та намагаючись влізти до середини. Вся її приємність перемінилась в смертельний божевільний жах. Вона намагалася за-

гальмувати літак, але даремно. Він летів все вище і скорше. Раптом Яким крикнув: — Очі мої, очі! і, заслонивши їх одною рукою, наче від якогось сильного блеску, судорожно тримався другою рукою літака.

— Якиме, тримайся обома руками — крикнула Фіялка, притискаючи гальму всею силою.

Яким крикнув, наче від фізичного болю і зробив ще одну спробу, щоб дістатися до середини. Літак захитався і Фіялка, стративши рівновагу, вилетіла. Падаючи в діл, вона бачила той самий став, на котрому вона вчилася веслувати, але тепер здававсь її чорною безоднею. Вона пробудилась, тремтячи від перестраху.

— Боже Святий! Що за страшний сон — думала Фіялка і почала збиратись. Ще дві стації і вона буде в дома.

Фіялка глянула через вікно. Потяг стояв на малій стації. Сонечко ясно світило. Недалеко в траві бавилися діти. Все було в порядку. Та холодне предчуття якоїсь надходячої катастрофи наповнило її душу.

* * *

Вже зайшло було сонце, як Фіялка пройшовши пішки три милі, опинилася на добре знаній горі, де на самому вершку стояли дві стрункі сосни, наче два сторожі дому її дитинства. Вона виросла, слухаючи зітхань тих сосон. Може їм власне завдячувала вона свої мелянхолійні настрої. Може їм завдячувала також свою тугу за ширшим життям — бо з цеї гори можна було бачити десять — пятнайцять миль надовкола і Фіялка нераз дитиною звідси розглядалася, дивувалась, що світ такий великий і гарний. І вже тоді хотілося її туди далеко, де виднїло покрите синявою стіною місточко.

Фіялка стояла хвилю а сосни шипотіли і сумно зітхали. Боже, як тяжко було в неї на душі.

В долині наче на долоні видно було біленьку, пошиту стріхою хатину. На право, біля гуртка жовтіючих осик були розкинуті господарські будинки, а на ліво була обора, де стояла череда худоби.

Фіялка, відломивши галузку сосни і, обганяючи нею комарі, пустилася стежкою в долину. От буде несподіванка для її родини. Вони її зовсім не сподівалися.

Загавкав раптом собака але, пізнавши Фіялку, почав леститися та підскакувати від надмірної втіхи.

— Ну, Бриську, вже досить. Досить кажу. Забирайся — говорила вона сміючись та захоплюючись від його небажаних поцілунків.

Серед подвірря стояв малий хлопчина і здивовано глядів на надходячу Фіялку.

— Здоров, Мироне! Щож ти не пізнаєш мене? — питала Фіялка обнимаючи малого братчика. — Алеж бо ти виріс великий!

— О, це Фіялка, крикнув Мирон урадований і полетів, скільки духа в хату розголошуючи по дорозі несподівану новину: — Фіялка приїхала! Фіялка приїхала.

Хатина прокинулася і загула наче улий. Фіялку витали радісно, обнимали, цілували. Мати розплакалася від зворушення. Батько забув навіть за люльку в роті і мовчав. Лиш його очі зраджували втіху. Сестри трималися її рук наче боялися, що вона може знов счезнути кожної хвилі. А брати тільки приглядалися. Посипалися питання з ріжних сторін, на котрі годі було нараз відповідати. Господи що за радість!

Всі вони вірили, що Фіялка тепер була без міри щасливою. Бо чиж її мрії не сповнилися! Чи не була вона тепер панею? Вже і на університет записалася!

— Ах, як би вони знали про дійсний стан моєї душі . . . подумала Фіялка. Та сказати їм правду, признатися що вона завелася в своїх надіях, булоб злочином. — Нехай хоч вони будуть щасливі в своїй вірі про мої успіхи, та моє безмежне щастя — думала вона, удаючи щасливу.

Тиха, одноманітна рутина життя на фармі, знайомі місця і стежки, рідне окруження, все те успокоювало, гоїло душу Фіялки.

Та тиждень минув скоро і Фіялка, обдарована ріжною яриною, презервованими овочами, медом, маслом та великою китицею квітів, вибралася назад до міста.

* * *

Літо перемінилося в золоту осінь. Осінь зі своїми яскравими кольорами, та своєрідними настроями. Пахнуло зівялим листям, яке покрило стежки в парку грубою верствою. Прийшли морозні ранки. Загомоніли вулиці, котрими спі-

шила безжурна молодь. І шкільний рік почався.

Одного вечера зібрався у Мартиновичів гурток студентів, тих що заходили туди через вакації і інші. Вони розбилися на менші гуртки і забавлялися, як кому до вподоби. Дівчата переглядали новий журнал та говорили про моди. Яким грав зі Зеновієм в карти. Хомяк трумкав на ґітарі та приспівував, а Фіялка приставала то до одної ґрупи то до другої.

Серед того Фіялка відчула на собі погляд Зеновія. Глянула і стрінула його зір . . . Зір, в котрому сіяла його душа у всій своїй силі та величі. Був це момент порозуміння двох душ, момент наче акорд надземської гармонії та краси . . . Фіялка механічно підняла руку і закрила нею очі. Цей рух привів її до памяти. Вона не знала, як довго вона видержала Зеновіїв погляд. Її здавалося начеб він тревав цілими віками. Зітхнувши, вона глянула крадьком кругом себе. Може хто з присутних завважав? Але ні. Всі бавилися, як передше. Богу дякувати.

* * *

Після того памятного вечера Фіялка жила наче у новому світі. Все було повне краси і змісту. Щоденні клопоти для неї майже не існували, бо в глубині душі носила вона маленьку таємницю, дорощу від всіх скарбів на світі. Цею таємницею було переконання, що Зеновій любить її. Це вона тепер знала напевно.

Тимчасом Яким значно змінився. Він сумував. Іритувався без причини. Шукав сварки. Все не було так, як він хотів. Він відчував, що щось десь не до ладу, але не могучи знайти коріння лиха, збував злість на чім попало. Він терпів.

Одного зимового дня Зеновій прийшов скорше як звичайно і не застав Якима в дома. Фіялка попросила його сісти. Вони перекинулись кількома словами про буденщину і замовкли. Трудно було говорити отверто, а прикривати свої почування буденними словами, як це вони робили в товаристві інших, не було причини. Тож вони мовчали дальше.

— Ах, чогож ти чекаєш? Чому не скажеш словами того, що в тебе на душі? докоряла йому Фіялка, але ані словечком не зраджувала своїх почувань.

— Може ви що заграєте, заки Яким вернеться? — спитала вона нарешті, коли мовчанка стала невиносимою.

Зеновій взяв Якимову скрипку, настроїв її і почав грати. Це був його світ. Тут він міг вилляти свої почування.

Фіялка оперла голову об поруче крісла і слухала.

Слухала, а низькі, успокоюючі ноти скрипки вливались лагідно в її душу. Вони наче присипляли змисли обітницею якогось чарівного раю, що незамітно перемінювалися і плили безмежньою тугою, сердечною молитвою, відгуком сумної, напів забутої пісні, та згадкою солодких, нескінчених мрій . . . В кінці наче пробудилися зі сну і застогнали бурею та розсипалися громами прокляття.

— Це ґеній стоїть переді мною — думала Фіялка втираючи нишком сльози, які тиснулися на очі. — Я булаб щаслива колиб була йому не то жінкою, а невільницею.

Зеновій перестав грати і тремтячою рукою відгорнув буйне волосся з чола. Потім стояв хвилю мовчки оглядаючи скрипку.

— Фіялка, я хотів вас про щось спитати. Можна? — сказав він нарешті силуваним, наче від браку віддиху, голосом.

— Щось важного? — спитала Фіялка і здавалося, що не лише її серце перестало битися в грудях, але ціла вселенна пристала в своїй вічній мандрівці і ждала . . .

— Так, щось дуже важного. Я вже давно хотів вас про це спитати але . . . Він спинився, почувши чиїсь поспішні кроки.

То був Яким. Він отворив двері, змірив острим поглядом одного і другого, та почав мовчки роздягатися.

— Я вам може перебиваю? — спитав він значучо.

— О, зовсім ні — сказав поквапно Зеновій. — Я грав трохи на скрипці, а тепер якраз хотів спитати Фіялку про одну річ. Бачиш, я пишу оповідання і мені цікаво, як жінка реаґувалаб у певній ситуації. Фіялка, як женщина, моглаб дати мені деякі інформації з жіночої точки погляду.

— Справді? — спитав Яким іронічно. — Цікаво, чому ви обидвоє виглядаєте такі . . . такі поденервовані?

— Бо Зеновій грав, а ти знаєш, як я перенимаюся музикою . . . Я . . . я прямо розплакалася — говорила Фіялка. — А Зеновій . . . він мабуть зажурився тою женщиною в своїй новелі — закінчила

вона, усміхаючися силувано. А про те думала: Невжеж Зеновій хотів лише спитати її про якийсь там фікційний характер у своїй новелі? Чи він мав що іншого на думці і лише говорив неправду перед Якимом?

— Ну, я хіба піду — сказав Зеновій. — Я мав намір йти до кіна цего вечера. Ви йдете? — спитав він Якима і Фіялку разом.

— Ні, я вже обіцяла дівчатам піти з ними до народнього дому, хиба Яким піде з вами — сказала Фіялка, поглядаючи на Якима. Та Яким мовчав.

* * *

Була зимна бурлива ніч. Вітер вив, термосив вікнами, шпурляв сніги в лиця прохожих, та навівав насипи брудного від пороху снігу.

Фіялка сиділа в народньому домі і дивилася на якусь штуку, яку там виставляли. Дивилася, але не бачила нічого. Вона дальше думала про те, що сталося того вечера.

Яким залишившися в дома, ходив нервово по кімнаті, то лягав на ліжко, то вставав, то отвирав вікно, то знов замикав його і ходив дальше. Він невимовно терпів. Заздрість, наче якась страшна тварюка гризла його душу . . .

Яким глянув на годинник. Було пів до одинайцятої. Зеновій буде в дома за пів години. Він підійшов до бюрка, вийняв з шуфляди малий револьвер і запевнився, що він набитий, сховавши його до кишені, ходив дальше, аж почув, як Зеновій заходив до своєї кімнати, котра була на тому самому поверсі. Тоді загасив світло і вийшов.

Зеновій, почувши стук в двері, отворив їх. До кімнати увійшов Яким. Зеновій подав йому крісло. Тому, що ні оден ні другий не могли почати розмови, Зеновій подав йому циґаретку, хоч знав що Яким не курить. Яким взяв циґаретку, запалив її тремтячими руками і зараз за першим потягом диму, закашлявся.

Яким не знав, як почати те, що він мав намір зробити. Дивно, що навіть в цю хвилю він не міг дійсно ненавидіти Зеновія. Та раз вже пустився, то треба було йти далі.

— Зеновію, — спитав він несподівано — ти любиш мою жінку?

Зеновій дякував Богові, що він в цю хвилю сидів, а не стояв, та що його обличча було в тіни. Це питання було таке несподіване, що він був би напевно заточився під його ударом. Він почував, що він зблід значно.

— Що . . . що ти говориш? — спитав він нарешті, контролюючи скільки мога свій голос.

— Я питаю тебе, чи ти любиш мою жінку? Розумієш мене? — кричав Яким захрипливим від люті голосом.

— Чому ти мене про це питаєш?

— Бо я знаю, що вона тебе любить.

— Як ти це знаєш?

— Я знаю, бо вона мені сама призналася — говорив неправду Яким. — Я все знаю, всі ваші таємниці. Ти думав, що ти мене ошукаєш? Ти думав, що я такий дурень, що нічого не здогадаюся! Ти думав . . . моїм коштом . . . забавитися... га?! Так гинь! ти чортова собако! — харчав Яким, виміривши револьвер в груди Зеновія.

Зеновій сидів, а смертельний ляк сціпив його серце кліщами. Та він не рухався з місця.

— Добре, стріляй, брате, — сказав він тихим, на зверх спокійним голосом — лише ціляй добре, бо я не хочу жити на світі калікою. Та чейже дасиш мені нагоду сказати кілька слів . . . в своїй обороні.

Дві парі очей стрінуло себе: малі зеленкуваті, прижмурені від люті, та сивосині, широко отворені, від страху та зворушення. Цей цілий душевний поєдинок тревав кілька хвилин і нарешті Яким опустив в діл руку з револьвером.

— Ах, кинь то геть! — сказав Зеновій вже спокійнійшим голосом. — Коли схочеш, то знайдеш його пізнійше. Та він знав, що Яким вже не буде братися стріляти його другий раз того вечера. Кріза переминула.

Яким поволи сховав револьвер до кишені і сів на кріслі.

— Так, тепер то що іншого. Поговоримо. Ти самий розсудиш чи твої заключення правильні чи ні — говорив Зеновій. — Ти питаєш, чи я люблю твою жінку. Я скажу тобі совісно, що я маю до неї велику пошану, я вірю, що вона колись буде одною з найвидатнійших українських женщин . . . Вона гарна і я подивляв її красу. Та це може сказати тобі більшість мущин. Я говорю отверто. Але любити її . . . ну, це вже інша справа; я прямо не позволив би собі . . . Ми є чейже цивілізовані люде, які повинні

контролювати свої нахили та пристрасти.

Зеновій говорив низьким, спокійним голосом, не зводячи очей з Якима, а в той сам час інші думки снувались в його голові.

Він думав про свойого старенького батька; яким потрясенням булоб для нього Зеновієва нагла, а навіть соромна смерть. В душі дивувався, чому Фіялка була так божевільно чесною. Нащо було виявляти Якимови свою любов до него, Зеновія? А на саму згадку про револьвер, та про небезпеку, яка весь час грозила і дальше грозить Фіялці, він завмирав на місці.

— Ти забуваєш, Якиме, що Фіялка ще дуже молода. Ти взяв її незрілою дитиною і повинен був приготовити себе до того, що вона колись, дозрівши, або віддасть тобі своє серце на все, або залюбиться в кім іншім, і ти стратиш її. Це було неминуче. Ті часи, коли жінок тримали під замком, щоб вони не мали нагоди навіть стрічати других мущин — минули. Нині, словами приповідки — на милування нема силування. — Зрештою, я не хотів би держати при собі, не так людину, але навіть звірину, котра почувалась би нещасливою зі мною. Отже не винуй Фіялки, Якиме. Ніхто не може опертися законам природи. Найсильнійші характери пробували це зробити і ломалися . . . І не винуй мене. Я свідомо не хотів зробити тобі кривди, а як зробив, то це сталося без наміру з моєї сторони.

Зеновій замовк і закурив нову циґаретку.

— Бідна Фіялка — думав він, — як вона все попсувала, зруйнувала! . . . Колиб не те, то може булоб щось сталося . . . Може судьба булаб вирішила в нашу користь. А так пропало.

Яким ворохнувся і крісло під ним заскрипіло. Зеновій глянув і побачив, що Яким плаче. Його губи тряслися, сльози котились по його обличчу, а очі гляділи в даль.

Зеновій не міг рішитися, чи жалувати Якима чи ненавидіти його за слабодушність. Він встав і взяв Якима за плечі.

— На маєш! От ми договорилися . . . Якиме, ти мусиш взяти себе в руки. Плачем не здобудеш нічого. Жінки люблять героїв, а не немічних плаксіїв. Неси свій тягар мужньо і всміхайся, хоч би серце навіть тріскало з болю.

— Це легко говорити — сказав Яким — ти не знаєш чим в мойому життю є Фіялка. Я не можу жити без неї. Колиб вона мене покинула, то я . . . я хіба . . . кульку в лоб . . .

— Не журися, так зле не буде. Час все вирішить. Пробуй здобути її любов, так, як би вона була не твоєю жінкою, а дівчиною.

— Це неможливо так довго, доки ти до нас будеш приходити.

— Я можу не приходити.

— Ти обіцяєш?

— Обіцяю. Я завтра виберуся до іншого помешкання.

— Подай мені на це свою руку.

Зеновій протягнув руку і щиро стиснув нею Якимову.

Яким спав дійсним чи удаваним сном як Фіялка вернула до дому тої ночі. І вона переконана, що Зеновій мабуть докінчить на слідуючий день те, що почав того вечера, також заснула.

Та слідуючого дня Зеновія не було. Фіялка ніби то вчилась, але вся її увага була звернена де інде. Вона слухала за кроками Зеновія. Ждала на його стук в двері. Дивилась на годинник і знов слухала. Кроки наближались і віддалювалися, а вона відповідно до того оживала то завмирала. Минула осьма . . . девята . . . десята . . . а його не було.

— Він певно прийде завтра — потішала вона себе в думці.

Слідуючого вечера вона ожидала його ще з більшою тугою, прислухувалась ще з більшою увагою. Даремно. Зеновія не було. Минув тиждень, а Зеновій не показувавсь.

— Що сталося? — питала вона сама себе. Її не брався сон, пожива не смакувала, шкіра на губах потріскала наче в горячці а очі втратили блеск.

— Що сталося з Зеновієм? — спитала вона Якима нарешті.

— Нічого. Чому?

— Чомуж він до нас не приходить?

— А ти його так дуже любиш, що вже почала скучати! — сказав Яким іронічно. — Слухай Фіялко, мені вже остогидла та чортівська комедія. Ти ж не дівчина а замужна жінка. Де твоя честь? Де твій розум? Зрештою йому твої телячі зітхання ані не в головонці. Він тебе не любить.

— Як ти це знаєш? — спитала Фіялка, забуваючи що говорить до свойого чоловіка.

— Я знаю.

— Як?

— Він мені сказав?

— Ти питав його? — крикнула вона наче ранена.

— А хоч би й питав? Що, може я не маю права? Доки ти думаєш я буду зносити твої божевільні примхи?

— Ах, як ти посмів? Як ти міг так зневажати мене? Як ти міг . . . ! І Фіялка голосно заридала. — Знайже, що я ненавиджу тебе! Чуєш? Я ненавиджу тебе і не прощу цього тобі ніколи — сказала вона піднявши голову і дальше плакала.

Яким мовчав. Може він поступив нетактовно? Може він повинен був зробити все це делікатнійше?... Ну, але як вже чоловік мав вживати дипльоматії, та церемонитися з жінкою, бо вона знайшла собі любаса, то нехай то дідько возьме! — Ех, то старі часи святилися — думав він. — Не любить кінка, то вибив добре і скінчена справа.

Яким може бувби вжив цего „святого" способу, але Фіялка захорувала. Здавалося, що всі нитки, які привязували її до цего світа, пірвалися і не було для чого жити. Вона волілаб була вмерти. Та люде не вмирають так легко і вона, пролежавши тиждень в ліжку, піднялася, але виглядала наче тінь колишньої Фіялки. Та мимо того пішла знов до школи.

Часами стрічала Зеновія на вулиці, випадково. Він кланявся чемно і проходив без слова. Ці стрічі для Фіялки були незносимо болючі. Вони нагадували її про ті часи, коли Зеновій витав її веселими, дружними словами, коли його усмішка була неначе небесний дар, коли від теплоти погляду його очей все розтоплювалося і никло . . . А тепер? Тепер між ними стояла широка безодня. Зеновій іґнорував її. За що? Вона пробувала збагнути причину його теперішнього поведення, та не збагнувши її, далі терпіла душею.

* * *

Минали дні. Яким сподівався, що Фіялка навернеться до нього, але завівся в надіях. Передтим вона бодай мала сяку-таку пошану до нього, а тепер і того не було. Вони жили наче двоє не лише чужих але ворожих людей, звязаних тільки шлюбом. Тимбільше, що Яким будучи кільканайцять років старшим, давно вже вичерпав всі можливости дальшого умового чи духового розвитку. А Фіялка росла і розвивалась з дивною скорістю. Між Фіялкою, з котрою він женився, а Фіялкою, котра сиділа тепер коло стола і приготовляла лєкції, була величезна ріжниця. І той сам час коли вона росла на вартості в його очах — він тратив в її очах і своїх власних.

— Що за глум долі! — думав Яким. — Взяв наївну дитину, дав її нагоду вийти в люде, а коли вона при моїй помочі вибилася на верх, вона тепер кидає мене наче старий виношений черевик! Але, почекай, не так ти легко мене збудешся — думав Яким і виробив собі новий плян атаки.

Він написав лист до старого Арченка, котрого знав особисто. В тім листі представив цілу ситуацію в трохи пересадженому світлі, себто, що Зеновій підмовляє йому жінку. Він просив старого священика ужити всяких способів і свойого впливу на Зеновія, а ні, то вийде не лише скандал, але навіть траґедія.

Плян вдався. Зеновій одержав від батька листа з просьбою, щоб він сейчас зрезиґнував зі своєї позиції і вертав до дому. Здивований Зеновій спитав листовно, що сталося. У відповідь дістав телеґраму зі словами: „Приїзджай негайно до дому". Не маючи ніяких пояснень на все те, Зеновій рішив, що мабуть сталося щось в дома і його присутність була там конечна. Він подав свою резиґнацію і приготовився до відїзду.

Яким, по висланню листа до старого Арченка, заходив до Зеновія що вечера, начеб то був не Зеновій, котрого він брався стріляти. Здавалося, що між цими обома все було по старому.

Перед відїздом Зеновій спитав Якима чи він буде мати що проти того, коли Зеновій зайде, щоб попращатися з Фіялкою. Яким довго думав, але в кінці згодився.

Фіялка не знала про відїзд Зеновія нічого. Та того вечера відчинилися двері і в них появився Зеновій, зовсім так як того літного вечера, коли Фіялка побачила його перший раз. Лиш тепер він стояв без шапки і був одягнений в кожусі. Лице його було вимучене і бліде, а з очей визирав безмежній сум.

Фіялка, зобачивши його так несподівано, мало що не зімліла. В цім моменті

він видавався її ріднійшим як вся її родина, дорощим від всіх скарбів, а на вид його суму та терпіння її серце розривалося з болю.

— Можна до середини? спитав він усміхаючись сумовито.

— Прошу, прошу заходіть — прошептала півголосом зворушена Фіялка.

Яким пішов до шафи з книжками і нібито за чимсь шукав.

— Я прийшов попращатися. Я сьогодня відізджаю — сказав Зеновій.

Фіялка стояла наче вкопана і не казала нічого.

— Пращайте, Фіялко — сказав Зеновій простягаючи руку.

— Пращайте — прошептала Фіялка подаючи йому свою руку на пращання і залилася сльозами.

У Зеновія зродився божевільний порив обняти її і пригорнути до грудей. Подати її надію, що може ця розлука була лише тимчасова. Чейже судьба злагідніє і вони мов колись стрінуться. Коли вона буде вільною, коли їх руки не будуть звязані. Та він опамятався в час, що Яким також в кімнаті.

Він обернувся і скоро вийшов. Яким пішов за ним, щоб Зеновія провести до стації.

Скоро тільки їх кроки віддалились, Фіялка загасила світло, замкнула на ключ двері, сіла коло вікна і хлипала як дитина.

Раптом розлягся свист відходячого потягу. Свист такий сумний, наче зойк її власної душі. Пращай Зеновію! Пращай мій ідеале! Та не забудь!... шептала вона йому навздогін. Чуєш? Не забудь!...

Нарешті Яким вернув до дому. Він почував велику полекшу. Всі його пляни знаменито вдалися. Тепер треба було заграти послідну карту, знищити у Фіялки пошану та віру в Зеновія.

— Ну, і поїхав наш Зеновій — почав він розмову.

Фіялка мовчала.

— От щасливий чоловік. Я йому завидую.

Та Фіялка дальше мовчала.

— Ти знаєш, чому він поїхав до дому?

— Ні.

— А сказати тобі?

— Мені не цікаво.

— Та я скажу однаково. Я певний, що для тебе буде це інтересно. Він поїхав женитися.

— Це неправда!

— А вжеш що правда. Ти не віриш? Таж бачив фотоґрафію його нареченої власними очима. Алеж бо красуню вибрав собі!—І Яким свиснув, щоб висловити свій подив тої красуні. — Зрештою, продовжав він — я тут десь маю лист від старого Арченка. Хочеш бачити? — питав він, шукаючи по кишенях. Яким тут брав велике ризико, бо ануж вона справді схоче його побачити, а листа ніякого не було. — Але хто не ризикує, той не виграє, — потішав він себе в душі.

Та Фіялка раз в життю зробила якраз так, як він сподівався.

— Ні, ні Якиме . . . чого ти мене причепився? Чи ти вже ніколи не оставиш мене в спокою? Чи ти мусиш доптати своїми брудними ногами все що осталося святим для мене? Ах Боже єдиний, невже нема на світі ні крихітки правди!

— Правди? Ти кажеш правди? А от знайшлася мені свята та Божа! Вона отсей взір досконалости! І ти не маєш встиду, жінко! Ти смієш мені отсе говорити? Ти смієш? . . .

— Перестань! Ох, не муч, не муч мене! — зойкнула Фіялка, затикаючи уха.

— О, ні! Ти мене вислухаєш, вислухаєш до кінця. Я вже маю цього досить. Чула? . . . Ти думаєш, я вічно буду терпіти твої вибрики? Від нині ти або будеш жінкою, як Бог приказав, а ні, то марш мені з хати! Забирайся на чотири вітри, та про мене приставай до тих котрі . . . котрі створили собі з таких афер як твоя — професію! — Яким кричав, аж трясся від люті. Його очі світилися демонічним вогнем, а слина бризкала з його рота за кожним словом.

Ох, як жорстоко, як підло він осуджував її! Фіялка гляділа на Якимову малу постать, на його викривлене лице і дивувалася, як вона могла цілих три роки бути жінкою такій потворі. І сильне обридження огорнуло її, не лише до нього, але і до себе самої.

Фіялка мовчки наділа капелюх і почала одягатися.

— Ти куди? — спитав Яким зовсім відмінним тоном.

— Хочу вийти трохи.

— На прохід?

— Добре, та не будь довго. Я ще хочу говорити з тобою . . . але почекай, я думаю, що я також піду. Мені прохід не зашкодить.

ШТУКА ПЕЧЕННЯ ХЛІБА

Вдома спечений хліб, свіжий з печі . . . з брунатною скіркою . . . теплий . . . з запахом. Як він заострює апетит!

І як багатим є він в поживу! В однім фунті доброго вдома спеченого хліба є більше енергії як в однім фунті мяса.

Так важна пожива заслугує на старанне її приготовання, і на вибір складників, які запевняють її повну поживну вартість, чистоту і здоровий смак.

Печення хліба не є тяжкою справою. З Роял Їст Кейкс дріжджям можна спечи легкий солодкий хліб в кількох годинах без великого клопоту.

Якщо будете поступати старанно після поданих тут вказівок, то в нагороду дістанете найгарніший і найбільше апетитний хліб, який можна спечи. Ви будете особливо любити той багатий, "оріховий" смак, який Роял Їст Кейкс дадуть вашому хлібові.

Дріжджя — Важний складник

Дріжджя треба вибрати особливо старанно, бо хліб, щоби бути легким до травлення, мусить бути легким і пухким.

Роял Їст Кейкс є взірцем якости поверх пятьдесять років — кожний кусник є досконалий — запечатаний осібно у непроникальній обвитці з воскованого паперу.

Роял Їст є ідеальним дріжджям для домашнього печення — воно буде триматися свіжим через кілька місяців, коли буде перехований в сухім, холоднім (але не зимнім) місці.

Упрощений спосіб приготовання тіста на чотири бохонці білого хліба

10 горнят пересіяної муки
4 чайні ложечки соли
4 столові ложки цукру

4 столові ложки масла або смальцю
1 Роял Їст Кейк

4 горнят теплої води, або молока або води з бараболь
Можна ужити комбінацію тих плинів.

Способи приготовання

Вечером подробіть і намочіть один Роял Їст Кейк через 30 мінут у 4 горнятах теплого (не горячого) плину, до якого додано 4 столові ложки цукру. Змішайте 4 чайні ложечки соли з 10 горнятами пересіяної муки на хліб. Розтопіть 4 столові ложки масла або смальцю, і додайте до плину з дріжджям. Змішайте муку і плин. Виверніть на посипану мукою стільницю і вимісіть добре, додаючи муки коли тісто чіпається стільниці. Вложіть тісто до теплої намащеної миски, накрийте добре і нехай рухається через ніч; около 10 годин.

Тісто

Слідуючого ранку виверніть тісто на посипану мукою стільницю, і перемісіть добре. Вложіть знов у теплу миску, накрийте і дайте нарухатись вдвоє. Розкачайте легко, покрайте, і вложіть вироблені бохонці в добре намащену бляху. Накрийте, і дайте нарухатись вдвоє . . . Печіть в умиркованій печі (380 степ. Ф.). По спеченню виберіть бохонці з блях і положіть на дротяну сітку, щоб вистигли, ненакриті.

Щоби спечи більше бохонців, додайте 2 горнята води і відповідну скількість муки, цукру, соли і смальцю на кожний додатковий бохонець. Один Роял Їст Кейк є достаточний на 6 бохонців.

ВКАЗІВКИ ЯК УЖИВАТИ GILLETT'S LYE

Просимо запамятати ці остороги

1. Тримайте так, щоб діти не могли дістати.
2. Не розпускайте в горячій воді.
3. Не дайте, щоб він прямо стикався зі скірою.
4. Орудуйте ним обережно в кожнім часі.
5. Не уживайте його до алюмінових річей.

АНТИДОТИ — На Попечення Від Лаю.

Уживайте оцту або цитринового соку з водою, або натріть лоєм. Для внутрішнього ужитку—дайте оцту або цитринового соку з водою сейчас.

Зимний процес роблення мила у 20 мінутах без варення

ПОТРІБНІ ПОСУДИ: Один півгальоновий кен або камянка, і одногальоновий баняк.

ВКАЗІВКИ.

ТВЕРДЕ МИЛО:—Висипте одну бляшанку Джіллет'с Платкового Лаю у камяну або зелізну посуду з $2\frac{1}{2}$ пайнтами зимної води. Мішайте аж лай розпуститься. Відставте набік аж остигне, бо лай огріває воду. Розтопіть 4 фунти чистого товщу, лою або смальцю в пательні над вогнем. Коли розтопиться, відставте набік аж стане майже холодний, але в плинним ще стані. Тепер помалу лийте РОЗПУЩЕНИЙ ЛАЙ ДО ТОВЩУ (не товщ до лаю) і мішайте аж лай і товщ досконало злучаться, і мішанина буде капати з патика як мід. Мішайте помалу але не задовго бо можете відлучити лай. Від одної до пять мінут є досить довго — відповідно до товщу і погоди. Вилийте у форму — деревяна скринка є на то добра — виложену полотном, щоб не допустити до того, щоб мило причепилось до дерева. Накрийте добре коцом або килимом і поставте в теплім місці на один або два дні, потім виверніть і покрайте після своєї вподоби. Чим довше тримати мило тим ліпше воно буде.

STANDARD BRANDS LIMITED

MONTREAL - TORONTO - WINNIPEG - VANCOUVER

— Ні не треба. Я хочу бути сама — сказала Фіялка і поквапно вийшла.

Острий березневий вітер обвіяв її, прошибаючи крізь її тоненький, витертий плащ. Та вона не відчувала зимна. Йшла все дальше і дальше. Йшла без ціли, без ясної думки. Йшла і тільки відчувала страшне огірчення та опущення. А жахлива безконечна порожнеча все більше огортала її душу.

Нарешті опинилася на великому залізничому мості. Пристала і вхопилася руками поруччя. Глянула в долину. На долі плила швидкою струєю ріка і несла зі собою великі криги леду. Ці криги заєдно крутилися і переверталися, начеб вода у ріці кипіла від припливу стільки нової енерґії з весною. Фіялка глянула зачарована . . .

* * *

Зеновій сидів на потязі при вікні, глядів на мертвий краєвид і почував, що він не відїздив в дійсности . . . що якась невідома рука тягнула його проти його волі, але так скоро як та рука пустить його, то він знов опиниться близько Фіялки.

Він виняв олівець і кусник паперу, та почав писати вірші для неї . . . Перший вірш в його життю. Він мав намір помістити його в одній з часописей. Фіялка напевно перечитає, та вгадає до кого він відноситься . . . Пізнійше, може судьба рішить в їх користь. Аджеж є на світі така річ як розвід.

* * *

Яким оставши самий в кімнаті, передумував цілу ту сцену з Фіялкою і жалував тепер свойого вибуху. Він рішив перепросити її скоро тільки вона вернеться. Він дивився за нею крізь вікно. Колиж Фіялка не надходила, зійшов на долину і ждав на неї нетерпеливо в дверях.

* * *

А тимчасом могутньою струєю плила ріка в котрій переверталися криги леду.

Де на землі найтепліше?

Загально беручи найтепліше повинно бути на екваторі — рівнику, — бо там сонце найбільше простовисно насвітлює землю. Але найбільш теплі місцевості трапляються на півдні там, де спеку не зменшують ані вітри, ані вплив моря.

Найтепліше в цілому світі є в місті Массауа, порті на Червоному Морі, положеному в італійській Еритреї в Африці. Це місто Массауа стало недавно дуже славне ізза італійсько - абісинської війни. Це головний порт в якім італійці виладовували свої війська. В місті Массауа середня річна температура малощо інша в зимі ніж в літі. Пересічно 30 ступнів тепла Цельзія. В літі бувають дні, що температура досягає й 50 ступнів тепла. Проте, в місті Массауа не трапляється така спека як у Долині Смерти в Каліфорнії, Південна Америка. Долина ця лежить ще далеко від рівника на 36 до 37 ступнів північної ґеоґрафічної ширини. Ця окружена горами долина 130 км. довга, близько 13 км. широка, та лежить 67 ярдів нижче від рівня моря. В цю долину майже не доходять вітри й там нема води, що зменшувалаб нагрівання від сонця. Середня температура в літі сягає тут 34 ступні тепла Цельзія, середня температура за місяць липень близько 39 ступнів тепла Цельзія. Нераз підноситься там температура понад 50 до 56 ступнів тепла Цельзія. Тяжко навіть уявити собі, як людина мусить себе почувати в часі такої температури хочаб навіть у затінку. Для порівнання пригадаємо, що найвища температура в нас у літі буває часами около 35 ступнів і тоді кажемо, що є надзвичайна горяч.

Та Долина Смерти в Каліфорнії, це не одиноке таке місце на земній кулі. В пустині Сагарі, в Африці, в Судані, який межує з Абісинією, у Новому Південному Велзі, в Австралії, спостерігали нераз температуру малощо нижчу за цю — близько 55 ступнів тепла Цельзія. В такій температурі повітря, ґрунт у цих місцевостях розпікається ще сильніше, отже й не дивно, що там у піску можна пекти яйця, а ходити по піску босому ніяк не можна. По пустелях Центральної Азії відомий дослідник Обручев спостерігав температуру на поверхні ґрунту 60 до 70 ступнів тепла.

М. П.

Пан на реліфі...

(Нарис з канадійського побуту).

Вже около вісім літ відвідую літом свого близького друга, що мешкає на Балдвин Сквері, де найдете цілий інтернаціонал Торонта. Денис, мій друг є власником невеликого а проте чепурного домику, який замешкує зі своєю подругою і двома діточками, а в якому находиться маленька кімната, що в липні дожидає мого приїзду з Західної Канади на короткі ферії. Я дуже люблю онтерійські срібні озера, а ще більше прекрасні сади, та виноградники, і зміну клімату. Люблю і свою кімнату та гостинність Денисів, але ніяк не можу полюбити, а ще менше помиритись із брудною околицею Балдвін Скверу та цілим людським оточенням — з тим страшним вереском, сміттям на вулицях, випарами потрав із кухонь, і з потом із жидівських перин. І Дениси таке думали, особливше пані Денисова. Але що мали порадити, коли дім їх до себе приковував, а в тому реліфному періоді позбутись дому було неможливо, навіть за пів-дурно. Кожен каже, що грошей не має, бо безробіття — всі на реліфі. Знову ж ті, що мають гроші, хоч і на реліфі, то про них мовчать, а другі, що не на реліфі, на Балдвін Сквері домів купувати не хочуть, а як хочуть, то шукають „дурнички". Денис за дурницю домику не дасть, аби погорів.

Мені здається, що в тім реліфнім періоді людей опанувала якась незбагнута психоза шукати за дурничками. Опанований цією манією намагається усьо, що тільки йому потрібно — чи й не потрібно — дістати „забездурно", або „запівдурно". Не робить воно ріжниці, чи то дім купити чи винаймити; чи в крамара товару, в ґазди комірне й харчі, а в дівчини на тютюн; чи в „ґубермана" реліф; чи в готелі шклянку пива а у видавництві ґазету.

Але не про те ми почали.

Так, отже, коли б я не приїхав до Денисів, завжди бачив я Федька Квасняка, який був настільки дивним чоловіком, що я вирішив про нього тих кілька аркушів написати.

Квасняк мешкав у сусідньому домі, і все я бачив, як він безжурно сидів на ґанку, напів розперезаний, у жовтій спідній сорочці, пантофлі на ногах, а в устах темний недогарок. Днями він бавив дітей, а було їх, мов мишенят — щось із десятеро. Коли жінка вийшла до дітей, то читав ґазети, а очима стежив за прохожими, а ні то дрімав. Вечерами в карти грав із товаришами з Турфдому а при тому спорив за політику. Залюбки любив розвестись на годину дві у старому фотелі по тяжкім обіді й фляшці пива, і дрімати, мов крокодиль на гарячому піску, або який буржуй, що на старість свої дорібки у Флориді витрачує.

Я не міг уявити собі, як може здоровий, як віл, чоловік так безчинно й безжурно висиджувати день в день перед хатою від полудня — Квасняк до полудня спав!—до пізна в ночі та не знудитись, не сказитись? Бачив я других таких панів на реліфі, що сиділи перед хатами здовж Балдвін Скверу та інших улицях, але вже не так помітно. Другі йшли собі на „спацер". Інші навіть робили спробу найти роботу, або хоч удавати перед жінкою, що роботи шукають.

Зі своїми поміченнями ділюся з Денисом.

„Квасняк на реліфі! Це ж і їх робота: наїстись і спати", — пояснив мені Денис.

Чому ж він за роботою не шукає? Та ж літом роботу в Торонті найдеш а ні то на тютюневу фарму хоч куди аби кілька десяток заробив щоб тільки не дармувати" говорив я.

„Є, йому добре й так. — Безперечно ліпше, ніж мені, хоч не завидую йому. О це з дармування став так лінивим, що роботи не прийняв би навіть і тоді, коли б сам премієр Кінґ роботу до хати на тарілці приніс. Пощо йому лопатою чи джаґаном тяжко працювати, коли з реліфу в двоє більше має, і то даром. Він тільки Бога просить — у якого не вірить, бо є комуністом! — аби „капіталістичні власті" реліф йому до смерти давали. Він уже й революції не хоче! Він живе собі

як пан на пенсії, а Канада оплачує всі його рахунки за мешкання, харчі, одежу, лікування, а навіть дентиста; як би ще так додавали квітки на циґари й пиво в готелі, то такий пан на реліфі вже не хоче навіть „радянського раю" в Канаді. Хоч і не без пива він, бо за доляра жінка зварить йому шумовиння на трицять фляшок, на чому й заробить пятку. Є і на тютюн. Ні, такі реліфники ще сміються в кулак з таких, як я, що реліфу не кушав за життя, хоч податки платить і часом тяжко йому... тяжко", Денис закінчив тоном досади й докору під адресою тутешнього устрою.

Я розумів Дениса. Він не бажав описувати для порівнання своїх труднощів. Його домик не виплачений, податки затягнені, платня не вистарчає, але таки працює і старається вязати кінці з кінцями, щоб не здаватись на ласку держави... на реліф. Є люди, для яких хліб реліфу є вельми осоружний. Таким був Денис.

Я подививсь на Квасняка, і заявив:

„Чомусь трудно повірити, щоб Квасняковї добре поводилось. Діти, він, жінка досить нужденно вдіті, хоч по них, а особливше по його важкім череві та потрійній шиї можно судити, що не голодують".

„Це тільки біда на показ. Нині реліфний інспектор певне візиту має. Вам треба бачити Квасняків, як в неділю на фестин вибираються. Жінка в шовковій сукні, діти аж виблискуються, а Квасняк у білих черевиках, штанах у паски і панамськім капелюсі, що й не розпізнаєш його від самого мейора міста. А так! І пішки на пікнік не йдуть — товариші з Турфдому автом приїдуть і з великою парадою відвезуть і привезуть. Це не що буть, а пан на реліфі!"

„Цікаво", видивився я, „а деж гроші на те все беруть?"

„Ех, коби в мене стільки було... Квасняковa ніччю, тайком, ходить мити бюра у місті, а що на пиві зароблять, то можно вгадати по числі „товаришів", що до них заходять. Кромі цього Федьо у „коні грає"; а іноді й уділи на золоту копальню купить і заробить. Що й казати. Посидять ще кілька років на реліфі й за десять тисяч фарму з садом купить".

Хотілось говорити ще про причини, чому Квасняки стали комуністами. Та про се ми давніш передискусували. Вкотці, комуністом став уже пізнішими роками, хоч до Канади приїхав по війні завзятим націоналістом, належав до національних орґанізацій, до церкви, а комуністів висмівав і всюди поборював. Але сталось так, що хтось там в орґанізації образив його жінку — а пані Квасняковa амбітна жінка! —— ну, серія жалів, гніву, сварок, виступ із товариства, а відтак із пімсти — гайда у Турфдім. І як се є звичайно з такими типами, пані Квасняковa до тижня вже комуністкою стала, і за одну ніч чоловіка на червоно перемалювала. Тепер вона така комуністка, що сам Квасняк чванився товаришам, кажучи: „Ади, моя баба така завзята большевичка, що навіть тоді коли її обнимаю, то вона читає „Народню Ґазету", а ні то самого Маркса"...

Стало мені задушно в кімнаті від горячі та розмови про Квасняків, отже вийшов на веранду щоб закурити.

Але тут виходить Квасняк на ґанок і його поява заставила мене його обсервувати.

Дивлюсь на нього тай не розумію його. Колись його більше розумів, бо виглядав мені нормальним чоловіком із природними амбіціями, якого кожне слово, кожний рух можно було розуміти та вияснити звичайними нормами життя. Вісім літ тому він зовсім інакше виглядав. А тепер?...

Дивлюсь, як він у своїх медвежих руках держить кількамісячне немовля, підгоцкуючи ним та регочучись до нього. З товстих, змислових уст звисає вічна папіроска, яку дитя хоче хватити ручкою, але він спритно не дає, що дає підставу йому до дотепного реготу. „Ще час тобі курити, товаришу малий, бо мама догляне тай витріпає".

Ногою він колисав у возику другого свого нащадка, що голосно ізза чогось протестував. Коли не помогло ні колисання ані дорікання батька, Квасняк одною рукою устійнив причину плачу, а відтак узявся до перевивання, і як мені виглядало, був у тому ділі вельми зручний. За хвилю панував спокій у возику, і я навчився ще одної правди того дня, а саме, що чоловіки на реліфі не тільки навчились, як варити, прати, у хаті порядки робити, але рівнож бути добрими няньками. Одним словом, чоловік такий переняв від своєї жінки всі обовязки матери - господині, і тим не соромиться. За

те жінки таких чоловіків — ідуть в роботи та удержують дім і родину. Жінка у кризі показується більш підприємчивою, ніж її чоловік. Це вже були мої міркування на основі інших, мені відомих випадків.

Мене дивувало, чому у Квасняка стільки дітей, яких я бачив біля нього тай на вулиці, занятих галасливою біганиною й забавою? Вісім літ їх було двоє, а тепер їх десятеро... Питав я про се Дениса, бо звичайно між сусідами, то й такі питання обговорюють. „Більше дітей — більша пайка реліфу", сказав Денис, покликуючися на слова Квасняка, який се питання Денисові давніше вияснював.

Я глядів на Квасняка з співчуттям і погордою. Яка ж будучність для дітей, що ростуть в такому оточені? Чи має хоч одно з них нагоду набути середню освіту або бодай навчитися якого ремесла? Чи мають вони вигляди найти яку небудь роботу тоді, коли то на ринку праці є така компетиція, коли всюди питають за найкращими шкільними свідоцтвами, за кваліфікаціями? По моїй думці, виховані діи в такому середовищі, яке я видів в домі Квасняків, оставить чорне пятно на всіх тих „дітях реліфу". Квасняк не мав найменшого права стільки дітей приводити на світ, з тим тільки, щоб збільшувати ряди пролетаріяту.

Дальші розумовання перервав сам Квасняк:

„Чому так зажурились, товариш Корпан, може з дівчиною поперечились?" запитав він.

„Нічо... от так собі задумався", відповів я. Коби він був знав, про що я думав, то не питав би мене.

„Вам уже пора оженитися; тоді будете веселіше жити. Я гадав, що вже тим разом із бабою приїдете, товаришу, а тут бачу, ви далі парубочите", сміявся Квасняк.

Оце фільософія людини типу Квасняка, що про ніщо не думає тільки про женячку, а коли ожениться — про діти... Не має він амбіції чогось у житті добитись, чи то освіти, чи посади, якогось бизнесу, або хоч сталої роботи, як це мається в житті пересічних людей других народів. Його єдина амбіція оженитися, як тільки двацятка мине! Не дивиться на те, чи має за що дві ложки, пару крісел і постіль купити, не дивиться, чи зможе дати жінці яке удержання. Такі люди не здають собі справи, що супружжя — це бизнесова інституція, яка збанкротує без фондів, хоч би супругів яка любов вязала.

„Так оженитись і на реліф іти!" відповів я із глумливою усмішкою.

„А шюр, товаришу! Таке багато роблять. Коли капіталістичні власти не збанкротують, видаючи міліони на канони й кулі, то й не з б а н к р о т у ю т ь, коли будуть давати реліф," поясняв Квасняк, повторяючи то, що він чув на комуністичних зібраннях.

Ну, й дискутуй з большевиком.

„Та тема мене не цікавить", сказав я, „я оженюсь, коли прийде на це час і відповідна пора. Але скажіть мені, Квасняк, як уже ми зійшли на особисте, чому ви досі ще на реліфі? Вже близько вісім літ. Ось ваш дальший сусід, Гаврилюк, посидів два роки на реліфі, найшов роботу, і робить досіль. А от ваш господар, Прокіп, заробляє собі працею на життя — збиранням рексів. Що з вами властиво є — тяжко роботу найти чи що іншого?"

Квасняк на моє здивовання тільки засміявся.

„Оце, товаришу, справа, яку можна толкувати з особистого й клясового боку”, почав він, чіхраючи груди під сорочкою. „Пише наша робітнича ґазета, що в Канаді міліон людей без роботи, а чому — спитайте — є вони без роботи? Бо робіт нема! Така капіталістична система. А як робіт нема, то як я, один із міліона безробочих, можу найти роботу? Шкода ніг і чобіт. Сиджу ось так на реліфі, а капіталістичні власти най годують, як не хочуть революції. О, но, товаришу, я не дурний уже — я клясово свідомий робітник”.

„З такими політичними переконаннями, як ваші, Квасняк, то певно, що на реліфі будете сидіти, як довго будуть реліф давати. Але воно чомусь то кождого вражає і дивує, як здоровий, молодий робітник може безчинно сидіти, навіть не пробуючи, найти якусь роботу або якесь інше заняття, от хочби таке, як ваш господар. Не всі ж безробітні сидять безчинно. Багато з них уже нездібні до ніякої праці, і з конечности сидять, але інші, то пробують, і якщо не здібні найти сталої праці то бодай часами працюють”.

Але Квасняк глядів на мене, як на людину, котру треба ще „клясово освідомлювати”. Чоловік іще не жонатий життя не розуміє, думав він собі.

„Та про це можемо говорити і сяк і так... Хто ще дурний і клясової науки не знає, той бігає за роботами й запродує себе капіталістам у найми за паршивого доляра. Інший буде бідити, працювати пару днів на тиждень, бо жалує грошей капіталістичних властей... Але є й такі, як мій ґазда, що воліє сміття з „ґарбиджкенів” визбірувати, ніж реліф брати. Така вже система! Двацять літ він тяжко працював і виплачував той гавз, а прийшла кріза — податки й проценти гавз зїли. Тепер я ґаздою у його гавзі, а він моїм „румером”, бо гавз місто за податки забрало, а відтак мені вирентувало, а ґуберман рент за мене платить. І хто тут дурний — мій ґазда, Прокіп, чи я? Хто мені нині дасть таку роботу, щоб тими „пейдами” оплатив такий гавз і таку фамілію одержав? Се я вам кажу, бо ви свій чоловік, хоч не одної віри. Я сиджу на реліфі, поки не зміниться капіталістична система. На Радянщині кризи нема, і я вам кажу, товаришу, що, як так довше піде, то й в Канаді революція буде”, „пояснив” мені Квасняк, вихованок реліфних революціонерів.

Серед того, як ми балакали надїхало авто, яке спинилося перед домом Квасняка. З авта вискочив панок із строгим обличчям і текою в руці.

„Інспектор з реліфу — мать йому”, вицідив Квасняк крізь зуби.

„Гело, Джан!” — інспектор відай усіх чужинців „Джанами” кликав. „Як Сталінові поводиться — не робить нової чистки?” — глузував анґлієць, знаючи, що Квасняк комуніст.

„О, Сталін „ґудбой”, і стріляє всіх буржуїв таких, як ви. Скоро й до Канади візьметься. Революцію зробить — якщо більше реліфу не дасьте”, відповів злобно Квасняк.

„Що твоя „мисис” робить? На роботу ще не пішла?” запитав інспектор, неначе догадувався нечистої справи.

„О, но, но!... Моя баба лежить на канапі, бо кольки її в боці колять. Як не віриш, можеш сам заглянути”, трохи затрівожений відказав Квасняк.

„Нічо, Джан, пізніше це перевідаєм. Я знаю про те, що не одна жінка вашої народности потайки ніччю робить, а в день спить, або як кажеш кольки їй дошкулюють... Як приловлю — тяжко вас покарає закон”.

„Але моя баба не така!” — сказав Квасняк із виразом ображеної гідности.

„Нічо, нічо, Джан, але скажи вже мені, коли ти думаєш найти роботу? Ти вже близько шість тисячів долярів на реліф набрав. Час уже собі самому помочи — роботу найти”

„Піду на роботу, коли вона найдеться. Я ходжу за роботою — по шість пар чобіт дру річно, а роботи не находжу. Це безробіття. Чому ґуберман системи не змінить?”

„Ми знаємо, Джан, як ти за роботою шукаєш — ти цілком роботи не хочеш. Лінивий став, і ми скоро переконаємось, що ти нічого не робиш і робити не хочеш, бо на реліфі добре сидіти”.

„Нічого не роблю? А діти. Хто їх допільнує, коли жінка заслабне?” протестував Квасняк, вказуючи на гурт своїх дітей, що застрашені збіглись у куток. Немовля на руках, і те в візку почало кричати на цілий рот.

„Так, так, діти, Джан! Багато в тебе дітей. То все, що в тебе до роботи”.

Dr. Thomas'

ECLECTRIC OIL

Уживається з успіхом в хаті до здержання кашлів, перестуд, до гоїння врізань, попечень, ран і потовчень; до злагодження ревматичних болів, болю горла, напружень мязів і вивихнень.

Незрівнаний в своїм гоючім впливі на курей, що терплять на курячу слабість, перестуди й всі споріднені хороби, погані рани, рани тіла і т. д.

Добрий в лıченню коней й худоби, які мають кольки, лихе розположення, нечистість, сохнення мускулів, рани, нарости, запалення частей тіла, поранені дійки і т. д.

ПРОДАЄТЬСЯ В КАНАДІ ПОВЕРХ 60 ЛІТ.

Одинокі власники

NORTHROP & LYMAN COMPANY, LIMITED
TORONTO, CANADA.

KELLOGG'S ASTHMA RELIEF

Се є найуспішніше средство на звільнення астми й літньої горячки. Гоючі випари з горіючих зел скоро звільняють чувство душення прочищуючи проводи для воздуха і лагодячи подразнені болонки. Ділає безпечно і певно. Не треба проводити неспокійні безсонні ночі. Спробуйте його і переконайте ся самі.

Є в уживанню більше як сорок років. Дві величині—25ц. і $1.00
Виріб фірми

NORTHROP & LYMAN COMPANY, LIMITED
Toronto **Canada.**

Продає ваш найблищий торговець. Якщо ваш торговець не може достарчити вам, ви можете замовити пишучи в своїй рідній мові до: Ukrainian Booksellers & Publishers, Ltd., **660 Main St., Winnipeg, Man.**

„Ну, то що іншого маю до роботи?” Квасняк оправдувався.

„Приходжу до тебе, Джан, щоб дати тобі іншу роботу. Уряд відноситься до всіх здорових людей на реліфі, щоб пішли на фарми на роботи врожай ратувати. Добра платня, родині реліфу не здержується; свіжого воздуху надихаєшся й вправу будеш мати, а зарібок придасться около Різдва. Це тільки на місяць два. Що скажеш на те, Джан?” — вже неначе просив інспектор.

Квасняк мав готову відповідь, як тільки почув про фарми, але відразу він не хотів висловитися. Помнявшись трохи, він відповів:

„Хай самітні скорше йдуть, або ті, що стільки дітей не мають. Хто заопікується дітьми, як жінка більше заслабне. Не піду, хоч у діру саджайте”.

„І таке може статись, Джан. Я б нічого кращого не хотів, як бачити тебе на карній фармі при тяжкій праці, хоч кілька місяців. Не один із вас бере реліф на основі ложних зізнань, значить кривоприсяги. Ти відкидаєш нагоду заробити собі трохи грошей, бо певний, що дістанеш реліф. Добре. Якщо твої справи є всі впорядку , заслуговуєш на реліф, то не маєш чого боятись, але коли я викрию якісь неточности, так, памятай Джан, інакшої пісні заспіваєш. До побачення”.

„От, капіталістичні порядки! От, шуліка! Він іще грозить покривдженому безробітному за ті охлапи, які з реліфу дають! Та не такої ти заспіваєш, як ми владу переберем... Він на фарми, мов наймита, мов невільника хоче вислати фармерам за дармо працювати як віл!” Кричав Квасняк на здогін за інспектором.

Мені огидно було дивитись на Квасняка. — Нічого не відказуючи я тільки сплюнув у бік і відійшов у комнату. Я за тих кілька хвиль більше навчився про тих „панів на реліфі”, як за вісім літ безробіття. Я переконався, що нещасні люди, які заслугують на державну поміч і більше, ніж вони дістають, але я наглядно побачив, що між ними є й такі, що розледащіли на реліфі і втратили всяку людську гідність. Паразитами поробилися на ціле життя.

* * *

Але не кінець це мого оповідання, се радше початок. Цілий том можна би написати з того кінця про Квасняка та його дальшу карієру на реліфі.

Заки я виїхав, був я свідком чисельних випадків а все у звязку з реліфником Квасняком.

Завзялись на Квасняка ті „капіталістичні власти” від останніх вдівідин інспектора.

Ще тиждень не скінчився, як Квасняко-ва наварила свіжого пива, прийшли „товариші”. Почалася гостина, аж тут, мов зпід землі — поліція! Посадили Квасняка в холодну та обвинувачили у нелеґальній продажі пива. Товариші не викупили, і він мусів сидіти до дня розправи. Не було кому бавити дітей, коли Кваснякова пішла ніччю на роботу, тому вона найняла знайому жінку. Прийшов той самий інспектор на чергові розгляди. Питає, де Квасякова, а жінка — рад-не-рад — призналася. Посадили й Квасякову до холодної. Більше обвинувачень накопичилось і проти Квасняка й його жінки. Інспектор перетряс цілу хату, і найшов у форнесі, заховані гроші у попелі — щось півтора тисячі долярів, які Квасняки на реліфі собі зложили. Про цю справу писала вся місцева преса, бо такі надужиття вже стали хронічними, і податковці, що своїм потом оплачують цілу армію реліфників, протестують до властей. І власти вирішили вчинити приклад з Квасняків. На судовій розправі був і я, щоб бачити як усе скінчиться. На два роки тяжкої тюрми післав суддя Квасняка за ложні зізнання і кривоприсягу при виповнюванні аплікації на реліф, а в додатку ще присудили місяць арешту за незаконну продажу пива. Квасняковій присудили рік вязниці з відложенням кари з уваги на те, що вона матір і мусить опікуватися дітьми. Гроші найдені у попелі — сконфіскували, щоб хоч частинно відбити те, що місто видало на Квасняків у продовж 8 літ.

Вчувши присуд, Квасняк побілів, хотів плакати, але щось потрусило ним, і він замісць того по українськи накляв судді, а коли поліцаї виводили, то обіцяв судді, що його під стіну поставить, коли революція буде. Це все „капіталістичні власті” йому наробили за те, що на фарму до роботи „забездурно”, як він казав, робити не хотів іти. Це був послідний раз, що я бачив Квасняка.

Жалував я не його, ані жінки, а невинних дітей.

Квасякова вдержувала на суді надзвичайно холодну рівновагу, і не схвилю-

валась навіть тоді, коли її чоловіка з криком виводили.

„Не журись, Федьку, все гаразд буде. Вони мені реліф далі мусять давати. А про решту я вже подбаю".

Заки я відїхав на Захід, Дениси сказали мені, що Квaснякова упорядкувала справи своєї рідні так, що поважних змін ізза увязнення Квасняка не мож було замітити. Реліф далі давали, вона пиво далі варила, і продавала ще на більшу скалю, ніж колись, бо більше „товаришів" приходило „жертву" капіталістичної влади потішати. Можна було бачити, що заки Квасняк вийде на волю, його жінка зібє пару тисяч долярів.

Як була яка зміна, то тільки хіба у сценерії на Балдвін Сквері — бракувало на ґанку Федька Квасняка — того пана на реліфі....

БОЖЕ ВЕЛИКИЙ, ЄДИНИЙ . . .

(Церковно - народній гимн).

Боже Великий, Єдиний,
Нам Україну храни,
Волі і світу промінням
Ти її осіни.

Слідом науки і знання
Нас, дітей, просвіти,
В чистій любови до краю
Ти нас, Боже, зрости!

Молимось, Боже Єдиний,
Нам Україну храни,
Свої всі ласки, щедроти
Ти на люд наш зверни.

Дай йому волю, дай йому долю,
Дай доброго світа,
Щастя дай, Боже, народу,
І многая, многая літа!

ОЛ. БАБІЙ.

Про літературу і її роди

Кожний з нас любить читати книжки, всі в нас багато говорять про літературу, але не всі розуміються якслід на літературних творах. Тимчасом лиш, цей виносить повну користь з читання книжок, хто добре вміє розібратись в тому, що таке література, які є роди і ґатунки літературних творів та як оцінювати їхню вартість.

Читання книжок без вибору і розуміння ні до чого не годиться, тому ми постараємося хоч кількома словами вияснити те, що найконечніше знати читачеві, який бере до рук книжку.

Кожна людина бажає не тільки жити, але хоче, щоб життя ще було і гарне, і цікаве і ріжнородне. Тому люди окрім практичних річей, виробляють річи гарні, які прикрасилиб життя, світ.

На те, щоб у хаті можна було мешкати і мати з дому практичну користь, вистарчить чотири нагі стіни, але людина хоче ще, щоб хата була гарна. Тому навіть найбідніший чоловік старається прикрасити хату образами, квітами, тощо. Ось з тої потреби прикрасити своє життя, зродилися і красні мистецтва, як малярство, музика і література.

В літературнім творі може критися і наука й мудрість життя, і досвід людей, але сама література все родиться з потреби творити нові кращі форми життя і з потреби окрасити життя.

Літературою називаємо всі ті писані твори, які мають у собі щось гарне, взнесле. Може якась книжка бути дуже корисна, але не належати до літератури, до мистецтва, якщо в тій книжці, в тім творі нема краси, і як цей твір не написаний для забезпечення краси світа. Наприклад книжка про те, як управляти город, лічити хворих чи книжка про те, як кормити немовлят може бути дуже повчаюча і корисна, але така книжка не належить до мистецтва, до поезії, до літератури, бо суть такої книжки не її краса сама в собі, бо ціль такої книжки лише практична, не мистецька.

Старинні греки назвали всю таку письменську творчість людей „поезією" себто творчістю. В нас літературу звуть теж „письменством", а те письменство може бути або чисто народнє, або штучне.

Народнє письменство, народня поезія це наприклад пісні, які співає нарід, казки, які собі оповідають люди на селі, хоч ніхто і не знає, хто і коли написав таку співанку чи казку, байку.

Штучна, або книжкова поезія, література, письменство, це така поезія, яку пишуть талановиті люди, яких називаємо поетами, письменниками.

Наша народна література, яку звуть теж народньою словесністю, дуже багата, найбагатша між всіма словянськими народами.

Різні роди поезії. Як на землі виростають всілякі ґатунки квітів, так само людський дух витворив різні роди поезії, різні роди літературних творів. Наш нарід найбільше любується в народніх поезіях і піснях, тому ми починаємо свої пояснення від поезій. Цієї поезії маємо також кілька ґатунків.

Лірична поезія.

Перший ґатунок то поезія лірична.

Ця поезія називається лірична тому, що колись греки любили приґравати до таких віршів на інструментах, що звались лірами. Тепер ліричними поезіями називаємо такі вірші, в яких поет оспівує почування, свої радости чи смутки, біль чи втіху, смуток чи надію, взагалі те, що поет відчуває. В таких ліричних поезіях може поет оспівувати щастя чи горе свого народу чи всіх людей, а навіть звірят чи рослин, але це буде лише тоді лірична поезія, як поет подає свої настрої, переживання, як поет говорить, як то він сам відчув те горе чи щастя народу або людей взагалі. У поезіях Шевченка маємо багато ліричних поезій, в яких Шевченко оспівав, як то він сам переживав горе народу. Також такі твори, як „Зівяле листя" Франка або вірші Богдана Лепкого, чи Лесі Українки, Олеся або Тичини це здебільша ліричні поезії,

бо в них пробивається настрій, почування поета.

Лірична поезія буває не тільки віршована, але і без вірша, як наприклад деякі частини творів Коцюбинського, Кобилянської: хоч вони не писані віршом, то це поезія лірична, бо в них є краса і сильне почування письменників.

Народні пісні це також лірична поезія, бо в них повно краси, настрою і почувань.

І лірична поезія так як гарне дерево має свої різні галузи. Перша головна галузка на дереві цвітучої ліричної поезії це особиста лірика, яку називають також лірикою особистих почувань, в якій поет оспівує своє власне горе чи радість, чи свою тугу й журу, як наприклад Б. Лепкий в такім вірші:

Буває, тужу за тобою,
Як тужать квіти на весні,
Як тужать ті листки дрібні,
Коли осінною порою
Летять у світ сухі, марні —
Такою тихою нудьгою
Часом нудьгую за тобою.
То знов жура стрясає мною,
Як тая буря на весні.
Шаліє вітер. Ллють рясні
Дощів потоки. В лютім бою
Падуть ялиці кремезні . . .
Такою дикою журбою
Часом шалію за тобою.

До особистої лірики вчисляють також любовну лірику, як от наприклад такий вірш Василя Пачовського:

Забудь мене, мене забудь
як нам колись палала грудь,
як серце рвалося колись
ми розійшлись . . .

Другою галузкою ліричної поезії це суспільницька, патріотична поезія. В цій поезії відбивається вже не особисте і власне життя поета, але життя народу, чи одної верстви народу, бачене через зеркало душі поета. Більша частина поезій Шевченка це суспільницька лірика. На патріотичні струни вдаряли в нас і інші поети, як от Грінченко у вірші „До праці".

Праця єдина з неволі нас вирве,
Нумо до праці, брати!
Годі лякатись! На діло святеє
Сміливо ми будем іти.
Сміливо ж, брати, до праці ставайте,
Час наступає, ходім!
Дяка і шана робітникам щирим
Сором недбалим усім!

Поезії Лепкого, Олеся, Пачовського, Лесі Українки й Карманського мають в собі чимало суспільницьких, патріотичних віршів, але найкращі патріотичні поезії після Шевченка писав у нас Іван Франко. До патріотичної лірики можна зачислити його славний прольоґ до поеми „Мойсей".

Народе мій замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздоріжжу!
Людським призирством ніби струпом
вкритий,
твоїм будущим душу я тривожу
Від сорому, який нащадків пізних
палитиме — заснути я не можу! —

До ліричної поезії можна би зачислити також сатири, сміховинки, приказки і т. д.

Сатира це такий вірш, в якому поет висміває людські гріхи, слабости, помилки, щоб поправити людську вдачу. Прекрасні сатири писав колись Степан Руданський, Самійленко, Маковей. Хто читав вірш Самійленка про наших патріотів на печі, той відчув, що такий вірш, сатира, має на меті повчити людей, висміяти їхні слабости. З цеї сатири „На печі" подаємо три перші строфи:

Хоч пролежав я цілий вік на печі,
Але завше я був патріотом —
За Вкраїну мою чи то в день, чи в ночі,
Моє серце сповнялось клопотом.
Бо та піч не чужа, українська то піч
думки надиха мені рідні.
То мій Луг дорогий, Запорожська то
Січ,
Тільки в формі прибралась вигідні.
Наші предки колись задля краю свого
Труд важкий підіймали на плечі.
Я ж умію тепер боронити його
І служити, не злазячи з печі.

Сміховинки, сатири, співомовки Руданського про жидів, панів, циганів читають в нас в кожнім селі.

До особистої лірики можна зачислити і лірику релігійну та фільософічну, в якій висловлюється любов до Бога, подив перед красою світа, думки про життя і смерть. Фільософічні поезії стрічаємо у творах Франка, Лепкого а релігійні у творах Щурата, остельника і т. д.

Епічна поезія.

В епічній поезії поет вже не оспівує того, що сам пережив серцем, душею, але описує щось, що сталося, описує спокійно, безсторонно так, як маляр малює якийсь краєвид, чи битву чи портрет якої особи. Тут уже поет не говорить про себе, але про щось інше. Він сам наче ховається у тіні і тільки мов каже читачеві: „Я тобі представляю це і тамте, а ти собі сам думай про те, що хочеш".

Такими епічними поезіями є деякі частини „Мойсея" Ів. Франка, такою епічною поемою був „Скит Манявський" Могильницького, „Енеїда" Котляревського, і багато віршів сучасних поетів.

Пригадаймо собі початок поеми „Скит Манявський", а ми відчуємо, що така поема різниться від ліричних віршів, бо в ній вже поет описує щось поза собою, а не оспівує те, що сам відчував. Ось уривок з епічної поеми „Скит Манявський":

Старинний Галич великий багатий,
Обійма обшари о пять годин ходу,
Вбирався в красні золотії шати,
Пишався славою, гордістю народу . . .

Найкраща епічна поема це епос, цебто така поема, в якій поет малює життя всього народу в якійсь добі. Дотепер українці не мають свого правдивого епосу, хоч „Гайдамаки" Шевченка, „Панські жарти" Івана Франка мають деякі прикмети епопеї.

Українці дуже вражливий і настроєний нарід, тому в нас більше ліричних поетів а мало епічної поезії, тому вже твір з княжої доби „Слово о полку Ігоревім" хоч має в собі дещо епічного, всеж більше в нім лірики.

Повісти, Романи, Оповідання.

До літератури зачисляємо також повісти, романи, оповідання й новелі.

Повісти й романи це великі твори писані прозою. Прозою звемо такі твори, які не мають вязаної мови так як у співанках які не мають такого складу як співанки—цей склад звемо „ритмом",—ані не мають такої будови, де два чи більше рядків кінчаються подібними словами, які звуться „римом". Повісти й романи бувають історичні, побутові, психольоґічні, себто такі, що змальовують духове життя людей, бувають повісти любовні та інші.

Найкращі повісти в нас писали Іван Франко, Іван Нечуй - Левицький, Грінченко, Панас Мирний, Богдан Лепкий.

Оповідання і новелі це короткі твори прозою не віршом, в яких говориться про одну подію. Оповіданнями вславились у нас Коцюбинський, Стефаник, Черемшина, Лесь Мартинович, Винниченко, Хвильовий, Васильченко і т. д.

Драматична поезія.

Драматична література призначена головно для театрів на вистави, але бувають драматичні твори, яких не виставляють в театрі тільки читають так як поезію ліричну.

Драматичний твір це такий твір, в якім поет ані не оспівує своїх почувань ані не оповідає про щось, що сталося, але відразу показує те, що сталося, що діється, розвиває перед глядачем якусь подію. Люди в драмі за щось борються, до чогось прямують, перемагають ворога чи перешкоди, попадають зі собою в непорозуміння, які звуться „конфліктами" й

виходять побідниками або падуть у боротьбі за свою ціль.

Як такий драматичний твір кінчиться смертю або нещастям головних осіб, то такий твір звемо траґедією, як такий твір кінчиться щасливіше, то це драма. Драматичні твори, багаті на веселі пригоди звуться комедіями.

В українців найкращі драматичні твори писали Карпенко Карий, Тобилевич, Леся Українка, Цеглинський і Винниченко.

Література це велика скарбниця краси і життєвої мудрости, й не диво, що чим людина культурніша, тим більше читає літературних творів, а в багатих і культурних народів навіть селяни і робітники мають дома свої власні книгозбірні.

Діточа література.

Окремий рід літератури творить діточа література. Душа дитини й діточі зацікавлення різняться від душі й зацікавлень зрілих людей, тому то й письменники пишуть у творах для дітей, про те, що діти найбільше люблять, чим цікавляться і що промовляє до діточої душі.

Діти люблять домашні звірята, птиці, квіти, цікавляться не буденними пригодами й усім, що розбуджує їхню уяву. І в літературі для дітей через те стрічаємо багато оповідань і віршів, про звірят, про птиць, про всякі цікаві пригоди та багато байок і казок. Байки й казки видумані події, пригоди, у яких більше фантазії, уяви ніж правди, але які звичайно мають поучаючу думку. Дітям треба давати читати книжки лише такі, які писані для дітей.

Такі книжки для дітей писали в нас різні письменники, як от Іван Франко, що написав „Лиса Микиту”, „Коли ще звірі говорили”, „Абу Касимові капці” й інші. Для дітей писав гарні оповідання й вірші поет Олесь, Богдан Лепкий, Юра Шкрумеляк, Марійка Підгірянка й інші. Українські діти люблять читати, тому родичі повинні помогти їм користати з багатої української діточої літератури.

Ревматизм і його лікування

Під назвою „ревматизм”, „ломець”, чи „гостець” розуміємо не одну недугу, але цілу низку хвороб, що подібні одна до другої хворобовими обявами, заторкують ті самі орґани людського тіла, себто суглоби, мясні й нерви, нераз мають звязок з професією хворих та часто і спільне походження.

Розглянемо хоч бодай деякі форми ревматизму. Перш за все це гострий суглобовий ревматизм з гарячкою й сильними болями та опухами суглобів.

Друга форма ревматизму — це хронічний ревматизм, що може розвиватись із гострого у формі навороту, або виступати як первісна хвороба помало, зрадливо, легкими болями тут то там, що на них хворий спочатку не звертає уваги, а хвороба тимчасом загніздџується.

Трета форма ревматизму — це мясневий і нервовий ревматизм. До цієї ґрупи належить і тяжка недуга нервів долішніх кінцівок, т. зв. ішіяс.

Причиною гострого, а часто і хронічного ревматизму, треба вважати бактерії, заразки, що находяться у хворих мигдаликах, попсутих зубах, чи інших місцях, що при ослабленні відпорности людського тіла, найчастіше внаслідок простуди, довгого перебування в вогкім, зимнім і несоняшнім середовищі, викликують цю хворобу.

Знаємо з досвіду, що ревматики краще почуваються підчас сухого й погідного літа. Цей досвід треба використати на поборювання ревматизму.

Першу увагу треба звернути на житло, що повинно бути сухе, добре провітрюване й соняшне. Тому обовязком кожного поправити в літі неґігієнічні житла, висушити їх та просвітлити, а нові хати будувати лише на сухім місці, з долівкою, великими, зверненими до сонця вікнами й відповідно владженими печами до огрівання мешкань у зимі.

Також осіння праця на лугах і сіножатах, мочення й витягування мочених конопель у холодні дні пізної осени стелить нераз дорогу ревматизмові. Тому треба подбати про добре взуття до праці на лугах, а мочення конопель полагоджувати вчасніше, в теплі, соняшні дні, а ще краще на човнах, чи за допомогою гаків.

Основним лікувальним засобом ревматизму та запобігання йому — це сон-

це й тепло в літі. Кожний ревматик повинен перебувати якнайбільше в соняшні літні дні на дворі. Але не вистарчає тільки перебувати на сонці! Ще краще це здоровотворче проміння вжити як лікувальний засіб у формі соняшних купелів. Кожний ревматик, а навіть здоровий повинен знайти бодай хвилину часу, щоб нагрітись на сонці. Розуміється, що й сонце треба доцільно використовувати. Найкраще в затишнім місці до сонця уладити леговище на грубій верстві сухого піску чи дошках. Соняшні нагрівання треба робити на голе тіло, починаючи від 10 мінут першого дня та продовжуючи щоденно час нагрівання по 5 мінут, дійти до 1—2 годин денно. Так можна нагріватись довший час, треба однак хворим, головно старшим і слабшим, лише подбати про заслонення голови від сонця якимсь білим платком чи парасолею.

Тепло стосується методою загального, теплого лікування, головно гарячими купелями в домі, або в живцях та гарячими окладами на захворілий суглоб. Найкращі лікувальні висліди ревматизму можна осягнути в літі ліченням в живцях купелями з природніх сірчаних, чи солоних вод та болотами, чи т. зв. боровиною.

Кожна купіль діє передовсім на поверхню тіла своєю густотою, температурою, хемічними складниками, тощо, має великий вплив на круження крови й віддихання, обмін речовин, нерви й виділювання всякого роду шкідливих речовин орґанізму, одним словом, перестроює цілий орґанізм, і його лікує. Розуміється, що на кожний орґанізм це діяння дещо інше й це вже справа лікаря, як уложити купелі.

А коли до цього додати відповідний спосіб приладжування купелів у живцях, лікарський догляд та різні стосовані там додаткові механічні й електричні лікувальні засоби, то живцеве лікування ревматизму в літі серед благородного сонця й чистого сухого повітря стається одиноким доцільним способом поборювання оцієї суспільної хвороби — ревматизму. Від нині кожне соняшне й тепле літо повинно стати на службі здоровля тих нещасливих, що його втратили внаслідок ревматизму.

Др. Р. О.

Поради ветеринара

Як лічити груду у коня.

Найчастіше в коней на кінчині під мичкою трапляється запалення шкіри. По кількох днях повстають міхурці — а з яких випливає посока, ціла околиця — коли її не лічити — заструплюється, лущиться, кінь кульгає. Причиною груди є брудне утримування коней, коли коні у студінь ходять по розмоклих, піскових дорогах, а також вапняні і подібні гризучі речовини.

Лічення тим певніше, чим скорше розпочате, в противному разі недуга посувається щораз то вище, аж до скокового суставу, нога грубне — шкіра тріскає, а навіть може прийти до затроєння крови. — До лічення треба ногу відповідно приготовити: волосся коротко обстригти, шкіру очистити добре спіртом або йодбензиною. В початках можна теж робити теплі купелі з креолінової води, по купелі добре засипати таннoформом, йодоформом або борним квасом. Коням стелити чисту солому, уникати мокрих доріг, та по змозі вживати до легкої праці.

Важною річчю є теж, уміти не допустити до тої хороби. Зболочені кінчини за кожним разом добре вимити, потім витерти. Коли кінь мусть працювати на мокрих дорогах — варто смарувати кінчини в околиці пут вазеліною або несоленим смальцем. Найменшу ранку вимити й запустити йодиною.

Охват.

Охват повстає по довгих маршах по твердих дорогах, в простуді, а найчастіше з перегодування житом, чи ячменем— головно свіжим. Часто настає по запаленню легенів або злім підкуттю. Кінь кульгає й не в силі рушитися з місця, кінчини передні відставляє до переду, а задні підсуває під живіт. Кінь скоро мучиться, тратить апетит, гарячка доходить до 40 ступнів. Коли захоріє на всі чотири кінчини, то звичайно лежить — а з того творяться залежини — й приходить до затроєння крови і смерть. Копита такі гарячі, болючі, що копитна пушка з часом сходить і відпадає.

Лічення: В випадках острих добре ділає упуст крови з шийної жили. Крови спустити 2 до 3 літри. Коня негайно розкути, на копита давати оклади глини з оцтом, або завести коня в неглибоку зимну воду на кілька годин. На прочищення давати альоесові піґулки, живити зеленою, пашною морквою, буряками, добрим сіном. Замісць альоесових піґулок можна подати до пійла 2—4 ложки ґлявберської соли. Ветеринарні лікарі дають застрики з „пільокарпіни".

Колька у худоби.

Це один з найчастіших внутрішніх хоріб, головно в коней. Хорі штуки дістають шалені болі черева, пріють, качаються, кидають собою об землю, тощо. Хороба грізна й дуже часто кінчиться смертю. Хорого коня вивести зі стайні найкраще в поле, щоб не побився. Провадити кроком, а ніколи трухцем. Боки черева розтирати соломяними віхтями, скропивши вперед терпентиновим спіртом. 1 ґр. терпентини, 10 ґр. спірту.Добре давати зимні лєвативи, усунути обережно кал з відхідниці. Дати альоесову галочку. Крім того здержати корм. Коли прийде поліпшення, кормити малою скількістю легкостравного сіна і теплими пійлами з льняним олієм. Якщоб до 2 годин не полекшало, спровадити негайно ветеринарного лікаря.

Причиною кольки може бути простуда, перегодування ґрисом, дрібною січкою, спліснілим сіном, зле жування, хробаки в кишках іт. и. причини.

У рогатої худоби теж бувають кольки, але з лекшим перебігом. Лікуємо так само, як у коней.

Рана в копиті.

Часом через сле підкуття повстають рани на вінку копита, або цвях дістається заглибоко і кінь хромає. В таких випадках, при зраненню вінка копита треба вистаючі частини легко відрізати і вимити копито креоліновою водою та забан-

дажувати аптичною ґазою і ватою. При загвождженню копита треба зараз підкову відняти і купати в креоліновій воді. Коли копито гаряче, давати оклади з холодної води. Підкову прибивати аж тоді, коли кінь перестає хромати, але не вбивати гвіздя в те саме місце, де було загвождено. Взагалі всякі ушкодження копита треба старанно лічити і слідкувати, щоб кінь не хромав. У кожнім випадку — помагає тут чистота, зливання креоліною і перевязки — оклади.

Лишай.

Лишай — є заразливий. Найчастіше дістають цей лишай воли, корови і телята. Пізнати по тім, що на шкірі випадає шерсть, а гола шкіра покрита парплями, або білявою коростою. У рогатої худоби появляються лишаї на голові і шиї, у коней на хребті.

Хору худобу треба відділити від здорової, щоб зараза не ширилась. Лишаї змивати милом і теплою водою і мастити 1-3 рази денно креоліновою мастю — 5 ґрамів креоліни на 50 ґрамів масла.

Пархи.

Змивається шкіру лугом, а потім плином: 4 фунти тютюну варити в 4 квартах води 1 годину. Відтак відцідити, додати 1 фунт сірки, пів фунта поташу і знов заварити, по охолодженню додати олій і мити цілу звірину.

Воші на худобі.

Змивати ціле тіло що третій день 1-процентовим розчином креоліни — ложка креоліни на 1 літру води. Цілий хлів чи стайню вибілити свіжо - гашеним вапном, гній викинути, уважати, щоб у стайні не було продувів.

Корови ліпше змивати водою з милом і що кілька днів водою з оцтом, бо від креоліни молоко буде чути. Поможе також відвар з тютюну. Заварити і натерти завошивлені місця.

Як пускати кров і коли.

Не треба легкодушно при всякій слабості пускати кров, бо це дуже ослаблює худобину. Пускання крови є потрібне в кількох випадках, прим. при навалі крови до легенів і мозку, при кровомоченню у коней, або при тяжкім охваті. Кров пускати іглою до пускання, лише з шийної жили, 2 до 4 літри.

Глисти у свиней.

Коли безрога їсть і все голодна, худіє і кашляє, то в неї є глисти. Мішати до корму відвар з полину і трохи соли.

Хробаки у коня.

Ложку еметику розпустити в пів літри теплої води, влити це до двох літрів пійла з ґрису, або й звичайної води і дати коневі пити. По тижневі дати ще раз.

Як худобину вкусить скажений пес.

Хай кров спливає з рани, не здержувати. Потім, як перестане спливати, що хвилини сильно смарувати йодиною або спіртом. Найдалі до чотирох днів спровадити ветер. лікаря, щоб нащепив худобину проти скаженини, бо це одинокий лік.

Коли вкусить змія, — старатися перевязати повище вкушеного місця, щоб їдь не розходилася. Опісля промити рану й випустити кров. До середини подавати горілку, й чорну каву.

Мотилиця в овець та корів.

Недуга грізна в овець. Корови теж хорують на неї. Недуга виступає, коли худоба зїсть личинки мотиличника. Познаки: брак апетиту, вихуднення, слезниці бліді, — часто жовті, водна пухлина на череві і грудях.

Лікування: Хорим давати добрий корм і конче лизунці, уникати мочароватих пасовиск.

Запалення вимени.

Робити оклади з оцтом, здоювати що дві години аж до краплі, а потім натирати вимя несоленим маслом, або смальцем. Крім того давати що кілька днів на прочищення.

Задавлення бульбою.

Влити до пащі чверть літри льняного олію, потім старатися витиснути бульбу назад до рота. А як це не вдасться, то впхати сонду противним кінцем — без дроту — і попхати бульбу до шлунка.

Пипоть у курей.

Пипоть не треба здирати. Посмарувати язик два-три рази денно ґліцериною. Притім не давати зерна, а кормити заминками і давати все свіжу воду.

М. П.

„Рексар"

Нарис.

Наступила доба безробіття і наш Гриньо Кручений став „рексаром".

Рексарство або збирання старого лахміття, усякого можливого дрантя по задних улицях, на звозах відпадків і по „ґарбедж кенах" уважається найнищою „професією". Між „рексарів" попав не один ґазда, який волів збиранням дрантя на життя заробляти, ніж йти на публичну допомогу. Порядний бо ґазда навіть в Канаді воліє з голоду терпіти, ніж їсти гіркий, реліфний хліб, або з протесту й пімсти міняти в чорта свої погляди: ставати комуністом і вилігуючи в парку, дожидати революції, яка принесе йому радянський стан добробуту, серед якого людині масні вареники самі в рот з верби злітають . . . Якщо в ґазди є діти й жінка — ну, тоді вже святий мус іти на реліф.

З Гриньом Крученим справа була інакша. Він рексарем став, коли ще про безробіття і про реліф нікому й не снилось. Не рятував він ґаздівської чести, хоч її до Канади привіз. Була в його і рідня тай на реліф не сором було піти, але в тому то й ціла річ — Гриньо взявся до дрантярства не тому, щоби себе й родину від біди зберігати, а тільки тому, щоби . . . міліонером стати.

А так! Гриньо за двацять літ у Канаді дечого навчився — він знав, що навіть на рексарстві можна добитись міліона...

Цю правду Гриньо Кручений відкрив, працюючи довгі літа у жида, Натана Франкеля, котрий став міліонером, а кожний цент з його пару міліонів походив із дрантя.

Гриньо приїхав до Канади пару літ до війни, саме тоді, як тут не було можливо одержати добре платну роботу. Тяжко було йому — без знання чужого язика, без кумів чи тільки односельчан найти якубудь роботу в чужому місті, чужому краю.

Раз якось жінка вислала його купити хліба. Гриньо зайшов до жида склепаря і там з жидом познайомився. Гриньо втішився, бо зараз пізнав по бороді „свого" чоловіка, що з ним розмовиться по „полско - рускі", а жид утішився рівнож, бо — ну, це наше чоловік Іван . . . нового костумера дістав. Слово по слові, Гриньо довідався, що якийсь Франкель „шукає моцного хлопа до рексовні на роботу". Слідуючого дня Гриньо вже працював.

Франкель що тоді був бідний, бо вартував, як Гриньо збагнув тисячі, а багатий був тільки на стоси старого дрантя— залізо, бляхи, папір, лахи, то що. Гриня наняв те все сортувати, вязати, переносити, підносити, а навіть возити. За тяжку роботу платив півтора доляра на день, але Гриньо був тим вдоволений. В ті часи за доляра накупив цілий кошик харчів, а винайм хати коштував десятку. Він зі своєї платні міг родину удержати та й до банку кілька долярів вложити.

За пару літ вибухла війна і одні люди пішли за дроти сидіти за те, що свого цісаря „любили" та недотепно ворогам Австрії відгрожувалися, а другі — мудріші — пішли кулі до канон робити, на якій то роботі заробляли іноді й по дві десятки денно. Байдуже їм був „свій цісар" і Австрія, аби добре заробити. Як би Австрія для них такою доброю була, то не втікалиб до Канади.

Гриньо на стільки дотепним не був, хоч гроші дуже любив. В нього було трохи скрупулів і дещо австрійського патріотизму та вуси, на кайзер - вільгельмський лад підкручувані. Через ті вуси раз на вулиці добре дістав від якогось „ганґлика", патріота — дві добі чорні окуляри носив. Все ж таки він не пішов муніцію робити, щоб нею на фронті „своїх" били. Він остався вірним своїм застарілим поглядам, — Натанові Франкельові.

Жид не жид, Франкель був добрим чоловіком. Роботи на „ярді" було досить на день і ніч, особливше при старім залізі, яке росло в гори, але так швидко й відходило по кілька ваґонів денно. Гриневі здавалось, що Франкель наняв усіх

старих, бородатих жидів у Торонті визбирувати та викуплювати все заліззя, яке тільки під руки кому попало — стільки залізного дрантя звозили. Самі жиди! Наш брат чесний господар, соромився таким низьким ділом. Наш брат за те працював у Франкеля на оборі при сортованню і ладованню.

Гриньо був добрий хлоп і за те Франкель назначив його форманом над усіма сортувачами заліза. Це його вчинило більше гордим, ніж підвищення платні до пятки на день. Він знав уже усі тайни рексарського бизнесу на ярді й в маґазині. Франкель тішився Гринем, багатів на рексарстві а Гриневі і до голови не приходило кидати роботу.

Таким способом Гриньо перебув у Франкеля на роботі впродовж війни і шість років золотого добробуту, що слідували по війні. За той час він уже стільки про рексарство знав, що, як би потреба, то докторську тезу написав би. Про саме дрантя певно знав більше, ніж сам Франкель, але не знав тільки головної річи, а саме, яким способом Франкель за кілька років війни на тім дрантю помножив свої тисячі. Сю загадку він собі поясняв: „А, Франкель — жид!" Жид, по думці Гриня, був ґенієм до роблення грошей, деб він не був і до чогоб він не взявся.

По сімох товстих роках наступили голодні — прийшла ера безробіття і реліфу. Франкель Гриня видалив із роботи, і то не особисто, а через свого менажера. Сам Франкель поїхав кудись у Флориду, бо тут було для него за душно. Ставши міліонером, колишній бідний жид заграв тепер пана на цілу губу й між своє дрантя навіть не показувався. Колись Гриньо з ним, як пан з паном, а тепер, то й він для Франкеля „дрантям" був.

„Аби у смолі кипів!" — проклинав Гриньо.

Гриньо витягав пятки з банку, латав чорні години, як міг, а коли в банку вже пяток не стало, тоді не на жарт застановився, що далі робити. Роботи, хоч купуй — не купиш, а то й нема чим. Гриньо найшовсь в розпуці.

В такому то настрою вийшов він на вулицю, щоб розпуку трошки з душі зігнати — щось у своїй замраченій голові виштудерувати, аби не зійти на реліфний хліб. Його жінка вже тоді Гриня за реліфом висилала, як в банку ще гроші колотились.

„Роби так, як другі роблять" — казала вона. „Гроші вибери, сховаймо в сінник, а ґуберман най реліф дає".

Але Гриньо хоч із жінкою годився, але проте мав певні скрупули і навіть „ґубермана" ошукувати не бажав. Хай уже комуністи це роблять.

Ідучи так містом, Гриньо припадком наліз на свого односельчана, Костя Лапу, який перед самим маґістратом вибирав з пачки на сміття старі ґазети, тороки, тощо та сумлінно складав це на візок, або „пушкару".

„Ну, що ви, Костю, здуріли — рексарем на старість стали?" — спитав здивований Гриньо. Хто видав, аби наш брат, чесний господар, збирав сміття по вулицях, неначе старий і бородатий жид?

Кость Лапа на це тільки підсміхнувся і спокійно відповів:

„Рексарство добрий бизнес, Гриню. Ви повинні знати, бо зо двацять літ нічого іншого не робили...

Гриньо чувся ображеним.

„Але я рексів не збирав, тільки у Франкеля на ярді робив — форманом був".

„Так, а нині дармуєте без роботи, ба навіть того не втнете, що я, хоч я про рексарство нічого не знав", — сказав Кость, витягнувши пачку циґаретків. „Куріть".

Гриньо приняв папіроску, бо вже й курити не мав за що. Слова Костя його застановили .

„Ну а скільки ви годні втяти на день на своїм рексарстві?" — запитався.

„Це залежить від дня, Гриню, та від жида, якому відпродую свій крам. Часом зароблю тільки доляра, часом два, а коли попаде на вулицю, то й чотири — пятку зароблю", — звучала відповідь.

Це не зле, думав Гриньо а його вміле око оцінювало вартість навантаженої паки зі старими ґумами на колеса, старий металь, ґазетний папір, старий матерац і, можливо цінніші річи на споді, як фляшки, слоїки, мосяжні дроти, рурки. Він вмить ока оцінив вартість Костевої збиранини.

„А скільки вам, Костю, заплатить жид за ваш „ловд"?— запитався

Кость пошкрабався в голову та почав спекулювати на вартості своєї пополудневої праці, над ціною, яку він хотів би по справедливості дістати, а яку жид по несправедливості йому дасть — і то без відклику.

„Не знаю, Гриню . . . Цей „ловд" вартує для мене яких півтора доляра, але жид, хто зна, чи дасть мені девятьдесять центів", сказав Кость.

„Дурні будете, як дасьте йому за ту ціну", відповів Гриньо. „Так на око, ваш „ловд" півтретя долярів вартує", пояснив.

„Ну, що порадити . . . Жид, що від мене купить, хоче заробити, як хоче заробити й той жид, що від першого купить. Добре й це. Заложіть рексовню, а продам вам за півтретя долярів, як що ви, Гриню, такі мудрі на тому бизнесі".

Гриньо серіозно застановився. Думка його односельчана видалась йому новою та й практичною, але на жаль неможливо, бо рексарство було монополем жидів — хто до нього повезе дрантя продавати? В такім змислі й відповів Костеві. Той засміявся.

„Дивні ви, Гриню, хоч літами в тому бизнесі були. Чи не знаєте, що в місті найдете зо двайцять наших рексарів? А там і поляки, словаки, а скільки анґлійців і скачменів. Усі вони на жидів нарікають і до вас пішлиб, якщо б по правді платили. Це був би добрий бизнес і для вас і для нас".

Гриньо переступив ногу та довгу хвилю вдивився у стос дрантя на пушкарі Костя, а крізь його уяву почали пересуватись, досіль неоцінені думки кольоритними образками:

Франкель, що доробився міліона збиранням дрантя по смітниськах, а почав він так само як Кость. З початку сам збирав а далі почав дрантя купувати у інших дрантярів, що збиранину на його ярду довозили . . . на наших Іванах, таких як він, що коло того дрантя запівдармо робили. Чомуб тепер „дурний Іван" не мав стати „мудрим", і показати, що й наш брат уміє не тільки дрантя визбирувати, але його продати гуртом, як оце Франкель робив і на тому заробити — продати, як рівнож і скуповувати . . . Він же знає майже всі штучки того бизнесу . . . Думка Костя уявляла для нього великі можливости. Він бачить, як десятки наших рексарів, які пхають свої возики наладовані дрантям до його подвіря — а велике воно було та й власне. Він купує від них збір по справедливих цінах, а тільки, діти помагають йому сортувати, вязати. Приїзджають вечером троки й відставляють на головні склади, і він пізно ввечері обчислює свій прибуток. Готовий бизнес і то без вложення капіталу — дякувати Богу тай Костеві за щасливу гадку!

За кілька днів справа була рішена. Депресія для Гриня була несподівано скінчена та розвязана. Він із ясніючими очима заявив:

„Ходімо, Костю, на пиво. Запємо на щастя, бо я на своїм подвірю вже рексарню отворив. Робимо бизнес!” — оповістив несподівано Гриньо.

Кость видивився у свого односельчана, щоб переконатися чи він нагло не здурів. Коли Гриньо своїм виразом переконав його, що він не зійшов з глуздів, сердечно засміявся.

„А то, з вас коломийський жид, Гриню! Ну запємо, але на мій рахунок, тільки хай свій „ловд” десь притулю”.

„О, но! Пємо на має конто! В мене ще кілька долярів заважають в кишені. „Ловд” завеземо на мою ярду, бо він стане моїм першим костумером. Півтретя долярів дам за „ловд”. Пришліть мені других рексарів. У жінки за панчохою кілька десяток гріється — досить рексарню почати”. Гриньо і Кость пішли на пиво.

Таким способом Гриньо розвязав свою проблєму безробіття. Безробіття викинуло його на смітник — на смітнику він розуму набрався і на сміттю вирішив, як Франкель колись, доробитись — як не міліона то хоч тисячів.

Стрілецька Пісня

Гей видно село, широке село під горою,
Гей, там їдуть наші Січові Стрільці до
бою.
Іде, іде військо крізь широке поле,
Хлопці ж бо то, хлопці, як соколи.
Ха—ха, ха—ха, ха—ха, ха—ха, гей!
Дівчино, рибчино, чорнобривко моя,
Вийди, вийди, вийди, вийди чимскорше
до вікна —
Хлопці ж бо то, хлопці, як соколи! . . .

Л. Лепкий.

Міщанка на селі.

Одна великоміщанка приїздить перший раз на село.

— Чому ця корова не має рогів? — питає вона управителя фільварку.

— Ба... бо є нпр. корови, які родяться без рогів, інші ломлять собі роги, іншим відпадають, але при цій корові це інша справа — а саме це кінь.

ІСТОРІЯ, ЯКА ДОКАЗУЄ, ЩО СЕНТИМЕНТ І ВДЯЧНІСТЬ НЕ Є МЕРТВІ В СВІТІ, БЕЗ РІЖНИЦІ ЩО МОЖУТЬ ГОВОРИТИ ДЕЯКІ ЛЮДИ.

Поверх чверть століття тому, за часів піонірських, коли то не було зелізниці до північних частей краю, як це бачимо сьогодні, в північно - західній околиці Манитоби жив один

Гомстедовець,

який мусів боротися зі всіма труднощами в тих часах. Були то не лиш труднощі получені з управою землі, але труднощі на полі самого існовання. В часі корчовання, треба було робити приготовання, як би то поле засіяти і зібрати і зложити у малій хатчині, яку він називав домом — часто треба було закупити засіб на цілий рік, бо до міста була

Далека дорога.

Було це сумне життя, тяжке життя, непривітне життя. Місяці минали, заки появилося людське лице, і тоді часто було це лице індіянина, що прийшов в надії

Купити або випросити

дещо з провіянтів, які самітний гомстедовець зложив для свого власного ужитку.

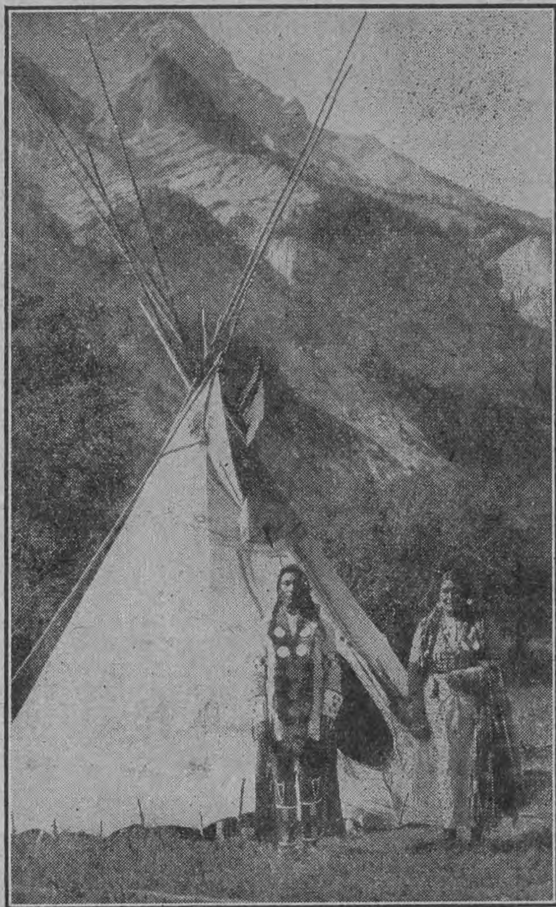
Одна стара Крі Індіянка дуже часто відвідувала нашого гомстедовця. Вона мала бути одною з найстарших, у віці поверх сто років. Жила кілька миль дальше і часто була у великій потребі. За стара працювати, вона була змушена просити помочі у других, які звичайно були так само бідні. Приходила вона і до гомстедовця і він давав її муки, бараболь і других віктуалів без найменшої думки за їх зворот.

Так минуло сім років і межи гомстедовцем а індіянкою вивязалась дуже тісна приязнь. Вона зовсім посивіла і зморщки покрили її лице. Всі її шанували, бо походила з родини індіянських лікарів, які довгі віки правили племенем Крі.

Вона знала тайну роблення дуже сильних зелових виварів, що мали чудову силу лічення.

Цю стару індіянку звали МОС-КІ-КІ і ЛІКАРЕМ і загально її шанували.

Прийшов час, коли гомстедовець заслаб і лежав самий в своїй хатині. Коли індіянка зайшла до него, він лежав у великій горячці. Не було кому його доглядати. Індіянка з вдячности за його добре

серце і дарунки, які діставала від него, постановила помогти йому. Вона приготовила вивар зі зел і давала його свому пацієнтові. Так робила аж доки він зовсім не подужав. Він вірить, і готовий се потвердити, що вона спасла його від смерти.

Індіянські лікарі держали складники цего сильного средства завсігди в тайні, як частину їх релігії, але стара індіянка з великої вдячности дала гомстедовцеві формулу, як приготовляти цю медицину. Та можливо через забобони домагалася від него приречення, що не буде уживати цего лікарства для торговельних зисків аж по її смерти.

Наш гомстедовець вірно додержав тої обіцянки. Тепер по її смерти він може робити, що хоче з тою формулою. Він подає тепер це лікарство публиці і вірить, що люди радо приймуть нагоду випробувати його і доказати його чудову медичну вартість.

Огляд Важніших Подій в 1938 Році

Канадійські Українці.

Гетьманич Данило в Канаді.

На порозі 1938 року, коло Христового Різдва, канадійські українці витали в себе небувалого гостя, Гетьманича Данила Скоропадського, сина Гетьмана України Павла, що перебуває тепер на еміґрації в Німеччині. Гетьманич Данило приїхав на американський континент як репрезентант Гетьмана і представник гетьманського центра в Европі. І хоч приїхав він на запросини Союза Гетьманців Державників, його витала вся українська суспільність в Канаді мимо того, що не всі погоджуються з політичною лінією монархістів. Від моменту, як Гетьманич вступив на канадійську землю, майже уся преса, що виходить на анґлійській, французькій й інших мовах віднеслася до Гетьманича з найбільшою повагою. Де він лише появився, наші сусіди — чужинці виявляли йому таку честь і пошану, якої не зазнав ні один українець, що вступив на канадійську землю. Своїм високим родом, інтеліґенцією і достойним тактом Гетьманич підніс високо всіх українців в Канаді в очах чужинців; тож не дивно, що всі українці без ріжниці на віру і політичні перековання витали гетьманського сина з небувалим ентузіязмом. Ще з більшим захопленням ніж старше громадянство витала Гетьманича українська молодь, роджена в Канаді. Бо за цілий час нашого тут побуту нашій молоді давали дуже часто відчувати її просте плебейське походження. І коли на горизонті Канади зявилася світла постать Гетьманича, коли про него заговорила з найбільшою повагою чужа преса, коли товариші і товаришки нашої молоді з чужинців почали висловлятися про него з подивом, наша молодь відчула гордість зі свого українського походження.

Той ентузіязм мас пробували затьмити комуністи українського роду та деякі непочитальні хаотичні осібняки гідними них самих клеветами та зневагами, але хибили цілі. Бо з дна збірної української душі добулася притолочена ворогами народня гордість і свідомість, що наша національна родина ані така низька, ані така проста. З появою гетьманського репрезентанта збудилися в тій збірній українській душі традиції ладу, зорґанізованности і колишньої нашої слави. Без мови вона заявила, що її вже остогидли ґрупкові тертя і ворогування ради особистих примх самозванчих ватажків. Вона, та українська душа, інстинктовно вичула і зрозуміла, що до здійснення високих народніх ідеалів її потреба одного провідника і що таким провідником цілої нації може бути Гетьманич Данило, який через своє родове походження, через свою високу культуру, розум і персональність на такого всеукраїнського провідника якраз надається.

Ті почування і думки народних шарів, зроджені з нагоди гостини Гетьманича Данила, почали щораз ясніше виявлятися у продовж цілого 1938 року. Так преса як і всі більші чи менші народні зібрання почали ставити голосніші ніж коли передтим домагання, щоб вже раз покінчити ґрупкові сварки; і ставувши на спільній плятформі зачати дійсну конструктивну працю в цілі несення видатної помочі нашим братам уРіднім Краю та в цілі інтензивної, орґанізованої праці на ріжних наших ділянках в Канаді. Є великі надії, що той розмах дасть у недалекій будуччині позитивні результати. Торонто вже започаткувало створення такого спільного національного фронту, до якого крім всіх українських національних установ прилучилися більш тверезі і думаючі українські комуністи.

Канадійські українці інтересуються Старим Краєм.

Голосним відгомоном відбилася також серед нашого громадянства думка скликання Українського Національного Конґресу в Канаді, яку минулого року піднесла Редакція „Канадійського Фармера”.

Надлюдські терпіння наших братів і сестер у Старім Краю з боку окупантів, наближаючіся важні політичні події, що будуть в першій мірі тичитися проблєми української державности, як також точні напрямні лінії нашої культурно - освітної, політичної й економічної праці тут в Канаді, роблять такий Український Конґрес справою першої ваги. Цю думку піддержали дуже щиро краща частина нашої преси, багато свідомих громадян і багато народних зібрань. І як що лиш ініціятори цеї преважної думки викажуть більше рішучости і запалу, то ця суґґестія буде напевно зреалізована.

Сумні події що їх переживає український нарід під окупантами, нечуваний гнет і терор відчули глибоко й болючо і канадійські українці. І цілий 1938 рік був свідком масових протестаційних віч та походів по всіх містах широкої Канади, де лиш мешкають українці в більшім числі. Чи це було против екстермінаційної політики Польщі, чи загарбання „Українського Города", знищення „Союзу Українок", нищення українських православних церков, чи в справі Прикарпаття — канадійські українці підняли однодушний голос протесту, щоб засвідчити своє співчуття нашим многострадальним братам у Батьківщині та поінформувати чужинецьку публику про благодати, якими обдарували український нарід творці версайського миру.

Поза тими акціями всеукраїнського значіння канадійські українці вели у продовж 1938 року досить інтенсивну працю по місцевих установах, збудували кілька гарних церков, оснували кілька кооператив, між тим фабрику робочого вбраня, а запомогові товариства збільшилися о багато нових відділів і членів.

У минулім 1938 році канадійські українці присвятили більшу увагу ще одній ділянці, найбільше запущеній, — ділянці економічній. Наша суспільність в Канаді починає щораз болючіше відчувати свою фінансову недокровність.

За сорокпять літ мозольної праці не поставила вона ні одної фінансової інституції, ні одної поважнішої гуртівні, фабрики, навіть більшого склепу. Тимчасом доросла гарна, амбітна молодь і коли прийшли скрутні дні, нема де тої молоді примістити, нема при чім дати їй нагоди розвинутися. Сотки міліонів долярів пересуваються рік-річно з кишень українських господарів і робітників в чужі, часто й ворожі нам руки, а коли приходить конечність дати видатнішу грошеву поміч своїм чи старокраєвим установам, — ми за бідні.

Такі і подібні міркування й голоси можна частіше почути на народних зборах, в пресі, а то й в приватних гуртках. Такі кличі як „Свій до свого", „Будуймо народне господарство", „Берім торговлю промисл у свої руки" починають входити в програмову працю. І день, в котрім канадійському українцеви буде соромно перед самим собою підпирати чужі інтереси, буде днем народин української народньої економіки в Канаді. А той день вже не далекий.

Канада.

У продовж минулого року найбільше уваги присвятив уряд Домінії тяжкому фінансовому положенню поодиноких провінцій і муніципалів, яке спричинили неврожай попередних літ і допомога для безробітних. Правда, уряд Домінії давав провінціям досить видатну поміч в роді міліонових позичок, але положення не поправлено. Населення, обтяжене надмірними податками та провінціональні і муніципальні уряди почали на власну руку висувати ріжні проєкти, щоб зарадити лиху. Між проєктами були і такі, щоб скасувати або бодай зредукувати число провінцій і тим зменшити тягарі населення; щоб поділити Домінію на дві части, східну і західну; щоб весь тягар допомоги безробітним перебрав на себе домініяльний уряд і т. п. А що багато з проєктів іде в розріз з канадійською конституцією, уряд Мекензі Кінґа назначив королівську комісію Ровела (від імени її предсідника судді Ровела), яка має розслідити недомагання канадійської конституції і яка має зложити урядови звіт зі своїх дослідів та заключень. Комісія Ровела розїздила по всіх більших центрах Домінії, покликуючи до зізнань представників провінціональних і муніципальних урядів, і провідників фінансових, суспільних та церковних орґанізацій. З обширних матеріялів, які зібрала Королівська Комісія Ровела виходить, що канадійська конституція за стара і її належалоб змінити відповідно до вимог теперішного громадянства. І нема сумніву, що коли буде готовий звіт комісії, він запроєктує далекосяглі змі-

ни і реформи, що відібються корисно на економічній і політичній структурі Канади.

Зміна проводу консервативної партії.

По одинайцятьох літах розумного і успішного проводу консервативною партією Канади Дост. Р. Б. Беннет залишив той пост по причині надірваного здоровля. На національній конвенції тієї партії в Оттаві, що відбулася 7-го липня 1938, провідником партії вибрано Дост. Дра Роберта Маніон'а, з Форт Виллиям. На згаданій конвенції ухвалено також плятформу консервативної партії, що відповідає більше теперішним обставинам. Конвенція одобрила плян національної оборони, на яку уряд Мекензі Кінґа призначив 40 міліонів долярів. Заявилася проти пляну злуки сіпіяра і сієнара в одну цілість. В справі іміґрантів конвенція заявилася за тим, щоб під сю пору впускати до Канади лише вибрані родини з Великої Британії, Ірляндії і Франції та щоб взагалі не допускати сюди орієнтальних народів. В справі рільництва консервативна партія обовязується заховати домашній ринок для канадійських фармерів. Питання безробіття конвенція постановила розвязати через розбудову природних богацтв Канади та через переведення федеральних робіт.

Збір фармерських західних провінцій.

Збір збіжа минулого1938 року в цілій Домінії був на загал добрий. Місцями попсула його до певної міри іржа, а також брак дощу в пору і град, але загально жнивами вдоволені так фармері як і міське населення за винятком хіба збіжевих спекулянтів. Бо оце на вперті домагання федеральних послів зі степових провінцій ліберальний уряд Мекензі Кінґа привернув до життя Пшеничну Раду, що її був назначив попередний консервативний уряд Беннета, а яку премієр Кінґ по своїм виборі до уряду був скасував. На домагання тієї Пшеничної Ради уряд усталив мінімальну ціну на пшеницю 80 центів Нр. 1. з тим, що фармері одержать надвишку, яка показаласяб при перепродажі їхньої пшениці радою. Однак уряд при тім заявив, що Пшенична Рада не буде задержувати пшениці в елєвейторах, але скоро після достави буде перепродувати дальше. В цей спосіб уряд дав фармерам до пізнання, щоб не надіялися на висшу ціну як 80 центів за бушель. Так фармері як і їхні орґанізації — пшеничні пули — з цеї мінімальної ціни не дуже вдоволені, всеж таки вона куди більша, як платили би спекулянти, особливо в виду збіжевої надпродукції і тимчасового замирення в Европі.

В ріжних сторонах степових провінцій, а головно у Манитобі і Саскачевані, поширилася була минулого року пошесть сплячки межи кіньми. У продовж літа вигинули тисячі штук коней так, що в багатьох місцевостях забракло їх до пільних робіт. Пошесть ця поширилася була попередно в стейтах Тексас і Кенсас в Зєдинених Державах і всі ліки, вироблювані на кінську сплячку в Канаді й Америці, були туди післані. І коли виникла ця пошесть в Канаді, уряди Манитоби й Саскачевану не могли дістати ліків. На щастя випали в західних провінціях обильніші дощі і здержали дальше поширення пошести, так як її бакцилі переносив вітер з порохами.

Вибори в Саскачевані

Провінція Саскачеван відбула 2-го червня, 1938 р., свої загальні вибори до леґіслятури. Саскачеванські виборці залишили при кермі провінції на дальших пять літ лібералів, вибравши на загальне число 50 послів 36 лібералів, 10 С.С.Ф., двох суспільних - кредитовців і двох незалежних. З правдивою поразкою вийшла з тих виборів партія суспільного кредиту. Поставила була 39 кандидатів, за котрими аґітували майже всі міністри Алберти, не говорячи про звичайних послів, урядників і аґітаторів. З того великого розмаху і самопевности, що здобудуть уряд провінції, кредитовці вибрали всього двох послів і то дуже маленькою більшістю голосів.

З українських кандидатів (а було їх пятьох), вийшов тільки один, п. Орест Жеребко в окрузі Редбері.

„Революція" безробітних у Ванкувері.

Ванкувер, в Бритиш Коломбії, пережив минулого року мініятурну революцію. Безробітні під впливом комуністичних аґітаторів заняли почтовий будинок і будинок ґалерії штук, та урядили там т. зв. „сидячий страйк", домагаючись роботи. Безробітних попередили, що як вони добровільно не опустять занятих будинків, буде вжита проти них поліція. Однак безробітні не звертали на це уваги.

Тоді з наказу домініяльного уряду міська поліція при помочі державної кінної поліції слезними бомбами силою викинули „сидячих страйкерів" зі згаданих будинків. Розярені тим безробітні повибивали в багато склепах шиби на загальну суму 50 тисяч долярів, після чого прийшло між ними і поліцією до кровавих сутичок, в результаті яких в шпиталі найшлося кількох поліцаїв і певне число безробітних. Уряд Бр. Коломбії повідомив безробітних, що має для кожного з них роботу, однак ніхто з „сидячих страйкерів" за роботою не зголосився.

Клопоти провінції Алберти.

Провінція Алберта мала у продовж минулого року чимало клопоту з законами, які радикальний уряд премієра Ейбергардта поухвалював з наміром зреформувати економічну систему по лінії теорій соціяльного кредиту. Тимчасом майже всі ті закони попали в конфлікт з конституцією Канади і багато з них домініяльний уряд вже уневажнив. Уневажнено закон, який мав на ціли реґулювати кредит Алберти; закон про оподаткування банків в Алберті; закон, який вводив в Алберті цензуру на ґазети; дальше уневажнено „Алберта Секюріті Ект", на підставі якого морґеджові компанії мали платити досить грубий податок від перших, других і третих морґеджів; вкінци уневажнено закон, який забезпечував фармерів від викидання їх з фармів за довги. Закон той постановляв, що коли хто хотів би викинути фармера з фарми за неплачення довгів, мусить зложити $2,000 на купно для фармера іншої хати. В справі неконституційности повищих законів заявилися всі судді, які засідали в Найвищім Суді Канади. Проти їх вироку албертійський уряд заапелював до Приві Кавнсил в Лондоні, але той піддержав опінію Канадійського Найвищого Суду.

Король Юрій прибуде до Канади.

Канадійський уряд і нарід повідомлено з Лондону, що король Юрій VI. і королева Єлисавета прибудуть в гостину до Канади дня 15-го травня 1939 року Королівська пара має намір побути в Канаді яких три тижні і звидіти всі важніші місцевости межи Атлянтійським і Спокійним океанами.

Торговельна умова з Америкою.

Дня 17. листопада 1938 р. представники нашої Домінії і Зєдинених Держав підписали у Вашинґтоні нову торговельну угоду. Обі держави пішли в новій угоді на взаїмні далеко йдучі уступства. Америка обнизила цло на річний експорт товарів з Канади до Зед. Держав в сумі 327,505ь484 долярів, а Канада обнизила цло на американські товари в сумі 280,000,000 долярів. На загал знижка цла дотикатиме 447 канадійських товарів таких, як бараболі, худобу на заріз, лісові вироби і продукти риболовлі. Канада тратить однак при новій цловій угоді 6-центовий бонус на своїй пшениці, продаваній в Анґлії. Бо ото рівночасно з Канадою подібну цлову угоду зробила зі Зєд. Державами і Вел. Британія, в якій вона годиться трактувати американську пшеницю на вірні з канадійською і за обі платити однакову ціну.

З річного звіту Статистичного Бюра в Оттаві (за 1938 р.) із досить замітного збільшення промислового і торговельно го руху виходить, що наша Домінія поволи виходить вже з економічної кризи. І коли сьогорічні жнива у степових провінціях допишуть, а розвиток природних богацтв піде збільшаючимся як минулого року темпом, Канада буде знова тішитися добробутом передвоєнних літ.

Українські землі під Москвою.

Невесело діялося на українських землях у продовж цілого минулого року. Можна сказати, що по 1930-ім році, коли то польський уряд зарядив ганебну кроваву пацифікацію над українцями, 1938 рік записався як найтяжчий.

Траґічне положення Великої України під Совітами в нічім не змінилося. Московсько - большевицька спеціяльність ,чистка" так тісно вже звязана з долею нещасної України, що коли лиш то злощасне слово прокрадеться мідяним дротом з тієї тюрми народів між культурних людей, світ зараз знає, що та „чистка" має початися на Україні і що вона там буде найбільш кровава. Тай уряджують там москалі ті „чистки" в калєндарнім порядку. А бідне українське населення так стероризовано, що воно не реаґує не лише тоді, як розстрілюють яких там військових чи цивільних старшин, але як ставлять „под стєнку" маршалів, ґене-

MINARD'S LINIMENT

є одним з тих домашних средств, які ми завдячуємо тій особі, що має найбільше довіря в громаді — родинному лікареві. Він то по довгих роках практики, з докладної обсервації, і доброго знання людської системи й його потреб, перший виробив і приписував Мінард'с Лінімент.

Так, рік за роком, слава і становище сего родинного средства зростали сильніше і сильніше аж сьогодні його популярність є на найвищім степені, і всьо вказує на то, що кожний рік принесе додаткове оцінення.

Загальні вказівки для родинного уживання

НА ПЕРЕСТУДИ, ҐРИПУ, ітд. загрійте лінімент і змивайте свобідно, натираючи груди і крижі, повторяйте що кілька годин аж стане лекше.

НА БРОНХИТ Й АСТМУ. Намастіть ліниментом грубий кусник брунатного паперу і прикладайте до горла так часто як се пацієнт може витримати, уживаючи завсігди свіжого кусника паперу.

НА ПЕРЕСТУДИ ГОЛОВИ. Загрійте лінімент і вдихуйте часто. Або, замішайте пів чайної ложечки Мінард'с Ліниименту в пайнті горячої води в отвертій посудині і вдихуйте випари.

НА РЕВМАТИЗМ, НЕВРАЛЬҐІЮ. Як можливо загрійте болючі части тіла і прикладайте лінімент свобідно втираючи його добре, потім розсмаруйте лінімент на брунатнім папері і приложіть до тіла.

НА СПАЗМИ ЖОЛУДКА, КАШЛІ, АСТМУ, ітд. Беріть від пять крапель до пів чайної ложечки, відповідно до віку, з медом, сиропом або молясами.

НА ПОПЕЧЕННЯ. Уживайте рівні части Мінард'с Ліниименту і солодкого, оливного, або кестор олію або крему, розсмаруйте на брунатнім папері і прикладайте до попечень.

НА НАГНІТКИ І БОНІОНС. Усуньте всю тверду шкіру і прикладайте лінімент свобідно.

НА БОРОДАВКИ. Прикладайте свобідно і часто.

НА УКУШЕННЯ КОМАРІВ Й ОТРУЙНИХ НАСІКОМИХ. Прикладайте свобідно.

ЗНАМЕНИТИЙ ПРЕПАРАТ ДО ВОЛОССЯ. Прикладайте чотири рази на тиждень, натирайте добре. Се забере ЛУСКУ і порплі з голови, очистить ВОЛОССЯ і причиниться до його росту і поможе недопустити до його випадання, зробить його мягким і блискучим.

Знамените на...

Біль Шиї і Перестуди Грудей

Загріти Мінардс і натирати ним болючі місця. **Нова металічна накривка фляшки** замикає силу Ліниименту герметично. Не допускає до розлиття плину та легко її зняти.

Натирати свобідно Мінардом, щоби усунути всякі мушкулярні болі, штивність, біль в ногах, ревматичні болі ітд.

Sales Agents:
Harold F. Ritchie & Company, Ltd.
Toronto 65

НА БІЛЬ В ГРУДЯХ, В БОЦІ АБО КРИЖАХ, НА ВИВИХНЕННЯ, ПОТОВЧЕННЯ, НАПРУЖЕННЯ, СТЯГНЕННЯ МЯЗІВ, ЗДЕРЕВІННЯ ЧЛЕНІВ, НА ПЕРЕЗЯБЛЕННЯ, ШТИВНІСТЬ СУСТАВІВ, ЛОМБЕҐО, САЙЕТИКУ. Перше обмийте зболілі части тіла добре теплою водою, потім прикладайте Лінімент свобідно, натираючи добре рукою. Прикладайте часто.

НА ПОТРІСКАНІ АБО ПОСІДАНІ РУКИ, НА БОЛЮЧІ ЦИЦЬКИ, НА ПРИЩІ, ПЛЯМИ, ЛИШАЙ, НА БОЛЮЧЕ ЛИЦЕ ВІД ГОЛЕННЯ. Розпустіть Лінімент на половину зі солодким або оливним олієм або кремом і прикладайте раз на день.

НА СТАРІ РАНИ, ЧИРАКИ. Вимийте добре, приложіть Лінімент свобідно і накрийте полотном два рази на день.

НА ГЕМОРОЇДИ. Розпустіть на половину солодким або оливним олієм або кремом, і прикладайте добре кожної ночі.

НА РАНИ ТІЛА І ЗОВНІШНІ ОТРУЇ. Прикладайте Лінімент свобідно; буде боліти яку мінуту, але це причиниться до гоїння рани, і поможе усунути отруї.

НА ФАЛЬШИВИЙ АБО СПАЗМОДИЧНИЙ КРУП, ХРИПКУ І ЗВИЧАЙНИЙ БІЛЬ ГОРЛА. Змішайте чайну ложечку Ліниименту з одною столовою ложкою меду, сиропу або молясів і беріть чайну ложечку мішанини що години аж стане лекше; також змивайте горло і груди Ліниментом.

БІЛЬ ГОЛОВИ. Змивайте голову і добре вдихуйте.

НА БІЛЬ ЗУБІВ. Змивайте лице, і коли є діра в зубі, вложіть кусник вати намоченої Ліниментом.

НА БІЛЬ ВУХА. Змішайте чотири краплі ліниименту і чотири краплі солодкого або оливного олію, трошки загрійте і вложіть дві або три краплі в ухо.

МІНАРДС ЛІНІМЕНТ НЕ ЛИШАЄ МАСТИ, НЕ МАЄ НЕПРИЄМНОГО ЗАПАХУ, ВИСИХАЄ СКОРО.

Мінард'с Лінімент є конечним в стайні

НА ВИВИХНЕННЯ, НАПРУЖЕННЯ, ПОТОВЧЕННЯ, ВРІЗАННЯ, ЗДЕРТЯ, НАПУХНЕННЯ, НАТИСКИ ВІД ХОМУТА АБО СІДЛА, ПРИКЛАДАЙТЕ ЛІНІМЕНТ СВОБІДНО.

НА КОЛЬКИ. Беріть пів пайнти молясів, одну пайнту горячої води, чотири столові ложки Мінард'с Лінімент. Вложіть всьо у фляшку і потрясіть добре потім вилийте звіряті в рот.

ПРОТИ ЗОЛЗІВ АБО КАШЛЮ. Вкиньте одну столову ложку Мінард'с Ліниименту до пів пайнти молясів і вилийте до звохченого ґрису або вівса. Змивайте добре шию.

MINARD'S LINIMENT CO., LIMITED
YARMOUTH, NOVA SCOTIA

ралів, міністрів і премієрів тієї нещасної „союзної української републики”.

Дня 23. травня 1938 у місті Роттердамі, Голяндія, трагічною смертію загинув полк. Е. Коновалець, проводир українських націоналістів. Є догади, що його вбив московський чекіст. Дехто однак твердить, що він згинув з рук своїх.

В 1938 р. Москва примінила до України ще одну свою „спеціяльність”. Вже давніше московські большевики проголосили своїм рабам, що в російській імперії нема інших народів, лиш один „нарід радянський” — радянські громадяни — і що ті радянські громадяни повинні всі говорити „мовою революції”, себто мовою московською. Очевидно мусять тієї мови вчитися. Затим появився такий указ: „Совнарком і Центральний Комітет Комуністичної Партії України постановив запровадити від 1-го вересня 1938 р. обовязкове навчання московської мови по всіх немосковських школах України. Програма навчання московської мови та літератури буде значно поширена. Для українських дітей будуть видані спеціяльні московські підручники і твори красного письменства. Будуть пороблені заходи і для того, щоб приготовити потрібний вчительський персонал з тих, які схочуть вчити на Україні московської мови”. Попри заведення московської мови в українських школах уряд почав з новим 1938-им роком видавати по містах України часописі московською мовою, щоб зовсім заокруглити там чисто московську культуру.

Але з тієї країни горя продираються до нас й інші вістки. Виявляється, що понад тим терором, понад тим лісом штиків, якими „товариші” пильнують „благоденства” України, чути вже щораз виразніше глухий грокіт недалекого грому. Тут то там вибухають повстання, правда незначні й незорґанізовані, які Москва легко топить у крові, але всьо вказує на те, що в недалекій будучности зірветься всенароднїй гнів і раз на все очистить волость св. Володимира від московських тиранів.

Українські землі під Польщею.

Не менше вирафінованими методами послугується і Польща в боротьбі з українським народом, який мав нещастя попасти під чобіт того „культурного” окупанта. Нерозумні польські політики вмовили в себе, що можна винищити сім мілїонів народа навіть в часах національного відродження. І коли вони до недавна, стискаючи українців за горло, оглядалися бодай про око на своїх покровителів — аліянтів то в найновіших часах особливо у продовж минулого року дали недвозначно пізнати, що українці в границях Польщі або забудуть зовсім про свої національні та державні аспірації і стануть послушними і покірними їх горожанами, або Польща, не перебираючи в средствах, силою з них ті аспірації вижене.

Очевидно українці в боротьбі о свої права тримаються мужно і замісць покоритися, відповідають на кожну польську брутальність щораз більшим обєднанням сил. Вони відчувають, що не за горами той час, коли сповняться їх національні ідеали і вони зажиють як свобідні господарі на обійстю своєї соборної української держави. А поляки на саму згадку утрати українських територій мліють. Щоби це грізне для них марево вбити, або бодай як змога найдальше віддалити, хопилися скрайного терору, якого їм можуть позавидувати їхні „товариші” по тім боці греблі.

Конфіската „Українського Города” і розвязання „Союзу Українок”.

На весну, саме в перших днях травня, коли починаються спортові гри на свіжім воздусі і молодь набирає свіжих сил до дальшого лету, поляки вивласнили від українців т. зв. „Український Город” у Львові, одинадцять морґів землі, одиноку площу в столиці Західної України, якою українська молодь могла користуватися. Польща забрала цю землю для своїх військових цілей і то безвідклично. Цей злочин польського уряду схвилював усю українську суспільність не лише по містах і селах Галичини, але всіх українців, де вони не жилиб. „Український Город” у Львові був власністю усього українського народу, цего що є на рідних землях як і на еміґрації, бо всі ми складали жертви на купно тієї площі, що коштувала з урядженням понад 400,000 долярів.

Провід українського народу як і преса найшлися в тяжкім клопоті, бо зі взгляду на польський терор і остру цензуру не можна було дати вияву найменшого обурення на це нечуване безправство. Але почуття самооборони народу підказало, що тут обурення за мало.

В обличчі такого тяжкого положення цілої нації треба скуплення всіх сил, треба обєднаної постави усьої нації; бо за тим вандальським злочином можуть прийти з боку польської влади другі, які можуть загрозити поважно нашому національному життю. Таку обєднану, мужню поставу виявили українці незадовго у звязку з подіями на Закарпаттю. Та тимчасом Польща по грабежі „Українського Города" повела загальний і пляновий наступ на ціле українське орґанізоване життя.

Дня 6-го травня наспіли до нас болючі вісти, що польська влада розвязала Центральну Українську Орґанізацію „Союз Українок", замкнула жіночі журнали „Жінку" та „Українку" і сконфіскувала акти та грошеві засоби Союзу. Цілий край покрився смутком, бо це що сталося було страшним нещастям. Поляки знають, яку загрозу для їх панування над українцями становить свідома українська жінка і мати, особливо селянка - патріотка. Щоби ту загрозу вбити у самім корені, щоб знова натягнути над українським селом плахту темряви і національного невіжества, поляки замкнули „Союз Українок", припинили його двадцятьлітню культурну працю, забрали акти і касу, поконфіскували майно. Розбили той „Союз Українок", що у 72-х філіях обєднував поверх 60,000 українського жіноцтва, що ніс у села, в кожну українську хату, світло знання, свідомости, науки. Такого варварського нищення двадцятьлітньої тяжкої але творчої і дорогоцінної праці нашого жіноцтва українська суспільність не могла і не сміла пережити. Провід „Союзу Українок" подав відклик до влади, українці по всім світі сущі піднесли крик острого протесту, про це насильство заговорило орґанізоване жіноцтво чужих країв і чужинецька преса, так що врешті - врешт польське міністерство внутрішних справ було зневолене 15-го жовтня відкликати свій розпорядок розвязання „Союзу Українок".

Варварський наступ поляків на пищення українського народу відкрив вкінці очі навіть тим українським провідникам, що дотепер підтримували політику „співпраці". УНДО, найбільша українська політична партія, що тому три роки цю політику започаткувала і підтримувала, скликала до Львова засідання Центрального Комітету, на якім запало многоважне рішення „припинити політику співпраці з польським урядом, бо вона не принесла жадних результатів" і поставити полякам домагання якнайширшої автономії для українських земель під Польщею.

Ухвали Центрального Комітету УНДО з дня 7-го травня найшли широкий відгук в пресі всіх західних держав, особливо в анґлійській. Чужинецька преса виявила з того поводу побоювання, що ті резолюції можуть бути початком несупокоїв і заворушень в Польщі, бо поляки не мають ані на думці поступити в чім небудь українцям. А про таке станови-

ще поляків не треба було аж догадуватися.

Заборона свята „Просвіти".

На день 22-го травня, 1938 з нагоди 70-ліття Матери - Просвіти заповіджено було у Львові Всенародний Здвиг і Конґрес Української Культури. Польська влада з боязни, що на свято „Просвіти" прибудуть до Львова сотки тисяч українців зі всіх українських земель, а то й ізза моря, на свято не дозволила. Вона обмежила участь делеґатів не більше як по одному від читальні чи навіть філії. Не могла вислати на те свято делеґата ніяка інша українська орґанізація. В самім Львові заказано робити якунебудь маніфестацію чи похід. Усі свята так у Львові як і на провінції могли відбутися лиш в замкнених льокалях. Не вільно було навіть оголосити в програмі імен хорів чи українських орхестр. В виду таких репресій свято „Просвіти" не відбулося.

Релігійні переслідування. — Нищення православних церков.

За тим зайшли чи не найтяжчі хвилини в життю нашого народу під Польщею, а іменно нечуване в цивілізованому світі переслідування православної церкви і українського народу на Холмщині, Підляшу, Поліссі і Волині. Поляки завзялися в першу міру зденаціоналізувати Холмщину, а одним з середників до цього має бути знищення і спалення православних церков. Коли Польща загарбала українські землі, замешкалі православним українським населенням, зараз почалася діявольське нищення українських православних церков. Урядова статистика виказує, що на Холмщині і Підляшші Польща застала 370 православних церков. І зараз 1920 року польська влада відібрала від православних українців двох згаданих провінцій 320 церков разом з усіми церковними маєтками. Більшість тих церков перемінено на римо - католицькі костели, хоч сі церкви ніколи в своїй історії не були римо-кат. костелами. Вони були або уніятськими або відразу православними. Решту з тих 370 церков позамикали. Деяку частину в злочинний спосіб спалено. Минулого 1938 року польський уряд зачав те саме робити з православними церквами на Поліссі і на Волині. Сю злочинну акцію започатковано масовим перетяганням православних українців на римо-католицьку віру. У продовж двох місяців, як подає польська преса, таких насильних перетягнень було 3,400 осіб. Разом з тим почав польський уряд „ревіндикацію" церков і церковних маєтків. Щоби зрозуміти той розбій у всій його наготі, треба пригадати, що ще по розборі старої Польщі російський царський уряд, перебираючи багато уніятських українських церков, заплатив папській столиці 15 міліонів рублів. Сі уніятські церкви повернено відтак на православні. Року 1938-го польська влада заплатила вдруге римській столиці півтретя міліона золотих, купуючи собі тим право повернути тепер вже православні церкви на римо - католицькі костели. І за послідні кілька місяців минулого року збурено або спалено до 170 ц е р к о в . Дещо перемінено на польські костели, а з матеріялу решти церков побудовано польські народні доми тощо. З церквами перебрано також церковні маєтки на загальну суму 70 міліонів золотих. Православні цвинтарі при всіх тих церквах позакривали. Польські ксьондзи в супроводі поліції їздили по українських селах і пересвячували церковні площі та цвинтарі на католицькі. Сотки православних священиків поарештовано. Заказано відправляти богослуження по каплицях, а в церквах, які ще остали, наказано правити богослуження і проповідувати польською мовою. Попри ту акцію уряду, поліція і римо - католики чинили православним українцям на власну вже руку такі кривди, що їх ніхто не годен описати.

Пастирський лист Митрополита Шептицького.

В тім страшнім нещастю обстали за православними українцями Волині, Полісся і Холмщини, крім з Великої України, всі українці на українських землях, на еміґрації і то без огляду на обряд і політичну приналежність. Українська парляментарна репрезентація внесла у варшавськім соймі в тій справі інтерпеляцію, українці розкинені по цілім світі устроювали протестаційні віча посилаючи різкі протести до урядів культурних держав, а Ексцеленція, Митрополит Андрей Шептицький видав з того приводу пастирський лист, сконфіскований польською владою, в котрім Кир Андрей у незвичайно острій формі напятнував поль-

Череда оленів, яку переганяють далеко в північній Канаді на нові пасовиска. Олень представляє дуже велику господарську користь для канадійських Ескімосів, які без оленя не моглиб жити.

ський уряд за нищення православних церков. Між іншим Митрополит Андрей константує такі сумні факти: Понад сто церков розібрано і розвалено. У замкнених церквах і каплицях заборонено богослуження. Між зруйнованими церквами є дорогоцінні старинні памятники церковної української архітектури. Людей змушують принимати католицьку віру в латинськім обряді. Священиків карають грішми і вязницею. Зовсім невинних людей карають і бють. Не вільно там вчити навіть катехізму в рідній мові. Православне населення в Польщі зранене у найсвятійших і найблагороднійших почуваннях. Закінчуючи своє послання Кир Андрей каже: „Ми болючо відчуваємо всі терпіння наших братів і проти - християнські поступи польської влади мусимо натаврувати. Нищення, бурення і палення церков, заборону відправи і кари мусимо уважати за факти релігійного переслідування".

Злочини польського уряду, грабіжи українського майна се такий удар, що український нарід буде памятати віками. Про ті вандальські грабіжи будуть оповідати грядучі українські покоління своїм дітям і внукам і за ті вчинки, може й незадовго, відповідатиме цілий польський нарід. Не виключене, що ще ми, нині жиючі, будемо видіти, як чужою ласкою відбудована Польща розлетиться в нівец і по ній й сліду не стане.

Польща і Карпатська Україна.

Не менше ганебне становище заняла Польща супроти українців, коли по розчленованню Чехословаччини, повстала на полудневім боці Карпат автономна пів - суверенна українська держава. В смертельнім страху, що найменший свобідний клаптик української землі може бути заохотою для українців під Польщею видертися з її кліщів, Польща не маючи сама ніяких претенсій до тієї землі, стала підюджувати мадярів, щоб забрати від чехів ціле Закарпаття. Проти такої підлої польської політики зробили галицькі українці голосний протест.. Українська парляментарна репрезентація післала до Варшави осібну делеґацію, а по всіх містах і місточках Галичини відбулися масові демонстрації з жаданням, щоб Польща полишила політику підюджування мадяр проти Карпатської України. На ті демонстрації польський уряд відповів кровавими репресіями. Від куль польської поліції і війська згинуло багато українців, сотки арештовано, українські установи по містах здемольовано, а на селах застосовано нову пацифікацію. Та показується, що польський терор супроти українців хибив ціли. Бо замісць їх успокоїти ще більше розярив, і нині українці під Польщею демонструючи, щораз голосніше жадають вже не автономії, а відірвання українських територій і створення з них суверенної держави. При тім в обличчі траґічного положення українці сконсолідували всі свої сили проти ворога, щоби, коли прийде слушна пора, вдарити на нього одним фронтом. А така пора, здається, вже близько. Пересування границь в центральній Европі по лінії національностей, започатковане на Чехословачині, мусить в дальшу черґу діткнути і Польщу і є надія, що вона вийде з цеї операції куди траґічніше, ніж її полуднева сусідка.

Українці під румунським ярмом.

Українці під румунським постолом вже навіть не жалуються на ніщо, бо румунські цигани не лишили ні одного рубця сухого на українськім національнім тілі. Не признаючи на ділі, помимо ґарантії перед аліянтами, жадних домагань своїх національних меншин, знищили до корення українське шкільництво в Буковині і Бесарабії; розвязали Буковинську Українську Національну Партію; знищили за одним махом всі просвітянські і спортові орґанізації. Залишилося всього кілька Народних Домів, що не можуть проявляти жадної діяльности, бо навіть на довірочні збори треба дозволу аж міністерства внутрішних справ. Найгірше терпить в Румунії українська православна церква, яку зовсім зрумунізовано. По українських церквах відправляються богослуження і проповідується в румунській мові. Українські священики мусять зі своїми парохіянами говорити по румунськи. Дійшло до того, що навіть корщмарі мусять здавати іспит з румунської мови.

Коли канцлер Адольф Гітлер проголосив, що Німеччина бере в опіку всіх німців, які жиють в других державах і коли вже були познаки, що з того поводу прийде в Центральній Европі до клопотів, Румунія проголосила широкі приві-

леї для своїх національних меншин. Українці в Буковині і Бесарабії не вірили в обіцянки румунського уряду і тому не дуже розчарувалися, коли вийшло, що ці меншинні привілеї були лиш на папері спрепаровані виключно для заграниці в ціли викликання доброї для себе опінії. На ділі всьо лишилося по давному. Але гряде час, і він вже недалекий, що Румунія заоферує українцям у своїх границях широку автономію, аби лиш затримати їх дальше при собі. Та це вже буде за пізно, бо над українцями, що під румунським постолом, повіє дух від св. Софії і від св. Юра і вони, порвавши нинішні зловіщі кордони, обєднаються зі своїми братами з під других займанщин в одній великій, свобідній, соборній українській державі.

Смерть ґенерала М. Тарнавського.

Серед такого лихоліття українська нація понесла велику втрату: невмолима смерть забрала зпоміж нас одного з найбільших сучасних українців — ґенерала Української Галицької Армії Мирона Тарнавського. Буквально вся нація покрилася глубоким смутком тим більшим, бо відчула, що в нинішну вирішальну хвилю Постать бл. п. ґенерала булаб так потрібною. То теж похорони Його були одною всеукраїнською маніфестацією а на всіх українських землях і на всіх еміґраціях українці вшанували память Того, що все своє скромне життя посвятив найбільшій ідеї — відбудові української держави.

Автономна Карпатська Україна.

Виїмково важна й історична роля припала минулого року нашій четвертій і найменшій народній вітці — Закарпаттю.

По розчленованню Чехословаччини (про що буде точно сказано в розділі „Чехословаччина") стало наше Закарпаття автономною державою. День 19. жовтня буде записаний як один з важніших наших історичних дат. Того дня по переговорах українських представників Закарпаття з чеським урядом визнано Прикарпатську Україну як автономну одиницю з осібним урядом в Ужгороді. Від того дня входить вона в склад че-

ськословацької республики, яка складається від тепер з трох рівноуправнених народів: чехів, словаків і українців. До недавна нікому з українців і не снилося, що на тім нашім клаптику землі, самими українцями майже забутім, пічнеться віднова української державности. Та видко Божому Провидінню подобалося, що якраз на тім клаптику української землі, де донедавна панувала кромішна тьма, де ще нині нечувана нужда і визиск чужинцями, де ще й нині поважна частина населення не знає точно, хто воно і що воно, що якраз там запалився огонь української державности.

Так якось сталося, що без великих зусиль зі своєї сторони, радше завдяки зовнішним обставинам Прикарпатська Україна добилася своїх прав і виступає вже нині як напів-суверенна держава.

Першим премієром Прикарпатської України став Андрей Бродій, по фаху журналіст, а по орієнтації москвофіл - мадярон. І саме та орієнтація за коротких десять днів позбавила його тієї гідности. Мадяри іменно при допомозі Польщі зачали вперто домагатися прилучення до них цілого Закарпаття. Над автономною країною нависли темні хмари. А ті хмари ще чорнішими робив саме премієр Бродій, котрий підтримував затії азіята - мадяра до Закарпаття. За ту зраду держави федеральний уряд в Празі казав Бродія арештувати, а премієром назначено о. Августина Волошина, відомого українського діяча Прикарпаття, що ціле своє життя посвятив для праці над українським народом.

Українці по всьому світі суші, без ріжниці на політичні переконання, незмірно зраділи тим фактом, що бодай маленька частина нашого народа діждалася вільности. І лявіною посипалися як з одної сторони телеґрами з побажаннями на руки Карпато-Українського уряду, так з другої сторони телеґрами до великих держав Европи з протестами проти мадярсько - польської нахабности загарбати Закарпаття. Бо у продовж трох тижнів йшли торги межи мадярами а чехословацьким урядом за полоси Чехословаччини замешкані мадярами, що мали відійти до Угорщини. Мадяри впиралися окупувати ціле українське Закарпаття, підюджувані Польщею, котра страшно боїться, щоб з автономного Прикарпаття не повіяв свобідницький дух на північну сторону Карпат. Справу мусіли вирішити аж Німеччина й Італія і вирішили так, що Закарпаття лишилося як автономна напів - суверенна держава при Чехословаччині, однак всі більші міста, головно столиця уряду Ужгород, Мукачів і Берегово враз з головною залізницею віддано Мадярам.

Хоч так тяжко покривджена і обкроєна Карпатська Україна, та мимо того ні її уряд, ні населення не падає на дусі, а збирає усі сили, щоб працювати над закріпленням своєї державности. А в ту державність бють з двох боків відвічні наші вороги — мадяри і поляки — посилаючи на Карпатську Україну тьму своїх аґентів на заколочення спокою, щоб під претекстом „роблення порядку" вдертися остаточно військовою силою і погребати цю молоденьку автономну нашу державу. В тому помагають катам наші таки юди, москвофіли і мадярони, предчуваючи у вільній Карпатській Україні остатну свою годину.

Найшовшися перед економічними недомаганнями країни, стративши головну залізну дорогу і всі більші міста, в обличчі чортівської нахабности двох своїх сусідів, уряд Карпатської України, на чолі зі знаменитим своїм премієром, поставився відразу твердо до своїх відвічальних обовязків, взиваючи своє населення до спокою і холоднокровної праці, а усю українську націю до моральної і матеріяльної помочі молоденькій державі. Є великі надії, що одні і другі підуть на зустріч покликови карпато-українського уряду і поможуть закріпити молоду державу на вічні віки.

У звязку з визнанням Карпатської України автономною державою, виявили українці, деб вони не були, одну знаменну ціху. Люде ріжних орґанізацій, ріжних віроісповідань, ріжних економічно-політичних доґм, що жерлися як зведенюки цілими десятками літ, коли ходило о будову майбутньої української держави в теорії, — коли та держава повстала в практиці і то держава не велика, не соборна, але на найменшім клаптику нашої землі, ті всі люде стали однодушно без найменшої посторонної пропаґанди в один фронт, щоб захистити ту малу державку від погоні Ірода і дати її поміч як вилеліяній під серцем дитині. Ся знаменна ціха вказує, що в українськім народі є здорові державо - творчі прикме-

ти і робить надію, що коли прийдеться нам збирати всі українські території в одну могучу цілість, ані ми сучасні, ані діти наші не повторюють більше промахів зперед двадцяти літ, через котрі ми так ганебно стратили нашу державність в Києві й у Львові.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ.

В історії Великої Британії мало було таких років, як минулий, що його події дуже заважать на дальшому ході політичного життя Імперії. Того 1938 року зведено на політичній арені світа (на щастя) безкровний двобій, з котрого Велика Британія вийшла з дуже болючою раною. Це зударилися дві політично-економічні системи: демократична, репрезентована Анґлією і Францією, і нова система тоталітарна, репрезентована Німеччиною й Італією. Зудар тих двох сил о верховодство в Середущій Европі а почасти й у цілім світі був так сильний і голосний, що заставив всі держави світа до горячкового зброєння і до воєнного поготівля. На щастя, завдяки холоднокровности політичних провідників Великої Британії, вдалося на час відвернути нову світову різанину.

Початок драми сягає того часу, коли Італія воювала Етіопію. Велика Британія звернула була тоді усю увагу на свої інтереси на Середземному морі і на Суеський Канал, які могли бути загрожені побідною Італією. Рівночасно Велика Британія не доцінювала того факту, що в Німеччині прийшов до влади меткий, ризиковний і скородумаючий Гітлер, котрий чекав нагоди обернути в нівец Версайський договір, що ним так принижено і знищено Німеччину. Користаючи отже з неуваги Анґлії Гітлер заняв Надренію, яку по війні держали в своїх руках побідні алянти і почав поспішно фортифікувати німецьку границю від сторони Франції. Той сьмілий скок Гітлера викликав нечуваний переполох в Франції і Анґлії, однак ті, не будучи приготовані до війни, мусіли погодитися з доконаним смілим актом Гітлера і вдоволитися звичайним офіціяльним протестом. Тимчасом Гітлер не звертаючи уваги, що скажуть алянти почав збільшувати армію та розбудовувати воєнну машинерію найновіщого і найстрашнішого типу. І заки алянти очуняли, він завдав їм другий ще більший удар. Користаючи з міжпартійного тертя в Франції і неготової до війни Анґлії Гітлер заняв Австрію. Велика Британія мусіла знова вдоволитися протестом, бо почула, що не має потрібної сили. Німеччину можна було ще в той час легко звоювати, але що з нею має військовий союз Італія, то треба було знова зводити світову війну.

Приготовити таку війну потреба довшого часу, а ризиковний Гітлер ділав скоро і безоглядно. Для британських дипльоматів не лишалося нічого іншого як погодитися з Німечиною й Італією та вирівнати ті непорозуміння, які заіснували між ними по світовій війні.

Але ця ідея порозуміння мала в британськім кабінеті завзятого ворога. Був ним міністер закордонних справ Іден, котрий ніяк не хотів допустити до злагоди, противно вів так політику Анґлії, щоб допровадити з Німеччиною до нової війни. В тім його попирала менша

частина британського кабінету з міністром війни Гор - Белішою. Вони були за тим, щоб німцям ні італійцям не робити ніяких уступств, бо тим скріпилисяб позиції диктаторів Гітлера і Муссоліні на шкоду демократичних держав. Іден попри це вперто тримався Ліґи Націй і московських комуністів, хоч всі бачили, що ні перша ні другі не мають жадного значіння.

З тих причин прийшло до непорозуміння між Іденом і його сторонниками а премієром Чемберлейном та рештою кабінету, котрі були за замиренням з Німеччиною й Італією. В результаті Іден мусів уступити, а його місце заняв Вискавнт Галифакс.

По уступленню Ідена рушилася публична опінія не лише Анґлії, але цілої Імперії, критикуючи угодову політику Чемберлейна, яка хоче йти на уступства німцям й італійцям, і яка веде Анґлію до заглади. Та помимо поважних розходжень в кабінеті, помимо шаленої критики преси і суспільства, Чемберлейн не подався і не уступив, хоч думали всі, що уступить і розпише вибори. Чемберлейн, як розсудний політик бачив, що розаґітована товпа хоче нової війни, якої вислід міг бути катастрофальним. Волів радше стратити дещо на престіжу Великої Британії, як неприготовану країну зближати до ризиковної війни. Почав отже переговори перше з Італією а відтак і з Німеччиною.

При кінці італійсько - етіопської війни Велика Британія через Ліґу Народів вимогла, що проти Італії застосовано економічні санкції. І коли Італія загорнула Етіопію, озлоблена на Анґлію зачала велику пропаґанду між музулманським світом проти Великої Британії. Колиж до того заходила небезпека, що Італія може загрозити на Середземнім морю торговельній анґлійській фльоті в дорозі з Анґлії до Індій, треба було конечно з Італією погодитися. І дійсно по довших короводах обі держави поробили собі взаїмні уступки, почім прийшло до політичної угоди. На підставі тієї угоди Анґлія визнала Етіопію за Італією і дала іншим державам , членам Ліґи, вільну руку до такого визнання. Анґлія заґарантувала Італії взаїмну вільну комунікацію через Суезький канал і через Середземне море. Італія зі свого боку перестала пропаґанду проти Великої Британії між арабами, відтягнула свої війська з Лібії, які для Британії були невигідні і мала відтягнути свої війська з Іспанії. Договір підписаний 16-го квітня увійшов в силу аж в половині листопада, коли Італія відтягнула часть своїх військ з Іспанії, де вони воювали по стороні ґенерала Франко, а що було одною з точок договору.

Рівночасно з переговорами з Італією зачала Велика Британія переговори з Німеччиною. Розходження тих двох держав були куди більші, тому, що Німеччина жадала понехання проти - німецької пропаґанди, жадала щоб Анґлія в принципі згодилася повернути німцям кольонії, щоб не старалася відтягнути від неї Італії тощо. Можливо, що переговори межи Великою Британією й Німечиною булиб увінчалися успіхом, якби не була тих переговорів перервала анексія Австрії Німечиною. Справа анексії Австрії знова погіршила відносини межи тими двома державами. Німеччина тепер зросла в силу і счинила між своїми противниками правдивий переполох. Світ був переконаний, що по Австрії прийде черга на Чехословаччину і що Гітлер рішучо і свідомо пре до нової світової війни.

В обличчі поважної небезпеки Велика Британія відновила і закріпила свій давний військовий союз з Францією; ґенеральні штаби обох держав працювали разом над плянами майбутнього конфлікту, а король Юрій VI. з королевою поїхав до Парижа в гостину, щоби задокументувати, що приязнь Анґлії і Франції є сердечніша, як коли передтим. Всеж таки по обрахованню своїх і своїх союзників сил премієр Чемберлейн побачив, що війни рішучо провадити не можна і щоб задержати спокій в Европі треба з тоталітарними державами лагодитися в мирний спосіб.

А лагодитися треба було і то негайно, бо Гітлер зажадав ультимативно від Чехословаччини судетських країв і переміни тієї країни на три автономні краї. Були всякі сподівання, що великі держави, Анґлія, Франція і Росія будуть інтервенювати і ту інтервенцію вони з початку чехам дуже торжественно обіцяли. Колиж Німеччина тих погроз не настрашилася і поставила справу на вістря меча, премієр Чемберлейн поїхав особисто до Гітлера раз і другий, щоб полагодити

справу Чехословаччини в мирний спосіб. Ті візити Чемберлейна до Німеччини закінчилися конференцією в Мінхен, де Чемберлейн, Гітлер, Муссоліні і Деладіє згодилися на всі домагання Німеччини: розчленувати Чехословаччину між німців, поляків і мадярів, а з решти території зробили три автономні державки чехів, словаків і українців під економічним і політичним впливом Німеччини.

Хоч загал суспільности Вел. Британії в душі радів, що відвернено чи на якийсь час відложено марево війни, але на Чемберлейна знов знялася шалена критика, що він такими уступками для Гітлера понизив престіж Імперії. Тимчасом Чемберлейн веде дальше свою угодову політику і хоч рішив збільшити зброєння Анґлії, на всякий випадок, однак заявив, що цілею Анґлії погодитися з Німеччиною, відступаючи німцям економічні й політичні впливи в полуднево - східній Европі.

Не менше клопотів мала Велика Британія з арабами в Палестині. Як відомо у Світову Війну Велика Британія за позички грошей від жидів обіцяла зробити Палестину жидівською вітчиною. Але рівночасно за військову поміч проти турків обіцяла арабам автономічну державу. А що араби жиють в Палестині від двох тисяч літ, то та автономічна держава включала і Палестину. Згодом до Палестини зачали прибувати жиди з усього світу. Араби, побачивши, що їх стан посідання загрожений, зачали проти тої

політики Великої Британії протестувати. Щоб вдоволити обі сторони британський уряд перед роком вирішив був поділити Палестину на три части: арабську, жидівську і британську з містом Єрусалимом. Проти цего запротестували жиди, а араби зачали збройне повстання, яке тягнеться й до нині. Велика Британія стягнула до Палестини 25-тисячну армію, але та армія не може завести ладу, бо араби, які збунтувались проти Великої Британії, цілу Палестину перемінили в пекло. У продовж року згинуло понад дві тисячі осіб, а ранених було кілька рази стільки. Щоб спинити кровопролиття, уряд Великої Британії післав був до Палестини комісію, яка мала дослідити, чи є можливим поділити ту країну на три части. Комісія прийшла до переконання, що поділ Палестини є неможливий до переведення і вона запропонувала урядови конференцію жидів і арабів, щоб якось довести до порозуміння між тими двома народами. Тимчасом головний муфті (арабський первосвященик, що викликав повстання і в страху перед арештованням британською владою утік до Сирії) накреслив домагання арабів, які включають: понехання жидівської іміґрації до Палестини, створення з Палестини арабської держави з жидівською меншиною, покінчення британського мандату над Палестиною. Британський уряд носиться з думкою пійти арабам на деякі уступки і через то араби скликання конференції приняли дуже прихильно сподіючися, що Анґлія вкінци перестане піддержувати жидівські претенсії до Палестини. За то жиди счинили по цілім світі голосний рейвах, бо вони добачують, що Велика Британія є на дорозі повернути назад Палестину арабам і понехати створення з тієї країни жидівської батьківщини. І в який спосіб заповіджена конференція не вирішилаб арабсько-жидівської проблєми, то палестинська рана ще довго буде ятритися і Велика Британія буде мати з нею ще чимало клопотів.

У звязку з німецьким домаганням звороту загарбаних у війні кольоній, публична опінія Анґлії поставилася ясно і недвозначно проти повернення тих кольоній Німеччині. Ще остріше проти того наміру поставилися африканські кольонії. Але уряд ступивши раз на угодову політику зглядом Німеччини певно вдоволить її домагання.

Щоби нарадитися над зворотом кольоній, премієр Чемберлейн їздив при кінці минулого року до Парижа на конференцію з французським урядом. І коли Велика Британія зі своїми союзниками вдоволить жадання німців в ділі звороту кольоній, то буде послідня точка перечеркнена у версайськім повоєннім договорі, котра започаткує нову політичну еру не лише в Европі, але у цілім світі.

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ АМЕРИКИ.

Українці Зєдинених Держав виявили у продовж 1938 року більшу активність ніж котрогонебудь іншого року передтим. Їх голосні протести проти польських звірств над українцями відбилися широкою луною у всій американській пресі, а їхня тверда постава в справі польсько - мадярських зазіхань на Карпатську Україну зовсім затьмили хамство американських мадяронів, які просили Варшаву і Будапешт загорнути молоденьку українську державу. Попри то минулий рік буде памятний для всіх нас, бо смілою підприємчивістю американських українців випродуковано дві гарні українські фільми: „Маруся" і „Запорожець за Дунаєм", чим започатковано майбутній розвиток тої галузи нашого народнього мистецтва.

Зєдинені Держави присвятили минулого року усю свою увагу і турботи для поліпшення економічного стану країни. Тримаючися здалека від европейських подій, президент Рузвелт і його уряд взялися до зредуковання безробіття і до поліпшення долі фармерів. Затверджено закон про обмеження засівів і про грошеву винагороду фармерам, котрі послухають вказівок уряду і сіятимуть лиш стільки пшениці, бавовни, тютюну і кукурудзи, скільки припише департамент рільництва. Попри це уряд оповістив, що фармері можуть діставати по 60ц. від бушля пшениці позички, щоб не мусіли продавати пшениці за низьку ціну а почекати, заки ціна не буде висша. І у продовж року задовжено державу на міліярди, розкидано гроші на ліво і на право, та помимо того вигляди на поліпшення показалися дуже марними.

Поважною проблємою для уряду Зє-

динених Держав показався розріст і активність американських комуністів. Америка, визнавши з політичних і економічних зглядів московські совіти, отворила свої двері широко для комуністичної пропаґанди і довела до того, що минулого року треба було складати осібні сенатські і стейтські комісії для розсліду руїнницької роботи московського Комінтерну на землі Вашинґтона. Ті комісії, по довгих доходженнях ствердили, що комуністична партія Америки, яка за короткий час вспіла зібрати коло себе десятки міліонів членів, а ще більше симпатиків від впливових урядових кругів до робітничих юній включно, прямує до опановання транспорту і всіх робітників на то, щоб викликати у слушну пору збройну революцію і при помочі робітників та безробітних проголосити в Америці совєтську владу. Комісії ствердили, що найбільшу пропаґанду ведуть комуністи серед матрозів торговельної фльоти і вспіли вже зовсім підкопати дисципліну на торговельних пароплавах.

У Зєдинених Державах дуже поширене невдоволення з уряду теперішнього президента Рузвелта, який є відомий зі своїх симпатій до комуністів. Своє невдоволення до уряду виказали американці дня 6. листопада, підчас частинних виборів до сенату, до палати репрезентантів і на уряди ґубернаторів стейтів. Хоч в наслідок виборів републиканці не отримали покищо більшости ні в сенаті, ні в палаті репрезентантів, але здобули багато урядів ґубернаторів стейтів, і прочистили собі дорогу до президентських виборів в 1940 році. Дуже правдоподібно, що при тих виборах демократи будуть повалені і Америкою будуть правити американці а не московський Комінтерн.

ФРАНЦІЯ.

У продовж 1938 року Франція пережила великі потрясення, що покінчилися цілковитою політичною катастрофою так у внутрі краю як і на міжнародній арені.

Минулий рік застав у Франції уряд т. зв. обєднаного фронту, зложений з комуністів, соціялістів і всякого покрою радикалів. Розаґітоване робітництво, підсичуване Москвою, думаючи, що по

його стороні уряд, нічим іншим і не цікавилося, як страйками, заворушеннями і погрозами. В наслідок великих страйків зараз з початком минулого року, французька валюта впала так низько, як ще ніколи за історії французького народу. Щоби ратувати фінанси країни від цілковитої катастрофи, тодішний премієр Шаман жадав далеко йдучих фінансових і економічних повновластей, на що не хотіли згодитися ні соціялісти ні комуністи. Валено уряд за урядом, заки президент Лєбрун не поручив зорганізовання кабінету Леонові Блюмові, провідникові соціялістів. Уряд обєднаного фронту на чолі з Блюмом впровадив між іншим 40 - годинний тиждень праці у всій французькій індустрії, котрий то закон попри інші радикальні зміни спричинив не лише упадок його кабінету, але й кінець обєднаного фронту. Показалося, що в такій системі Франція не може ніяк належно узброїтися, щоб мати потрібну мілітарну силу в назріваючій тоді небезпеці зі сторони Німеччини. В самім кабінеті Блюма почали показувати голову, хоч соціялісти, але французькі патріоти, і Блюм зі своїм обєднаним фронтом провалився. Президент поручив зорганізувати кабінет Едвардові Деляді́є, провідникові радикальних соціялістів, котрий зложив уряд з людей, які хилилися більше на право, не взявши до кабінету ні комуністів ні лівих соціялістів. У відплату за це комуністи зарядили по фабриках т. зв. сидячий страйк, однак Делядіє його скоро зліквідував.

За той час в Европі зайшли дуже важні події Німеччина, знаючи, що Франція ніяк не приготована на мілітарну інтервенцію, заняла Австрію. Не будучи в можности поставити проти того смілого кроку Німеччини оружної сили, Франція ще сильніше укріпила свою східну границю і зачала переговори з Італією, німецькою союзницею, з очевидною цілею ослабити вісь Берлін - Рим. Були сподівання, що по анексії Австрії Німеччина вдарить на Чехословаччину, союзницю Франції, що в остаточнім результаті може спричинити нову світову війну. До такої війни Франція не приготована і задумала полагодити ті ріжниці, які ділили її від приязни з Італією. Але ті переговори, до яких світ привязував дуже велику вагу, зірвано в самих початках і то через справу Іспанії. Італія зажадала, щоби Франція перестала давати поміч іспанському соціялістичному урядови проти ґен. Франка, і коли вона перша то зробить, Італія забере з Іспанії своїх „добровольців”, які борються по стороні іспанських націоналістів. Ні одна ні друга сторона не хотіла перша виконати домагання, і зірвані в половині травня переговори з Італією пробовано відновити аж при кінці листопада, але знов безуспішно.

Банкроцтво Франції з політичного верховодства в Европі показалося у всій наготі при розчленованню Чехословаччини. В початках чехословацької драми, Франція дуже бундючно заявляла, що ніяк не дасть скривдити свого славянського союзника. Колиж канцлер Гітлер поставив справу на вістря меча і ультимативно зажадав судетських країв, — Франція зі своїми могучими союзниками Анґлією і Росією соромно чехів зрадила і для ратовання свого власного спокою віддала Чехословаччину під операційний ніж Гітлера.

В обличчі поважної воєнної небезпеки Франція почулася за слабою супроти Німеччини і премієр Делядіє був перший, що просив анґлійського премієра Чемберлейна поїхати особисто до Гітлера з пропозицією не починати війни, а полагодити спір з чехами мирною дорогою. Це значило, що Франція перша годилася на всі домаганя Гітлера, признаючи свою слабість і резиґнацію з політичного верховодства в Европі.

Дізнавши такої політичної поразки зі сторони Німеччини, Франції не лишалося нічого іншого, як прийти вкінци з Німеччиною до порозуміння. І на конференції в Парижі в половині листопада до такої добросусідської злагоди прийшло. Обі держави погодилися між іншим не провадити зі собою в будуччині війни, а колиб повстав який спір, лагодити його у мирний спосіб. Німеччина обовязалася не жадати звороту Альзації і Льотаринґії а за це дістала вільну руку до дій в центральній і східній Европі.

На час згаданої конференції приїхав до Парижа премієр Великої Британії Чемберлейн і також погодився на це німецько - французьке порозуміння. Анґлійський премієр гостив в Парижі два дні і відбув осібну конференцію з премієром Делядіє. Предмету нарад до часописів не подали, але були натяки, що

Чемберлейн мав між іншим на цілі переконати французьких дипльоматів, що іспанську горожанську війну належить закінчити і то побідою ґен. Франко.

Одною з причин, що Франція стратила в минулім році престіж і політичне верховодство в Европі була ця, що французькі комуністи і взагалі ліві партії раз у раз робили страйки і заворушення. Саме тоді, коли треба було скуплення всіх сил, щоби уряд міг був твердше поставитися зглядом важних політичних дій в центральній Европі, розаґітовані комуністами французькі робітники кидали урядови під ноги колоди і вкінці мало не довели до горожанської війни.

Комуністи і соціялісти в Франції хотілиб в тій країні викликати революцію і перебрати у свої руки владу. От вони й думали, що саме тепер є до того нагода. Вони противилися французько - німецькому порозумінню, а попри це висунули домагання, щоб уряд Делядіє повернув 40-годинний тиждень праці, що його був запровадив в цілій Франції бувший премієр Леон Блюм. Тому, що при такім короткім часі праці Франція ніяк не могла належно узброїтися, і з деяких других важних причин, премієр Делядіе домаганню юній відмовив. У відповідь на це, юнії викликали загальний страйк, на який мало вийти пять міліонів робітників.

Уряд розуміючи, що такий страйк може бути початком революції, поробив заздалегідь заходи, щоби страйк здусити. Післав до всіх важніших фабричних центрів великі військові скріплення, а крім того проголосив військову мобілізацію робітників транспорту. В дотичнім декреті було сказано, що ті робітники, якіб в означенім дні, себто в тім дні, коли мав бути проголошений ґенеральний страйк, не явилися до праці, будуть суджені воєнним судом як військові дезертири. Зарядження уряду мали певний успіх, бо ґенеральний страйк заломився того самого дня, коли був проголошений.

Впоравшися зі страйком уряд видав

декрет, в якім між іншим касується колективні умови. Робітники мусять робити з роботодавцями умови праці поодиноко. В наслідок того около 600,000 робітнників стратили працю. Провід юній спротивився дуже рішучо проти таких острих мір уряду і візвав робітників до дальшого опору. Але це вже не дало жадних результатів.

За викликання ґенерального страйку і взагалі за всі попередні заворушення уряд винує головно комуністів, підсичуваних Москвою, і тому сподіються, що Франція незадовго зірве військовий союз з Росією, котрий впрочім тепер для неї й непотрібний з огляду на добросусідське порозуміння з німцями. Уряд Делядіє тепер певний, що стратить в парляменті піддержку соціялістів і комуністів, тому буде зневолений шукати оперття в консервативних та ліберальних кругах. Значить звернеться на право, а може, коли зайде потреба, удатися й до диктатури.

ПОЛЬЩА.

Польща вициганивши крутійством і брехнею в побідних аліянтів великі простори чужих територій розгулялася минулого року на добре, забуваючи на пересторогу свого письменника Сєнкевича, який вже давно їм казав, що „перед упадком народи гуляли". А гуляла Польща і у себе в дома і за границею. Найбрутальніші оргії справляли поляки на безборонні́м українськім населеню, про що було ширше сказано передше. В своїм божевільнім хороводі не лишили ні одної української культурно - просвітної ділянки, якої не потопталиб своїм заболоченим постолом. Церква і школа, діточі садки і спортові орґанізації молоді, преса і культурні установи, економічний наш дорібок, а навіть приватне майно — всьо потолочене так, як за татарського лихоліття. Це вказувалоб, що поляки предчуваючи кінець свого панованя над українцями, з люти та ненависти нищать все, щоб лишити українців ограблених зі всіх культурних і матеріяльних вартостей.

Не менше карколомну політику вела Польща в 1938 році і за границями свого „моцарства".

Користаючи з того, що ціла Европа була занята такими важними подіями як прилучення Австрії до Німеччини, Польща хотіла вдарити на слабоньку Литву і її окупувати. Як відомо в р. 1919 Польща збройно заняла литовське місто Вильно з околицями. Литва з фактом окупації своєї історичної столиці ніколи не погодилася. Навіть жалувалася на Польщу до Ліґи Націй, але та славетна Ліґа піддержала Польщу і затвердила грабіж Виленщини.

Тяжко покривджена Литва від хвилі окупації не піддержувала з Польщею дипльоматичних взаємин,а у свою конституцію вставила, що Вильно є столицею Литви, мимо того, що воно є під окупацією Польщі. Сталося так, що хтось застрілив на польсько - литовській границі польського пограничника. Користаючи з такого незначного випадку, Польща післала литовському урядові ультимат, щоб Литва навязала з нею дипльоматичні взаємини, вимазала з конституції, що Вильно є столицею Литви, щоб згодилася на цлову і торговельну згоду і багато дечого з тим, що коли Литва до 48 год. того всього не сповнить, Польща пішле на Литву військо. І дійсно на литовській границі вже чекали дві дивізії війська на розказ до вмаршу. Литва очевидно мусіла приняти той ультимат. Пізніше виявилося, що Польща ставила далеко більші домагання до Литви, але під натиском Анґлії і Франції мусіла обмежитися обміною дипльоматичних представників.

Польща, побачивши, великі успіхи Німеччини, зачала зближатися до неї, сподіючися при нагоді і собі дещо скористати. І коли судетські німці зажадали від Чехословаччини для себе автономії, Польща зачала і собі натискати на чехів, щоб тим 80 тисячам поляків, що живуть в Тешині й околиці, дати автономію. Анґлія, а особливо Франція почали негодувати на Польщу з тої причини, що вона є проти Чехословаччини. І коли ті держави спитали Польщу, чи, коли прийде до німецько - чеських непорозумінь, вона буде стояти з Францією, Польща відповіла, що коли Франція буде воювати з німцями за Чехословаччину, то вона буде з Німеччиною. Це так обурило Анґлію, що її міністер сказав ці знаменні слова: „Цим Польща приготовляє для себе друге самогубство". А Польща тимчасом з політичного опортунізму не зриваючи формально союзу з Францією, зовсім увійшла в орбіту воси Берлін -

Рим. І коли Німеччина заняла судетські краї, Польща рахуючи на згоду Гітлера, скористала з нещастя Чехословаччини і заняла Тешин з округом. На тім одинокім здобутку й скінчився політичний опортунізм Польщі, а польсько - німецька приязнь відразу зачала холодніти, а може незадовго перемінитися в отверте ворогування. Все то пішло через Карпатську Україну.

Німеччина розчленувавши Чехословаччину зробила з неї федеративну державу чехів, словаків і українців. Правда віддала полудневий окраєць Словаччини і Карпатської України мадярам, але решту тих територій залишила при Чехословаччині, щоби через спільну границю з Румунією мати прямий шлях до свого наміреного походу на совітську Україну.

На дні польської імперіялістичної політики лежить також бажання походу на Велику Україну. І вже то зі страху, що автономічна хоч маленька Карпатська Україна буде товчком для українців під Польщею домагатися для себе автономії, вже то щоби перешкодити Німеччині в її мріях походу на Схід, Польща зачала домагатися, щоб усю Карпатську Україну віддати мадярам, і дати її з мадярами спільну границю. Що вже не робила Польща, щоби то своє домагання зреалізувати. З початку страшила Европу большевиками, відтак страшила самих карпатських українців, що вони в спілці з чехами і словаками економічно не втримаються, а коли то всьо не помагало, хопилась простого терору і на спілку з мадярами зачала посилати на Карпатську Україну банди терористів, щоб викликати непорядок і замішання та мати причину до військової інтервенції.

Але то була справа з Гітлером. В острій ноті Гітлер пояснив мадярам і полякам, що рішення віденського арбітражу, який означив остаточні границі нової Чехословаччини, є остаточне і незмінне і навіть загрозив мадярам, що коли вони важуться нарушити границі Карпатської України, він займе мадярську територію, що граничить з бувшою Австрією. Ту заяву підперли також Анґлія і Франція, а навіть Італія і Польща мусіла присісти. Замісць спільної з Мадярщиною границі почули поляки з дипльо-

матичних кругів Німеччини натяки, що Гітлер задумує з весною зробити Польщі миле предложення: створити з українських земель під Польщею автономну державу у федерації з Польщею, і долучити до тієї автономної української держави Карпатську Україну. Польща знаючи, що за такою поголоскою у Гітлера йде чин, не чекаючи весни відновила з большевиками пакт неаґресії, під котрим може укриватися і взаїмний військовий союз. З того виходить, що на случай повище згаданої пропозиції, Польща пляну сфедерованої українсько - польської держави не прийме, а схоче оружно захищати свій стан посідання.

РОСІЯ.

Цілий минулий рік пройшов большевикам на „чистках". Чистили, відтак „перечищували" тих, що „чистили", доки, як кпить собі з Росії анґлійська преса, не лишилося нікого так важного, щоб йому впакувати кулю в лоб. Світ так вже зжився з тими „чистками", що й не дивується тому, що твориться у тім великанськім домі божевільних. Та в минулорічних „чистках" чистили не когобудь: самих військових старшин включно з ґенералами та адміралами фльоти і найвищих дипльоматів, та голови „союзних" републик. Забралоб багато місця, щоб дати лиш поіменний список тих нещасливців, котрі стративши ласку в кровожадного Сталіна, пішли на лоно Аврама. Кажуть, що лише по більших містах розстрілювали пересічно по 1,200 „товаришів" денно. Всеж таки годиться осібно згадати про одного розстріляного драба Генрика Яґоду, поляка з Галичини (з Тернопільщини), котрий був головою московського ҐПУ і котрий за своєї влади пролив ціле море крови, головно на Україні. Яґода мав у продовж кількох літ таку силу, що перед його гнівом дрожала вся Росія. То він поносить вину за смерть 6 міліонів українців, котрі в 1933 році погинули голодовою смертю. То його жертви гинули і гинуть сотками тисяч на Соловках і Сибірі, то жертви того драба ті сотки тисяч нещасливців, що під його наглядом копали канал від Білого моря до Волги чи будували довжезну зелізницю через Сибір до Владивостоку. Жертви Яґоди доходять до багато міліонів, і йому не належалось нічого лучшого як собача смерть від кулі свого давнішого підданого чекіста.

Межи розстріляними минулого року був колишній премієр Росії, Риков, Бухарін, сам творець російського комунізму, були премієри „самостійних" азійських републик, були міністри, заграничні московські дипльомати, найвисші урядовці і багато іншої комуністичної сволочи. Всі вони пішли гризти землю з ласки Сталіна, якого вони самі винесли на російський трон і якому вони помогли завести в Росії терор, що йому подібного не знає історія людства. Вина помордованих полягає в тому, що вони працювали в тім напрямі, щоб позбутися Сталіна і самим захопивши владу ратувати Росію від розвалу, до якого пре „совітську вітчину" кровожадний тиран.

Розуміється, що такі „блаженства", які творяться в „щасливій і квітучій" совітській вітчині не могли одушевляти працюючих за кордонами ані розпалювати їх до „всесвітної революції". Видумали отже большевики для заграниці новий „блоф" — „демократію": вільні, тайні і безпосередні вибори до „парляменту, і сенату. Але що то були за вибори? Уряд поназначував на кожний округ по одному урядовому кандидатови і під надзором ҐПУ приказав всім на них голосувати. Інших кандидатів і не вільно було ставити, так що всі Сталінові кандидати (майже всі урядовці і чекісти) пройшли одноголосно. Відбули ті „посли" вже й одну сесію, на котрій уряд відчитав низку готових законів, які „посли" без найменшої дискусії одноголосно „ухвалили". Не треба згадувати, що з тої комуністичної „демократії", з їх виборів і парляменту кпить собі цілий світ.

В тім часі, коли опричники з ҐПУ справлялися з комуністичною аристократією у внутрі краю, сама влада продумувала, як би забезпечитися від катастрофи, яку може спричинити яканебудь війна проти совєтів. А війна грозить Росії передовсім зі сторони Ніпону. Отже насамперед докінчено будову зелізничої лінії, яка переходить через середущий Сибір аж до Тихого океану. Ця лінія збудована далеко від границь Монґолії і Манджуко, щоб на случай війни ніпонці не могли її так легко знищити і перервати комунікації між Росією і Далеким Сходом. Цю лінію побудовано виключно політичними вязнями в числі міліон людей. Затим

у продовж року післано з Росії на Далекий Схід великі частини армії і певну скількість воєнних кораблів та субмарин. Щоби ще лучше обезпечитися перед ніпонцями, Большевики, користаючи з того, що ніпонці заняті війною в Китаю, задумали заняти гористу околицю на границі Манджуко, звану Чан-Ку-Фенґ. Ця околиця має велике стратеґічне значіння, і находиться в руках ніпонців. Московська влада, яка твердить, що це пасмо належить до Зеленого Клину, наказала своїм військам збройно заняти Чай-Ку-Фенґ. Тому, що там була мала ніпонська залога, москалям не було тяжко сю околицю заняти.

Проти цего вчинку Росії Ніпон сильно запротестував і зажадав відтягнення з Чан-Ку-Фенґ російських військ. А коли протест не помагав, ніпонці зібрали більші сили і вдарили на москалів. Бої тревали цілий тиждень і виглядали на добру війну, та потягнули за собою по обох сторонах багато соток людських жертв. Вправді ніпонці виперли росіян зі спірної території, але той конфлікт міг легко довести до війни між тими двома державами. Тому однак, що Ніпон під сю пору не бажає собі ще війни з большевиками, а ті знов не бажають собі війни ніколи, прийшло між ними до мирного полагодження конфлікту за Чан-Ку-Фенґ. Оба уряди згодилися залишити свої війська на тих позиціях, на яких вони були в часі перерви боїв, а спірне питаня щодо згаданого гірського пасма має вирішити пізніше спеціяльна комісія.

Минулого року московські большевики докінчили остаточну зміну своєї внутрішньої політики супроти своїх т. зв. „союзних републик". Займило їм двадцять літ часу стероризувати нещасливих „союзників" до того степення, щоби вкінци заявити їм без обиняків, що совітський союз нічого іншого, лиш московська імперія, що в тій імперії має бути лише один нарід — т. зв. „радянські громадяни", що означає нація московська і що ті „радянські громадяни" мусять послугуватися одною мовою — „мовою революції" —себто мовою московською. Послідовно пішов сильний наступ на всі культурні ділянки у всіх „союзних" ре-

публиках і у всіх них насилу тепер московщать школи, уряди, ґазети, видання, театер тощо так, що сейчас в цілій російській імперії домінує культура московська. Що московські комуністи закріпляють московську національність коштом всіх інших націй Росії, знають добре московські націоналісти на еміґраціях, які заявляють, що на случай війни проти Росії всі вони, навіть найбільші противники комуністів, підуть їм у поміч, бо комуністи, це правдиві російські патріоти, що відбудовують і скріпляють давну „єдіну неделімую" імперію. Ледво, чи та поміч большевикам що поможе; над ними, над їх пановванням в Росії і над сильною російською імперією гайворони вже прокракали останну годину.

На такий сумний кінець совітів погодилися вже всі держави і мало - помалу ізолювали зовсім Росію від світової політики. На жадні конференції ніхто її не кличе, ніхто її опінії не засягає, ніхто з нею не числиться. Лишили її саму з її небувалими чисто московськими досягненнями: чисткою, стєнкою і шибеницями.

НІМЕЧЧИНА.

Рік 1938-ий буде записаний в історії Німеччини як один з найважніших, а її провідник канцлер Адольф Гітлер як один з найбільших дипльоматів століття. Протягом одного короткого року під проводом того чоловіка недавно ще побита, слаба і упокорена Німеччина зросла в таку силу, якої не мала навіть до війни; перебрала від Франції і Анґлії політичний провід в центральній Европі; без одного вистрілу заняла великі території з около десять міліонами населення; і застановила цілий буквально світ зі собою числитися.

Та заки Німеччина змогла зробити ті монументальні досягнення, мусіла вона сама перейти внутрішні потрясення, щоб прочистити собі дорогу до намічених великих дій. У нутрі німецького дипльоматичного і військового проводу були досить розбіжні думки щодо дальшої закордонної політики Райху. Німецький уряд, хоч опирався на Італії, все таки не занедбував нічого, щоб прийти до якогось порозуміння з Анґлією і Францією і щоб вирівнати головно з Анґлією ті противенства, які заіснували між тими двома державами по світовій війні. В тій цілі Гітлер посилав до Лондону найбільше довіреного свого дипльомата фон Ріббентропа, який мав за задачу довести до порозуміння між обома державами. До Німеччини приїздив знова лорд Галифакс, заступник міністра внутрішних справ, щоб переговорити ту справу з німецьким урядом. Однак з тих заходів не видно було жадних результатів. В виду того одна частина німецьких дипльоматів і ґенералів на чолі з міністром війни Бломберґом і шефом ґенерального штабу фон Фріч-ом думала, що Німеччина повинна погодитися з Росією. Коли Анґлія Німеччині не довіряє, твердили вони, то німцям треба шукати інших союзників, бо на випадок війни Німеччина, навіть у спілці з Італією, не дасть ради потрійному союзови. Догадуються, що ґенеральний штаб знав будучі заміри Гітлера дотично Австрії, а уважаючи такий крок ризиковним, був проти такої непевної ескапади. Дехто твердить, що ґенеральний штаб хотів зробити військовий переворот і усунути Гітлера від влади. Та як би там не було, але Гітлер взявся до справи рішучо, в наслідок чого міністер війни Бломберґ подався до димісії, а його місце заняв сам Гітлер. За Бломберґом уступив шеф ґенерального штабу Фріч і 19 ґенералів дивізій, котрих позиції позабирали ґенерали молодші, віддані цілою душею Гітлерові.

Рівночасно зі змінами на становисках найвисших військових достойників, Гітлер поробив також зміни в міністерстві закордонних справ; назначив міністром закордонних справ фон Ріббентропа і замінив іншими людьми посольства в Римі, Лондоні, Токіо і Росії.

Гітлер скріпивши своє становище в самій Німеччині, забрався до переведення своїх далекосяглих плянів. Насамперед він і його права рука маршал Ґерінґ проголосили, що Німеччина буде опікуватися німецькими меншостями, що жиють в границях сусідних держав. Вони заявили, що німецького населення поза кордонами Німеччини є десять міліонів і підчеркнули, що ті держави, які будуть кривдити своїх німецьких горожан, мусять рахуватися з тим, що в обороні покривджених виступить збройно німецька держава. Значить німці домагаються якнайширших прав для своїх земляків в Чехословаччині, Польщі, Італії і Румунії. На ділі Гітлерові не ходи-

ло о поліпшення долі своїх земляків в границях тих держав, де вони жиють. Він прямував прилучити до Німеччини бодай ті чужі землі, що на них масово мешкають німці.

Перший рішучий крок в тім напрямі зробив Гітлер, запросивши до свого приватного помешкання в Берхтесґаден, Баварія, на конференцію австрійського премієра Шушніґа з його міністром закордонних справ Шмідтом. Конференція мала той наслідок, що Австрія під напором Німеччини мусіла поґодитися на далекойдучі уступства в користь Райху. Гітлер поставив Шушніґови ряд ультимативних домагань зі загрозою, що як австрійський уряд їх не прийме, Німеччина займе Відень. Одним з тих домагань було, щоб австрійський уряд зреорґанізувався в тім змислі, щоб до уряду увійшли міністри, які належать до австрійської партії Наці, а котру то партію уряд Австрії не узнавав. Повернувши з Берхтесґаден, Шушніґ відбув сейчас нараду свого кабінету і на тій нараді назначено міністром внутрішних справ і поліції д-ра Сейз - Інкварта, провідника австрійських націстів. Крім того австрійський уряд звільнив з вязниць всіх політичних вязнів - націстів включно з тими, що брали участь в убійстві бувшого премієра Дольфуса в 1934 р.

Зараз по своїм назначенню на міністра внутрішних справ др. Сейз-Інкварт поїхав до Берліна на наради з німецьким урядом. Шушніґ догадувався, що самостійність Австрії тепер поважно загрожена, тим більше, що анґлійський міністер Іден заявив в лондонськім парляменті, що Велика Британія не думає аж так дуже боронити независимости Австрії, не будучи до того зобовязана особлившим договором. Очевидно слідами Анґлії піде й Франція. Шушніґ зарядив отже на скору руку в Австрії плебісцит, який мав відбутися 15-го березня. В дорозі плебісциту австрійці мали виріши ти, чи їх країна має надалі лишитися самостійною чи добровільно прилучитися до Німеччини. Шушніґ рахував на перше, бо австрійські монархісти, всі като-

лики, соціялісти і жиди були рішучо проти злуки з Німеччиною.

Коли в Берліні довідалися про зарядження Шушніґа, Гітлер зробив крок, який потряс до самих основ усіми краями не тільки Европи але цілого світа. Він ультимативно зажадав, щоб кабінет Шушніґа уступив, в противнім разі він пішле свої війська до Австрії і то у продовж найблищих шести годин. Шушніґ під натиском німецького ультимату уступив, а його місце заняв Сейз-Інкварт. Новий премієр, будьто би з обави, що в Австрії прийде з того приводу до кровавої революції, телеґрафічно зажадав від Гітлера військової помочі. Німецькі полки, які були вже на то приготовані, сейчас вмашерували в границі Австрії. Шушніґ, уступаючи з уряду, візвав через радіо австрійські військові частини, щоб вони не ставили німецькій армії жадного опору.

Німецькі моторовані війська у продовж кількох годин заняли всі важніші центри Австрії. До самого Відня прибули на сто воєнних літаках тисячу німецької піхоти. Де тільки появилися німецькі війська, австрійське населеня витало їх з небувалим ентузіязмом. Вкінці в слід за військом прибув на австрійську землю й сам Гітлер.

Новий австрійський уряд видав сейчас декрет, на підставі якого Австрія лучиться з Німеччиною, підчиняючись цілковито німецькому центральному урядові в Берліні. Уряд і військо зложили присягу вірности на імя Гітлера. Закордонні австрійські посольства передали своє урядовання й акти німецьким амбасадорам у дотичних краях, так що дня 13-го березня 1938 року перестала правно існувати самостійна Австрія, ставши одною з німецьких кольоній. Для формальности однак Гітлер зарядив вже свій плебісцит на 10 квітня, і то так в Австрії як і в Німеччині, в часі якого австрійський і німецький нарід в 99 відсотках затвердив получення Австрії з Німеччиною.

Прилучення Австрії до Німеччини, і то без ніякого попередження, потрясло умами всіх дипльоматів світа. Хоч від довшого часу говорилося в дипльоматичних кругах, що Австрія нарешті получиться з Німеччиною, однак ніхто не припускав, що то станеться так скоро і в такий спосіб.

Гітлер користав попросту з нагоди.

У Франції в моменті так важних випадків в Европі не було уряду, бо комуністи і соціялісти повалили були саме кілька днів передтим кабінет Шатам'а, а новий премієр соціялістичного „обєднаного фронту" Лєон Блюм не вспів ще був зложити кабінету. Попри це Франція саме через страйки і заворушення не була озброєна як слід, щоби збройно перешкодити Гітлерові в анексії Австрії. Блюм звернувся до Великої Британії, що вона думає зробити на цей очайдушний крок Німеччини, а головно які прийме міри, колиб так Гітлер захотів по Австрії вдарити на Чехословаччину. Зі своєї сторони французький уряд заявив, що на случай німецької аґресії на Чехословаччину, Франція безуслівно виповість Німеччині війну. То само заявила Росія.

Зараз після вмаршу німецьких військ до Австрії анґлійський і французький уряди звернулися до премієра Муссоліні, щоб він не допустив до получення Австрії з Німеччиною, бо Німеччина зробиться через то багато сильнішою і буде загрозою для Італії, а що найменше відбере від Італії полудневу частину Тиролю, яку Італія по великій війні взяла від Австрії. Однак Муссоліні був точно поінформований про все, що мало статися, і дав свою згоду на скасовання австрійської самостійности.

Особливо потрясаюче враження зробило прилучення Австрії до Німеччини на Чехословаччину, яка побоювалася, що Гітлер справившись з Австрією, захоче те саме зробити з Чехословаччиною. Чехи на таку евентуальність зачали приготовлятися. Були сподівання, що Франція і Росія, маючи з Чехословаччиною військовий союз, не дадуть зробити свому слабому союзникові кривди. Думали, що колиб Німеччина вдарила на чехів, то це рішучо спричинить нову европейську війну, бо по стороні Франції, Росії і Чехословаччини стане й Анґлія, хоч вона впрост не ґарантувала самостійности Чехословаччини, але за це має військовий союз з Францією, якій зобовязана дати військову поміч.

Гітлер очевидно числився з такою осторогою чеських союзників. Тому замісць ризикувати отвертим нападом на Чехословачину, постановив зробити це хитрою дипльоматією. В половині серпня зарядив Гітлер великі маневри в Ба-

варії, здовж чеської границі, котрі то маневри згідно з плянами німецького ґенерального штабу мали продовжатися аж до кінця жовтня, а до яких покликано не лише реґулярні війська, але й резерви в числі міліона людей. Попри це баварським селянам наказано держати на поготовлі свої коні для військових підводів.

Европейські кабінети і публична опінія не без причини були цими маневрами схвильовані. Вправді на запит держав Німеччина заявила, що це звичайні річні маневри, але тепер Німеччині вже ніхто не довіряв і надіялися, що ті маневри, коли не є приготованням до розбиття чехословацької републики, то можливо для натиску на Чехословаччину в користь автономних домагань чеських німців. І одні і другі домисли показалися правдою.

Та перед дальшими важними потягненнями Гітлер хотів забезпечити собі тісну приязнь Італії, бо французька й анґлійська дипльоматія працювала дуже ревно в тім напрямі, щоб Муссолінія з Гітлером поріжнити. Вибрався отже Гітлер особисто до Риму, де його приняли прямо по королівськи, чим Італія хотіла заманіфестувати тревалість італійсько - німецького союзу. В часі 8-денного побуту Гітлера в Італії, відбуто ряд конференцій, після яких Муссоліні заявив, що тісна співпраця Італії з Німеччиною буде продовжатися дальше, а Гітлер дав знати світові, що Німеччина раз на все зрікається претенсій до полудневого Тиролю. З дальших дій вийшло на яв, що оба диктатори поділилися впливами на Балкані і в центральній Европі, а з осібна Муссоліні згодився дати вільну руку Гітлерові супроти Чехословаччини, Юґославії, Мадярщини, Румунії і Польщі.

Осібно запросив Гітлер до себе в гості угорського реґента, Николу Горті, і на обопільних розмовах тих двох державних мужів дійшло до дуже тісного політичного й економічного зближення тих двох держав.

Поробивши такі приготовання, Гітлер повів наступ на Чехословачину та так дипльоматично, що не лише розчленував Чехію і підчинив її своїм впливам, але попри то завдав тяжкий удар анґлійській і французькій політиці супроти середущої й східньої Европи. Тому що ті дії Німеччини тісно звязані з долею Чехословачини, точний опис тієї траґедії буде в слідуючім розділі.

Розчленувавши Чехословаччину і підчинивши під свої впливи не лише ту країну, але Мадярщину і Румунію, Німеччина, як виходить, звернула своє бачне око дальше на схід — на Польщу і Росію. Це вже більший кусок ніж Чехословаччина і щоби його проковтнути, німецька дипльоматія знова зачала робити потрібні приготовання.

Подібно як з Чехословаччиною стоїть Франція у військовім союзі зі Совітами і з Польщею. І хоч приязнь між тими державами значно остигла, всеж для Німеччини буде вигідніше, коли її зовсім не буде. Скористала отже з доброї волі Франції, яка вже давніше хилилася до порозуміння з німцями, і дійсно таке порозуміння заключила. Німеччина відказалася від якихнебудь претенсій до Альзації й Льотаринґії, заґарантувала Франції, що ніколи на неї не нападе, а в заміну дістала вільну руку до експанзії на сході Европи, на що, як сподіються, Ні-

меччина не дасть на себе довго чекати.

В міжчасі Німеччина наробила на світі немало галасу через своїх жидів. Як відомо, тоталітарні держави є скрайно націоналістичні і хотілиб, щоб в їх границях жили виключно люде одної раси. З того згляду націстична Німеччина старається від часу приходу до влади Гітлера позбутися семітської раси — жидів. А що при тім жиди майже в цілости підтримують і поширюють комунізм, найбільше ворожу політику до націоналістичної, Німеччина вже давніше видала закони обмежуючі у своїй державі свободу жидів, примушуючи їх в той спосіб до еміґрації. Та сталося, що Польща осібним соймовим законом візвала своїх горожан на еміґрації, що коли до 1-го листопада польський громадянин поза межами держави не верне до Польщі або не відновить потрібних документів, стратить польське громадянство. В Німеччині жили десятки тисяч жидів за польськими пашпортами і колиб вони стратили польське громадянство, а не будучи громадянами Німеччини, могли стати для послідньої тягарем. Німеччина скористала отже з нового польського закона і приказала нагло всім польським громадянам, головно жидам, вибиратися з Німеччини перед першим листопада. Між жидами настала паніка і очевидно не обійшлося при тім без надужить зі сторони німецької поліції. На інтервенцію Польщі Німеччина припинила насильне викидання польських жидів. Але якийсь молоденький жидок Ґріншпан, що жив з вуйком у Парижі, наслухавшися за мнимі переслідування жидів в Німеччині, зголосився до німецької амбасади в Парижі і просив авдієнції в амабасадора. Його приняв секретар амбасади фон Рат, до котрого Ґріншпан вистрілив кілька револьверових куль, з чого фон Рат помер.

Коли дійшла вістка про цей морд до Німеччини, по всіх містах і місточках почалися проти-жидівські виступи. Нищено і палено жидівські склепи і синаґоґи а багато жидів потурбовано. Доперва на розказ поліції припинено ті заворушення. Та тепер взявся до них сам уряд. Наклав на жидів контрибуцію в сумі 406 міліонів долярів і поарештував багато тисячів визначних жидів як закладників. Жидам врешті відбрано ті рештки прав, які вони в Німеччині ще мали. Жиди наробили крику і счинили головно в Америці і в цілій Британській Імперії, де вони мають велику силу, нечувану дотепер пропаґанду проти Німеччини. Ті дві держави почали наради, деб примістити пів міліона жидів, що мусять еміґрувати з Німеччини, але покищо не дійшли до нічого позитивного. Показалося, що Америка і Велика Британія, хоч дуже заступаються за німецькими жидами, однак самі не можуть їх нігде примістити, бо мають у себе жидів і без того досить. Не хочуть їх і бриті. кольонії. Так що німецьким жидам лишається, замісць масово, еміґрувати покищо поодиноко до тих країв, в котрих вони можуть достосуватися до вимог іміґраційних законів.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Чехословачина — ця гарна славянська република, хоч мала у своїх границях багато національних меншин, переживала у продовж 15 років ідеальні часи. Чехи добрі патріоти але й дуже вирозумілі супроти других народів, які мешкали разом з ними. І колиб у котрій державі національним меншинам жилося так гарно як в Чехословаччині, то на світі міг би запанувати дійсно вічний мир. Головно німцям жилося в Чехословаччині дуже добре. Мали свої школи від народних до університетських катедр, мали всі умовини до якнайширшого розвитку, а що до господарського становища, стояли куди краще як самі чехи. Одна лише була біда для Чехословаччини, що вона стояла ґеоґрафічно на дорозі німецької експанзії на схід і що мала в своїх границях судетських німців числом около три і пів міліона. Коли Гітлер проголосив, що Німеччина буде опікуватися всіми німцями, які жиють в чужих державах і грозив збройною інтервенцією, як щоб котрась держава переслідувала його одноплеменників, чеський уряд, хоч у него совість під тим зглядом була дуже чиста, розумів, що ті погрози відносяться до Чехословаччини. Перестеріг отже своє населення, щоб заховало спокій і холоднокровність і заздалегідь рішив надати автономію німцям, карпатським українцям, мадярам і полякам. Начерк автономії був поданий Анґлії і Франції.

Тимчасом провідник німецьких націоналістів в празькім парляменті, Конрад Генлайн, відбувши попередно в Берліні конференцію з маршалом Ґерінґом, скликав дня 25-го квітня у місті Карлові Вари велику конвенцію судетських німців і поставив чеському урядови виразне домагання рівности німців з чехами: признання державою, що німці є одною корпоративною ґрупою, що всі німецькі повіти в Чехії мусять дістати автономну адміністрацію, та щоб держава визнала партію німецьких націстів за леґальну. При тім Генлайн підчеркнув, що судетські німці не хочуть горожанської війни ані війни Чехословаччини з якоюсь іншою державою.

Щоб заспокоїти жадання Генлайна чехословацький уряд постановив дати німцям репрезентацію в центральнім уряді відповідно до пропорції німецького населення, себто 22 відсотків. Однак німці не вдоволялися такою концесією і тепер зажадали вже не лише повної автономії для себе але зажадали, щоб Чехословаччина зірвала військовий союз з Росією і Францією і щоб увійшла в приязні стосунки з Німеччиною. Чеський кабінет міністрів вирішив, що домагання судетських німців щодо зміни чеської закорполітики є до невиконання. Тепер у справу вмішався Гітлер і повідомив президента Чехословаччини, Бенеша,що коли б його уряд зірвав військовий союз з комуністичною Москвою, то Німеччина дасть чехам великі економічні вигоди як знесення цла на чеський експорт до Німечини тощо. В тій справі чеський уряд післав до французького уряду широкий меморіял. Премієр Франції Деляліє і його міністер закордонних справ поїхали з тим меморіялом до Лондону і там на конференції з премієром Великої Британії, Чемберлейном і мін. заграничних справ Галіфаксом дуже основно розбирали жадання чеських німців.

Та в той самий час мали відбутися у Чехословаччині вибори до муніципалів. Німеччина предвиджуючи, що час такого напруження підчас виборів в німецьких повітах можуть зайти деякі надужиття зі сторони чеської влади, зачала громадити на чеській границі великі військові сили, щоб під претекстом безпо-

рядків вмашерувати на територію Чехословаччини. У відповідь на це чехи також згромадили на німецькій границі пів міліона свого війська. Тимчасом вибори пройшли спокійно і до інтервенції не було жадної причини. Але сталося, що на чесько - німецькій границі чеська пригранична сторожа застрілила двох судетських німців, як вони старалися перейти на німецьку сторону. Це ще більше заострило положення, і судетські німці в часі дальших переговорів з чеським урядом, маючи очевидно директиви з Берліна, зажадали вже поділу Чехословаччини на ряд автономних держав, звязаних тільки верховим проводом центральної влади у Празі. Автономні держави мають мати виключне право заряджувати місцевими справами, як фінанси, школа, поліція, торговля і кожда держава має мати свого президента і свій сойм. В Лондоні і Парижі принято ті щораз то ширші домагання судетських німців за факт, що Генлайн на ділі не хоче жадного порозуміння з чехами і йде о много дальше, як вимагав передтим. Щоб конечно довести до порозуміння між чеським урядом а судетськими німцями, Анґлія неофіціяльно післала до Чехословаччини лорда Ронсімана, щоби посередничив в тім обопільнім порозумінню. Ронсіман робив що міг і відновляв раз-враз зривані переговори. На нещастя в часі якоїсь німецької демонстрації потурбували німецького посла праского парляменту. Це дало притоку провідникам судетських німців покласти ще більш вимагаючі услівя, а іменно плєбісциту в судетських краях, щоб населення рішило, чи хоче остати в Чехословаччині, чи злучитися з Німеччиною. Старання Ронсімана замість погодити чесько - німецький спір, ограничився тепер до того, щоб протягнути переговори до пізної осені, коли мине критична пора до вибуху війни. Війна висіла вже в воздусі. Щоб до неї не допустити, Анґлія і Франція зачали тепер сильніше напирати на чеський уряд, ніж на судетських німців, щоб той перебудував Чехословаччину в тодішних межах на федерацію народів на зразок Швайцарії. І чехи слухали. Робили плян за пляном, щоби вдоволити тепер вже не лише судетських німців але й своїх союзників, Анґлію, Францію і Росію, але ні одного з тих плянів німці не приняли.

В тім часі німецький канцлєр Адольф Гітлер виголосив на конґресі партії Нації в Ніренберґ велику бесіду в якій вияснив відношення Німеччини до судетських країв. Бесіда Гітлера була отверта й грізна. Він заявив, що Німеччина виступить збройно, якщо домагання чеських німців не будуть сповнені. Гітлер мав на думці плєбісцит, але сказав, що так довго не можна думати про справедливе переведення плєбісциту, як довго судетські німці остають під владою Чехословаччини. Та бесіда Гітлера і щораз то більші домагання судетських німців вказували на це, що мирною дорогою трудно вже буде наладнати спір. Ввиду того Франція й Анґлія дали Німеччині до пізнання, що вони на случай конфлікту станүть по стороні Чехословаччини.

Бесіда Гітлера мала той наслідок, що зараз на другий день в цілім ряді судетських міст і місточок вибухло збройне повстання німецького населення проти чеського уряду. В слід за цим чеський уряд проголосив в певних частинах судетських країв воєнний стан. Саме тоді лордови Ронсіманові удалося знова зібрати німецьких і чеських делеґатів коло круглого стола для дальших переговорів. Коли німецькі відпоручники довідались, що уряд зарядив воєнний стан, зірвали впослідне переговори і поставили урядови ультимат, щоби до шестої години того дня відкликав воєнний стан, в противнім разі вони не будуть більше переговорювати з урядом а за наслідки буде відповідати уряд Чехословаччини. Уряд зіґнорував той ультимат і поширив воєнний стан на всі судетські краї, посилаючи туди військові скріплення і жандармерію. Однак в міру того, як туди напливали військові сили, збільшилося також число німецьких повстанців. По містах і місточках німці почали уряджувати демонстрації зі свастикою, при чім приходило до ужиття по обох сторонах пальної зброї. На поміч повстанцям прийшли т. зв. німецькі леґіонери, то є судетські німці, які ще передтим втікли були на німецьку сторону.

Серед такого безголовя провідник судетських німців видав проклямацію до німецького населення в границях Чехословаччини, і заявив, що судетські краї мають бути прилучені до Німеччини, та візвав всіх судетських німців до збройного повстання. Уряд наказав Генлайна а-

рештувати і судити за державну зраду, але той в час утік до Німеччини. Тимчасом Гітлер поїхав на німецько - французький кордон перевести інспекцію кріпостей і військових залог. Франція зарядила за тим частинну мобілізацію, а Анґлія маневри своєї фльоти. Відбуто у тих двох державах багато засідань кабінетів і вирішено на случай війни станути по стороні Чехословаччини. Крім того анґлійський кабінет міністрів поручив премієрові Чемберлейнові написати листа до Гітлера і звернути йому виразно увагу на це, що колиб прийшло до війни межи Чехословачиною а Німеччиною, то Анґлія буде зневолена вмішатися до тої війни по стороні Чехословаччини.

У відповідь на це Гітлер поставив Чехословаччині ультимат, що ті судетські повіти, в яких жиє понад 70 відсотків німецького населення мають перейти до Німеччини, у прочих має відбутися плєбісцит. Чеський уряд, спираючись на обіцяну поміч Франції й Росії, а то й Анґлії, пропозицію Німеччини відкинув і зажадав відновлення переговорів. Французький премієр Делядіє знав, що Гітлер на переговори не піде, а що Франція до війни не готова, зателеґрафував до анґлійського премієра Чемберлейна, щоби той поїхав особисто до Гітлера і старався намовити його, щоб не починав війни, але полагодив чесько - німецький спір мирною дорогою. Чемберлейн поїхав 15-го вересня до Гітлера і відбув з ним три-годинну конференцію, в часі котрої Гітлер поставив домагання, що або Чехословаччина відступить Німеччині судетські краї і то без плебісциту, або він сейчас нападе на Чехословаччину і візьме їх силою. Чемберлейн був заскочений таким домаганням Гітлера, тому перервав розмови і сейчас відїхав до Анґлії, щоб здати звіт лондонському урядові.

Анґлійський кабінет відбув негайно кілька нарад і попросив телеґрафічно французького премієра Делядіє і його міністра заграничних справ на спільну конференцію до Лондону. Делядіє сейчас приїхав і по 12-ох годинах спільних нарад видали обі союзні держави дня 17. вересня, многоважне рішення. Ті держави погодилися на ультимат Гітлера: погодилися розчленувати свою союзницю

Чехословачину і того самого дня повідомили про це чехословацький уряд.

Зразу Чехословаччина лондонської ухвали не брала надто траґічно. Чеський кабінет з президентом Бенешом у відповідь на пропозицію своїх союзників запропонували, щоб в справі судетів відбути дальші переговори. Однак 20-го вересня, о год. 2-ій в ночи у президента Бенеша явилися анґлійський і французький посли і зажадали, щоб чеський кабінет негайно зійшовся на наради і згодився на пропозицію Анґлії і Франції. Президент Бенеш мусів серед ночі скликати міністеріяльну нараду, на якій вирішено піддатися розказови Анґлії і Франції. Рівночасно уряд видав до населення комунікат з точним поясненням цілої справи.

Зараз на другий день в околицях міста Еґер перейшли чеську границю німецькі леґіонери, німці які давніше втікли до Німеччини, а тепер вже озброєні вернули до дому робити заворушення. Вони заняли Еґер і кілька місточок, з котрих чеська влада ради спокою відтягнула своє військо і жандармерію. Всеж таки почалися здовж границі бої з жертвами по обох сторонах. Під впливом траґічного положення чеський уряд з премієром Годжою зрезиґнував, а президент Бенеш назначив премієром ґен. Сирови, який зараз наказав викинути силою з чеської території німецьких леґіонерів.

Серед таких відносин 22-го вересня премієр Чемберлейн ще раз поїхав до Гітлера на конференцію. Але перед тою конференцією у Гітлера явилися польський амбасадор з Берліна і мадярський премієр зі своїм міністром закордонних справ та з шефом штабу армії. Колиж прийшло до розмови між Гітлером і Чемберлейном, Гітлер поставив свіже домагання, а саме, щоб Чехословаччина відступила мадярам ті повіти, які в більшості заселені мадярами, а Польщі щоб відступила місто Тешин з околицями, де жиє 80,000 поляків. Чемберлейн приїхав говорити з Гітлером виключно в справі Судетів і не бажав втягати до розмов справи мадярів і поляків, тому конференцію зірвано. Рівночасно з тим німці обсадили своїми військами прикордонні позиції здовж чеської границі, Варшава післала в околиці Тешина стотисячну армію, а мадяри також зібрали значні сили на чеській границі, щоб кожної хвилі вдарити на чехословацьку републику.

В Европі закипіло як в горшку. Держави, які були в союзі з Чехословаччиною стали того союзу вирікатися як Петро Христа. Росії, яка пару днів тому грозила Польщі війною, як щоб та вдарила на Чехословаччину, тепер заявила, що вона помоглаб чехам лиш тоді, як би Франція на таку поміч згодилася. Таку саму заяву зробила і Румунія. А мадяри і поляки роззухвалені острою поставою Німеччини стали домагатися від Чехословаччини не лише своїх меншин, але цілої Словачини і Підкарпатської України.

Премієр Чемберлейн перервавши конференцію з Гітлером мав її на другий день відновити, але не знаючи становища французького й анґлійського кабінету дотично того другого домагання Гітлера, на конференцію не прийшов. Тому Гітлер післав йому до його готелю трете, ще твердше ультимативне домагання такого змісту: щоб Чехословачина до 1-го жовтня 1938 р. відтягнула своє військо, поліцію, пригранична сторожу і всіх урядовців з тої части судетських країв, де німці мають більшість, згідно з послідними виборами до чеського сойму, а ті території займе Німеччина. В інших повітах, де німці творять меншість, має відбутися плебісцит. Чеському урядови ультимат Гітлера передав анґлійський уряд. Новий уряд ґен. Сирови відкинув домагання Гітлера, зарядив загальну мобілізацію і покликав під оружжя півтора міліона людей.

Ввиду такої грізної ситуації анґлійський кабінет відбув дві наради в присутности французького премієра Делядіє і там остаточно вирішено натиснути на Чехословаччину, щоб приняла домагання Німеччини, бо колиб ізза того прийшло між нею а Німеччиною до війни, то ні Анґлія ні Франція її не поможе. Очевидно для Чехословаччини не було іншої ради, як послухати ради своїх добрих союзників і ратувати зі своєї батьківщини то, що буде ще можна вратувати. З другої сторони у справу вмішався римський папа і президент Америки Рузвелт і телеґрафічно просили Гітлера, щоб старався той конфлікт полагодити мирною дорогою.

Гітлер не бажаючи так само війни як і

Франція та Анґлія, приняв згоду Чехословаччини з вдоволенням і назначив конференцію в місті Мінхен, на якій крім Гітлера брав участь італійський диктатор Муссоліні, анґлійський премієр Чемберлейн і французький премієр Делядіє. Та історичного значіння конференція, згодилася на всі домагання Німеччини, затвердила плян евакуації чеської адміністрації зі Судетів після зон і заґарантувала границі нової обкроєної Чехословаччини.

Від 5-го до 10-го жовтня німецькі війська заняли всю признану Німеччині територію. Але з того нещастя Чехословаччини скористала негайно Польща і зажадала для себе Тешина з округами. В виду того, що на польське домагання годилася Німеччина , чехи мусіли і на це згодитися.

Тодішний президент Чехословаччини, Едвард Бенеш, який з проф. Т. Масариком був творцем чехословацької републики, а який цілу свою політику опирав на Франції й Росії, побачив, що та політика заломалася. Франція, на яку він так числив і яка кількакратно сама заявляла, що стане в обороні своєї союзниці, зрадила Чехословаччину соромно в найкритичнішім моменті її життя, а й Росія ані пальцем не кивнула в її обороні.

През. Бенеш очевидно мусів витягнути консеквенції і витягнув, резиґнуючи дня 5-го жовтня з позиції найвищого достойника держави. На його місце вибрано пізніше Д-ра Еміля Гаха, президента Найвищого Суду.

Перейшовши таку траґедію, Чехословаччина переорґанізувалася в державу чехів, словаків і українців з якнайширшою автономією кожного з тих трох народів. Центральний уряд заряджує лише закордонними справами, обороною краю і справами фінансовими. Все проче підчинене автономним урядам Чехії, Словакії і Карпатської України.

На згаданій конференції в Мінхен вирішено лише справу судетських країв. Місто Тешин з околицями загарбала насильно Польща без ніяких конференцій чи переговорів. Лишилася ще Мадярщина зі своїми претенсіями до тих повітів Чехословаччини, які мають мадярську більшість. Сю справу полишено до полагодження самим мадярам і чехам. Представники обох народів зїхалися до міста Комармо, щоб ту справу полагодити. Зараз першого дня мадяри зажадали від Чехословаччини четвертини Словакії і одної третої части Карпатської України, простором 8,000 кв. кільометрів, з всіми більшими містами як Братислава, Нітра, Кошиці, Ужгород і Мукачів. Чехи зі своєї сторони годилися віддати мадярам територію попри саму полудневу свою границю, де дійсно більша частина населення мадярська, о просторі яких 2,000 кв. кільометрів. Конференції зривано і знов відновлювано і можливо, що між чехами і мадярами булоб прийшло до якоїсь злагоди, як би між них не була вмішалася Польща.

Польща, маючи в своїх границях понад 6 міліонів українців, не на жарти настрашилася того, що на Закарпаттю повстане маленька українська автономна держава. Поляки зовсім слушно думали, що з тої маленької і бідної держави піде сильний державницький рух на північну сторону Карпат між українців в Польщі, а це вже пахло відірванням від неї українських земель. Отже Польща порадила

мадярам домагатися від чехів всьої Карпатської України, або й поділитися тою землею з поляками, щоби дістати спільну мадярсько - польську границю. Закордон пустили старий випробований вже по світовій війні блахман, що Польща мусить мати спільну з мадярами границю, щоби спинити перед західною Европою марево комунізму. Польський міністер Бек поїхав навіть до Муссоліні просити для своїх цілей піддержки, яку той дійсно Польщі обіцяв думаючи в той спосіб перешкодити дальшій експанзії Гітлера на Балкан. Що більше: Муссоліні зачав напирати на Францію, щоб і та погодилася на спільну польсько - мадярську границю коштом нашого Закарпаття. Коли поляки поробили всьо, що було потрібно, мадяри і поляки обсадили чеську границю своїми військами і пі-

Отся карта представляє Чехословаччину перед розбором і після розбору. Чорною лінією зазначені границі старої Чехословаччини а чорними чертами означені ті повіти, які відійшли до Німеччини, Польщі і Мадярщини. Нова Чехословаччина зазначена білою краскою. На карті зазначені фабричні підприємства і природні скарби, які відійшли до сусідних держав.

Карту містимо з дозволу банку Нової Скошії.

слали до Праги ультимат, що або Чехословачина прийме сейчас мадярські домагання або вони вмашерують до Чехословаччини. Колиб праський уряд відкинув мадярські домагання, то вони пропонують, щоб ту справу вирішила конференція зложена з представників Італії, Німеччини і Польщі. Центральний уряд в Празі згодився, щоб ту справу вирішила Німеччина і Італія. Ся конференція відбулась у Відні 2-го листопада. Німеччину заступав міністер заграничних справ фон Ріббентроп, а Італію ґраф Чіяно. Конференція віддала мадярам великий шмат словацької і української найкращої землі о просторі 4,875 кв. кільометрів. Карпатська Україна стратила свою столицю Ужгород і місто Мукачів та зелізницю, що лучила Кошиці з Ужгородом і Мукачевом. Хоч віденська конференція дуже болючо зранила Карпатську Україну, але таки не погодилася на спільну польсько - мадярську границю, тому, що Гітлер вже передше рішучо тому спротивився і заявив, що Чехословаччина має складатися з трох держав: чехів, словаків і українців.

Польща і Мадярщина побачивши, що програли у Відні справу спільної границі, хопилися найпідлішого способу: зачали посилати на Закарпаття банди своїх терористів, для викликання заколоту і розрухів, щоб під претекстом „успокоєння" країни післати там своє військо і заняти Закарпаття. Яких три тижні оперували польські і мадярські узброєні терористи на Карпат. Україні, а їх стрілам чи бомбовим замахам вторувало в Будапешті редіо підлою брехнею, що то населення Карпатської України бунтується проти свого уряду і бажає получитися з Угорщиною. Цему безголовю положив кінець сам Гітлер, піславши Мадярщині і Польщі остру пересторогу, що віденський арбітраж є остаточний і

обовязуючий і ніхто його не сміє нарушати.

По такім страшнім потрясенню Чехословаччина, хоч стратила понад 15,000 квадратових миль землі з чотири і пів міліонами мешканців, не упала на дусі. Маючи у своїй федерації загартованих, працьовитих і ідейних словаків та українців, взялася наново до ще більшої праці, щоб якнайскорше загоїти рани і зажити свобідним і щасливим життям. Особливо Карпатська Україна зі своїм енергічним й ідейним урядом, на котрого чолі стоїть премієр о. Августин Волошин, виявила так в часі лихоліття як і тепер подиву гідну здисциплінованність і розуміння свойого високого призначення так супроти союзної держави як і супроти усьої української нації.

Не без причини Польща боялася, що Карпатська Україна стане для всіх українців державницьким Піємонтом. Так воно і є. Факт, що українці вже мають свій власний вільний куток, викликав у всіх наших суспільних шарах небувалий підйом і великі надії, що той куток може незадовго поширитися на інші наші території. А що той куток є власність усього українського народа, українці по всьому світі сущі спішать з моральною і фінансовою поміччю своїм братам в Карпатській Україні.Всюди на еміґраціях потворилися Комітети для переводження збіркової акції, щоб грішми і моральною піддержкою помочи відбудувати Карпатську Україну як квитучу і самовистарчальну державу. Помагаючи в розбудові одної федеральної країни поможуть безумовно і другим своїм славянським братам — чехам і словакам, яких недолею вони ввесь час дуже інтересувалися і їм глибоко співчували.

——

ІТАЛІЯ.

Всі важні події, які мали місце в Італії у продовж минулого року крутилися на осі Берлін - Рим. Муссоліні підписуючи з Анґлією приязнь і вирівнуючи ті непорозуміння, які заіснували між тими двома державами від кінця світової війни, зажадав був, щоб Анґлія і сама визнала підбиту ним Етіопію за Італією і щоб вплинула на другі держави зробити то само. І дійсно Анґлія обітниці дотримала. На весняній сесії Ліґи Націй на внесення Анґлії і Франції запало там рішення того змісту, що всі держави, члени Ліґи Націй, мають свобідну руку в справі визнання суверенности Італії над Етіопією. За тим багато держав за приміром Анґлії ту суверенність визнали.

Італія гостила 3-го травня по королівськи диктатора Німеччини, Адольфа Гітлера. Підчас тої гостини прийшло до ще сильнішого закріплення приязни між тими двома державами. Політичні обсерватори зараз казали, що саме тоді Німеччина й Італія поділилися впливами на Балкані і в центральній Европі. Що ті здогади були правильні показалося незадовго при анексії Австрії до Німеччини.

Італія мала над Австрією протекторат і її обовязком було недопустити до повалення самостійности тої держави. Та коли Гітлер прилучив Австрію до райху і коли анґлійський та французький уряди запитали Італію, чому вона не обявила спротиву, Муссоліні відповів, що він не думає обороняти самостійности Австрії. Таке саме становище заняла Італія в справі розчленовання Чехословаччини. Коли цілий буквально світ став по стороні чехів Муссоліні заявив, що він піддержить Німеччину і буде дальше з нею співпрацювати.

До 1938 року італійський уряд не звертав уваги на жидів і трактував їх на рівні з другими горожанами. Але минулого року фашистська партія, мабуть під впливом німецької теорії про расизм, постановила примінити до жидів всі ті обмеження, які є в силі в Німеччині.

На Великій Раді Фашистів, яка має право видавати закони постановлено усунути професорів жидів зі всіх шкіл Італії, і виключити жидів взагалі від впливу на громадянське життя. Попри це не вільно жидів приймати до партії фашистів, до італійської армії, вільно їм держати домашню службу лише з жидів, не вільно їм мати жадного підприємства, в котрім працювалоб більше як 100 осіб і багато деяких других обмежень господарського характеру.

Франція робила кілька-кратні спроби, щоб заключити з Італією добросусідські взаємини, але безуспішно. Переговори в справі приязни межи тими двома державами натрапляли за кожним разом на щораз більші труднощі. Італія між іншим була і є за тим, щоби в Іспанії побідив ґен. Франко, підчас коли Франція

посилала визначну поміч соціялістам з цілею, щоб вони війну виграли.

Вкінці Італія пів-офіціяльно почала натякати на то, що Франція мусить її відступити кольонію Тунісію, в Африці, остров Корсику на Середземному морі і Ніццу у Франції. Що з того непорозуміння вийде покаже недалека будучність.

ІСПАНІЯ.

Війна в Іспанії затягнулася і набрала особлившого характеру. Не можна сьогодні збагнути, як та іспанська цивільна війна булаб виглядала, якби по обох боках іспанського фронту були виключно іспанські сили, тобто з одного боку національна армія ґен. Франко, а з другого боку війська колишнього соціялістичного уряду. Тимчасом іспанська війна майже від самого початку стала властиво війною тих сил, що мають політичний інтерес в перемозі цеї чи тої іспанської сторони. Франція, яку опанували соціялісти, комуністи і взагалі ліві сторонництва, не бажалаб собі мати й від полудня націстичного сусіда, Іспанію ґен. Франка, так як має вже зі сходу такого сусіда Гітлера. І сама Франція спричинила то, що червона інпанська армія, як що можна її іспанською назвати, ще й досі опирається на невеличкому просторі іспанської території проти наступу ґен. Франко. Франція стала для червоної армії запіллям і брамою, куди з цілого прямо світа йшла і ще йде уська поміч: в „чужинецьких бриґадах", в грошах, амуніції, літаках і небувалій пропаґанді в користь соціялістичного бувшого іспанського уряду. Та всьо то червоним мало помагає. Зараз з початком минулого року ґенерал Франко приступив до великої і загальної офензиви на трох фронтах і забравши такі великі міста як Толєдо, Терруель і Лярида проломився вкінци до Середземного моря, розділюючи територію червоних на дві части. Здавалося, що по заняттю нових великих просторів Іспанії, тобто більше як дві третині усьої країни, ґен. Франко вже за кілька тижнів зліквідує противника та закінчить війну. Але ті сподівання

завели. Франція побачивши, що ґен. Франко посувається щораз близше Валенції і Барцельони, післала около 70,000 війська, велику скількість літаків та воєнного матеріялу. При такій видатній допомозі червоним вдалося зорґанізувати проти-наступ над рікою Ебро і спинити національні війська на кілька місяців. Вкінці національній армії повелося пробити знова фронт червоних і так, як справа стоїть сьогодні, армія ґен. Франко посувається, хоч поволи, раз-у-раз вперед, видираючи червоним пядь за пядею землі а заразом і надію на те, щоб вони могли ще відбитися.

Але хоч іспанська національна армія вже ось - ось на порозі своєї остаточної перемоги, то сьогодні ще трудно сказати, як і коли та війна покінчиться. Тому, що тут входить у гру не сама іспанська війна, але ціла дуже поплутана сітка европейської політики.

Пів року тому назад, коли Франція і Анґлія домінували над Европою, іспан. війна могла бути лише дрібним епізодом, тільки дрібною частиною тих подій, що могли надійти і справа Іспанії могла рішатися у явному загально - европейському конфлікті, але коли тоталітарні держави, Німеччина і Італія, котрих держиться ґен. Франко, перемогли европейську демократію, справа виглядає зовсім інакше. Анґлійська дипльоматія вже погодилася з тим, що війну має виграти ґен. Франко, бо в перемогу червоних вже ніхто не може повірити. І коли до тої думки прихилиться Франція, війна покінчиться дуже скоро на користь іспанських націоналістів, що буде мати великий вплив на дальшу европейську політику і на уклад політичних сил в старій Европі.

РУМУНІЯ.

Не менше крутійську політику, як Польща, вела у продовж минулого року Румунія. Має вона у себе з ласки бувших аліянтів також Вавилон національностей, котрі немилосерно винищує. Держалася Румунія цілий час французько-анґлійської поли, бо ті не звертаючи уваги, що вона виробляє зі своїми меншинами, а при тім щей постачали її амуніцію і гроші. Але з початком 1938 року при загальних виборах ліберальний уряд премієра Татареску провалився і король Карло по великих торгах назначив премієром Октавіяна Ґоґу, який був відомий з прихильности до фашистської Італії і націвської Німеччини.

Премієр Гоґа започаткував свій курс твердими проти - жидівськими декретами. Заказав жидам посідати в Румунії землю, повідбирав горожанство тим жидам, що осіли в Румунії по 1920-ім році, позамикав їхні ґазети, повикидав з урядових посад і т. п. Між жидами настав переполох і вони внесли скаргу до Ліґи Націй. І цікаве, що та славетна Ліґа, котра була глуха на скарги українців проти гнету тої самої Румунії, поспішилася зганити румунський уряд і загрозити немилими наслідками, як що Ґоґа не перестане напастувати жидів.

Зміною уряду занепокоїлися Франція й Анґлія, бо думали, що Румунія покине тепер союз з Францією і перейде на сторону Німеччини. Але з тих клопотів вибавили дипльоматію самі жиди. Маючи в Румунії у своїх руках всьой бизнес і всі фабрики, жиди позамикали всі підприємства і спричинили в країні економічний крах. Ґоґа побачив, що його жиди побили і подався до димісії. На місце Ґоґи король назначив премієром старенького патріярха румунської церкви Мірона Крістея, який покликав до свого уряду сімох бувших премієрів. Уряд Крістея скасував сейчас вибори, що мали незадовго відбутися і завісив конституцію, та зачав рядити по диктаторськи. Тимчасом опрацьовано нову конституцію і заряджено над її приняттям всенародне голосовання. Конституцію прийнято величезною більшістю голосів. Складається вона зі 100 артикулів. Найважнішою точкою її є постанова, що Румунією буде від тепер правити король з міністрами, а парлямент і сенат буде вибираний на взір італійський і німецький: рільники і робітники виберуть одну ґрупу послів, бизнесовці свою ґрупу і т. д. В цей спосіб з демократичної системи перейшла Румунія в систему корпоративну. Незадовго, під напором обставин, змінила Румунія і свою зовнішну політику.

Коли Гітлер обявив, що буде опікуватися німцями в чужих державах, Румунія, маючи в своїх границях попри українців, мадярів, болгарів, поляків і жидів щей поважне число німців, зрозуміла, що вона мусить з тими своїми меншинами щось зробити бодай про око. Вирі-

шила отже (дійсно лише про око — для реклями за границею) поробила великі уступки для ріжних національностей. Обіцяла меншостеві школи, меншостеві мови в церкві і урядах, пресу, свободу орґанізації і т. п. На тих обіцянках лишилося і до нині, а на ділі система винародовлення йде повним ходом.

Коли Німеччина розчленувала Чехословачину, Румунія побачила, що на своїх давніх союзників, Францію, Анґлю і Росію, не може багато числити. Пішла отже на зустріч політиці Німеччини, щоби, як прийдеться колись відступити дещо з загарбаних чужих територій, могла бодай дещо вратувати.

Для українців є інтересним то, що по повстанню автономної Карпатської України Румунія відразу захорувала на українську приязнь. Передусім дуже твердо поставилася проти анексії цілого Підкарпаття Мадярщиною і проти спільної мадярсько - польської границі. А коли та небезпека минула Румунія започаткувала дуже сердечні добросусідські відносини з молоденькою державою. Що криється за тим маневром, покаже недалека будучність.

НІПОН — КИТАЙ.

У продовж 1938 року ніпонсько - китайська війна була в самім розгарі. Побідна ніпонська армія занимала по черзі місто за містом, і хоч китайці ставили завзятий опір та здержували ніпонців о скільки могли, ніпонська армія заняла у продовж року величезну і то найбогатшу китайську територію. Китайські війська мусіли подаватися щораз дальше на захід і на полудне. А з полудня через місто Кантон діставала китайська армія поміч з цілого світа, головно воєнні матеріяли. Щоби відгородити китайську армію від тої помочі, ніпонці рішили почати рівночасно воєнні операції і з полудня, які для них увінчалися повним успіхом. Після довших і крівавих боїв заняли такі міста як Кантон і Сучов а вкінці і тимчасову столицю китайського уряду Ганков.

Від початку війни до кінця минулого року ніпонці здобули на китайцях 13 великих провінцій о просторі 540,000 кв. кільометрів, на котрій то території мешкає около 200 міліонів мешканців, себто половина усього населення Китаю.

Здавалося, що після заняття міст Кантону і Ганков прийде до мирових переговорів межи ніпонцями і ґенералом китайської армії Чіянґ-Кей-Шеком. В дійсности китайці не мають вже ніяких виглядів на остаточну побіду, бо в руках ніпонців опинилися всі важніші міста і зелізниці Китаю та найбогатші території. Крім цего китайська армія мусіла відступити далеко на захід і має вже дуже слабі звязки з тими державами, які бажалиб китайцям побіди. Але Чіянґ-Кей-Шек стоїть під розказами московських комуністів, в яких інтересі він ставить опір ніпонцям, і не може на свою руку починати переговорів, хиба що ніпонці побють китайську армію на голову так, що вже не буде з ким переговорювати. А такий саме кінець всі предвиджують.

ТУРЕЧЧИНА.

В місті Анґора, столиці Туреччини, помер 10-го листопада президент Кемаль паша Ататурк, який в новій Туреччині відіграв величезну ролю.

Кемаль Ататурк від покінчення світової війни до самої смерти був диктатором Туреччини. Хоч був там і парлямент, але він був зложений з таких людей, що були сліпо віддані Ататуркові.

Як диктатор Кемаль Ататурк відновив зовсім Туреччину і позаводив там такі порядки, про які туркам і не снилося. Відділив церкву від держави, позаводив школи, а в тих школах завів латинську азбуку замість арабської, заборонив туркам многоженство, надав жінкам рівне право з мужчинами, змодернізував карні і цивільні закони словом відчинив для турків вікно в Европу.

МЕКСИКО.

Мексиканська република стоїть під проводом президента Карденіса, що будучи сам сином бідного індіянина, хотів би мешканцям своєї держави, головно біднішому насеелнню, поробити якнайбільші полекші. В тій ціли він вивласнив земельні посілости від великих землевласників і роздав поміж убогих рільників. Щоби не лишити і робітників в тій нужді, в якій вони дотепер жили, Карденас поконфіскував всі нафтові компанії, які були в посіданню британців і американців і віддав ті компанії в управу мексиканських робітників. Цей небувалий крок Карденіса викликав сильні протести з боку анґлійського і американського урядів, які зажадали звороту компаній попередним власникам. Уряд Мексика відповів рішучо, що сконфіскованих компаній ніколи не поверне, але годиться заплатити 400 міліонів долярів відшкодовання, як скоро буде в державнім скарбі досить грошей.

Я. Н. Крет.

Рецепта довгого життя.

Перед кількома днями помер у Югославії Бозо Лабович, який прожив 123 роки. Уродився він в 1813 р. в Чорногорі підчас безперервних воєн чорногорців із турками. Ще за життя побудував він собі гробницю, де тепер його поховали.

Коли його питали, чим він пояснює своє довге життя, Лабовин показав ручку пістолі та сказав: ,

— Я ніколи не виходив на вулицю без набитої пістолі. І тільки тому я так довго прожив.

Учитель: — Скажи мені Моріц, що будеш мати, як із 200 долярів позичиш комусь сто.

Моріц: — Пане професор, я не маю двіста долярів.

Учитель: — Та я кажу, колиб ти мав...

Моріц: — То я в таких непевних часах не позичив би.

Учитель: — Та скажім, що колиб ти позичив, то що ти мав би?

Моріц: — Що я мав би? Я мав би страх, чи я моїх сто долярів іще колись побачу...

Направо: Далеко в Північній Канаді жиє Полярний Лис, що має прекрасну як сніг білу футрову шкірку. Він не дається плекати в заперті. Ескімоси, які там жиють, достарчають на ринок цих дорогих футер.

Понижче: Одна Ескімоська Родина з Тукік над Північним Ледовим Морем. Молода ескімоська жінка несе свою дитину на плечах. Помешкання складається з одного камінням обложеного шатра, що називається Тупек. Там є зимно й самітно, але мешканці є вдоволені, бо то є їх вітчиною і вони нічого ліпшого не знають.

ЙЕТРО РОЗЕҐҐЕР.

Історія свині пять разів проданої

Народне оповідання.

„Сегодня продав я свою стару!" — сказав Іван Грушка, станувши на порозі хати.

Жінка підійшла до нього повагом і мовить: „З такими глупими жартами кращеб тобі за двері, чим у хату!"

Він обіймив її за шию і рік: „Ти, душко, мене не порозуміла. Тебе не можна продати, значиться, людини не годиться продавати — і таки не хочу, ні. Се, бач, нашу стару льоху я продав".

Ґаздиня хопилася обома руками за груди: „Тепер наче ножем різнув мене під серце. Стару ти продав? Таточку небесний, льоху він продав! З глузду зсунувся! Се нечуване! Що тепер діяти? Переґандлював її і не питаючи мене. Ні, на таке я не годжуся, ні! — Сила гроша взяв за неї?"

„Цілу копицю!" — всміхнувся хитро Грушка.

„Але як се? Пробі! як?" — скричала ґаздиня.

„По Службі Божій — став розказувати Іван — поступив я в шинок на мою ґальбу пива, що то мені цирулик записав на мою слабу печінку. Та й доктор з міста дораджував мені по одній пити, но, так випив я дві! А тут думаю собі: навіщо заєдно радитися в докторів; добру порадоньку і сам годен собі раз дати — і випив на власну руку ще й третю. Шинкар каже, треба чоловікови і в медицині знати міру і ставить на стіл четверту, а сам ніби то заговорює, чи нема в мене свині на продаж. Я й не таївся з нашою старою, що вже від Всіх Святих її годуємо і ваги в неї зо два сотнарі. Він кладе на стіл 54 корони, я кладу на стіл свиню, себ то ударяю в руку на згоду".

„Здурів хлоп!" — скрикнула жінка. — „Таку товсту солонину за 54 корони!"

Грушці і байдуже жінчина лайка, він своє веде дальше. „Коли відтак вертаю горі селом, наздоганяє мене різник і розпитує, чи нема в мене в хліву товстої свині. А вжеж є — кажу. Ви певний чоловік, Грушка — мовить він. Не перший, се в нас інтерес і — дасть Біг, не послідний. Саме тепер на свята потребую мяса. Шістьдесять корон вам на руку — без обзорин. — Згода! кажу я".

„Та бо ти вже продав був її шинкареви?" — перериває жінка.

„Там дальше під хрестом при дорозі" — розказує своє Грушка — „сидить згінник з міста. У таке погане веремя з його гістцем в ногах гірко вганяти за безрогами. Чи не чув я де про годовану свиню — питає. Заплатить добре. Знаю — кажу — бо чого мав таїтися з нашою старою. Самої солонини на ній зо два сотнарі — і як стій беру на місци 72 корони.

Жінка лиш заломлює руки. „Три рази її продав! Три рази! Поганий чоловік! Обманець! Мантій!"

Та не було часу на лайку - сварку. Двері відчинилися і сусід Широкозуб ввалився тяжким ходом у хату. Спічніть трохи, сусіде! — запрошує Грушка. Сего не відкажуся — мовить сусід і сідає за столом. „В мене тепер дома така метушня, аж остогидло. Знаєте на другий тиждень весіля доньки. Заки чоловік приладить усе на 80 люда гостий! Ще тільки товстої свині не стає. Чув, у вас є у хліву. Чей не поскупитеся з нею".

„Ходім оглянути" — каже Грушка — коли можна сусідови вигодити так чом не продати?"

За чверть години була свиня продана сусідови за 75 корон.

А коли відтак увійшов Іван з жінкою в хату і висипав з мошонки гроші в миску, начислив самим сріблом 261 корон! „Як сиджу на ґаздівстві тільки літ, ще ні одної свині не продав за такі гроші" — міркував собі, солодко всміхаючись.

„Запруть тебе до арешту!" кричала Іваниха.

„Защо?" — відповів Грушка. — „Та ж ніхто не питав мене, чи безрога ще моя. А кождий лишень: чи нема товстої свині у хліву — що й правда і зараз гроші

суне. Дурак, хто нині не користає з оказії".

— „Але йолупе старий!" — торочила жінка і підійшла до Грушки, вимахуючи грізно кулаком. — „Та бо й я продала льоху ще з рана, як тебе не було дома. Парубок Матвіїв питав за нею. Сімдесять пять корон та й ще пять срібняків мотузкового поклав на руку".

„На таке, то ми взяли три сотки за безрогу!" вигукував на радощах Грушка.

„Парубок Матвіїв прийде по льоху сими днями!" — пояснювала Іваниха.

„Хто перший прийде, той перший змеле".

„А другі? А тамті чотири?"

„Дай спокій, стара, остав мене!" — боронився Грушка. — „Коли йно увійти в хату, ти зараз починаєш сварку. Я рад би припочати".

І за сим словом вийшов в стодолу і положився на сіні.

Другої днини, як Грушка добре виспався і згадав вчерашний гандель — справа представилася йому трохи інакше. Виходило таке, що ніби то він свою свиню пять разів продав! Але при тім зажив він і доволі споро медицини на свою хору печінку, а ся медицина показалася добрим ліком і на докори совісти.

І ось одної днини закипіло на обійстю Грушки. Гостинцем надходить шинкар з палицею; стежиною піднимається різник з псом. Від поля машерує згінник з міста, з мотузком в руці. Через город поміж загонами капусти біжить сусід Широкозуб, а дорогою їде візком парубок Матвіїв.

Коли наше подруже побачило таких любих гостеньків, гей на коменду вдарили руками об поли і скликнули в оден голос: „Тепер нашій льосі конець!"

Але Іван Грушка не тратив голови, то й тепер каже: „Найкраще буде не дати її нікому, відпекатися усього і собі свиню зарізати".

„Я знаю, що зроблю" — відказала жінка. — „Розповім щиру правду, що ти здурів. Свиня продана Матвієви, а тебе хай везуть між божевільних".

„Красненько дякую!" — рік Грушка і вклонився низько подрузі життя.

„Так, що нам робити, біснуватий?" — кричала вона, бо й жаль їй стало мужа, а тут ось небезпека висить, гей той острий меч над головою. — „Та то шляк може трафити чоловіка у такім!"

„Щаслива гадка!" — шепнув Грушка, коли три купці знадвору завертали ід хаті. — „Знаю вже, що зроблю. Мене шляк трафив". І як довгий повалився на землю. „Я вмер. Накрий мене чим і починай заводити, вдовице".

Вона вмить порозуміла. Се була вправді шалена вигадка, але така іноді ще най мудрійша.

Коли купці один по другім підходили до хати, почули проймаючі голосіння Іванихи. Заломлюючи руки, стояла перед накритим мерцем. „Ще перед годиною кріпкий і здоров, а тепер замовк на віки. О ви святі заступники божі, ратуйте мене сироту!"

„Він здавна вже слабував на печінку" — сказав шинкар. — „Певно печінка здулася і роздавила йому серце".

„О Господоньку! він сарака не від нині носився з каменем на серци" — заводила невіста.

І різник докинув слово і другий і третий і всі почали розбирати, як і від чого помер Грушка так ненадійно. Наконець шинкар приступив відразу до річи: „Воно може і не годиться, Іванихо, у такім нещастю говорити за інтерес. Міг би я іншим разом зайти до вас, але дорога мені далека, а сегодня маю зі собою конину. Знаєте, ґаздине, я за ту свиню, що закупив її в покійного Грушки перед тижнем".

Вона тільки махнула рукою: „О Боженьку! беріть, беріть! Он тамки в хліву. Не завертайте голови тепер мені сараці. Де тут спромога про таке думати!"

Та ось другі виступили зі своїми претенсіями до свині, а Іваниха кождого справляла на обійстя до хліва, аж дивувалися усі, що Іван Грушка вигодував аж пять товстих свиний на продаж. Але борзо викрився обман, виплила правда на верх. На обійстю найшли один тільки хлівець, а в ньому одну тільки свиню — і одно певне всі тепер знали, що кождого з них небіщик Грушка пошив в дураки. Різник хотів зробити авантуру, але спокійнійший Широкозуб вказав на мерця, котрого трупа треба будь-що-будь вшанувати. Його вже кара постигла, а купцям остає одно теперечки: без сварки - лайки розрубати свиню на пять рівних частий, так бодай кождий дещо з неї дістане.

Загадали, зробили. А коли вже всі зі своєю свинською пайкою відійшли, вос-

крес Грушка із мертвих і всміхнувся лукаво. У него в мошонці гроші за пять разів продану свиню, а в кождого купця тільки пята пайка з неї. Але на все треба мати розум!

„Біда тебе не мине, чоловіче, як вони дізнаються, що ти воскрес" — журилася жінка.

„Остав се мені!" — сказав Грушка. „З тими пятьма дам я собі раду. Колиб лише не хотіли процесуватися; процес погана річ, а адвокати клято хитрі людці!"

Та чого він боявся, се прийшло. Обманені купці дізналися очевидно про воскресення властителя пятикратної свині і заскаржили його до суду. Жінка побивалася в розпуці і вже бачила свого чоловіка на шибениці, але Грушка і сим разом не налякався і міркував так: „Вони самі поділили між себе свиню, значиться, самі зробили собі справу. А я? Невжеж за воскресення до життя буду караний?" А таки якось ніяково було Іванови на душі ізза цілої історії і він вибрався до міста до адвоката.

Адвокат Крутько був досьвідним адвокатом. Чимало він вже зломив параґрафових гачків, що то на них людці повисають — але сей випадок зі свинею його збентежив.

„Гм, батьку! — сказав він, задумуючись, — ви таки по правді продали свою свиню аж пять разів свідомо і добровільно. Зле з вами, батьку, готові перепасти в суді!"

„Ось до чорта!" — воркнув Грушка.

„Але я знаю один спосіб" — говорив адвокат. „Стрібуймо його, може і вдасться. Тільки треба матися на осторозі, батьку треба бути хитрим і розумним!"

„А вжеж!" — всміхнувся Грушка, немов хотів сказати, що розуму і хитрощів його не вчити.

„Ви станете перед судом" — навчав адвокат. „Там буде богато балаканки. Та що ви не відказувалиб, воно нінащо не здасться, воно пуста говірка. Тому затямте собі: що вам не говорилиб, ви лиш водно кажіть „свищу!" На цілій розправі лиш те одно одніське слово вільно вам сказати на все і всім: „свищу!" Зрозуміли?"

Грушка підморгнув миттю і відповів: „Дякувать вам красненько, пане доктор. Зроблю, як радили".

„А за поворотом принесіть мені 60 корон за мій труд адвокатський".

Так сказав доктор Крутько і Грушка вибрався до суду.

Господи! там зібралося народа! Пять позовників, двох сусідів, два писарі, ще й возьний. Десять на одного! Всеж й не рахувати цілих копиць книг правничих, що таки були проти нього.

Наш обжалований мужичок станув собі смирно перед зеленим столом і перебирає капелюх в руках.

„Ви Іван Грушка!" — почав суддя. „Тільки і тільки літ віку, доси ще некараний, продавав свиню. Так воно?"

„Свищу!" — відповідає спокійно Іван.

„Що ви?" — кинувся суддя. „Ви тут обжаловані, що продали одну і ту саму свиню кільком купцям. Як оправдаєтеся?"

„Свищу" — відказує Грушка.

„Може хочете заперечити? Тут стоїть пять свідків, чесних ґаздів. Но?"

„Свищу!" — аж скричав обжалований.

„Чи ви здуріли? Чи не знаєте, що лишень признання до вини і вирівнання шкоди може зменшити вам кару?"

„Свищу" — відповів Грушка і сумно склонив голову на бік.

Суддя остовпів. Та бо й на дальші всі питання почув від обжалованого тільки те одно слово „свищу" і нічо крім „свищу". Раз звучало воно мов клик о поміч, то знов гей погроза, відтак наче в нестямі шепотів його обжалований. Тоді суддя звернувся до позовників і сказав з докором:

„Кого се ви скаржите? Таж се якийсь сарака придуркуватий. Мабуть чи й не терпить він на падачку, чого доказом його тереси? Хиба на те, щоб використати очи. І з таким чоловіком вдаєтеся ви в інтереси? Хиба на теь щоб використати слабоумного? — Я бачу, що сей чоловік продав свою свиню кілька разів не нароком, свідомо, в злобнім намірі, а просто задля своєї забудькуватости, що є наслідком його слабости. Звільняю його від вини і кари, а ви затямте собі на будучність, що розумний чоловік не входить в гандель з придукуватим. Можете відійти, Грушка".

Обжалований поклонився оттак знеохоти і потюпав гей нетямлючий до дверий.

Вертаючи домів, переходив містом. Дорога вела як раз попри величаву каменицю доктора Крутька. Адвокат стояв у вікні і поглядав на вулицю. Він мав на

голові синю шапочку з кутасиком, довгу файку в губі, а в золото оправні окуляри на носі. З далека вже узрів Івана.

„Ну, як бачу, ви на волі — бадьорі і жваві, пане Грушка".

Мужик кивнув головою, себ то, він справді вдоволений з висліду процесу.

„Отже добре пішло?"

Мужик кивнув знов головою і йде дальше.

„Так моя рада помогла? Що? Ну, так гарно! се мене тішить. А зайдіть но тепер до мене, пане Грушка і виплатіть належних мені 60 корон".

„Свищу!" — відказав Грушка і не задержуючись, помашерував своєю дорогою.

Подружжя і театр.

Один із мадярських часописів подає веселий дотеп про молоду театральну зірку, хоч не подає при тім прізвища. Перед кільканацяти днями зірка пішла до директора театру і азявила йому, що за кілька тижнів виходить заміж. Збентежений тою заявою директор порадив артистці, щоб вона, якщо справді рішилася на шлюб, не подавала цього бодай на кілька місяців до прилюдного відома.

— А що буде по кількох місяцях? — запитала акторка.

— По кількох місяцях — відповів директор — буде вже напевне по розводі.

Дитяча льоґіка.

— Мамусю, правда, що чорні кури мудріщі від білих?

— Чому так думаєш синцю?

— Бо чорні кури зносять білі яйці, а білі кури не вміють зносити чорних яєць.

— Чого так плачеш, Петрусю? — питається мама Оришка.

— Мій песик згинув.

— І тому так плачеш? Недавно тому помер мені дідо, а я не плакала.

—Це щось іншого— хлипає Петрусь — ти його не виховувала від щенюка....

Образок з горожанської війни в Іспанії

Образок з домашньої війни в Іспанії.

Зачало тільки на дворі сіріти, як десятник прийшов по них — як вийшли на двір, то здавалося, що мури тюрми мовчали так, якби і вони очікували смерти. Пилип підніс свої очі в гору і дивився заблудшими очима вперед. Перед ним взносились горбки на яких росли кущі. Поза ними виднілu копули церкви. Там було його село, там він родився.

З тюремних мурів вийшов офіцир. Був він малого росту, у витертім мундурі, шапку носив на бік.

Кілько їх маємо сегодня? — спитав десятника.

Десятник засалютував. „Трийцять, товаришу капітане", відповів.

„На них ужию сегодня нового кулемета", сказав офіцир.

„Нового кулемета товаришу капітане", сказав здивовано десятник.

„Так, нового кулемета", відповів офіцер. „В секунді, двох, всіх їх постріляю, — побачиш".

З тюремних мурів вийшло двох людей, несучи новий кулемет. Мовчки поставили його проти полонених. З заблудшими очима полонені дивились на новий кулемет. Хлопець, літ з 20, що стояв коло Пилипа перехрестився і зачав відмовляти молитви. По лиці його скапували краплі поту, якби хто дусив над його головою намочену губку.

Офіцер приступив до кулемета і причіпив пасок з кулями.

„Зверніть назад. Поступіть пять кроків взад і тоді зверніть головами вперед", закомандерував офіцер.

Пилип стояв напроти офіцера і кулемета. Його серце било голосно відчуваючи близьку смерть.

Кулемет зачав гуркотіти. Більшість полонених попадали на землю, між ними і Пилип. Лежачи, Пилип чув страшні зойки чоловіка, що лежав коло него.

Кулемет перестав гуркотіти. Офіцер, що стріляв сказав тоді: „Всі ті, що попадали живими, вставати. Всім вам дароване життя".

Пилип притиснувся ще більше до землі. Доокола него кількох людей піднеслись з землі. Вони звернулись до офіцера і зачали дякувати йому словами. Та офіцер тільки засміявся і зачав стріляти з кулемета. Нещасливі, подумав Пилип. Я знав, що це був підступ і тепер вони мертві.

Пилип осторожно відкрив свої очи. Міг видіти тільки на одно око. Друге було вибите, та зразу не відчував він майже жадного болю. З страченого ока скапувала кров. Хотів випростувати праву руку, хотів відтак встати на ноги. Та не міг. Рука і нога були пострілені. В розпуці і страшним болем лежав в поросі, ожидаючи смерти.

Почув кроки, які зближались до нього. „Тут ще один живий", сказав десятник.

„Живий", відповів офіцер. „Як це може бути?" Прийшов до Пилипа і оглядав його. „Маєш слушність", сказав офіцер. „Він ще живий, та до смерти йому недалеко".

Офіцер з десятником відійшли. Ще якийсь час мучився Пилип, доки смерть не закрила його молодих очей.

Пилипови було всего 19 літ.

Добрий винахід.

—В годині 2-ій вночі лікаря збудив телефон. Якась жінка благала його, щоб негайно прийшов, бо її чоловік раптом занедужав. На дворі лив дощ, як із цебра, все таки лікар прийшов. Він ствердив, що несподівана недуга — це просто перепій.

— Вашому чоловікові нічого не буде. Хай виспеться, завтра встане здоровий.

Коли лкар відходив, пані дому заявила:

— Який то добрий винахід той телефон. Подумайте, в такий дощ моя служниця не згодилася би за ніяку ціну піти по вас

— Щож це вам, кумо, сталося, що ви такі смутні?

— Мого Артимка засудили на пів року вязниці.

— Е, то пів року скоро злетить!

— То-то мені й тому сумно...

Манитобська Футрова Індустрія

Достойний Дж. С. МкДіярмід,
Міністер Майн і Природних Багатств.

Давня історія Манитоби є тісно звязана з футровою торговлею. Можливо се був потяг Північно - Західного Переходу, що привів давніх відкривачів до нинішної Манитоби, але це була футрова торговля, що затримала їх тут. Щоби використати той багатий промисл, побудовано на то укріплення, засновано багато з наших теперішних місточок і містів. Люди, що шукали лисів і бобрів, розслідили дороги подорожі, зазначили їх на мапах. Наші найдавніші корпорації були зорґанізовані, щоби заниматися торговлею футер. Наша давня історія є тісно переплетена суперництвом конкуренційних компаній. Рільництво, наш най важніший промисл, мало початок в городах торговців і треперів.

Та вплив футрової торговлі на розвій інших промислів не був ограничений до нашої вчасної історії. Довгі літа шкірки диких звірят буквально фінансували початкові періоди металевого гірничого промислу в Манитобі. Треповання давало зимою заняття і конечні засоби для численних наших найбільше успішних проспекторів. Треповання і проспектовання були союзними підприємствами. Футрові звірята помогли створити важну нову індустрію і дали заклик до північного розвитку.

Навіть в давніших часах скількість футрових звірят змінялася значно з року на рік. Це здавалося слідувати по певній формі круга, щось в роді дощевих опадів або економічних напрямків. У всіх тих напрямах люди, що дивились далеко в будуччину, старалися усунути сильні хвильовання. Так як інжиніри стараються зменшити удар сухих років, як економісти і бизнесмени стараються обминати сильні розмахи і депресії, так само Департамент Майн і Природних Багатств працює в тім напрямі, щоби зробити футрову торговлю більше рівномірним поступовим промислом.

Футровий рік, що закінчився 30. вересня послідного року, є наглядним приміром успіху сего старання відносно футрових шкірок. Багато вказує на це, що ми є на однім з нижчих кругів лінії футрових запасів, однак ми не потерпіли драстичних знижок, які звичайно характеризують цю позицію.

Є три головні причини чому футрова індустрія Манитоби є здоровішою сьогодні ніж вона була колинебудь передтим — чому ця індустрія є менше залежна від примх природи і проявів футрового циклю ніж вона колись була. Сі три чинники дають нам вповні причину бути здоровими оптимістами щодо будучности футрової індустрії Манитоби.

Одним з цих трьох чинників стабілізації є футрова фарма. Другим є старанно упляНована програма контролі уровені води на мочарних землях, через що москрет відзискає вкоротці свою завидну позицію, яку колись занимав у футровій торговлі. Третий чинник містить постійне студіовання футрових напрямків, відложення на бік й охорону певних околиць і родів й усунення марнотравних або винищуючих практик треповання.

Футрова фарма зачалась кілька літ тому як експерімент. Вона поширилася вже до тої міри що стала більшим промислом. З футрового фармовання промисл навчився освоювати дикі футрові звірята, вибирати і сортувати їх в ціли поліпшення розплоду й якости шкірки, хоронити звірята від їх природних неприятелів і зробити футровий видаток менше залежним від „футрового циклю" і строгих законів природи.

Це доконано в Манитобі з таким успіхом, що на мінкових і лисячих фармах в провінції є тепер поверх 27,000 звірят. Вони разом з потрібними заведеннями й урядженням представляють вложення

капіталу в сумі около два міліони долярів. Цей промисл дає заняття й отвирає ринки для мяс і зернових пожив декотрих кляс, які стають щораз більше важними для бизнесу Провінції.

Футрова фарма представляє ще другий важний вплив попри устійнення скількости продукції. Сотки футрових фармерів в Манитобі працюють постійно і ревно до вищих і більше рівномірних взірців якости. Вони ще більше піднесуть голосну вже славу Манитоби за її гарні футрові шкірки.

З експеріментів вже переведених в Манитобі ми дізналися, що контролею уровеня води і охороною звірят для розплоду на мочарних землях, видаток москретових шкірок може бути багато разів збільшений. Важна робота в цім напрямі переводиться в Манитобі й успіх цих змагань є вже запевнений.

Футрова торговля мала багато клопотів протягом минулого року. Непевна европейська ситуація разом з продовженим страйком футрових робітників у Ню Йорку мали дуже лихий вплив на найважніших світових ринках. Тепер однак виглядає, що ці хмари проминули і що торговля може бути досить оптимістичною на слідуючий рік.

Статистика за футровий рік, що скінчився 30. вересня мин. року, дає нам ще більше причин тішитися футровим промислови Манитоби. Місцеві продажі футрових шкірок задержали свої зглядні позиції бо перепустили через свої руки більше шкірок ніж Манитоба продукує. Це, безперечно, означає більший бизнес для цеї Провінції. Виннипеґські футрові доми дальше приготовляли велику скількість гарних футрових шкірок. Протягом послідного року це дійшло до суми $262,210.58.

Се також представляє більше заняття і дуже потрібний бизнес. Сі доми скоро будують собі добру славу за свої гарні стилі і роботу і задумують зробити з цего міста важний центр виробу футер.

З огляду на факт, що продукція канадійських футер за послідний футровий рік була около 30% меншою від попередного року, видаток диких звірят в Манитобі уважається дуже вдоволяючим.

В случаю лисів, то срібні числом 333 були близько в такій самій скількости як послідного року, 324; перехресні лиси, 2,354, були о 42 численніші від послідього року; червоні лиси, 8,479, показали зріст о 67; а білі лиси, 572, були о 340 численніші від продукції у 1936-37.

Ласиці і сконки, 113,647 і 10,199, були числом значно нижче від чисел послідного року але задержали позиції повище пересічних чисел за 14 літ, 90,098 і 9,280.

Москрети і мінки, 285,440 і 11,021, були нижче послідного року й упали понижче пересічних чисел за 14 літ, 316,461 і 15,051. З огляду однак на факт, що великі простори привернених мочарів увійдуть вкоротці до продукції, москрети занимають тепер особливо сильну позицію.

Фішер і линкс, 226 і 651, були о 217 і 127 понижче послідного року і впали близько до половини пересічних чисел за 14 літ, 476 і 1,238.

Бобри і оттер, 7,543 і 1,487, були трошки нижчі своєю продукцією від послідного року але були повище пересічних чисел за 9 і 14 літ, 6,742 і 1,270.

Манитоба є горда з футрової торговлі. Наше торговельне життя зістало основане на цій індустрії. В її розвитку доконано вчасних відкрить, отворено нові околиці і нові промисли прийшли до життя.

Через футрову торговлю Манитоба здобула собі вчасно славу за продукт доброї якости. Недавні розвитки в цій індустрії ще більше піднесли цю славу. Конструктивні діяльности в розвитку і напрямі футрової індустрії вже поставили її на особливо здорову підставу. Для Манитоби се значить багато. Це означає зростаючий промисл, зростаюче заняття, зростаючий бизнес, зростаючу вагу Міста Виннипеґу як центрального розсилкового пункту для сирих футрових шкірок і як центра для стилів і викінчення футрових продуктів.

З найбільшим довірям можемо сказати про футрову індустрію Манитоби — з романтичної минувшини, через поступову теперішність, у запевнену будучність.

Комплікації.

Лікар приходить до пацієнта й питається молодої доглядачки:

— Чому пацієнт такий побандажований? Що трапилося?

— Комплікації, пане докторе! Жінка пацієнта ввійшла саме в тій хвилині, коли він мене цілував...

З гіґієни.

Один з анґлійських лікарів, що повнив службу в кольонії Ніяса в Африці, оповів таку історійку:

„В нашому шпиталі відбувалися курси гіґієни, на які учащало певне число інтеліґентніших тубильців, які мали опісля зайняти місця доглядачів. Після викладів про кормлення немовлят поставив я питання, щоб спробувати, чи слухачі зрозуміли лєкцію.

— Чому користніше для дитини молоко матері, ніж коровяче молоко?

Слухач відповів по короткій надумі:— Бо молоко матері дешевше коштує, остається свіже через „вікенд" і не може до нього дістатися кіт.

Дефініція.

— Я прочитав таке слово, як „саботаж". Що то значить, татку?

— Гм, то приміром, як я хочу йти вечером на карти, а мама замикає двері, ховає ключі й каже мені йти спати.

Освідчення...

В часописі російських еміґрантів „Послєднеє Новості", який виходить в Парижі, стрічаємо таку знамениту ілюстрацію до відносин у Большевії:

Весна. В садку молодий хлопець і дівчина. Вона кокетливо підходить:

— Вася, ви любите вже когось?

— Люблю.

— І обожаєте?

— Обожаю.

— А кого? Скажіть.

— Товариша Сталіна.

Добра рада.

— Моя донечко! Тепер, коли Степан тобі освідчився, ти мусиш йому сказати все про своє минуле.

— Але як я це зроблю?

— Сядеш йому на коліна і погладиш його двома руками по волоссі...

— Чому я маю його гладити двома руками?

— Щоб йому волосся не стало дубом, моя донечко.

„ЧОРТ”

Вибачте, що про чорта хочу говорити, але годі...

Ще нині волосся на голові дубом стає, коли згадаю цю паскуду.

А скажу коротко, отже зачинаю „з кінця”.

Було це за добрих воєнних часів. У нашому селі був великий панський став, а в ньому завелась тьма-тьменна риби. Пан втік перед „москалями” кудись в світ за очи, не було кому риби ловити і тому намножилось тої риби що страх.

— Питаєте, чому селяне не ловили? Не штука ловити рибу, як її ніхто не пильнує. А тут, ані суди Боже приступити до ставу. Що хто з відважних прийде над став, так і хреститься тай втікає, аж земля під ним дрожить. А відтак десятому і сотному наказує: Бережись, не лди над став, бо там чорт є! Пильнує панської риби!

І ніхто вже не ходив на став. А мене з сусідом Семеном таки зібрала одного вечера охота.

— Ходім, кажу, — рибу на став ловити!

— Добре! — каже Семен, я цікавий бачити, як чорт виглядає.

Приходимо над став, посідали між лози, оглядаємося, чорта не видати.

Набрали ми відваги, опустили човен на воду, та ловимо рибу, а чорта, як нема, так нема.

Нараз чуємо: Фіііі-ть!

— Хто так страшно свище? — питає Семен.

— Не знаю, відай — „він”...

Глядимо, аж тут між лозами: чорт! Ясна, місячна ніч, видко, як на долоні, що правдивий чорт з пекла! Чорний, з рогами, хвостом, в руках довжезний дручок, біжить очеретом під верби, де стояли човни, зіскакує з берега в човен — і пливе прямо до нас.

Ми ні живі ні вмерлі, вертаємо назад, вискакуємо з човна і підчас коли чорт біситься, свище, гуляє по ставі — ми прибігли задихані до дому, та зареклися йти вдруге рибу ловити.

На другий день пішов я в поле і розказую про все пастухам: це зробило на всіх сильне враження і кождий на саму згадку про чорта — аж тремтить. Вертаючи з поля, стрічаємо Пастернакову Марійку, молоде дівчатко, що несе в руках кошик з раками.

— Де ти раків взяла?

— Тато мої налапали толбу і лаків і либи, на ставі...

—А твій тато не боїться чорта, що ночами по ставі гуляє?

— Та це мій тато цолт! Всили собі целвону сапоцку з лісками, приціпили фоста коловяцого, сцо їм салдат дав, як москалі колову залізали, і так ходять сцо вецела і лапають і либу і лаки, а такі стласні, сцо стлах.

— Ось воно як! — сказали наші хлопці, — а чорт би такого чорта взяв!

Я розказав це Семенови, — і коли чорт пішов вечером на став ловити рибу, Семен зібрав гурток хлопців та давай на чорта з війною... „Чорт” зразу почав свистати, грозити, але хлопцям вже не було лячно. Викупали чорта в воді, щоб вибілився, відтак замкнули його в хлів на цілу нічку, а коли „чорт” над ранком став дуже проситись, випустили його, але раніш так, як був, з рогами і хвостом, обвели по всіх закутках села, показати йог усім людям — і від того часу „чорта” в нас ніхто не боїться — і в чортів не вірить.

В. Біленький.

Також іде.

Малий Юрчик питає татка:

— Татусю, чому індіяни малюють собі лице?

— Малюють собі тільки тоді, як ідуть на війну, щоб вистрашити ворога.

За хвилину кричить Юрчик:

— Татусю, татусю, поглянь, мама вибирається на війну.

На випадок.

Мойше Городенкер і Іцко Куликовер закладають торговельну спілку і списують умову. Остання точка умови звучала:

„На випадок банкротства зиск ділимо по рівній частині”.

Загроза.

Над Цибульськими мешкає вчителька фортепіяну. Діти Цибульських кричать цілий день. Учителька:

— Коли діти знову так кричатимуть, вишліть їх до мене нагору, а я їм щось заграю.

— Ох, каже пані Цибульська, — то нічого не поможе. Я вже також цим їм грозила.

В домі артистів.

Бувша фільмова артистка представляє родину своїй знайомій.

— Мій муж, письменник.

— Мій старший син, маляр.

— Моя донька, піяністка.

— А той хлопчик, там коло вікна?

— То мій найменший син.

— Також артист?

— Ні. З того мабуть нічого не буде... Але він у мене славний, працьовитий. В ці тяжкі часи цілу родину удержує.

— Як то?

— В реставрації черевики чистить.

Крім нього.

Один багач, який мав на душі досить гріхів, збудився в ночі від якогось шелесту. Задзвонив на слугу.

— Піди по всіх покоях, тут є десь злодії.

Слуга обійшов кожний закуток і каже:

— Нема жадного злодія в домі, крім вас, пане.

Найсильніша рідина.

Професор підчас іспиту:

— Яка рідина має найбільшу силу?

— Жіночі сльози.

Розчароване колесо.

— Чому не вертаєшся до дому?

— Бо жінка люта...

— А чому вона люта?

— Тому, що я не вертаю до дому.

Добрі робітники.

— Скільки вас працює у шевця?

— З майстром трох.

— А без майстра?

— Як нема майстра, то ніхто не працює.

З народньої школи.

— Якжеж, Івасю, твій новий учитель?

— Добрий, але нічого йому не можна вірити. Вчора він сказав, що 6 і 2 є 8, а нині сказав, що 4 і 4 є 8.

Виговорився.

Тіточко! замкни очка. — Добре, дитиночко, але пощо тобі того? — Бо татко сказав, що як ти замкнеш очка, то ми зможемо купити собі авто!

Затісно.

Ваше помешкання мусить бути дуже тісне і вузьке. — Чому так думаєте? — Я завважив, що ваш пес махає хвостом тільки згори вділ.

Хто міг знати.

— Ти клявся, що будеш любити мене до гробової дошки. А тепер?

— То правда. Але хто міг знати, що на ту дошку треба буде так довго ждати?

Також інтерес.

Якийсь пан приходить до реставрації, кличе послугача, виймає зпід плаща біленького песика і каже:

— Пане кельнер, занесіть цього песика моїй жінці і скажіть, що ви його зловили на вулиці. Покликуючись на розліплені по місті оголошення, дістанете за те 10 долярів. Затримайте собі з того два доляри за труд, а мені принесіть 8 долярів. Як мене зрадите, то нічого не заробите, а як держатимете язик за зубами, то ще нераз зробимо такий інтерес.

Вишивки на ріжних матеріях

Давніше говорено про „Білі вишивки”, який то вираз нині не є зовсім правдивим. Цего роду вишивки роблять також сьогодні у всіх кольорах і тому ліпшою назвою буде: **Вишивки на білих матеріях.**

Такі вишивки уживаються нині виключно до прикраси білого і льняного шмаття. Найпростішою роботою цего роду є пителькові і сатинові штихи. Дальше до цих родів вишивок належать так звані швайцарські, мадейри, ренесанс і Рішеліє як також венеціянські вишивки. Послідні є наслідованням венеціянських корунок і певно є артистично гарними вишивками на білій матерії. До цих вишивок належать також так звані пікові і данські вишивки „Гедебо”, які в послідні́м століттю широко уживалися до обшиття спідного шмаття й одіння.

Ці роботи можна найліпше виконувати на рамцях бо матерій не можна ніяк перетягати. Мотиви і форми являються при цій роботі плястично вивисшеними на матерії.

Взори для таких вишивок можна сьогодні дістати у великих скількостях і після таких взорів є найліпше робити.

Дальше є вишивки, які загально називаються **„Льняними вишивками”.** При цих вишивках поступається так, що або відбивається взірець на матерії або підкладається до помочі кратковании, папір або вишивається після відрахованих ниток. Вишивка цего роду не покриває ніколи цілого поля, але лишає вільні місця між вишитими взорами і мотивами.

Таке льняне вишивання плекали століттями сільські населення в многих краях і воно показує велику ріжнородність взорів і дібраних кольорів. В Італії, Греції, Іспанії виконували такі вишивки в Середних Віках головно в кольорі пурпурово - червонім, міжтим коли східні народи виробляли ті вишивки в дуже багатих кольорах впроваджуючи також золоті і срібні нитки. Вишивки славянських, угорських і шведських селян були завсігди особливо гарно кольорові, переважно з червоним, синім і жовтим кольором.

Також нині ці вишивки на льнянім полотні є дуже улюблені у всіх краях, а робота ця в порівнанню є легкою до виконання і до того є безконечне число взорів і мотивів.

В давних часах уживали при італійських роботах дуже тонкого полотна. Це вимагало дуже багато часу і витривалости, більше ніж ми жінки сьогодні можемо на це відложити. Щоби роботу улегшити, виробляють сьогодні льняні матерії з круглими добре визначними нитками, які легко відрахувати. Ці матерії можна нині дістати в кольорі білім, сметанковім або небілені.

Бавовняні і льняні матерії можна сьогодні дістати в кожнім кольорі, які ласують на подушки, обруси, накривала, заслони ітд. і ці кольорові матерії на подібні річи дістають навіть першенство перед білими і сметанковими матеріями.

Малі кусники льняної матерії на вишивки, які можна виконати простими короткими штихами, найліпше вишивати в руці, але більші кусники матерії, де приходять тяжчі штихи, треба натягнути на рамцях. Тоді робота певно буде ліпшою і матерія не може витягнутись і помятись.

Тому що такі вишивки уживається головно для річей, які частіше треба прати, треба до них уживати таку волічку, яка може витримати добре прання. D-M-C бавовняні, шовкові і льняні волічки надаються надзвичайно для цих робіт. Для ріжного роду вишивок є волічки ріжного сорту з тої самої фірми, які для особливих цілей надаються найліпше.

Навіть такі багаті і блискучі матерії як шовк, оксаміт і плюш і матерії подібного полиску і багатої краси можуть при помочі вишивки ще більше здобути на полиску і красі. **Шовкові й оксамітні вишивки** походять також зі старини як і льняні вишивки і ріжні роди цих вишивок можна уживати взагалі на модерних льняних, бавовняних і вовняних матеріях. Є тінисті і нетінисті вишивки плоскими штихами, двобічні вишивки, то значить, однакові з обох боків матерії і малюнкові. Дальше уживаються ґудзові і

ланцухові штихи. Добре знані й гарні є також арабські вишивки.

Для цего роду вишивок надаються найліпше грубші шовкові матерії як сатина, репп й оксаміт. Тонших матерій, які при роботі легко можуть розтягнутися, не треба уживати. На плюшу вишивка мусить бути особливо грубо підложена, щоби не загубилася в густій поверхні матерії. Для всіх тих ріжних матерій і родів вишивок є відповідні D-M-C волічки.

Щодо блиску роботи, то вишивка золотими і срібними нитками, звана звичайно золотою вишивкою, перевисшає всі інші роботи цеї штуки. В сімнадцятім і на початку вісімнадцятого століття процвитала ця тяжка штука золотих вишивок особливо в Іспанії, Італії, Німеччині і Франції і була головно уживана до церковних окрас і священичих риз. Від вісімнадцятого віку стала вона штукою ручних робіт, яка вимагає довгого часу науки для тих, що її виучують. Нині навіть ті, що не віддаються цій штуці, уживають свобідно у своїх вишивках золотих і срібних ниток. Але що ці вишивки зачисляються до штуки більше як які інші і що є дуже мало жінок, які інтересуються цею тяжкою і дорогою роботою, то нема потреби давати про ню ближчих подробиць. Вистарчить вказати на то, що хто хоче робити також такі вишивки, може дістати волічки і нитки скрізь там, де продають D-M-C товари.

В СУДІ.

Жінка раз на суд прийшла,
Мужа позивати,
Та давайже до судді
Такеє казати:
— „Чоловік - пяниця мій
Майно всенькеє пропив
А учора то мені
Таки голову розбив".
— „Каким образом, как так?"
Запитав суддя її.
— „Та не образом, а буком
Дав по голові мені!"

Гр. Соловей.

Умова.

— Живемо з жінкою вже пятнацять літ. Завдяки умові, яку ми на початку заключили, не було за той час між нами ніякої сварки.

— Якаж це була умова?

— В усіх важніших справах мав рішати я, в менше важних жінка. Та за пятнацять літ нашого співжиття не було ні одної важнішої справи.

НАРОДНЯ ПІСНЯ.

Чом ти барвінку
Не стелишся?
Чом ти Іване
Не женишся?
Ой на що мені
Женитися,
Лихом бідою
Журитися!
Ой то ложкою
То мискою
А ще... до року
Колискою...

Не знайшли себе.

— Як то сталося, вуйку, що ти дотепер не оженився?

— Цілком звичайно: я шукав ідеальної жінки і вкінці знайшов її!

— Ну, і...?

— Але з того нічого не вийшло, бо вона шукала ідеального чоловіка!

Один за двох.

Однорічний Пеленко був дуже огрядний. Стоїть у ряді, а вістун гукає:

— Ви, однорічний, будете рівночасно стояти в першім і другім ряді.

В касарні.

— Стрілець Гукавка! Кричить вістун. Скажи, що стрілець повинен зараз рано зробити.

— Одягнутися.

— Зле! Скажи ти Баричко!

— Умитися!

— Зле! Капуста!

— Піти за потребою.

— Зле! Ніхто з вас не знає. Повинен ще вечором вичистити всі ґудзики від однострою! Зрозуміли!

— Стрілець Підпенька! Що це є вітчина?

— Вітчина це є моя ненька.

— Стрілець Тичка! Тепер скажи ти, що це є вітчина?

— Вітчина, голошу слухняно, є Підпеньки ненька.

Зовсім просто.

Стрільця Бульку приділили до кухні. Зараз першого дня розбив спіжевий баняк.

— Офермо! — кричить кухар — як ти його розбив?

— Аво, як! —каже Бунька і кинув другим баняком та розбив його.

Вістун Калитка пішов на стежу. Вертається і здає звіт.

— Як далеко ви зайшли?

— Аж під Болехів.

— Людей яких не бачили?

— Не бачив, бо в Болехові самі жиди.

Стрілець Кулька скажіть, де лежить Японія?

— Голошу слухняно що в Китаю.

Гріх за худобину.

Два старі галицькі „ляндштурмаки" йдуть на стежу в Карпатах. Нараз побачили в долині козаків. Один з них намірюється, щоб стріляти. Другий каже:

— А вважайте, куме, щоб ви коня не поцілили; все то шкода худобини.

Сотник Кишка каже до чури:

— Гриньку, мені здається, що печеню сьогодні щось чути.

— Голошу слухняно, і як так думав, пане сотнику, але не хотів вам псувати апетиту.

На фронті стоїть наш стрілець на варті перед окопами. Стоїть, а час довжиться. Врешті спостерігає що стоїть годину за довго. Не багато думаючи сходить зі стійки і йде до відділу. Підстарший починає сварити за те, як він міг так зробити. Стрілець виправдується:

— Пане десятник! Голошу слухняно, що я собі так подумав: не добре, щоб довше стояв один і цей сам стрілець на варті, бо противник готов ще подумати, що в нас нема більше війська.

Підчас снідання до сотні надходить старшина.

— Чогож ви хлопці такі поквашені?

Один із стрільців подає йому їдунку. Старшина пробує і каже:

— Щож ви хочете? Цеж зовсім добра зупа!

— Так, але куховар каже, що це кава.

Що за питання!

Льокатор до господаря: В мене протікає суфіт і від тижня маю дощ в покоях. Як то довго буде?

Господар: Що за питання! Чи ж я ворожбит від погоди?

Касієр до урядника: Вибачайте, що даю вам такі старі й брудні гроші; але хіба не боїтеся бактерій?

Урядник нашої інституції: Ні, бо бактерії певно не вижили би з моєї платні.

Любов.

Батько до жениха: — Знаю що вам подобаються мої доньки. Тому скажу вам отверто: за наймолодшою даю 2,000, за старшою 3 тисячі а за найстаршою 5 тисяч.

Жених: — А ще старшої не маєте?

Кравець: Цей плащ лежить на вас як рукавиця.

Гість: Так, я бачу це, дійсно рукави зовсім закривають мої руки й пальці.

Лікар: Чому ваш чоловік не зажив ні разу приписаного ліку?

— Жінка: Ну, бо якже, пане докторе, таж на фляшці виразно написане: „Держати все добре замкнене”.

Кон і Піпман купаються в Дністрі.

— Слухай, Піпман, заложімся за 5 злотих, хто довше видержить під водою!

— Згода!

Кон і Піпман дали нурка. Кождий хотів виграти заклад і... оба потопилися.

В серці Африки.

Один подорожний оповідав про свої пригоди в Африці. Коли він говорив про трудну переправу через ріку, одна слухачка перервала оповідання окликом:

— Боже мій, таж ви могли затонути!

— О, ні, — відповів її подорожний. — Це неможливе. До цього ніколи не допустилиб крокодилі.

Гість: — Моя зупа цілком зимна.

Вейтер: — Алеж, пане, вона щойно була аж за горяча.

Гість: — Як? То ти її кушав?

Вейтер: — Ні! Я лиш встромив в ню свій палець.

— Чого цей маленький так плаче?

— Бо він хотів би мати вакації.

— Якто, то він не має вакацій?

— Ні, бо він ще не ходить до школи.

Порівнання Мір і Ваг

Міри довжини

1 стопа (фут) — 12 цалів
1 ярд — 3 стопи
1 род — 5½ ярдів — 16½ стіп
1 миля — 320 родів — 1760 ярдів — 5280 стіп
1 форлонґ — ⅛ милі — 660 стіп — 220 ярдів
1 фетом — 2 ярди — 6 стіп
1 чейн — 100 лінксів — 22 ярди
1 лінк — 7.92 цалів

Міри квадрату

1 квадратова стопа (фут)—144 квадратових цалів
1 кв. ярд — 9 кв. стіп
1 акер — 160 кв. родів — 43560 кв. стіп
1 кв. миля — 640 кв. акрів — 102400 кв. родів
1 кв. род — 625 кв. лінксів
1 кв. чейн — 16 кв. родів
1 акер — 10 кв. чейнів

Міри кубічні

1 кубічна стопа — 1728 кубічних цалів
1 куб. ярд — 27 куб. стіп
1 корт — 128 куб. фітів

Метричні міри

1 цаль — 2.54 центиметри
39.37 цалів — 1 метер
1 миля — 1609 метрів
2.47 акрів — 1 гектар

Міри обєму

1 кварта — 2 пайнти
1 ґальон — 4 кварти — 8 пайнтів
1 пек — 2 ґальони
1 бушель — 4 пеки — 8 ґальонів
1 чалдрен — 36 бушлів
1 бочка — 36 ґальонів

Міри тягару

1 унція — 16 дремсів
1 фунт — 16 унцій
1 гандредвейт — 100 фунтів (112 анґлійських фунтів)
1 тон — 20 гандредвейт — 200 фунтів (2240 анґл. фунтів)

Аптикарські міри

1 скрупель — 20 ґрейнів
1 дрем — 3 скрупли
1 унція — 8 драхмів
1 фунт — 12 унцій

Порівнуюча таблиця

1 метер — 39.37 цалів
1 метер — 3.28 стіп (футів)
1 метер — 1.09 ярда
1 кільометер — 0.62 милі
1 гектар — 2.47 акрів
1 літра — 33.81 плинних унцій
1 літра — 1.06 кварт
1 літра — 0.264 ґальона
1 гектолітер — 2.84 бушлів
1 гектолітер — 26.42 ґальонів
1 гектолітер — 61.02 кубічних цалів
1 гектолітер — 3.53 кубічних стіп
1 кільоґрам — 35.3 унцій
1 кільоґрам — 2.2 фунти
1 ярд — 0.91 метра
1 миля — 1609 метрів
1 кварта — 0.95 літри
1 ґальон — 3.79 літрів
1 суха унція — 0.28 кільоґрама
1 фунт — 0.45 кільоґрама
1 десятина — 2.7 акрів
1 ґарнець — 0.88 ґальона
1 морґ — 1.42 акра
1 корець — 3.1 бушля
1 пуд — 36.11 фунтів
1 сяжень — 7 стіп

Міри температури

Зміну температури міримо термометром. Є три роди термометрів:

Фаренгайта, Цельзія і Реоміра.

В термометрі Фаренгайта віддалення від точки мерзнення води до точки кипіння поділене на 180 степенів. Точка мерзнення є зазначена 32 ст., а точка кипіння 212 ст.

В термометрі Цельзія точка мерзнення води зазначена 0 ст., а точка кипіння 100 ст.

Термометер Реоміра подає на точку мерзнення води 0 ст., а на кипіння 80 ст.